

Ν Ε Ο Σ
Ε Λ Λ Η Ν Ο Μ Ν Η Μ Ω Ν

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΣΥΝΤΑΞΟΜΕΝΟΝ ΕΚ ΤΩΝ ΚΑΤΑΛΟΓΩΝ ΤΟΥ

ΣΠΥΡ. ΛΑΜΠΡΟΥ

ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

Κ. ΔΥΟΒΟΥΝΙΩΤΟΥ

*Ἡξιώθη τοῦ Ζαππείου βραβείου ὑπὸ τοῦ ἐν Παρισίοις Συλλόγου
πρὸς διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν γραμμάτων.*

ΤΟΜΟΣ ΔΕΚΑΤΟΣ ΕΚΤΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ Α'—31 ΜΑΡΤΙΟΥ 1922

ΑΘΗΝΗΣΙ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ «Ο ΦΟΙΝΙΞ» — ΣΤΑΔΙΟΥ 38

1922

ΤΟ ΥΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ ΞΓ' ΚΑΤΑΛΟΙΠΟΝ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Ξγ' κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐκ τῶν ἀκολουθῶν ἀντιγράφων·

1) Ἀντιγράφου ἐκ τοῦ κώδικος Vindob. Theol. Gr. CCXIII διὰ χειρὸς τοῦ Σπ. Λάμπρου σ. 50.

Ἴδου τί σημειοῖ ὁ Λάμπρος περὶ τοῦ κώδικος τούτου ἐν τέλει τοῦ ἑαυτοῦ ἀντιγράφου (σ. 50).

«Cod. Vind. Theol. Gr. CCXIII χρητῶς εἰς τέταρτον γεγραμμένος κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ 19^{ου} αἰῶνος. Augerius de Busbecke comparavit Constantinopoli. Σύγκριται ἐκ φύλλων 29.

φύλλ. 1—7α. Τὸ πρῶτον περὶ τῶν ἐπιγραφῶν τῶν ψαλμῶν ποίημα τοῦ Ψελλοῦ.

7α—24α. Τὸ δεῦτερον περὶ ψαλμῶν ποίημα.

24α—26α. Τοῦ αὐτοῦ τὸ περὶ δογματικῶν.

26β—τέλους. Τοῦ αὐτοῦ τὸ περὶ τῶν ἐπτὰ συνόδων.¹

Κατὰ ταῦτα ὁ ὑπ' ἀριθμὸν 213 κώδιξ περιλαμβάνει τέσσαρα ἔργα τοῦ Ψελλοῦ. Τῶν ἔργων τούτων ἀντέγραψεν ὁ Λάμπρος μόνον τὰ δύο πρῶτα, καθ' ὅσον περὶ τῶν δύο τελευταίων

1 Ὡς ἐκ τοῦ δευτέρου τετραδίου γίνεται ἐξήλθον ὁ κώδιξ 213 περιλαμβάνει καὶ τὸ περὶ τοῦ νομοκάνονος ἔργον τοῦ Μιχαήλ Ψελλοῦ.

ἐγνώριζεν ἤδη ὅτι ἦσαν ἐκδεδομένα¹. Τὰ ἀντιγραφέντα ἔργα εἶνε τὰ ἀκόλουθα:

α) 1—14). «Τοῦ ὑπερτίμου κυροῦ Μιχαήλ τοῦ Ψελλοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Μονομάχον.

Ἄρχ. Οὐκ ἔστι τὸ ψαλτήριον, δέσποτά μου, βιβλίον.

β) (σ. 14—39). «Τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν βασιλέα».

Ἄρχ. Ὁ θεοπάτωρ βασιλεὺς Δαυὶδ ὁ ψαλμογράφος.

2) Παραβολῆς τοῦ κειμένου τῶν ἔργων τοῦ Μιχαήλ Ψελλοῦ α) περὶ δογμάτων, β) περὶ νομοκανόνου καὶ γ) περὶ τῶν ζ' συνόδων, τοῦ εὐρισκομένου ἐν τῷ ἀνωτέρω μνημονευθέντι κώδικι ὑπ' ἀριθμὸν 213, ὡς καὶ ἐν τῷ κώδικι Med. Gr. Vindob. XXXIII πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Meermann ἐκδοθὲν κείμενον ἐν τῷ «Novus Thesaurus juris civilis et canonici» τομ. 1 σελ. 75 ε'.

Ἡ παραβολὴ αὕτη περιλαμβάνεται ἐν σελίσιν ὀκτώ. Ἐν τῇ πρώτῃ τούτων ἀναγινώσκομεν «Ψελλοῦ Περὶ δογμάτων, Περὶ νομοκανόνου Περὶ τῶν ζ' συνόδων». Ἐν σελίδι 4 «Ἡ παραβολὴ πρὸς τὴν ἐκδοσιν τοῦ περὶ δογμάτων ποιήματος τοῦ Ψελλοῦ παρὰ Meermann Thesaurus juris civilis et canonici Tom. I σ. 75 ε'.

A = Cod. Med. Gr. Vindob. XXXIII τοῦ 19 αἰῶνος περίπου.

B = Cod. Theol. 213 1στ' αἰῶνος», καὶ ἐν σελίδι 8 «C = Cod. Med. Gr. XXXIII.»

Κατὰ ταῦτα ὁ Λάμπρος σημειοῖ ἐνταῦθα τὰς διαφορὰς γραφῆς τῶν κωδίκων² Vind. Theol. Gr. CCXIII καὶ Med.

1 Τούτο γίνεται ἔγλον καὶ ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 2 ἔργου τοῦ Λάμπρου, τοῦ ἐν τῷ αὐτῷ καταλοίπῳ συμπεριλαμβανομένου.

2 Τὸν δεύτερον τούτων παριστᾷ διὰ τοῦ Α, τὸν δὲ πρῶτον διὰ τοῦ Β ὡς πρὸς τὰ δύο πρῶτα ἔργα, ὡς πρὸς δὲ τὸ τρίτον τὸν δεύτερον παριστᾷ διὰ τοῦ C, τὸν δὲ πρῶτον διὰ τοῦ cod. Theol. 213 ἢ ἀπλῶς 213.

Gr. XXXIII ἐν σχέσει πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Meermann ἐκδοθὲν κείμενον τῶν ἔργων τοῦ Μιχαήλ Ψελλοῦ Περὶ δογμάτων, Περὶ νομοκανόνου καὶ Περὶ τῶν ζ' συνόδων.

3) Ἀντιγράφων δύο τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς Μιχαήλ τοῦ Ψελλοῦ πρὸς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ πατριάρχου Μιχαήλ τὸν Θεοφύλακτον ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμὸν 274 κώδικος τῆς ἐν τῷ ἀγίῳ ὄρει μονῆς Διονυσίου.

Τὸ πρῶτον τούτων (σ. 3). 8ον) ἔχει ἀντιγραφῆ ὑπὸ τοῦ Φ. Γεωργαντᾶ, τὸ δὲ δεύτερον (σ. 2. 4ον) ὑπὸ τοῦ Σωκράτους Κουγέα. Ἐν τέλει τοῦ δευτέρου ἀναγινώσκομεν

ἐν μ. Διονυσίου τῇ 16(7)95

Σ. Κουγέας

Παρεβλήθη

Σ. Λαμπρός

Ὡς φαίνεται ἐγένετο πρῶτον τὸ ὑπὸ τοῦ Φ. Γεωργαντᾶ ἀντίγραφον, ἔπειτα δὲ τὸ ὑπὸ τοῦ Κουγέα πάντως κατ' ἐντολήν τοῦ Λάμπρου λησμονήσαντος ὅτι τῆς ἐπιστολῆς ταύτης εἶχεν ἤδη ἀντίγραφον. Σύγκρισις τῶν δύο ἀντιγράφων ἐλαχίστα: δεικνύει καὶ ἀσημάντους διαφορὰς¹, ὅπερ ἀναμφιδόλως πιστοποιεῖ τὸ εὐσυνείδητον τῆς ἐργασίας τῶν ἀνωτέρω μνημονευθέντων συνεργατῶν τοῦ Λάμπρου.

Ταῦτα ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον τοῦ καταλοίπου τούτου.

Τὰ ἀντιγραφέντα ἔργα, εἰ καὶ ἄλλοθεν γνωστά, εἶνε ἀξία ἐκδόσεως ἕνεκα τοῦ ὀρθοτέρου κειμένου, ἐξ οὗ ἀντεγράφησαν, καὶ τῆς προσεκτικωτέρας ἀντιγραφῆς καὶ διορθώσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Λάμπρου². Ἀξία ἐπίσης ἐκδόσεως εἶνε καὶ ἡ παρα-

1 Ἄξιον ἐν τούτοις σημειώσεως εἶνε ἐνταῦθα ὅτι ὁ μὲν Γεωργαντᾶς σημειοῖ ὅτι τὸ ἔργον περιείχετο ἐν φύλλῳ 10α—12α, ἐν ᾧ ὁ Κουγέας 18α—20α.

2 Οὕτω δύναιται ὁ ἀναγνώστης νὰ παραβλέψῃ τὸ ἡμέτερον κείμενον πρὸς τὸ ὑπὸ τοῦ Ruelle ἐκδοθὲν ὑπὸ τῆς ἐπιγραφῆς «Ψελλοῦ ἀνεκδότου bibliographie des écrits inédits de Michel Psellus saignée de

βολή τοῦ κειμένου τῶν ἔργων τοῦ Μιχαήλ τοῦ Ψελλοῦ περὶ δογμάτων, περὶ νομοκανόνου καὶ τῶν ζ' συνόδων ἢ γενομένη ὑπὸ τοῦ Λάμπρου καὶ περιεχομένη ἐν τῷ καταλοίπῳ τούτῳ. Κατὰ ταῦτα ἐκδίδομεν κατωτέρω 1) τὰ δύο περὶ τῶν ψαλμῶν ποιήματα τοῦ Ψελλοῦ, 2) τὴν παραβολὴν τῶν ἔργων τοῦ Μιχαήλ Ψελλοῦ περὶ δογμάτων, περὶ νομοκανόνου καὶ τῶν ζ' συνόδων καὶ 3) τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ψελλοῦ πρὸς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ πατριάρχου κύρ Μιχαήλ τὸν Θεοφύλακτον.

K. I. Δ.

I

Τοῦ ὑπερτίμου Κυροῦ Μιχαήλ τοῦ Ψελλοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Μονομάχον.

Οὐκ ἔστι τὸ ψαλτήριον, δέσποτά μου, βιβλίον
ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, πάντως ἐξ ἀγνώσεως,
ἀλλ' ἦν τὸ πρὶν δεκάχορδον ὄργανον ὡς κιθάρα
ψαλτήριον καλούμενον ἐξ ἑτυμολογίας
ἀπὸ τοῦ τὰ ψαλλόμενα τηρεῖν τοὺς μελωδοῦντας.
Πρὸς τοῦτο τὸ ψαλτήριον, οἱ ψαλμοὶ τοῦ προφήτου
ἠμελωδοῦντο σύμπαντες ἑμμέτρως γεγραμμένοι,
ὅστερον δὲ τὸ σύνταγμα τῶν ψαλμῶν συντεθέντων
ψαλτήριον ὠνόμασται ὡς ἐκ μετωνυμίας.
Ἔχει δὲ τὸ ψαλτήριον ψαλμούς, αἶνους καὶ μέλη,
ἔχουσι δ' ἐπιγράμματα τοὺς σκοποὺς προδηλοῦντα
δύσκολα καὶ δυσκλήητα τούτων τὴν γνῶσιν μάθε.
Τὰ πλείω δ' ἀντίγραφα τυγχάνει παρ' Ἑβραίοις.

texte de trois morceaux inédits de Psellus sur les Psaumes» (ἐν εἰκοσιπενταετηρίδι τοῦ ἐν Κων)πόλει φιλολογικοῦ συλλόγου παραρτ. τοῦ ΙΗ' τόμου 1888 σ. 591—614· πρῶτ. ἰδιᾶ ἐν σελίδι 609 ἔ. «Poème sur les titres des Psaumes tiré du ms de Paris 1277 (XIII siècle fol. 244).

Εὐθὺς ὁ πρῶτος τῶν ψαλμῶν ἐπιγραφὴν οὐκ ἔχει·
οὕτω μοι καὶ τὸν δεύτερον ἀνεπίγραφον ἔχε,
σὺ δέ μοι μόνον μάνθνε τοὺς ἐπιγεγραμμένους.
Τοῦ τρίτου τὴν ἐπιγραφὴν οὕτως εὐρήσεις, ἀναξ,
ψαλμὸς Δαυὶδ ἔτ' ἔφευγεν Ἀβεσαλώμ τὸν παῖδα.
Ὁ γὰρ υἱὸς Ἀβεσαλώμ, ἀτύννετος τυγχάνων,
ὡδινεν ἐπικνάσσειν κατὰ πατρίδας ἀθρόαν,
ὅν ὁ Δαυὶδ καταπλαχεῖς ἀπέδραμεν εὐθέως
καὶ φεύγων καὶ θλιβόμενος ἄδει θεῷ τὸν θρήνον.
Ἐπιγραφὴν ὁ τέταρτος εἰς τέλος ἔχει μόνον·
νενικηκί; γὰρ τὸν ἐχθρόν. ἐν τέλει τοῦ τροπικίου,
ψαλμὸν ποιεῖται τῷ θεῷ μετ' ὠδῆς μελιρρύτου·
«ἐν θλίψει γὰρ ἐπλάτυνε, φησὶν, εἰσήκουσέ μου»
ἢ πάλιν τέλος νόησον ἔξοδον τὴν ἐντεῦθεν.
Ὁ πέμπτος εἰς τὸ τέλος δὲ «ὑπὲρ κληρονομώσεως.»
Κληρονομώσα δὲ ἐστὶ τοῦ θεοσδότου κλήρου
ἢ σύμπασα τῆς ἐθνικῆς μερίδος ἐκκλησία·
ἢ κληρονόμος αὕτη γὰρ ἐν τέλει τῶν αἰώνων.
Ὁ ἕκτος ἐπιγράφεται μόνον «ὑπὲρ ὀγδόης»
ἦτοι τῆς ἀναστάσεως τοῦ μέλλοντος αἰῶνος·
ἔβδομος γὰρ ὁ νῦν καιρὸς, ὀγδοὸς δ' εὖν ὁ μέλλον.
«Μὴ τῷ θυμῷ σου γὰρ φησὶν ἐλέγξῃς με, Χριστέ μου»,
ἔρας δόξης ῥήματα φοβεροῦ κριτηρίου;
Ὁ ἔβδομος ἐπιγραφὴν ἔχει τοιαύτην, ἀναξ
«ὅν ἤσεν ὑπὲρ τοῦ Χουσι Ἰεμειλ Κυρίφ.»
Τοῦ γὰρ παιδός, ὡς εἴρηται, Ἀβεσαλώμ μανέντος
καὶ τοῦ προφήτου τοῦ Δαυὶδ τὸ τίχος ἀποδράντος,
εἰς ὃν τῶν φίλων ὁ Χουσι τοῦ θυμαστοῦ προφήτου
τρέχει πρὸς τὸν Ἀβεσαλώμ, φυγῶν ἐν ὑποκρίσει
καὶ πείθει παραστρατηγῶν τὸν τύραννον ἐκείνον
μὴ κατὰ πόδας ἔπεσθαι τῷ πατρὶ πεφευγότι,
ἀλλὰ συντάττειν πόλεμον καὶ στρατὸν συναθροῖσθαι,
κάντεσθαι ἀναπνεύσαντα τὸν Δαυὶδ ἱστορεῖται
συστήσθαι πόλεμον αὐτῷ καὶ καθελεῖν εἰς τέλος.

Ποιεῖται γοῦν ὁ ἐν Χουσί ψαλμοῦς εὐχαριστίας.
 « Ἐπεὶ ληθῶν » ἐπιγραμμά ψαλμὸς ἕξτος ἔχει·
 ληθῶν γὰρ θεοπάτητος τῶν ἔθνῶν ἐκκλησίαι,
 το γλεῦκος ἀποστάζοντες τὸ τῶν εὐαγγελίων.
 Ὁ δ' ἑνατος ἀπορρητός· ὑπὲρ γὰρ τῶν κρυφίων
 τῶν τοῦ υἱοῦ τὴν θαυμαστὴν κατάβασιν λαμβάνει.
 Γίῃ δὲ τίνα κρύφια· ἡ κένωσις τοῦ λόγου·
 κρυφίως γὰρ ταπεινώσιν τὴν κατάβασιν λέγει.
 Ἴδε γὰρ τὴν ταπεινώσιν, φησί, πρὸς τὸν πατέρα,
 ὁ τοῦ θανάτου τῶν πολλῶν ὑψῶν με παραδόξως.
 (1) δ' εἰς τὸ τέλος σύμπαντες ἐπιγραφὴν λαβόντες
 ἡ τὸ ἐν τέλει τρόπαιον δηλοῦσι παραδόξως
 ἡ τὸ κοινὸν καὶ γινώριμον τέλος τὸ τοῦ θανάτου.
 Ο δὲ πεντεκαιδέκατος ἔχει στήλες γραφίαν.
 ὅπερ ἐστὶ τὸ τρόπαιον τῶν πράξεων ἡ στήλη.
 Ἐπὶ μετ' αὐτὸν ἐπιγραφὴ ἡ προσευχὴ τυγχάνει
 ψαλμὸς οὗτος ἐρρυθμιστά· ἐν Ἀλίψει γεγραμμένος
 « Εἰσάκουσόν μου, Κύριε, καὶ πρόσχεε τῇ δεήσει. »
 Ἦν δ' αὖ ἑπτακαιδέκατος μελωδεῖ τῇ δεσπότῃ
 ἔταν ἐρρυθθῆ τῶν ἐχθρῶν καὶ τοῦ Σαούλ ἐκεῖνος.
 Οὕτως γὰρ ἐπιγέγραπται ταφῶς καὶ πολυστόχως.
 Ἦν δ' εἰκοστόπρωτον ψαλμὸν αὐτὸς ὁ λόγος ἔδει·
 κρυφίως δ' ἐπιγέγραπται καὶ ἐγκεκαλυμμένως
 ὑπὲρ τῆς ἀντιλήψεως ἐν τέλει τῆς πρώτης·
 ἐωθινή δ' ἀντίληψις ἡ κένωσις τοῦ λόγου
 ὡς ὀρθρὸς ἐπιλάμπασα πᾶσι τοῖς ἐν τῇ σκότει·
 ὠρυξαν γὰρ φησι σαφῶς καὶ χεῖράς μου καὶ πόδας.
 Ὁ δ' εἰκοστότρίτος ψαλμὸς τῆς μίας τῶν Σαβδάτων·
 ἀπαξ γὰρ καταβεβηκῶς ἀνέπαυσε τὴν κτίσιν·
 πολλῶν γὰρ ἀναπαύσεων αὕτη τιμιωτέρα.
 Ὁ δ' ἕκτος πρὸς τοῖς εἰκοσι ψαλμὸς πρὸ τοῦ χρισθῆναι,
 πρὸ τοῦ χρισθῆναι γὰρ φησι χρισματι βασιλείας.
 Χρίσεις δὲ τρεῖς γινώσκωμεν τοῦ θαυμαστοῦ προφήτου
 ἐν Βηθλεὲμ ἐκ Σαμουήλ, ἐν Χεβρών ἐξ ὀλίγων,

τὴν τρίτην ὑπὸ ξυμπασῶν τῶν φυλῶν γενομένην.
 Πρὸ τοῦ χρισθῆναι ταιγαροῦν τὴν τρίτην ἴσως χάριν
 ὁ μελουργὸς ἐξέετα Δαυὶδ τὸ ρηθὲν μέλος.
 Ἦν δ' εἰκοστόδωρον ψαλμὸν ἐξόδου σκηνῆς γράφει,
 ἡ δὲ σκηνὴ καὶ ἐξόδος· ἀμφότερα γὰρ κεῖται.
 Δηλοῖ δ' ἐκάστη τῶν γραφῶν τοῦ σώματος τὴν λύσιν·
 ἐξόδους σκηνῆς καὶ γὰρ ὁ θάνατος τυγχάνει.
 Ἦν δὲ γε μετ' αὐτὸν ψαλμὸν ἐγκαινισμὸν οἰκίας,
 ταυτέστιν ἀνοικοδομήν τῆς νέας ἐκκλησίας.
 (1) δ' ἐξεξῆς ἐκστάσεως ἐπιγραφὴν λαμβάνει.
 Ἦς ἐκκλησίας γὰρ φησι τῆς θείας καινισθείσης
 ἐξέστημεν θαυμάσαντες τὰ τῆς οἰκονομίας.
 (1) δὲ τριακοστόπρωτος συνέσεως τυγχάνει.
 Συνήκε γὰρ προφητικοῖς ὁμιασιν ὁ προφήτης
 τὴν ἀρρητὸν κατάβασιν τοῦ θείου μυστηρίου.
 (1) δὲ τριακοστότρίτος πολύστιχος τυγχάνει.
 Παλμὸς γὰρ τῷ Δαυὶδ φησιν ἐπόταν δι' ἀνάγκην
 τὸ πρόσωπον ἠλλοίωσεν ἐπὶ τοῦ Ἀβιμέλεχ,
 ὁ δὲ πεισθεὶς ἀπέλυσε φεύγοντα τὸν προφήτην.
 Φεύγων γὰρ οὕτως τὸν Σαούλ ἦλθεν εἰς Ἀβιμέλεχ,
 ἱερουργῶν τυγχάνοντα τότε τῶν κατὰ νόμον,
 εἶτα δὲ ψεῦδος εἰρηκῶς ὡς φωραθεὶς ἀλῶναι,
 μὴ γὰρ φυγεῖν, ἀλλ' ἀπελθεῖν κελεύσματι δεσπότου.
 Ἦν γοῦν ὑπέκρυσιν αὐτὴν ἀλλοίωσιν εἰρήκει.
 (1) δὲ τριακοσθέβδομος ἀνάμνησιν Σαββάτου
 Ἦν δ' εἰς τὸ τέλος Ἰδιθούμ ἠδὲ Δαυὶδ σὺ νόει
 ὡς χαρσφάλτης οὗτος ἦν, Ἰδιθούμ κεκλημένος,
 ἡ τὸν ψαλμὸν ἀνέθετο μελωδεῖν ὁ προφήτης.
 Ταῦτο καὶ τοῖς υἱοῖς Κορὲ εἰς σύνεσιν τυγχάνει.
 Ἐχορσφάλτου ἀμφω γὰρ τοὺς ψαλμοὺς μελωδοῦντες
 οἱ ψαλμοὶ ἐκδέδοται πρὸς γινῶσιν ἀπορρητῶν.
 Ἦν δ' ὑπὲρ ἀλλοιώσεως τῆς μελλούσης ἐν τέλει
 υἱοῖς Κορὲ εἰς σύνεσιν ἠδὲ τοῦ κοιθουμένου
 ἐγκύφας εἰς τὰ κρύφια οὕτως ἐφερμηγεύσεις.

Ἰσὶδὴ τοῦ λόγου καὶ θεοῦ Δαυὶδ τοῦ νοουμένου
 ὑπὲρ τῆς ἀλλοιώσεως τῶν παρηνομηκότων
 δεθείσα τοῖς υἱοῖς Κόρῃ εἰς σύνεσιν τοῦ λόγου.
 Ὁ δὲ φαλμὸς υἱὸς Κόρῃ δευτέρως τοῦ Σαββάτου
 εἰς Σάββατον ἀνάπαυτις πνευματικῆ τυγχάνει
 βαθμὸς τις ἐστὶν ἀρετῆς ἡμέρα τοῦ Σαββάτου.
 Πρῶτη γάρ ἐστὶν ἀρετῆς δευτέρα τε καὶ τρίτη
 ἢ πρακτικὴ καὶ φυσικὴ καὶ ἢ τῆς θεωρίας.
 Ἡ φυσικὴ γοῦν ἀρετὴ δευτέρα τοῦ Σαββάτου
 καθ' ἣν τοὺς λόγους ἔγνωμεν ἀπάντων τῶν κτισμάτων.
 Ὁ δὲ πεντηκοστὸς ψαλμὸς δῆλος ἐξ ἱστορίας
 βραχὺ γὰρ βαθυμήσαντος τοῦ θυμωστοῦ προφήτου
 καὶ φθείραντος Βηρσαδεῆ γυναῖκα τοῦ Ὀυρίου
 εἰσηλθε Νάθαν πρὸς αὐτὸν ἐλέγχων παρρησίῃ.
 Ὁ δὲ πεντηκοστόπρωτος μέμνηται ἱστορίας.
 Ὁ Ἰδουμαῖος γὰρ Δαυὶδ μισοδαυὶδ τυγχάνων,
 ἐπιτηρήσας φεύγοντα καὶ πρὸς τὸν Ἀθιμέλεχ
 ἐλθόντα καὶ παραψυχῆς τινος ἀξιωθέντα
 προσήγγειλε τὸ γεγονός τῷ Σαούλ ὡς δεσπότη.
 Ἔστι δ' ἴσως καὶ πέρρησις ἀληθείης εἰς Ἰούδαν
 προδόντα τὸν διδάσκαλον Δαυὶδ ὄντως τὸν νέον.
 Εἰς τέλος γὰρ συνέσειώς ἐστὶ τὸ γεγραμμένον
 συνῆκε γὰρ προφητικῶς τὴν ἐν τῷ τέλει πράξιν.
 Ὁ πεντηκοστοδεύτερος ἔχει τι καὶ ξενίζον.
 Ὑπὲρ γὰρ Μαλεὲθ φησι συνέσειως ἐν τέλει
 Ἔστι δ' ἢ λέξις Ἑβραῖς, σημαίνει δὲ χορείαν.
 Ὑπὲρ χορείας τοιγαροῦν τῶν θεῶν ἀποστόλων,
 ἔπερ συνῆκεν ὁ Δαυὶδ πρὸ τοῦ τέλους ἐν τέλει.
 Ὁ δὲ πεντηκοστὸς τρίτος ἱστορεῖται συντόμως.
 Φυγόντα γὰρ ποτε Δαυὶδ εἰς πόλιν τῶν Σιφαίων
 καὶ παρ' αὐτοῖς κρυπτόμενον ὡς φαινομένοις φίλοις,
 τοῦτον οἱ πονηρότατοι τῷ Σαούλ προδιδούσι.
 Καὶ ὁ πεντηκοστόπεμπτος μέμνηται ἱστορίας
 τοῦ γὰρ Σαούλ βαρκαίνοντος δυσμενῶς τῷ προφήτῃ,

πολλάκις ἀπέδιθρασκεν εὖτος τῶν τυραννούντων.
 ἔθεν ποτὲ καὶ πεφευγῶς εἰς πόλιν ἀλλοφύλων
 μανίαν ὑποκρίνεται καὶ διέδρα πανσόφως.
 Ταύτην οὖν ἀνεστῆλωσε τὴν πράξιν τῷ δεσπότη
 καὶ στήλην ἐπιγράψατο καὶ κοινὸν ἔδει μέλος
 ὑπὲρ λαοῦ τοῦ δυστυχοῦς καὶ θεοῦ μακρυθέντος
 «Ἐλέησόν με γὰρ φησὶν ὁ θεὸς φιλανθρώπως
 ὅτι με κατεπάτησεν ἄνθρωπος ἀναξίως».
 Καὶ ὁ πεντηκοστὸς τέτατος ἱστορεῖ τι λανθάνον.
 Ὁ γὰρ Δαυὶδ κρυπτόμενος τὸν Σαούλ μεμνηότα,
 δεινῶς καταδιώκοντα φεύγοντα τὸν προφήτην
 ὑπὸ τι σπήλαιον βαθὺ κρύπτεται λανθανόντως.
 Στηλογραφίαν οὖν αὐτὴν τὴν πράξιν ὀνομάζει,
 ἀλλ' εἰς τὸ τέλος, ἔφησε, μηδὲ μὴ διαφθείρης,
 ἔπερ ἐστὶ παράγγελμα τοῖς ἀγωνιζομένοις
 μὴ ἐκκακεῖν ταῖς θλίψεσι μήτε μὴν πρὸς τῷ τέλει
 πίπτειν πρὸς τὴν ἀπέγνωσιν καὶ φθεῖρειν τοὺς ἀγῶνας.
 Καὶ ὁ πεντηκοστόπεντος τὴν αὐτὴν γραφὴν ἔχει,
 ἄδει δὲ τοῦτον τῷ θεῷ ἐν συνοχῇ καρδίας,
 ἐπηγίκα κατέφ γεν εἰς τὸν πρῶτον οἶκον
 καὶ γνοῦς Σαούλ διέλαθε κύκλωθεν τὴν οἰκίαν.
 Ὁ δὲ λαθὼν ἀπέδρασε τὰς τυραννοῦσας χεῖρας.
 Ὁ δὲ πεντηκοστὸς ἑκτὸς ἐστὶ παρ' ἱστορίαν
 ὅποτε γὰρ ἐνέπρησε τὴν Μεσοποταμίαν
 καὶ τὴν Συρίαν, τὴν Σωβάλ καὶ τὴν Ἐδώμ, ἀνείλε
 διὰ χεῖρας τοῦ Ἰωάβ δώδεκα χιλιάδας
 εἰς τῶν Ἀλῶν τὴν φάραγγα· πρόσκειται δ' εἰς τὸ τέλος
 ὑπὲρ τῆς ἀλλοιώσεως ὡς πρὸς στηλογραφίαν.
 Οὐδὲν δὲ τοῦτο γέγραπται ἐν τετραβασιλείᾳ.
 Ἀλληγορίας τοιγαροῦν ὁ λόγος ἀξιούσθω.
 Σωματικὴ ἐστὶ ζωὴ ἡ Μεσοποταμία,
 τοῖς ἐμπαθέσι ποταμοῖς, φεῖ, περικλυζομένη
 ἣν ἐνεπύρισε Χριστὸς ὁ δι' ἡμῶν πτωχεύσας
 καὶ τὴν Συρίαν, τὴν Σωβάλ, τοὺς δουλευθέντας β' α.

Τὸ γὰρ Σωθᾶλ ἐπτά ἐστὶ καὶ πᾶς Θεῶν δουλείων
ὡς Ἰωάβ ὑπέκοον τὴν φύσιν προσλαμβάνει.
Ἄλων γὰρ φάραγξ πέφυκεν ἢ τῶν παλιῶν καλλιότης
καὶ χιλιάδες δώδεκα φύσις ἐστὶ καὶ χρόνους.
Ταῖς πέντε γὰρ αἰοθήσεσιν ἡ φύσις διοικεῖται.
Ὁ δ' ἐξηκοστοδεύτερος τὴν φυγὴν ἀναγράφει.
Ὑπὲρ Ἰερεμίου γὰρ καὶ τοῦ λοιποῦ προφήτου.
ὡς Ἰεζεκιήλ ἐστὶ, καὶ τῶν τῆς παροικίας
ἐπότε δορυάλωτοι ἦγοντο πρὸς Περσίδα,
ἐπερ ἐσχάτως γέγονε κρατοῦντος Σεδεκίου.
Ἄλλ' ὁ Δαυὶδ προφητικαῖς ὕμνοι προκατεῖδε
τὸ ποταμόν, τῆ, ἄλωσιν καὶ τὰ τῆς παροικίας.
Ὁ δέ γ' ἐξηκοστόπεμπτος, σαφῶς οὕτως λέγει
«ὦδὴ τῆς ἀναστάσεως» ἦτοι τῆς τοῦ Κυρίου
καὶ δῆλον· «ἀλαλλάξατε, πᾶσα γὰρ φησι κτίσις.»
Ὁ δέ γε εἰς ἀνάμνησιν τοῦ σῶσαι με προλέγει
ἐστὶ δ' ἐξηκοστένατος ὡς περ ἀναμιμνήσκειν
τὸ τοῦ Θεοῦ φιλόανθρωπον τῆς κοινῆς σωτηρίας.
Ὁ δ' Ἰωνᾶ Δαυὶδ υἱὸς ἐστὶ τῆς χοροψάλτης,
ὡς δὴ τὸν ἑβδομηκοστὸν ἦσε ψαλμὸν τῆς λόγιμ.
Ἐπὲρ τῶν πρώτων δὲ φησι συναιχμαλωτισθέντων·
ὁ Ναβουχοδονόσορ γὰρ ὁ Περσῶν αὐτοκράτωρ
τρισακκίς ἠχμαλώτισε τὴν πόλιν Ἰουδαίων·
ὁ δὲ ψαλμὸς προϊστορεῖ τὴν ἄλωσιν τὴν πρώτην.
Ὁ δ' ἑβδομηκοστόπρωτος ὑπὲρ τοῦ Σολομῶντος,
οἶμαι τοῦ καθ' ἡμᾶς Χριστοῦ τοῦ εἰρηνικωτάτου.
Ἐν δ' ἑβδομηκοστῷ ψαλμῷ φημι δὴ καὶ δευτέρῳ
ἐπίγραμμα ἐξέλιπον οἱ ὕμνοι τοῦ Προφήτου.
Ψαλμὸς Ἀσάφ, ὅπερ ἐστὶν ὡς μέχρι τούτων ἦσας
οἰκείῳ στόματι Δαυὶδ τὰ γεγραμμένα μέλη
ὑστερον γράφων ἔλεγε ταῦτα τοῖς χοροψάλταις
τῷ Ἰδιθούμ, Ἀσάφ, Αἰμᾶν τοῖς ἐπιγεγραμμένοις.
Νῦν μὲν εἰς τὸν Ἀσούριον τὸν Ναβουχοδονόσορ,
ἄνδρα δὲ περὶ ἀλλοιώσεως ὑπὲρ ἧς προειρήκει

στρέφων τὸν λόγον εὐφυῶς καὶ μέλεσι ποικίλλων.
Καὶ περιττόν οὖν πολυλογεῖν τὰ προηρμηνευμένα.
πλὴν ἐπου κεῖται προσευχὴ διχῆ τὸ δίχτυ μέλλον,
ἐπου δὲ πρόσκειται. Μωσεὶ μέμνηται τοῖνον πάντας,
ἐπὶ τῷ κατ' αὐτὸν καιρῷ ἀνθρώπου σεβασμίου.
Τὰ Σάββατα δ' ἠρμηνεύσει ἐν ψαλμοῖς διαφόροις·
ἐπου δὲ μέμνηται ψαλμὸς Σαββάτου τοῦ προτέρου
ἐταν ἡ γῆ κατήκιστο τὴν πρώτην κατοικίαν
προγράφει τὴν δεσποτικὴν ἐταν πᾶν κατήκισθη.
Ἡ ἄλμυς δ' ἐξομολόγησιν ἔχων προγεγραμμένην
εὐχαριστίας δῆλωσιν ἔχει καὶ θυμηδίας.
Τῆς ἐξομολογήσεως διττὴ γὰρ σημασία.
Ὁ δ' ἔχων «προσευχὴ πτωχοῦ ὅταν ἀκηδίαση
καὶ τοῦ Θεοῦ κατέναντι τὴν δέησιν ἐκχέη»
λέγει μὲν τι καὶ πρόδηλον, λέγει καὶ κεκρυμμένον.
Πτωχὸν γὰρ κατωνόμασε τὸν πλούσιον δεσπότην
τὸν δι' ἡμᾶς πτωχεύσαντα μέχρι καὶ τῶν ἐσχάτων,
ὃς ἄνθρωπος γενόμενος πολλάκις ἠκηδία
καὶ τῷ πατρὶ τὴν δέησιν ὡς ἄνθρωπος προσῆγε.
Οἱ δὲ τὸ «ἀλληλούϊα» μόνον προγεγραμμένοι
δηλοῦσιν ὡς τὴν αἰνεσὶν τῷ Θεῷ προσακτέον.
Τὸ μὲν γὰρ Ἰα τὸν Θεὸν ἐβραϊκῶς σημαίνει,
τὸ δ' Ἀλληλοῦ τὴν αἰνεσὶν δηλοῖ τὴν τοῦ δεσπότου.
Οἱ δὲ γε τῶν ἀναβαθμῶν ψαλμοὶ τὴν ἐκ Περσίδος
δηλοῦσιν ἐπανάθασιν τῶν αἰχμαλωτισθέντων
ἐπὶ τοῦ Κύρου πρότερον, εἴτ' ἐπὶ τοῦ Δαρείου
καὶ τέλος δτε προὔπεμψε βασιλεὺς Ἀρταξέρξης
εἰς Ἰουδαίαν σύμπαντας τοὺς αἰχμαλωτισθέντας.
Ἀναβαθμοὺς ὠνόμασε ταύτας τὰς ἐπανόδους
ὁ ψαλμῶδης ὁ πάνσοφος, ὁ θαυμαστός προφήτης.
Ἀναβαθμοὺς δὲ νόησον πνευματικῶς καρδίας
καὶ τὰς ἐν λόγῳ προκοπὰς τῶν ἀπὸ τῆς κακίας,
Ὅπου δὲ κεῖται Γολιάθ εἰς προγραφὴν, σὺ νέει
τὸν ἀντικείμενον ἐχθρὸν ὃν καθεῖλεν ὁ Λόγος.

Ἡ ἄλλοις δ' ἔχων ἐπιγραφὴν Ἀγγαίου Ζεφχάρου
τῶν κατ' ἐκεῖνο τοῦ καιροῦ προφητῶν μνημονεύει
ὕπερ ὧν καὶ συνέθετο τὸν ψαλμὸν ὁ προφήτης.

Ὁ μέντοι γε ψαλμὸς Δαυὶδ γενικῶς εἰρημένος,
ἐν ἄλλοις δὲ ψαλμοῖς Δαυὶδ δοτικῶς λελεγμένος
ἔχει τινὰ διαστολὴν ἢν ἐφερμηνευτέον.

Ὅπου μὲν γὰρ ψαλμὸς Δαυὶδ γενικῶς προεγράφη
αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ Δαυὶδ συγγραφεὺς παρεισῆχται,
ἐπου δὲ κεῖται δοτικῶς ἄλλος μὲν ὁ συγγραφεύς,
ἀνήνεκται δὲ τῷ Δαυὶδ ὡς περ ἀνάθημά τι.

Πρὸς τοῦτο μάθε τί δηλοῖ ἡ τῶν διαψαλμάτων
φωνὴ κειμένη τῶν ψαλμῶν ἐνίοις καὶ πολλάκις.

Ἔστι γοῦν τὸ διάψαλμα μεταβολὴ τοῦ μέλους.

Ἐν γὰρ ὄργανοις μουσικῶς τῶν ψαλμῶν λεγομένων
πολλάκις μετεβάλλοντο εἰς ῥυθμοὺς διαφόρους
ὡς ἐν χορδαῖς, ὡς ἐν φωναῖς αἱ τῶν μελῶν συνθέσεις.

Ἡ νόησον διάψαλμα μεταβολὴν προσώπου
μελωδομένου γὰρ ψαλμοῦ πρὸς τινος χοροψάλτου
ἕτερος ὑπεδέχετο τοῦτου τὴν ἁρμονίαν.

Διάψαλμα δ' ὠνόμασται τὸ διάλλαγμα τάχα.

Γρηγόριος δ' ὁ Νυσσαεὺς ἄλλην αἰτίαν λέγει,
ὡς ἀνωθεν τοῦ πνεύματος ἀεὶ χορηγουμένου
τοῖς τοῖς ψαλμοῖς συγγράφασιν, ὡς δὲ καὶ μελωδοῦσιν
ἐγίνετο τις ἔλλαμψις κρείττων καὶ θεοσιτέρα,
πρὸς ἣν ὁ μύστης ἴστατο ὡς περ ἐκτεπληγμένος.

Τὴν τοίνυν μεταξὺ τομὴν τῶν μεμουςουργημένων
ὁ λόγος κατωνόμασε διάψαλμα πανσόφως,
ἦτοι τομὴν, δάλειμμα, τοῦ μέλους ἡσυχίαν.

Οἱ δὲ Σέλι ἐπιγράφουσιν ἀντὶ διαψαλμάτων
ἑδραϊκὴ δ' ἡ συλλαβὴ, δηλοῖ δ' ἀειλογίαν,

δηλοῖ καὶ τὰς τοῦ πνεύματος ἀειρρῦτους ἐλλάμψεις.

Κἂν γὰρ μικρῶ ἐπαύσατο τῷ ψαλμῶδῳ τὸ μέλος,
ἀλλ' ἡ πνευματικὴ φωνὴ ἦν ἀεὶ φωνουμένη.

Ταῦτ' εἰσαγωγικώτερον, ἀναξί σοι συνοψίσας

δῶρόν σοι προσαγγέχα οἰκεῖον, στεφνήφορε,
ζήτημα μὲν βαθύτερον οὐδὲν ἀνακαλῶψαι·
οὐδὲν γὰρ ἕτερον Δαυὶδ ἢ θεός ὁ πρὸ πάντων
καὶ πᾶς ψαλμὸς θεοῦ φωνὴ καὶ πᾶσα μελωδία
εὐχῆς ἐστὶ κατάστασις· ἀλλὰ ταῦτα σιγήσας,
τὰ σύντομα καὶ πρόχειρα τοῖς πολλοῖς συναθροίστας
συντόμῳ πάντα καὶ σαφεῖ ἐξηγησάμεν λόγῳ.
Εἰ δέ γε τοῖς ἀναβαθμοῖς ψάλλεις ἐν τῇ καρδίᾳ
κἀγὼ συναναδίσσμαι πρὸς τὰς σὰς ἐπανόδους
καὶ γράψω σοι τὴν ἄρρητον τῶν ψαλμῶν θεωρίαν.

Τοῦ αὐτοῦ

πρὸς τὸν αὐτὸν βασιλέα

Ὁ θεοπάτωρ βασιλεὺς Δαυὶδ ὁ ψαλμογράφος,
νομοθετῶν καὶ προφητῶν καὶ στρατηγῶν τὸ κλέος,
τῶν ἄλλων παίδων Ἰεσσα! νεώτατος ὑπῆρχε,
τὴν ὄψιν μὲν ἀπέριττος, τὴν δὲ ψυχὴν ὠρατός,
τὴν γνώμην ἀνδρικώτατος, τὸ σῶμα ῥωμακλέος,
πρῶτος, κοινός καὶ ταπεινός, ἀλλ' ἀρχικός τὴν πράξιν,
ἠδύτατος ἐν ἡθελσιν, εἰσύτατος ἐν λόγοις,
ποικίλος τὰ χαρίσματα, τὴν θεωρίαν ἐνθεός.
Οὗτος πολλὰ μὲν ὑποστάς, πολλὰ δὲ κατορθώσας,
τραπεῖς δ' ἀπεύρους τὸς τροπὰς ἐφ' ἱκανὸν τὸν χρόνον
καὶ νῦν μὲν ἐλαυνόμενος, νῦν δὲ δεινοῖς ἐμπίπτων,
νῦν πάσχων καὶ θλιδόμενος, ἄλλοτε φυγαδεύων,
ποτὲ μὲν ἔχων ἄνεσιν καὶ ζῶν θυμηρεστέρωσ,
ποτὲ δὲ χειμαζόμενος ὑλίψεων τρικυμίαις,
ἄλλοτε πάλιν τὴν εὐδὸν τὴν θεῖαν διοδεύων,
ποτὲ δὲ καὶ πλανώμενος ὕ—ὑ— ἐκ ταύτης,
ἄπερ σαφῶς μανθάνομεν ἀπὸ τῆς ἱστορίας,
ἅπαντα νῦν τὰ κατ' αὐτὸν ὡς ἔχων κατὰ μέρος
ἐν τούτῳ τῷ συγγράμματι διδάσκων ἀνατάττει
Καὶ πρῶτον μὲν ὑπόθεσις τῆς δε τῆς πραγματείας

ἀφίγγουσ' ἐδάσκουσ' τὰ πάθη τοῦ προφήτου.
 δεῦτερον δὲ κεφάλαιον τῆς συγγραφῆς εὐρίθει
 τὴν θαυμαστὴν ἀφήγησιν τῆς ἀρχαιολογίας
 ἐν διαφόροις γὰρ ψαλμοῖς ἱστορικῶς συγγράφει
 πατριαρχῶν τὴν γένεσιν, τὴν ἀγωγὴν, τὴν πράξιν,
 τὴν ἐν Αἰγύπτῳ μοχθηρὰν δουρίαν τῶν Ἰβραίων,
 τῶν κώτων τὴν ἐπίτριψιν, τὴν ἄρσιν τῶν κοφίνων,
 πρὸς δὲ καὶ τὴν δεκάπληγον ποινήν τῶν Αἰγυπτίων,
 εἴθ' οὕτως καὶ τὴν ἐξοδὸν τὴν ἀπὸ τῆς Αἰγύπτου,
 τῆς Ἐρυθρᾶς τὴν χέρσιν, τοῦ Φαραῶ τὴν πνίξιν,
 ἀναστάτων καὶ τριστάτων τὸν ὀλεθρὸν τὸν ξένον
 καὶ τῆς ἐρήμου θαύματα καὶ τὴν μαλοβροχίαν,
 τὸν ἐκ τῆς πέτρας ποταμὸν καὶ τὴν ὄρυγμαίτραν,
 τὰ νομικά, τὰ τῆς σκητῆς, τὰ τῆς ἱερατείας,
 τοὺς ἀριθμοὺς καὶ τὴν γραφὴν τοῦ δευτερονομίου,
 τὴν στρατηγίαν Ἰησοῦ καὶ τὴν κληροδοσίαν,
 πρὸς τούτοις δὲ καὶ τοὺς κριτὰς ἅμα τὰς βασιλείαις
 καὶ τὰλλα πάντα σὺν αὐτοῖς ἕσα τῆς ἱστορίας
 Τρίτον ἐστὶ κεφάλαιον ἢ φυσιολογία,
 ἐξ ἧς ἐκτετασκόμεθα τὰ τῆς δημιουργίας,
 περὶ τε γῆς καὶ τῶν ἐν γῆ καὶ περὶ γῆν κτισμάτων
 περὶ τε τῶν κατ' οὐρανόν, περὶ τε τῶν στοιχείων.
 Τέταρτον δὲ κεφάλαιον γινώθι τὰ τοῦ Σιιτήρου:
 ἕσα περὶ τὴν σάρκωσιν καὶ τὴν οἰκονομίαν,
 τὴν τῶν θαυμάτων ἐνδειξιν καὶ τὴν δικασκαλίαν,
 τὴν τοῦ λυστώδους μαθητοῦ δολίαν προδοσίαν,
 τὸν γλευασμὸν, τὸν ἐμπαιγμὸν, τὸν γέλωτα, τὰς ὕβρεις
 ἕσα περὶ τὴν σταύρωσιν καὶ τὰλλα τὰ τοῦ πάθους,
 τὴν ῥῶσιν τὴν ἐκ τῆς χολῆς, τὴν πόσιν τὴν ἐξ ὄξους,
 τὴν ἔγερσιν, τὴν ἀνοδὸν, τὸν ὕμνον τῶν ἀγγέλων
 ἕσα τε προηγόρευσε προδήλως ἐπὶ τούτοις.
 Πέμπτον τὴν κλήσιν τῶν ἐθνῶν, τῶν μαθητῶν τὴν δόξαν,
 τὴν προκοπὴν καὶ σύστασιν τῆς νέας ἐκκλησίας,
 τὴν τῶν Ἰβραίων κάκωσιν καὶ τὰς αἰχμαλωσίας,

τῆς τοῦ δεσπότητος φοβερὰν δευτέραν παρουσίαν.
 ἕκτον ἐστὶ κεφάλαιον τὰ κατὰ τὴν Ἰριάδα,
 πατρός, υἱοῦ καὶ πνεύματος σεπτῆ θεολογία.
 ἑβδομὸν ἢ τῶν νοερῶν ἐξήγησις κτισμάτων,
 γούρνο νοός τε καὶ ψυχῆς ἀγγέλων καὶ δαιμόνων,
 Ὅγδοον οἱ τῆς ἠθικῆς παιδαγωγίας λόγοι
 εἰς ὧν ποθεινὸν ἀρετὴν καὶ φεύγομεν κακίαν,
 ἕκτατον τὰ τῶν λογισμῶν καὶ τὰ τῆς διανοίας,
 τῆς τῶν θαυμάτων προσέδωξις, τῆς τῶν παθῶν ἐφόδου
 καὶ τῆς αὐτῶν ἀποτροπῆς καὶ συντριβῆς καὶ νίκης.
 Δέκατον δὲ κεφάλαιον τῶν ἐντολῶν ὁ λόγος
 ἐν οὐδενὶ λειπόμενος τῶν ἐν εὐαγγελίοις.
 Δέκα μὲν οὖν κεφάλαια τὰ συνηριθμημένα
 εἰς περὶ ἢ πάντα τῶν ψαλμῶν ἔγκειται πραγματεία.
 εἰς δὲ πάλιν ἕτερα χωρὶς τῶν δέκα τούτων
 ἐκ τῶν πραγμάτων φέροντα κλήσεις εἰδικωτέρας
 ψαλμὸς δοξολογητικὸς ὡς ὧν δοξολογία,
 ψαλμὸς εὐχαριστήριος ὡς ὧν εὐαριστία,
 ἄλλος ψαλμὸς προσευκτικὸς ὡς προσευχὴν ἐμφάνων
 ἄλλος παραμυθητικὸς ὅτι παραμυθεῖται,
 ἕτερος δὲ προτρεπτικὸς ὡς προτροπὴν σημαίνων,
 ἕτερος δ' ἀποτρεπτικὸς ἐπεὶ περὶ ἀποτρέπει,
 πρὸς τούτοις δ' ὁ μεθιδικὸς ἐπεὶ περὶ ἐρμηνεύει.
 Ὁ μόνον γὰρ προτρέπεται τὸ πράττειν ἢ μὴ πράττειν,
 ἀλλ' ὑποτίθῃσιν ὁμοῦ τὸν χρόνον καὶ τὸν τρόπον.
 Ὅλως δ' ἡ βίβλος τῶν ψαλμῶν καλῶν ἐστὶ ταμεῖον,
 ταμίῳν ἀπάντων φάρμακον, κοινὴ ψυχῶν ὑγεία,
 συμφύρημα τῶν ἀγαθῶν, ἀνθρώποις σωτηρία·
 πάντα γὰρ νόσον ψυχικὴν ἐξάγει καὶ διώκει,
 τὴν ἀρετὴν συνίστησι, παύει τὴν ἀμαρτίαν.
 Ἀόπτως δροσίξει καύσωνα, μέριμναν ἐξορίζει,
 τὴν ἐξόμενον παρηγορεῖ, θυμούμενον πραΰνει,
 πρόσφορον ἄκος εἰδῶσιν ἐκάστη τῶν ἀνθρώπων
 καὶ τοῦτο δὲ μετὰ τινος ἐνθέου μελωδίας,

μετ' ἠδονῆς τῆς σάφρονος, μετ' εὐφροσύνης θείας,
 ἵνα τῆ λειψ καὶ τερπνῆ (ηελγόμενοι τοῦ μέλους
 τὸ τῶν ῥημάτων ὄφελος ἔλκωμεν λεληθότως.
 Ἐταῖς σοφοῖς τῶν ἱατρῶν ἔθος ποιεῖν πολλάκις.
 Ἦνίκα γὰρ τὰ πόματα κινῶσι τοῖς ἀρρώστοις
 μέλιτι περιχρῶσιν τὰ τῶν κυλίνων ἄκρα
 ὅπως ἐκ τῆς γλυκύτητος κλεπτόμενοι τὴν γαστρὴν
 δέχωνται προσγενέστερον τὴν πύσιν τῶν φαρμάκων.
 Οὕτως οὖν ψάλλοντες ἡμεῖς δοκοῦμεν μέλος ἄδειν
 τὸ δ' ἀληθῆς παιδεύομεν τὰς ἑαυτῶν καρδίας
 καὶ μνήμην ἀνεξάλειπτον ἔχομεν τῶν λογίων,
 ἐπεὶ περ πάντες ἄνθρωποι τοῖς μέλεσι κηλοῦνται.
 Κρατεῖ δ' ἐν τούτοις ἡδονῆ, ρευτοῖς τὴν φύσιν αἰσι,
 τὸ βράθυμον δ' ἀπόλλυσι τῆς μνήμης τῶν ῥημάτων.
 Ἦνεκεν τούτου τοῖς ψαλμοῖς τὸ μέλος εἰσιγγίηται,
 τὸ τῶν φαρμάκων αὐστηρὸν τῶν γραφικῶν καὶ ἡλέων.
 μέλιτος ἕλκην ἀλλοιοῦν καὶ καταφαρμακεῖον
 καὶ τῆ γλυκεῖ τὸ χρησιμὸν εὐτέχνως παρκαρτόν.
 Καὶ γὰρ τὸ χαριέστατον ἡδῶν ἐπισηδύνην
 πάντως καὶ μουσιώτερον καρδίαις ἐφιζάνει·
 ὅτι δ' αἰκείως ἔχομεν φύσει πρὸς μελιφθίαν
 τοῖς βουλομένοις βράδιον μαθεῖν ἐκ τῶν πραγμάτων.
 Καὶ γὰρ κλαυθμοῖς ὄφελος πολλὰ τῶν βρεφυλλίων
 μητέρες κατεχοίμισαν ὑπὸ τῆς μελιφθίας.
 Εἰ βούλει δὲ μετένεγκε πρὸς ἄλογα τὸν λόγον
 Ἴπποι μὲν γὰρ ἀκούοντες τῆς σάλπιγγος ἠχοῦσας
 ὀργῶσι θυμικώτερον πρὸς συμπλοκὴν πολέμου,
 τὰ θρέμματα δ' ἐφέπεται τῆ μέλει τῶν συρίγγων
 καὶ τότε πλέον τέρπεται καὶ γέγηθε καὶ σκαίρει,
 σὺν τούτοις δὲ πιαίνεται τὸ θυμαστὸν καὶ μεζόν.
 Ὀρώμεν δ' ἐν ταῖς ἀγοραῖς τὸς χειροτέλεις ἄρκτους
 ὑπὸ κινῆρας κρούματα παιζούσας ὀρθοστάδην.
 Ἔγω δ' ἐ ταῦτα γεγραφὼς ἐρῶ σοι καὶ τι πλέον.
 Εἰδὼν ποτε κυνίδιον ἀπὸ τῶν μελιταίων.

Παρῆν δὲ καὶ τις αὐλητὴς ἀπὸ τῶν ἀγοραίων
 καλάμῳ μέλος ἐνηχῶν μετὰ κιθαρωδία·
 ἔταν δ' αὐτὸς ἐνέπνευσε τὸ μέλος τῷ καλάμῳ,
 ἐκεῖνο τὸ κυνίδιον ἂν ἔτυχεν ἐσθλόν
 ἐνέκοπτε τὰ τῆς τροφῆς, ἀπέρριπτε τὸ βρῶμα.
 ἠρέμα τε προσέβαινε τοῦ μουσικοῦ πλησίον
 καὶ τοῦτον βλέπον ἀτενῶς ἅμα καὶ περισσῆνον
 ἐκ λεπτοτάτης ὕλακῆς ὡσπερ ἀντεμελώδει
 ἠνίκα δὲ κατέπαυεν ὁ τραγωδὸς τὸ μέλος
 ἐπὶ τὸ λείπον τῆς τροφῆς ὑπέστρεφεν ὁ κύων
 Ὅταν δὲ πάλιν τὸν αὐλὸν ὑπέπνευσεν ἐκεῖνος,
 καὶ πάλιν τὸ κυνίδιον τὴν βρῶσιν διωθεῖτο
 καὶ γαληνῶς προσυλακτοῦν ἀντάδειν πῶς ἐφκει.
 Ἀπλῶς δ' ὁσάκις ἦιθετο τὸν αὐλητὴν αὐλοῦντα,
 τῶν ἄλλων πάντων ἀμελοῦν, ἐξήρτητο τοῦ μέλους.
 Ἄλλ' ἐπὶ τὸ προκειμένον ὁ λόγος ἀναγέσθω
 τὸ μέλος τοῖνον τῶν ψαλμῶν πύει καὶ τὴν νωθρείαν,
 δίδωσι καὶ τῷ ψάλλοντι παραψυχὴν τῷ κόπῳ.
 Καὶ γὰρ ὀρώμεν ψάλλοντας πολλοὺς τῶν ὀδοιπόρων,
 ὅπως τὸν νοῦν συττρέφοντες περὶ τὴν ψαλμωδίαν
 τὸν κάματον συντέμνωσι τὸν τῆς ταλαιπωρίας·
 καὶ γεωργοὶ δὲ σκάπτοντες ἐν μέσῃ μεσημβρίᾳ
 ἀντίπαλον τοῦ καύσωνος προβάλλουσι τὸ μέλος·
 ὁ δὲ χαλκεὺς σφυροκοπῶν παρ' ὄλην τὴν ἡμέραν
 τὸν τῶν μελῶν ἐκτιναγμὸν παρηγορεῖ τῷ μέλει·
 συλληπτικώτερον εἰπεῖν, πάντες οἱ χειροτέχναι,
 τοῖς ἄσμασι προσχρῶμενοι συστέλλουσι τοὺς πόνους.
 Ἔστι δὲ τοῦ μελισματος αἰτία τις δευτέρα·
 ἀπατηλῆς γὰρ ἡδονῆς τοῖς μέλεσι τιτρώσκων
 ἀπόλλυσι τὸν ἄνθρωπον ὁ δυσμενῆς ὁ πλάνος,
 σοφῶς δ' ἀντιτιτρώσκειται πνευματικῶς βολίσι ν
 ἐτέρας πάλιν ἡδονῆς εὐτέχνου, θαυμασίας
 ἔπερ ἐπὶ κατόρθωσι στρατηγικῆς σοφίας.
 ἔταν οἷς τρόποις τὸν ἐχθρὸν ὀρώμεν πολεμοῦντα

τούτοις κατατροπώμεθα τὰς τούτου πανουργίας·
 ξύλῳ νεκρώσας τὸν Ἀδὰμ ἀντινεκροῦται ξύλῳ
 ἐν ἣ δεσπότης νεκρωθεὶς ὑπὲρ αἰκείων δούλων
 τὸν νεκρωτὴν ἐνέκρωσε καὶ νέκρωσιν ἐξείλεν.
 Ἐκ πικροτάτης συμβουλῆς ἐσκέλισε γυναῖκα,
 γυνὴ δ' αὐτὸν κατέδαλε θεὸν σαρκὶ τεκοῦσα
 τὸν τῶν ἀνθρώπων λυτρωτήν, τὸν τούτου καθαιρέτην,
 ἢ μακαρία γυναικῶν, ἢ μήτηρ καὶ παρθένος
 ἢ τὴν κατάραν ἄρασα διὰ τῆς εὐλογίας,
 ἢ τοῖς ἀνθρώποις τὴν χαρὰν τῆς λύπης ἀντιδοῦσα.
 Δῆμον Ἑβραίων ὤπλισε, πρὸς φόνον τοῦ σωτήρος,
 ἀλλ' εἰς Ἑβραῖος ἦρκεσεν ἀντὶ πολλῶν Ἑβραίων
 ἀπὸ τοῦ φάρυγγος αὐτοῦ πολλὰς ψυχὰς ἀρπάσαι.
 Παῦλος δ' παμφαέστατος φωστήρ τῆς οἰκουμένης,
 καὶ τὸν ληστὴν ἠρέθισεν ἐπὶ τὴν βλασφημίαν,
 ληστῆς δὲ πάλιν ἕτερος τὸν λῆσταρχον ληστεύει.
 Τί δ' ἂν καὶ ἄλλα λέγαιμι τρύτης τῆς εὐτεχνίας.
 Οὕτως οὖν φάυλης ἡδονῆς τὸν ἄνθρωπον ῥιπτούσης
 πνευματικὴ τις ἡδονὴ τοῦτον ἐπανεγείρει.
 Ἔστι καὶ τρίτον αἷτιον ταύτης τῆς μελωδίας·
 τῶν γὰρ ἁσμάτων ὁ ῥυθμὸς ἐστὶν ἐκ συμφωνίας·
 ἢ συμφωνία γίνεται τῆς ὁμονείας μήτηρ,
 τῆς δ' ὁμονείας ὁ δεσμὸς διδάσκει τὴν ἀγάπην
 καὶ δείκνυται τὸ μέλισμα πρόξενον τῆς ἀγάπης,
 εἰς ἓν συνάγον ἄριστα τὰς γλώσσας καὶ τὰς γνώμας,
 καὶ συμβιδάζον εὐφυῶς ὡς ἐν ἀρμολογίᾳ.
 Τί γὰρ ἂν εὖτω δύναιτο τὰς ἐχθρὰς διαλλάσσειν
 ὡς ἄσμα προφερόμενον κοινῶς ὑπὲρ ἀλλήλων·
 Τίς δὲ τρυφύτην ἄνθρωπος ἔσχε μισανθρωπίαν
 ὡς φιλεχθρῆν πρὸς ἀδελφὸν τὸν τούτου συνικέτην,
 τὸν ὑπὲρ τούτου φέροντα θεῶν τὴν ἰκεσίαν.
 Τίνες μὲν οὖν εἰσι σκοποὶ τῆς προκειμένης βίβλου,
 τίνα τὰ ταύτης χρῆσιμα καὶ τί τὸ τούτων τέλος
 δι' ὃν τε λέγεται εὐρηται τὸ τέλος τῶν ἁσμάτων

ἀρκούντως· ἐδιδάξαμεν ἐν τοῖς προειρημένοις·
 εἰπεῖν δὲ πρόκειται λοιπὸν καὶ τοῖς ἐξῆς τοῦ λόγου
 εἰ μόνου τοῦ Δαυὶδ ἐστὶν ἢ ψαλμοφόρος βίβλος,
 τί λέγεται ψαλτήριον, εἴθεν δ' ἢ τοῦτου λέξις
 καὶ τί ψαλτὴν καὶ τί ψαλμὸς καὶ τίς ἢ ψαλμῶδία
 καὶ ποῖον τὸ διάψαλλα, τί τῆς ᾠδῆς ἢ φράσις
 καὶ τί τὸ ῥῆμα βούλεται· τῶν ὕμνων καὶ τῶν αἰνῶν
 καὶ τίς ἐξομολόγησις καὶ ποταχῶς καλεῖται,
 ποῖαν δ' εὐχῆς καὶ προσευχῆς διαφορὰν καλοῦσι
 καὶ τί ψαλμὸς ᾠδῆς ἐστὶν εὖτω προγεγραμμένος
 καὶ τί σημαίνει· τοῦμπικλιν ᾠδὴ ψαλμοῦ κειμένη,
 πόσοι δ' εὐρίσκονται ψαλμοὶ καὶ διατί τοσοῦτοι
 καὶ τίς ὁ συλλεξιμένος καὶ τάξας ἐν βίβλῳ,
 πόσοι τοῦ μέλους ἀρχαῖοι καὶ διατί τοσοῦτοι
 πόσοι χοροὶ συνέψαλλον τὸ μέλος ὑπ' ἐκείνου
 καὶ τίς ἐστὶ διαφορὰ τοῦδε τοῦ ψαλτηρίου
 πρὸς τὰς λοιπὰς κατασκευὰς τῶν μουσικῶν ὀργάνων
 καὶ τίς ἐστὶ τῆς τάξεως τῆς τῶν ψαλμῶν ὁ λόγος
 καὶ τῆς ἐπὶ τινῶν ψαλμῶν κειμένης ἀσαφείας,
 πόσοι δ' εἰσὶ μεταβολαὶ καὶ τίνων ἐρμηνέων
 τῆς γλώσσης τῆς ἑβραϊκῆς ἐπὶ τὴν ἑλληνίδα.
 Λέγουσι τοίνυν τοὺς ψαλμοὺς παρὰ πολλῶν γραφῆναι.
 μὴ παρὰ μόνου τοῦ Δαυὶδ τοὺς πάντας ἐκτεθῆναι,
 τὸν λόγον δὲ κρατύνουσιν ἐκ τῶν ἐπιγραμμάτων·
 ἔχουσι γὰρ ἐπιγραφὰς κλήσεων διαφόρων.
 Ἦν τισὶ μὲν ἐστὶ ψαλμοὶς Ἀτάφ προγεγραμμένος
 ἐν τισὶ δ' ἐστὶν Ἰδιθούμ καί ται δ' Αἰθὴμ ἐν ἄλλοις,
 ἐν τισὶ δ' ἂν εὐρήσειας Αἰμάν Ἰσραηλίτην.
 Ὅψει δὲ πάλιν ἀλλαχοῦ καὶ τοῦ Κορέ τοὺς παῖδας.
 Ἄλλοις δ' ἐστὶν ἐγκείμενον ὄνομα Σολομώντος·
 εὐρηται δὲ πού καὶ Μωσῆς ἄνθρωπος τοῦ Κυρίου.
 Πάντας δὲ τούτους τοὺς ψαλμοὺς συναγχεῖν τὸν Ἑσδραῖ
 ἔταν παρήλθεν ὁ κειρὸς ὁ τῆς ἀρχιμωδίας.
 Οὕτως οὖν φάσκουσι τινες καὶ τούτους ψαλμογράφους

καὶ φέρουσι καὶ τὴν Λουκᾶν συλλήπτορα τοῦ λόγου,
 ἐν οἷς πῶς οὗτος ἱστορῶν τὰς Ἀποστόλων πράξεις
 βιβλὸν ψαλμῶν ὠνόμασε Δαυὶδ μὴ μνημονεύσας.
 Καὶ τάχα δείκνυσιν αὐτὸς ἐκ τούτου τοῦ λογιῶν
 ὡς οὐκ εἰς μόνον τὸν Δαυὶδ τὴν βιβλὸν ἀναφέρει.
 Ἔτι καὶ ταύτην τίθενται τρίτην ἀπολογίαν
 τὸ καὶ τινὰς ἐκ τῶν ψαλμῶν ἐπιγραφὰς μὴ φέρειν,
 ἑτέρους δ' ἔχειν προγραφὰς καὶ ταύτας βραχυτάτας,
 μὴ κλήσεις δὲ τινῶν δηλοῦν, ἀλλ' ἀνωνύμους εἶναι,
 ἐν ἄλλοις δ' «ἀλληλούϊα» καὶ μόνον προγεγράφθαι.
 Εἰ γὰρ ὑπῆρχον ῥήματα δαυϊτικῶν χειλέων
 ἐχρῆν φασὶ καὶ τὸν Δαυὶδ τούτοις ἐπιγεγράφθαι.
 Ἄλλοι δὲ πάλιν λέγουσιν, οἷς καὶ συμφρονητέον,
 τὴν ἑλὴν βιβλὸν τῶν ψαλμῶν εἶναι Δαυὶδ καὶ μόνου
 καὶ τούτους ἀπαξάπαντας αὐτὸν ἐκτεθεικέναι
 τοὺς ἔχοντας ἐπιγραφὰς καὶ τοὺς ἀνεπιγράφους,
 καὶ τὰς αἰτίας φράζουσιν ὡς ἁρμοδιωτάτας.
 Τὸν γὰρ ἐπιγραφόμενον εἰς πρόσωπον «Μωσέως»
 προδήλως ἀποφαίνουσιν οὐκ ὄντα τοῦ Μωσέως.
 Ἡ γὰρ ἂν πρῶτος τῶν ψαλμῶν ἐτέθειτο τῶν ἄλλων,
 τὴν τάξιν κομισάμενος ἐκ τῆς προγενεσίας,
 ὡς ποίημα πρεσβύτερον καὶ πρώτου συγγραφέως,
 ἢ πάντως ἂν ἐνέκειτο ταῖς βίβλοις ταῖς ἐκείνου
 ἐν αἵσπερ καὶ τὰς τρεῖς ψᾶς ἔχομεν γεγραμμένας.
 Ἡ μὲν γὰρ τοῖς ἱστορικοῖς ἔγχειται τῆς ἐξόδου,
 ἡ βιβλὸς δὲ τῶν ἀριθμῶν διδάσκει τὴν ἑτέραν,
 ἢ μετ' αὐτὴν δ' ἐντέθειται τῇ δευτερονομίῃ.
 Ἄρα λοιπὸν Δαυὶδ ἐστὶν ὁ τοῦ ψαλμοῦ γεννήτωρ,
 τὸ τοῦ Μωσέως δ' ὄνομα τροπολογῶν μοι νόει·
 παρ' Αὔγουπτιοις γὰρ τὸ Μῶς ὕδωρ ἐστὶ σημαίνον,
 ὃ δὲ ληφθεὶς ἐξ ὕδατος Μωσῆς αὐτοῖς καλεῖται.
 Ἀρμόζει τοίνυν ὁ ψαλμὸς τοῖς ἀναγεννηθεῖσιν,
 οἷπερ ἐν τῇ βαπτίσματι τοῦ ῥύπου καθαρθέντες
 ἄνθρωποι γίνονται θεοῦ μωσαϊκῶς βιοῦντες.

Τοὺς δὲ ψαλμοὺς τοῦ Σολομῶν εἰς τὸν Χριστὸν ἀνάξεις,
 τὸν ἀληθῶς εἰρηνικόν, τὸν χορηγὸν εἰρήνης,
 τὸν δόντα πρὶν τοῖς μαθηταῖς ὡς κληρὸν τὴν εἰρήνην.
 Ἑλληνιστὶ γὰρ Σολομῶν εἰρηνικός καλεῖται.
 Ἐν τῇ γραφῇ δ' οὐχ εὐρήται ψαλμοὶ τοῦ Σολομῶντος·
 οὔτοι γὰρ ἂν ἐτέθειντο τῶν ἄλλων τελευταῖοι
 ἢ πάντως ἂν ἐνέκειντο τῇ τετραδρασιλείῃ.
 Εἰ δ' οὐκ ἀλλ' ἐνεφέροντο ταῖς παραλειπομέναις,
 ἢ μέλος ἂν τι τῆς γραφῆς ἐμείνητο καὶ τούτων.
 Φησὶ γὰρ οὕτω τῆς γραφῆς τῆς ἱεράς τὸ ῥήμα·
 ἦσαν πεντάκιςχιλία τοῦ Σολομῶντος ἦσαν,
 παραβολαὶ δ' ἑκτὸς αὐτῶν ἦσαν ἐν τρισχιλίαις,
 ψαλμοὶ δ' οὐ μεμνήμηνετο πώποτε Σολομῶντος.
 Ὁ δ' Ἰδιθούμ σὺν τοῖς λοιποῖς τοῖς ἐπιγεγραμμένοις
 ἐκ τοῦ Δαυὶδ κατέστησαν χοροῦρχοι πρὸς τὸ ψάλλειν.
 Καὶ νῦν μὲν ἔψαλλον κοινῶς εἰς μίαν συμφωνίαν,
 νῦν δ' ἀνετίθετο ψαλμὸς ἐκάστῃ χοροφάτῃ,
 λαμβάνων δ' οὗτος ἐκ Δαυὶδ ἰδίως ἐμελώδει,
 τοῖς χορευταῖς τοῖς ὑπ' αὐτῶν τοῦ μέλους προκατάρχων·
 λαβόντες τοίνυν οἱ ψαλμοὶ τῶν ἀρχιδῶν τὰς κλήσεις
 ἔσχον αὐτὰς ἐπιγραφὴν, ὡς ὑπ' αὐτῶν ψαλέντες,
 καὶ δηλὸν ὡς ἐκ τῆς γραφῆς τῶν παραλειπομένων.
 Ἐν γὰρ χειρὶ φησὶν Ἀσάφ τὴν ψᾶν ταύτην ἦσαν,
 ὁμοίως δ' ἀπὸ τοῦ ψαλμοῦ τοῦ τριακωστογδόου.
 Οὐ μόνον γὰρ τὸν Ἰδιθούμ ἔχει προγεγραμμένον,
 ἀλλ' ἐν ταύτῃ καὶ τὸν Δαυὶδ συνεπιγεγραμμένον.
 Ἴδὲ γὰρ εἰς τέλος Ἰδιθούμ ἐν τῇ ψαλμῷ προγράφος
 ψαλμὸν Δαυὶδ ἐπήγαγεν ἐκάτερα συνάψας,
 ὅπερ σαφῶς παρῆστησι τὴν τῆς γραφῆς αἰτίαν.
 Δαυὶδ γὰρ ἐστὶν ὁ ψαλμὸς, τῇ δ' Ἰδιθούμ ἐδόθη
 καὶ πάλιν ἕτερος ψαλμὸς μακρὸν τι μετὰ τοῦτον.
 Ὁ τεσσαρακοστός τριτος συνάδει τῷ παρόντι·
 τοῖς γὰρ υἱοῖς φησὶ Κορὲ ψαλμὸς Δαυὶδ εἰς τέλος,
 πάντως δ' ἡ λέξις πρόδηλος ὡς ἐκ Δαυὶδ ἐγράφη.

ταῖς δὲ παισὶ ταῖς τοῦ Κορῆ⁸ πρὸς ὕμνον ἀνετέθη.
 Πάσας δ' ἀπλῶς τὰς προγραφὰς τῶν ὀνοματιῶν τούτων·
 ἐν ἑσσι αἷς εὐρίσκωμεν, οὐ γενικαῖς κειμένας·
 τῷ δεῖνι γὰρ ψησι ψαλμός, οὐχὶ ψαλμὸς τοῦ δεῖνος.
 δηλον δ' ὡς ἰδιαίτερος αὐτῷ προσανειτέθη,
 εἶπυ δ' εὐρήσεις δοικὴν ἐπὶ Δαυὶδ κειμένην
 μὴ ξενισθῆι, ἀγαπητέ, τὴν δοτικὴν ἀκούων.
 Εὐρήσεις γὰρ καὶ γενικὴν ἐν πλείοσι κειμένην
 καὶ τοῦ Δαυὶδ καὶ τῷ Δαυὶδ πολλάκις γεγραμμένην.
 Ἐν ταῖς λοιπαῖς δ' ἐπιγραφαῖς τῶν ἄλλων ὀνοματιῶν
 εἴηαι κειμένην πανταχοῦ τὴν δοτικὴν καὶ μόνην.
 Ἦ τούτων ἢ παραλλαγὴ τῶν ἀριθμῶν ὑπεμφαίνει
 καὶ νῦν μὲν κεῖται γενικῶς ἢ κλήσεις τοῦ προφήτου.
 νῦν δ' ἔχει τὴν ἐπιγραφὴν ἐν δοτικῇ κειμένην,
 ἢ δηλον ὡς αὐτὸς ἐστὶ γραφεὺς τῶν ἀμφοτέρων·
 τοῦ γὰρ Δαυὶδ πάντως ἐστὶ καὶ τῷ Δαυὶδ ἐγγραφῆ,
 Ἔστι δ' ἑτέρως προσφυῶς τὸν λόγον ἐρμηνεύσαι,
 ὡς ἐνθα μὲν ἱστορικῶς ἀφίγησιν συγγράφει
 ἢ τῶν οἰκείων συμφορῶν τὸ μέγιστος διδάσκει·
 ἢ λυτρωθεὶς τῷ λυτρωτῇ τὸν ὕμνον ἀναπέμπει·
 εἴθ' ἕτερα τῶν κατ' αὐτὸν τοιαῦτα καταγγέλλει,
 αἰεὶ ταῦτα τοῦ Δαυὶδ καὶ τῷ Δαυὶδ γραπτέον·
 ἔ.θ. δ' ἀρμόζει τῷ Χριστῷ τινα τῶν γεγραμμένων
 ἀνήχθη ταῦτα πρὸς Χριστὸν καὶ δοτικῶς λεκτέον.
 Ὁ γὰρ Χριστὸς ἐν ταῖς γραφαῖς Δαυὶδ καλεῖται νέος·
 καὶ γὰρ ἐκ σπέρματος Δαυὶδ ἐτέχθη κατὰ σάρκα.
 Εἰ βούλει δὲ εἰδάχθητι καὶ τοῦ Δαυὶδ τὴν λέξιν.
 χεῖρ γὰρ ἱκανώτατος ἑλληνιστὴ καλεῖται.
 Ἦς δ' ἱκανὸς ἐστὶ χεῖρ πλὴν τοῦ παντοδυνάμου,
 οὐπερ ἡ χεῖρ περικρατεῖ πάντα τῆς γῆς τὸν γύρον.
 ὅς μόνος κραταιὸς ἐστὶ καὶ μέγας ἐν ἰσχύϊ·
 Εὐδῶν δ' Ἀγγαίου προγραφὴν, πρὸς δὲ καὶ Ζαχαρίου
 κειμένην ἐν τισὶ ψαλμῶν τῶν ὄντων πρὸς τῷ τινεῖ
 ὡς περιττὰς παρὰδραμε καὶ μάτην γεγραμμένης·

καὶ γὰρ εἴ καὶ παρά τισι κείντοι τῶν ἀντιγράφων,
 ἀλλ' ἐν τοῖς ἐβδωμήκοντα κλήσεις αὐτῶν οὐκ ἐστίν,
 οὐδέ παρ' ἄλλοις μετ' αὐτούς, ἀλλ' οὐδέ παρ' Ἑβραίοις.
 Πλὴν ἐπειδήπερ ἑορτὴν λέγουσι τιν' Ἀγγαίου,
 τὸ Ζαχαρίου δ' ὄνομα μνήμη Θεοῦ σημαίνει·
 πῶς ἑορτάζων τῷ Θεῷ πάντως ἐστὶν Ἀγγαῖος,
 ὁ μνήμην δ' ἔχων τοῦ Θεοῦ καλεῖται Ζαχαρίας·
 οἷς δὴ προσήκε φιλέγγεσθαι τὰ τῶν ψαλμῶν ἐκείνων
 καὶ τῷ Θεῷ τὴν αἴνεσιν προσφέρειν ἀρμαδίαν.
 Στόματα γὰρ ἁμαρτωλῶν τὸ ψάλλειν οὐχ ὠραῖον.
 Ἦ μὲν οὖν τῶν ἐπιγραφῶν ἀρκούντως ἀπεδόθη,
 τοῦ λόγου δ' ἐραψώμεθα τοῦ τῶν ἀνεπιγράφων,
 καὶ ταύτους δὲ δαυϊτικοὺς ἐκ τῆς γραφῆς δεικτέον.
 Πολλὰ γὰρ τῶν ἐβραϊκῶν ἀρχαίων ἀντιγράφων
 τὸν πρῶτον καὶ τὸν δεῦτερον ἔχουσι συνημμένους·
 τῶν γὰρ ψαλμῶν ἀριθμητικὸς οὐκ ἐστὶ παρ' Ἑβραίοις.
 τοῦ δὲ Δαυὶδ ὁ δεῦτερός ἐστὶν ἀναντιρρήτως
 καὶ μάρτυράς μοι δέδεξο τοὺς θελοὺς ἀποστόλους,
 αὐτὰς τὰς ῥήσεις τοῦ ψαλμοῦ σαφῶς διεξιόντας
 ὡς διὰ στόματος Δαυὶδ ὑπὸ Θεοῦ ῥηθείσας.
 Ἦ βίβλος δὲ τῶν πράξεων ταῦτα ῥητῶς διδάσκει.
 Ἐπεὶπερ οὖν ὁ δεῦτερος δαυϊτικὸς ἐξελέχθη,
 συναποδέδεικται λοιπὸν καὶ τὰ κατὰ τὸν πρῶτον,
 ὡς ἄμφω τοῦ Δαυὶδ εἰσι καὶ ῥήματα καὶ μέλη.
 Ἔστι δὲ καὶ τις ἕτερος ἐκ τῶν ἀνεπιγράφων·
 ἐννενηκοστοτέταρτον εὐρήσεις ὄντα τεῦτον,
 ἐξ οὐπερ Παῦλος ἔλαβε ῥήσεις τινὰς προσφόρους,
 ὡς ἐξ αὐτοῦ δεξάμενος Δαυὶδ τὴν μαρτυρίαν.
 τοῦτο δ' ἐκ τῆς ἐπιστολῆς γνώσει τῆς πρὸς Ἑβραίους.
 Εἰ τούτων τούτους τοὺς ψαλμοὺς ἀνεπιγράφους ὄντας
 ἀναμφιδόλως ἔγνωμεν δαυϊτικῶς τυγχάνειν,
 εὐδῆλον ὡς καὶ τοὺς λοιποὺς αὐτὸς ἐστὶ συγγράψας.
 Ταῦτα δὲ τοῖτοις λέγομεν περὶ τῶν ἀνωμύμων
 καὶ μάρτυς ἀξιόπιστος ὁ πρῶτος τῶν μαρτύρων.

Ἐκ γὰρ ἑνὸς τινος Ἰαλμοῦ τῶν ἀνωνόμων τούτων
 ὅστις ἐστὶν ἑκατοστός τριακοστός καὶ πρῶτος
 ἐχρήσατο μικροῖς τισὶ προσφόροις ρησιδίοις
 καὶ τὸν Δαυὶδ ἐπήγαγε μάρτυρα τῶν ρημάτων
 δεικνύων πάντοις τὸν ψαλμὸν γέννημα τοῦ προφήτου.
 Τούτοις δ' εἰ θέλεις ἐντυχεῖν, ἀνάγνωθι τὰς πράξεις
 ἐν αἷσπερ διαλέγεται πικρῶς τοῖς Ἰουδαίοις
 κακεῖνοι καθοπλίζονται πρὸς τὴν λιθοβολίαν.
 Ἐἰ τοίνυν τοῦτον τὸν ψαλμὸν δαυϊτικὸν εὕρισκεις
 ἐκ τῆς τοῦ πρωτομάρτυρος Στεφάνου μαρτυρίας,
 λοιπὸν ἐκ τούτου σκόπει μοι καὶ περὶ τῶν προτλοῖπων
 καὶ τοῖς ὁμοίοις μάνθανε τοὺς λόγους τῶν ὁμοίων.
 Ἄλλοι δ' ὑπάρχουσι ψαλμοὶ χωρὶς τῶν εἰρημένων
 οἱ ἐστὶν ἀλληλούϊα τὰ τῶν ἐπιγραμμμάτων.
 Ἄλλὰ καὶ τούτων ὁ Δαυὶδ καθέστηκεν ἐργάτης.
 Ὡς γὰρ ὁ βίβλος ἔφησε τῶν παραλειπομένων,
 ὁ πρῶτος τούτων τῶν ψαλμῶν ὑπὸ Δαυὶδ ἐγράφη
 περὶ ψαλμοῦ δὲ λέγεμεν ἑκατοστοῦ τετάρτου.
 Δοκεῖ τοίνυν αἰτία τις ἐν τοῖς ἀνεπιγράφοις
 ὡς οὐκ εἰς ἕνους δῆλωσιν ἑνὸς τινος καὶ μόνου,
 ἀλλ' εἰς πλειόνων ὄνομα τὰ τῶν ψαλμῶν ἐγράφη.
 Τῶν δ' ἀνωνόμων αἴτιον τοῦτό φασι τυγχάνειν,
 ὡς εἴρηνται πρὸς Κύριον οἱ λόγοι τῶν τούτων·
 τῆς δ' ἀλληλούϊα γραφῆς τοῖς ἐπιγεγραμμένοις
 αἰτίαν τις καὶ λογισμὸν εἰκότως ἀποδώσει,
 ὡς αἴνεσις εὐχάριστος ἐκ τῶν ψαλμῶν δηλοῦται,
 ἦν τῷ σωτήρι γεγηθῶς προσήγεν ὁ προφήτης·
 τὸ ρῆμα γὰρ τὴν αἴνεσιν δηλοῖ τὴν τοῦ Κυρίου.
 Ταῦτα μὲν οὖν ὡς ἱκανὰ λελέχθω μέχρι τούτων.
 Λέγεται δὲ ψαλτήριον πάντως ἀπὸ τοῦ ψάλλειν,
 ὡς περ εὐκτῆριον φάμεν ἀπὸ τῶν εὐχομένων·
 τὴν βίβλον δ' οὕτω λέγομεν συγχρώμενοι τῇ λέξει.
 Κυρίως γὰρ ψαλτήριον εἶδος ἐστὶν ὄργανου·
 ναύλα δὲ τοῦτο λέγεται φωνὴ τῇ τῶν Ἰβραίων.

Ἰαλτὸς δ' ἐστὶν ὁ Κύριος ὃ ψάλλομεν τοὺς ὕμνους.
 Ἰαλμός ἐστι τὸ ποίημα, τὸ μέλος ψαλμοῦδία,
 κυρίως δὲ ψαλμός ἐστι τὸ σὺν ὄργανῳ ἄσμα.
 Ἐπιθετὴ δὲ λόγος ἐμμελής ἄνευ τινὸς ὄργανου,
 τινὲς δὲ καταχρηστικῶς τὰς λέξεις ἐκφωνοῦντες
 ὀνόμαζαν ἑκάτερα πολλάκις ἄλλοι ἄλλως,
 ἠδὴν μὲν λέγοντες ψαλμὸν, ψαλμὸν δ' ἠδὴν καλοῦντες.
 Τῶν ψαλμῶν μέντοι τὰς ἠδῆς ἀρχαιοτέρας ἴσθι·
 Μωσῆς γὰρ πρῶτος τῆς ἠδῆς κατήρξε τοῖς Ἰβραίοις,
 ἦν καὶ τούτους θάλατταν προέπεμπε φυγάδας
 βάρβου πληγῇ μουσαϊκῆς ἀθρόως γεωθεῖσαν.
 Ὁ δὲ Δαυὶδ τὰ τῶν ψαλμῶν ἐφεῦρεν ἐν ὑστέρω,
 καὶ τοῦτο τὸ ψαλτήριον, ἄτεχνον ὄν πρὸ τούτων,
 ἀγροικικὸν τε καὶ ἔραγδ καὶ μόνων τῶν ποιμνίων,
 αὐτὸς σοφῶς ἠρμόσατο καὶ τετεχνιτευμένως
 καὶ τούτω μετεχρήσατο πρὸς θεῖαν ὕμνωδίαν.
 Τοῦ δὲ γε διαψάλματος οὐ μὲν σημασίς·
 ἢ γὰρ μεταβολὴν τινὰ τοῦ μέλους ἐννοήσεις
 ἢ τῶν ψαλλόντων ἀλλαγὴν πρὸς ἄλλους χοροψάλτας
 ἢ νοημάτων ὡς εἰκός, μετάθεσιν πρὸς ἄλλα
 ἢ τῶν ἄσμάτων τοῦ ψαλμοῦ διακοπὴν ἀθρόαν,
 ἐλλάμψεως τοῦ πνεύματος αὐτοῖς μεσολαβούσης
 καὶ τῶν ψαλλόντων ταῖς ψυχαῖς ἐγγείας χορηγούσης.
 Πάντα γὰρ τὰ συμβαίνοντα τοῖς τότε ψαλλομένοις
 σπουδαίως ἀπεγράφοντο χάριν τῆς ἀκριβείας.
 Ὕμνος δ' ἐστὶν ἐπίτασις θεοῦ δοξολογία,
 τὸν δ' αἶνον ὀνομάζουσι σύγχομον ὕμνωδίαν,
 νόει δ' ἐξομολόγησιν, θερμὴν ὁμολογίαν
 ἢ τῶν κακῶν ὧν πρὸς θεὸν θεδράκαμεν ἀφρόνως
 ἢ τῶν καλῶν ὧν ἐκ θεοῦ πεπόνθαμεν ἐν δόξῃ.
 Τὸ μὲν γὰρ ἐξαγόρευσις, τοῦτο δ' εὐχαριστία.
 Εὐχὴ δ' ἐστὶν ὑπόσχεσις Κυρίῳ γινόμενη,
 ἢ προσευχὴ δὲ δέησις ὑπὲρ πλημμελημάτων,
 ψαλμός δ' ἠδῆς ἐν προγραφαῖς οὕτως ὑποληπτέον

ὅταν φωνή τις μελιχρὰ εἶχα τινὸς ὀργάνου
 προηγουμένως τάσσηται τῶν μουσικῶν ὀργάνων.
 Ἐξήν δ' ἀνάπαλιν ψαλμοῦ νοήσεις ἀκολούθως
 ὅτε προτάσσεται φωνή, ὀργανικόν τι μέλος,
 δευτέραν χώραν ἔχοντος τοῦ διὰ γλώσσης μέλους
 Ἐαλμὸν δὲ πάλιν νόησον ἀλληγορῶν τὸν λόγον
 ὅτε τὸ σῶμα τείνοντες ἐν ἔργοις ἐπιπόνους
 καθάπερ τὸ ψαλτήριον τῆ τῶν χορδῶν ἐντάσει
 χρηστὴν καὶ παναρμόνιον πράξιν ἀποτελοῦμεν,
 εἰ καὶ μὴ προσεπέδημεν ἔτι τῇ θεωρίᾳ.
 Ἐξή ἐστιν, ἂν βούλοιο νεῖν τοιοῦτοτρόπως,
 ὅταν χωρὶς τῆς πρακτικῆς ὦμεν ἐν θεωρίᾳ
 καὶ φέρωμεν τὴν μύθῃ τῶν θεῶν μυστηρίων,
 ἐν ἀρεταῖς τυγχάνοντες ἤδη γεγυμνασμένοι.
 Ἐξήν δὲ νόησον ψαλμοῦ κατὰ τοὺς λόγους τούτους
 ὅτε θελπίστης πράξεως ἡμῖν ἐδοκιοῦσης
 εἰς ὑψηλὰ ἀναδράμωμεν ἐνθέου θεωρίας
 χορηγουμένης ἀνωθεν κατὰ τὸ γεγραμμένον
 «σοφίαν ἐπεθύμησας, τὰς ἐντολὰς συντήρει
 καὶ χορηγὸς ὁ Κύριος ἔσται σοι τῆς σοφίας».
 Ἐαλμὸν δ' ᾠδῆς λεγόμενον ἀντεστραμμένον νοεῖ
 ὅτε τινὰ τῶν ἡθικῶν τῶν ἀποκεκρυμμένων
 σαφηνιζούσης καθαρῶς ἡμῖν τῆς θεωρίας
 πρὸς τὴν αὐτὴν ἐρχόμεθα προθύμως ἐργασίαν.
 Καὶ τάχα ταύτην προσφυῶς λεκτέον τὴν αἰτίαν
 τοῦ κεῖσθαι πρώτους τοὺς ψαλμοὺς καὶ τὰς ᾠδὰς δευτέρας
 χρῆ γὰρ διὰ τῆς πρακτικῆς ἔλθειν εἰς θεωρίαν,
 ἐνθεν τοι καὶ πολλὰς ᾠδὰς εὐρήσεις πρὸς τῷ τέλει.
 Ὅπου δ' ἐστὶν ἀναβαθμὸς, ἐκεῖ ψαλμὸς οὐ κεῖται
 κἂν ἀνεπίπλοκός τις ἢ κἂν τῶν συμπεπλεγμένων.
 Ταύτην δὲ λέγω συμπλοκὴν, τὴν μετ' ᾠδῆς κειμένην
 εἴτε ψαλμὸς ᾠδῆς ἐστὶν καὶ τοῦναντίον.
 Ἐν γὰρ ταῖς ἀναβάσεσιν ἢ τάξις τῶν ἀγίων
 μόνοις ἐναπησχόληται τοῖς κατὰ θεωρίαν,

Ἐὰ μὲν οὖν τῆς ἀναγωγῆς ἦδη καταπαυστέον
 τὸν ἀριθμὸν δὲ τῶν ψαλμῶν λοιπὸν ἐξηγητέον.
 Σύγκειται γὰρ συναγωγή τριπλῆς πεντηκοντάδος
 ὁμοῦ μὲν τοῦ πεντηκοστοῦ τὸ τρίμιον διδάσκων,
 ἐνπερ τιμῶσιν ἐξ ἀρχῆς τὸ γένος τῶν Ἑβραίων
 ὡς ἔχοντα γεννήτριαν ἐβδόμην ἐβδομάδα,
 ὁμοῦ δὲ τὸ μυστήριον ἐμφαίνων τῆς Τριάδος.
 Ἐκάστη δὲ προστίθεται μονὰς πεντηκοντάδι
 δεῖγμα μιᾶς θεότητος τῆς ἐν τρισὶ προσώποις.
 Συναγαγεῖν δὲ τοὺς ψαλμοὺς καὶ βίβλην σὺνυφάναι
 οἱ μὲν τὸν Ἑσδραν λέγουσιν, οἱ δὲ τὸν Ἐζεκιαν.
 Ἐσσαρες δ' ἦσαν ἀρχῆδοι μετὰ χορδῶν τεσσάρων,
 ἐδήλουν δὲ τὰ κλίματα τὰ τέσσαρα τοῦ κόσμου
 δι' ὧν ὁ φθόγγος τῶν ψαλμῶν ἔμελλε προχωρῆσαι.
 Συνίστων δ' ἄνδρες τὸν χορδὸν ἐβδομήκονταδύο,
 τὸν ἀριθμὸν δὲ τῶν γλωσσῶν ἐσήμαινε τὸ πρᾶγμα,
 αἵτινες διεκρίθησαν ἐν τῇ πυργοποιίᾳ·
 πάσαις γὰρ γλώσσαις ἔμελλε τὰ τῶν ψαλμῶν ψαλθῆναι.
 Τοῖς μὲν οὖν ἄλλοις ἅπασιν τοῖς τότε μελωδοῦσιν
 ἦν ὄργανα διάφορα τὸ μέλος ἐξηχοῦντα,
 κρότοι κυμβάλων εὐρυθμοὶ καὶ κρούματα κιθάρας
 ὁ τῶν τυμπάνων πάταγος, ὁ τῶν σαλπίγγων ἦχος
 ὧν ἕκαστον ἠρίθμησε ψαλμὸς ὁ τελευταῖος.
 Δαυὶδ δὲ τὸ ψαλτήριον ἐν τῇ χειρὶ κατεῖχεν
 ὡς ὄργανον βασιλικόν, ὡς βασιλεὶ προσῆκον.
 Σάλπιγγες οὖν καὶ σύρριγγες τῶν ἐμπνευστῶν ὑπῆρχον·
 τῶν ἐντατῶν δ' ἐτύγγανον αἱ λύραι καὶ κιθάραι,
 τύμπανα δὲ καὶ κύμβαλα τῆς τῶν κρουσῶν μερίδος.
 Μόνον δὲ τὸ ψαλτήριον ἔπερ Δαυὶδ κατεῖχεν,
 ὃ καὶ κινύραν λέγουσι καὶ λύραν καὶ κιθάραν,
 ἦν μὲν ἀπὸ τῶν ἐντατῶν, πλὴν ὄρθιον ὑπῆρχεν,
 ἀνωθεν παρεχόμενον τὰς ἀφορμὰς τῶν ᾠδῶν,
 ἐν ἔχωμεν τὴν μίμησιν τούτου τοῦ ψαλτήριου
 καὶ τὰς ψυχὰς εὐθύνωμεν καὶ φέρωμεν ὀρθίως

καὶ ταύτας ἐκπαιδεύωμεν ἐκμελετᾶν τοῦ ἔνω,
 ψαλτήρια γινόμενα πνευματικά καὶ θεῖα
 ἐν συμφωνίᾳ μυστικῆ ψυχῆς τε καὶ σαρκίου
 ἐκ πνεύματος κρουόμενα καθάπερ ἐκ τεχνίτου.
 Εἶχε ἰὲ τὸ ψαλτήριον δέκα κολάβους ἄνω
 ἐκεῖνοι δὲ στρεφόμενοι περὶ τὸν τούτου πῆχυον
 ἐπέτεινόν τε τὰς χορδὰς καὶ πάλιν ὑπεχάλων
 πρὸς τὴν τοῦ ψάλλοντος σκοπὸν καὶ τὸ ποιῶν τοῦ μέλους.
 Ἄλλ' ἢ μὲν χεὶρ ἢ δεξιὰ κατέκρουε τῷ πλήκτρῳ,
 ἢ δ' ἄλλη χεὶρ ταῖς ἐπιχαῖς στρέφουσα τοὺς κολάβους
 ποῖάν τινα τὴν τῶν χορδῶν ἐπολεῖ μελωδίαν.
 Εἶχε δὲ δέκα τὰς χορδὰς ἀλλήλοις ἀντιθόγγους
 ὅπως ἡμεῖς ὡς ἐκ χορδῶν ὁμῶν, ἀντιθόγγων,
 πέντε μὲν αἰτινές εἰσι τοῦ σώματος αἰσθήσεις,
 πέντε δ' ἐτέρων ὡς φασι τὰς ψυχικὰς ἑνάμεις,
 σύμφωνον ἀνακρούομεν θεῷ τὴν μελωδίαν.
 Ἡ τῶν ψαλμῶν δὲ σύνταξις ἄτακτον τάξιν ἔχει.
 Οὐ γὰρ καθὼς ἐγράφησαν ἄρχηθεν τῷ προφήτῃ
 οὕτω καὶ συνετέθησαν πρὸς τὴν ἀκολουθίαν,
 ἀλλὰ καθὼς εὗρέθησαν ἑλάβον καὶ τὴν τάξιν.
 Ἐπεὶ γὰρ κατεφρόνησαν Ἑβραῖοι τῶν πατρῶν
 καὶ λήθην ἔσχον τῶν γραφῶν τῶν παραδεδομένων
 καντεῦθεν παρερρήσαν αἱ βίβλοι συμφορηταί
 συνῆξε ταῦτα; ὕστερον Ἐσδρας εἶπ' Ἐζεκίας,
 συνῆξε δὲ καὶ τοὺς ψαλμοὺς διεσπαρμένους ὄντας,
 εὗρε δ' αὐτοὺς κατὰ μικρὸν, οὐκ ἔνταυτῷ τοὺς πάντας.
 Καθὼ γὰρ τούτους εὗρισκέ πῦτε καὶ κατὰ μέρος
 εἰκότω, καὶ συνέταττεν αὐτοὺς συγχεχυμένους,
 τοῖς εἰρημενοῖς πρότερον τοὺς ἐφεξῆς συνάπτων.
 Ἡ τάξις τολύων τῶν ψαλμῶν ἢ νόον εὗρισχομένη
 τῷ χρόνῳ τῆς εὗρέσεως κατάλληλος ἐτέθη,
 ἀν δ' ἀκριβῶς ἀκόπησις οὐκ ἄθει καὶ τοῦτο,
 ἀλλ' οὕτως ὀκονόμησε τοῦ πνεύματος ἡ χάρις.
 Ἔστι μὲν γὰρ ἡ χρονία τάξις συγχεχυμένη,

ἢ σύγχυσις δ' οὐ γέγονεν ἀπλῶς καὶ κατὰ τύχην
 Καθάπερ γὰρ τῶν λατρῶν ὁ μὲν τις τέμνει πρῶτον,
 εἶτα χρισμάτων ἀπτεται καὶ τὸ εὐφρασκεύει,
 ἄλλος δ' ἀνάπαλιν αὐτοῖς κέχρηται πρὸς τὴν χρείαν
 καὶ τάξεως οὐ γίνεται μέλησις τῷ τεχνίτῃ,
 ἀλλ' ὅπερ βλέπει φάρμακον τὴν νόσον ἀπαιτούσαν
 τοῦτο καὶ πρῶτον ἤγηται καὶ τῷ νοσοῦντι φέρει,
 οὕτω τῷ θεῷ πνεύματι τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας
 οὐ χρονικῆς ἐμέλησε ψαλμῶν ἀκολουθίας,
 ἀλλ' ὡφελείας μάλιστα τῆς τῶν ἐντυγχανόντων.
 Καὶ γὰρ ὁ πρῶτος τῶν ψαλμῶν διδάσκει τοὺς ἀνθρώπους
 τῆς ἀσεβείας ἀποχὴν, πρὸς δὲ τῆς ἀμαρτίας
 ὁ δεύτερος ὑπέδειξε τίνος ἐσμὲν δεσπότου,
 τίνος λαός ὑπάρχομεν, τίνος μέρος καὶ κληρὸς
 καὶ τίνι δεόν προσελθεῖν, τίνι προσκολληθῆναι.
 ὁ τρίτος δὲ περίσθησι δαιμονικοὺς πολέμους,
 ἐπιβουλὰς καὶ προσβολὰς ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων,
 αἰτινές ἐπεγείρονται τοῖς ἀγωνιζομένοις.
 Ἐκ τούτων δὲ πρὸς τοὺς ψαλμοὺς τοὺς ἐφεξῆς προβαίνων
 εὐρήσεις ἀκριβέστερον αὐτοῖς ἐκτεθειμένας
 τῶν συμφορῶν καὶ τῶν παθῶν πάσας τὰς θεραπείας.
 Τῆς δ' ἀσαφείας αἰτίον τῆς ἐν τισὶ κεκλιμένης
 ὑπάρχει τὸ συμβεβηκὸς τῶν προφητευόμενων
 τῶν προτυπούντων τὰ λαμπρὰ τῆς νέας Διαθήκης
 καὶ τῶν ῥημάτων τὸ βαθύ καὶ συνεσχισμένον,
 ὅπερ ἐστὶν ἰδίωμα φωνῆς τῆς ἑβραϊδος.
 Καὶ γὰρ διὰ τὴν δυσπειθῆ τῶν Ἰουδαίων γνώμην
 ἦσαν τὰ πλεῖω σκοτεινὰ καὶ συγκεκαλυμμένα,
 μόνοις παραγυμνόμενα πολλάκις τοῖς ἀξίοις
 κρινόμενά τε θαυμαστῶς ἀπὸ τοῦ τέλους μόνοι.
 Σὺν τούτοις ἡ μεταβολὴ τῆς ἑβραϊδος γλώσσης
 ὅτε γὰρ μεταβάλλεται διάλεκτος πρὸς ἄλλην
 εἰς ἐνταῦθα γίνεσθαι πολλὰς τὰς ἀσαφείας.
 ἐπεὶ μὴδ' ἀπαράλλακτα τὰ μεθηρηνηνευμένα.

Γεγονάσι δ' ἐρμηνευταί τῆς Παλαιᾶς ἀπάσης
 ἑλληνιστί συγγράψαντες πάντα τὰ παρ' Ἑβραίοις
 τὸ πρῶτον ἑβδομήκοντα πολυμαθεῖς Ἑβραῖοι
 ἐκλελεγμένοι τῶν λοιπῶν παρὰ τοῦ Πτολεμαίου,
 ὃς βασιλεὺς ἐτύγχανε καθ' ὅλην τῆς Αἰγύπτου.
 Καὶ γὰρ καθυποτάξαντες τοὺς Πέρσας Ἀλεξάνδρου,
 εἶτα συνάψαντες εἰς ἓν ἄμφω τὰς βασιλείας,
 ἕσπερον δὲ μετὰ πολὺ τὸν βίον λελοιπότες,
 τὰ τῆς ἀρχῆς εἰς τέσσαρας μερίδας διηρέθη
 Καὶ Φίλιππος μὲν ἔλαβε τὰ τῆς Μακεδονίας,
 Σέλευκος δ' ἐχειρώσατο πάντα τὰ τῆς Συρίας,
 ἢ τῆς Ἀσίας δὲ μερὶς ἤρμωσεν Ἀντιγόνῳ,
 κατέσχε δὲ τὴν Αἴγυπτον ὁ πρῶτος Πτολεμαῖος
 καὶ μετ' αὐτὸν ἐκράτησεν ἕτερος Πτολεμαῖος
 καὶ γὰρ πολλοὶ γεγονάσιν ἕσπερον Πτολεμαῖοι.
 Ἐκεῖνος οὖν ὁ δεύτερος τοῦ πρώτου Πτολεμαίου,
 πολέμῳ δουλωσάμενος τὸ γένος τῶν Ἑβραίων,
 ἠθέλησε μεταβαλεῖν εἰς τὴν Ἑλλάδα γλώσσαν
 ἅπαντα τὰ συγγράμματα τῶν ἱερῶν βιβλίων
 καὶ δὴ σφοδρῶς συναγαγὼν καὶ μεμαρτυρημένους
 τούτους τοὺς ἑβδομήκοντα τοὺς προεδηλωμένους
 ἐρμηνευτὰς καθίστησιν εἰς τὴν γραφὴν τὴν θείαν.
 Ἐκτὸς δὲ οὗτοι ἅπαντες ἐν οἴκοις μεριθθέντες
 ἐμόφωνον ἐξέθεντο γραφὴν τῆς ἐρμηνείας
 μᾶλλον δὲ καὶ τι λέγεται τοιοῦτον γεγονέναι.
 Ἀναγνωσθείσης γὰρ φασὶ τῆς ὅλης ἐρμηνείας
 εἰς θάμβος καὶ κατάπληξιν ἔλθειν τὸν Πτολεμαῖον
 θαυμάσαντα τὴν δύναμιν τῶν λόγων καὶ τὸ κάλλος.
 Ἐπαπορῶν δ' ὁ βασιλεὺς ἠρώτα τοὺς παρόντας
 πῶς οὐκ ἐχρήσαντό τισιν ἐκ τούτων τῶν γραμμάτων
 ἱστορικῶν καὶ ποιητικῶν καὶ τινες τῶν ὁμοίων.
 Δημήτριος δ' Ἀλιφαρέως περὶ τούτων ἐν τούτῳ
 παρὴν δὲ καὶ Μενέδημος ἀνὴρ τῶν φιλοσόφων,
 ἐφῆσαν μὲν τινὰ τολμᾶν ἀπειθεῖν τῶν τοιούτων

ἔγρουσι γὰρ θεόπεμπτον τὸν ἱστοριογράφον
 μητρηθέντα τούτων ἐν γραφῇ εὐθὺς παραφρονῆσαι,
 τὸν τούτοις καὶ θεόδεκτον αἰτοῖς ἐπιβαλόντα,
 τὸν τραγωδίας ποιητὴν, αὐτίκα τυφλωθῆναι.
 Τούτους δ' ἐξευμένισαντας ἐς ἕσπερον τὸ θεῖον
 ἀποδελεῖν τὴν πύρρῳσιν καὶ τὴν παραφροσύνην.
 οὗτοι μὲν οὖν ἠεμήνευσαν ἐπὶ τοῦ Πτολεμαίου,
 ἐν οἷς φασὶ καὶ Συμεῶν εἶναι τὸν θεοδόγον.
 Ἐκ τούτου γὰρ ἠξίωτο Χριστὸν ἰθεὺς τε, θέντα
 καὶ ὀρέφους ἀγκαλίσασθαι, θεὸν σεσαρκωμένον
 ἕσπερις δὲ τούτο γέγονεν, εἰπεῖν οὐκ ὀκνητέον
 καὶ παρεκδοτικώτερος ὁ περὶ τούτου λόγος.
 Ὁ θεὸς οὗτος Συμεῶν, τὰς βίβλους ἐρμηνεύων,
 ἦδη, μετεχειρίζετο τὴν βίβλον Ἡσαίου
 ὡς δ' εὔρε τούτο τὸ ῥητὸν τὴ φράζον οὕτως ἵπως
 «Ἐξού παρθένος ἐν γαστρὶ συλλήψεται καὶ τέξει»
 ἐπίστησε τῷ ῥήματι καὶ πέπαυτο τοῦ γράφειν,
 κατανοῶν ἀμύχανον τὸ πρᾶγμα παρ' ἀνθρώποις.
 οὕτως οὖν γνώμης ἔχοντι τῷ Συμεῶν ἐν τούτῳ
 γέγονεν ἀποκάλυψις ἐκ πνεύματος ἁγίου
 μή μεταστῆναι τῆς ζωῆς, ἀλλ' ἐν τοῖς ζώσι εἶναι
 μέχρις ἂν ἴδη τελεσθῆναι τὸ διηπορημένον
 καὶ τὸν δεσπότην ὄψεται μητρὶς υἱὸν παρθένου.
 Ἦν οὖν ἐν βίῳ διαρκῶν ἕως Χριστὸς ἐτέχθη,
 ἐν γεννήθῆναι Συμεῶν λαβὼν ἐν ταῖς ἀγκάλαις
 «Ὦν ἀπολύεις ἔρησε, δέσποτα, τὸν σὸν δεῦλον
 κατὰ τὸ ῥῆμα τὸ σεπτὸν τῆς σῆς ἐπαγγελίας».
 Ἐπερὶ νύ σσαν τοιγαροῦν τὸν πῶλον κινητέον
 καὶ τὰ τῆς διηγήσεως αὐθις ἐπιστρεπτέον.
 εἰ μὲν οὖν ἑβδομήκοντα γειγράφασι τὸ πρῶτον,
 δεύτερος δὲ μεταγραφεὺς ὁ Σινωπεὺς Ἀκύλας,
 ὃς Ἑλλητὴν ἦν ἐκ Ποντικῆς, ἕσπερον δ' ἐδαπίσθη
 προσκρούσας δὲ Χριστιανοῖς περὶ τινῶν δογμάτων
 ἠμετηνῶς τὸ βάπτισμα προσήλθεν Ἰουδαίοις,

τὴν ἑρμηνείαν δ' ἔγραψεν ὑστέραν τῆς προτέρας
 ἐνιαυτοῖς τριάκοντα πρὸς τοὺς τετρακοσίους.
 Καὶ μηνιῶν χριστιανοῖς ὁ δειλαῖος Ἀκύλας
 παραφθορὰν εἰργάσατο πολλήν τῆς ἑρμηνείας.
 Ἄλλιος δ' ἦν Ἀδριανὸς ἐν Ῥώμῃ βασιλεύων
 ἢ γὰρ ἀρχὴ μετέπεισε πρὸ χρόνων εἰς Ῥωμαίους,
 ἧτις ἐστὶ τὸ τέταρτον τοῦ Δανιήλ θηρίον.
 Ἐκ τῶν τεσσάρων γὰρ θηρῶν ἡς εἶδεν ὀπτασίας
 ὁ πρῶτος θῆρ ἐσήμαινε τὸ κράτος Ἀσσυρίων,
 θάτερος δὲ τὴν περσικὴν ἐδήλου δυναστείαν,
 ὁ τρίτος δ' ὑπενέβαινε ἀρχὴν τῶν Μακεδόνων,
 ὁ δὲ γὰρ ἄρ ὁ τέταρτος, ὁ τούτων τελευταῖος,
 τὴν τελευταίαν ἔφραζε Ῥωμαίων βασιλείαν.
 Μετὰ δ' Ἀκύλαν ἑρμηνεύς Σύμμαχος Σαμαρείτης,
 ὅς μὴ τυγχάνων τῆς τιμῆς ἥσπερ αὐτὸς ἐζητεῖ,
 τῶν Σαμαρέων ἀποστάς, πρόσσεισιν Ἰουδαίους
 καὶ πάλιν περιτέμνεται περιτομὴν δευτέραν,
 καὶ τούτοις χαριζόμενος, ἐπεγκοτῶν δ' ἐκείνοις
 ἐσπούδασεν ἐκ τῆς γραφῆς πολλὰ παρερμηνευστικὰ
 καὶ μᾶλλον τὰ κατὰ Χριστὸν καὶ τὴν οἰκονομίαν,
 ὧντος ἐκείνῳ τῷ καιρῷ Σεβήρου βασιλεύει.
 Ἑρμηνευτῆς δὲ τέταρτος ἐστὶ Θεοδοσίω, τὸ
 δόγμα μαρκιωνιστῆς, Ἐφέσιος τὸ γένος,
 ὅς δὴ μνησας ὑστέρον τοῖς συναιρεσιώταις
 κάκεινος πάλιν ἐκδοσίῳ ἐξέδωκεν ἰδίαν
 ἣν δ' ἐγκρατῆς ὁ Κέμμοδος τότε τῆς βασιλείας.
 Ἡ δ' ἐκδοσίς ἢ μετ' αὐτὴν οὐκ ἔχει τὸν ἐκδότην.
 εὐρέθη δ' εἰς Ἱερικῶ πύθῳ συγκεχωσμένη,
 τὸ σκήπτρον το βασιλικὸν κατέχοντος Καρέχλου.
 Οὐδὲ τῆς ἑκτης γνώριμον εὐρήσεις τὸν πατέρα
 καὶ ταύτην γὰρ ἀγώνυμόν φασιν ὡς καὶ τὴν πέμπτην.
 Ἐπὶ πολὺ δ' οὐσαν κρυπτὴν εὐρον ἐν Νικοπόλει
 καὶ βασιλεὺς Ἀλέξανδρος ὑπῆρχεν ὁ Μαμαζίας.
 Ἡ τελευταία δ' ἐκδοσίς ἧτις ἐστὶν ἑβδόμη

ἐκδότην φέρει θαυμαστόν, Λουκιανὸν τὸν μέγαν
 τὸν πρότερον ἀσκητικοῖς δοκιμασθέντα πόναις,
 ὑστέρον δὲ μαρτυρικοῖς ἀγῶσι λαμπρυνθέντα·
 ὅς ἐπιστήσας τὰς γραφαὶς τῶν ἄλλων ἑρμηνέων
 καὶ φιλοπόνως ἐντυχῶν ταῖς βίβλοις τῶν Ἑβραίων
 καὶ τὴν ἐν ταύταις δύναμιν πανσόφως ἀκριδῶσθε
 πάσης γραφῆς ἐκτέθεικεν ἀρίστην ἑρμηνείαν,
 οὐ περιττήν, οὐδ' ἐλλιπὴ τῆς ἀληθείας εὖσιν,
 πάντα δὲ φέρουσιν ὀρθῶς τὰ καθ' ἑρμηνευμένα
 καὶ τῆ τῶν ἑβδομήκοντα συνάδουσαν ἐκδόσει.
 Εὐρον δ' αὐτὴν ἐς ὑστέρον ἐν τῇ Νικομηδείᾳ
 μετὰ τὴν ἀθλησιν αὐτοῦ καὶ τοῦς λαμπροῦς ἀγῶνας
 παρ' Ἰουδαίοις μένουσαν ἐν τοίχῳ κερυμμένην
 αὐτὸν τε τοῦτον ἔχουσαν τὸν μάρτυρα γραφέα·
 ἦν δὲ τῷ τότε βασιλεὺς ὁ μέγας Κωνσταντῖνος.
 Ἀρκοῦντως τοίνυν ἔχοντες τῶν ἀποδεδομένων,
 ἐπὶ τοῦς τρόπους ἔλθωμεν λοιπὸν τῆς προφητείας
 Ὅ μὲν τις γὰρ τῶν προφητῶν τὸ μέλλον προφητεύει,
 ὁ δὲ συγγράφεται τὰ νῦν, ὁ δὲ τὰ παρελθόντα
 καὶ τούτων αὐθις ἕτερος συγκεκριμένως γράφει
 ὡς χρώμενος ἀνίγμωσι καὶ τύποις καὶ συμβόλοις,
 ἄλλος τρανῶς καὶ καθαρῶς, ἄλλος συγκεκριμένως,
 ἄλλος τοῦ λέγειν ἀποστάς τόδε τι πρᾶγμα πράττει.
 Ἔσσι δὲ πάλιν ἕτεροι τρόποι τῶν τρόπων τούτων·
 ὁ μὲν γὰρ δι' ὀράσεως δέχεται τὰς ἐκλάμψεις,
 ἕτερος δὲ δι' ἀκοῆς λαμβάνει τὰ πρακτέα,
 ἕτερος δ' ἐκ τῆς γεύσεως, ἕτερος δ' ἀλλαχόθεν.
 Ταῦτα δὲ πάντα νοητὰ καὶ νοητῶς λεκτέον·
 τοσαῦτα γὰρ καὶ τοῦ νοῦς τυγχάνουσι ἀισθήσεις,
 ὅσας ἀισθήσεις οἶδαμεν τῷ σώματι προσούσας·
 πᾶσαι δ' ὀράσεις λέγονται γενικωτέρῳ λόγῳ.
 Ἐπισκεπτέον τοιγαροῦν τὰς τοῦ νοῦς ἀισθήσεις,
 αὐτὴ γὰρ ὀράσις φησὶν ἦν εἶδεν ὁ προφήτης,
 δρασις δὲ καὶ Δανιήλ καὶ προφητῶν ἑτέρων·

ἀκούει δ' Ἰεζεκιήλ, λαλοῦντος τοῦ Κυρίου
 ἀνθρώπου γὰρ οὕτως φησιν ἀκουσον ἅπερ λέγω·
 σὺν τούτοις δὲ καὶ γεύεται τὴν θαυμασίαν γεῦσιν,
 αὐτίκα δ' ἐκ τῆς γεύσεως πληροῖ καὶ τὴν κοιλίαν,
 ὅτι θεὸς ἐψώμισε αὐτὸν τῇ κεφαλίδι.
 Δεῖγμα δ' ὑπάρχει τῆς ἀφῆς Ναοῦμ τὸ θεῖον λήμμα·
 θεοληψίαν γὰρ καλεῖ τὴν θεῖαν ὁμιλίαν
 ἣν δὴ περ προσωμίλησε τὸ πνεῦμα τῷ προφήτῃ
 καθάπερ ἐφαπτόμενον τῆς τούτου διανοίας
 καὶ ταύτην πλέον ἐντυποῦν τὴν γνῶσιν τῶν μελλόντων.
 Ὁ δὲ Δαυὶδ σὺν τοῖς λοιποῖς ὁσφραίνεται καὶ μύρου·
 ἄλλα γὰρ ἄλλων προφητῶν πολλάκις ἐνεργούντων
 οὗτος δι' ὄλων ἔρχεται καὶ τρόπων καὶ πραγμάτων,
 καὶ νῦν μὲν μνήμην δίδωσι τῶν παρεληλυθότων,
 νῦν δ' ἐκτυποῖ τὰ μέλλοντα συμβαίνειν μετὰ χρόνους,
 ἄλλοτε δὲ συντίθησι τοὺς λόγους τῶν παρόντων,
 πολλάκις δὲ παράλλαξε τὰ τῆς ἀκολουθίας,
 ποτὲ μὲν ὡς γενόμενα τὰ μέλλοντα διδάσκων,
 ποτὲ δ' αὐθις ὡς μέλλοντα τὸ προγεγενημένα.
 Καὶ νῦν μὲν ἔρασι ὄρα· τὸν γὰρ δεσπότην εἶδε,
 νῦν δ' ἀκοῆς ἐδέχεται φωνὴν Θεοῦ λαλοῦσαν.
 Ἀκουσον δὲ καὶ τὴν ἀφῆν ἐκ τῶν αὐτῶν ρημάτων·
 καὶ γὰρ ἡ γλῶσσά μου, φησί, κάλαμος γραμματέως,
 γλῶσσαν οὐ τὴν τοῦ σώματος εἰπών, τὴν φαινομένην,
 καὶ γὰρ ἔργον αὐτῆς ἐστὶ (τὸ λεγεῖν, οὐ τὸ γράφειν,
 ἀλλὰ τὴν γλῶσσαν τοῦ νοῦς τὴν ἐνδον κεκρυμμένην,
 ἣς ξενότροπως ἤπτετο τὸ πνεῦμα τῆς σοφίας
 καὶ τὰς τῶν ὄντων δι' αὐτῆς ἐκαλλιγράφει γνώσεις.
 Ἄλλ' ὄρα καὶ τὴν γευστικὴν αἰσθησὶν τῆς καρδίας·
 γλυκαίνεσθαι γὰρ ἔφησε τὸν λάρυγγα τὸν τούτου
 ἐπέκεινα τοῦ μέλιτος τοῖς τοῦ Θεοῦ λόγοις.
 Εἰθέλεις καὶ τὴν ὁσφρησιν, ἰδοὺ σοὶ καὶ τὸ ρῆμα
 «ἐκ τῶν ἀμφίων σου στακτὴ καὶ σμύρνα καὶ κασία.»
 Οὕτω Δαυὶδ ταῖς τοῦ νοῦς αἰσθήσεσιν ἀπάσαις

πασῶν ἀντελαμβάνετο τοῦ πνεύματος χαρίτων.
 Οὐ πάντα δὲ τὰ ρήματα τὰ τοῖς ψαλμοῖς ἐνόντα
 εἴξεται τὴν ἐξέτασιν καθ' ἓνα μόνον τρόπον,
 καθ' ἱστορίαν τὸ τυχόν ἢ κατὰ προφητείαν
 ἢ κατὰ πράξιν ἠθικὴν ἢ κατ' ἀλληγορίαν·
 πολλάκις γὰρ ἐν τοῖς αὐτοῖς πολλοὺς εὐρήσεις λόγους·
 εἰ βούλει δέ μοι, λάμβανε τοῦ πράγματος εἰκόνα.
 Ὡς περ γὰρ ἐν τοῖς σπέρμασιν ὄρωμεν καὶ τοῖς δένδροις
 ποικίλας καὶ πολυειδεῖς ἐκρύσεις καὶ δυνάμεις·
 ρίζα γὰρ δένδρου πέφυκε καὶ στέλεχος καὶ κλάδοι,
 ἔχει δὲ φύλλα καὶ φλοιὸν καὶ τὴν ἐντεριώνην,
 ὡσαύτως ἐν τοῖς σπέρμασι καὶ χλόη καὶ καλάμη
 καὶ μετὰ ταύτας φύουσι ἀθέρες τε καὶ λέπος·
 ἐννύει δὲ καὶ τὸν καρπὸν πῶς ἀνθ' ἑνὸς μυρίοις,
 οὕτως ἐπὶ τοῦ πνεύματος ἢ μᾶλλον πολλῶν πλέον.
 Ἴνα δ' ἀφεῖς τὰ περιττὰ συντετμημένως εἴπωι,
 μετάγονται καὶ πρὸς ἡμᾶς τῶν ψαλμικῶν τὰ πλεῖω.
 Ἐγθροῦς οὖν πάντας τοῦ Χριστοῦ τοὺς δαίμονας κλητέον
 καὶ δυσμενεῖς ἐνεδρευτάς καὶ πλάνους καὶ δογλοῦς,
 εἰώκοντας, ἐκθλίβοντας, συνεπιτιθεμένους
 τούτους αὐτοὺς τοῦ δαίμονος καὶ πάλιν νομιστέον,
 Ἀθεταλῶμ δὲ καὶ Σαοὺλ καὶ τινὰ τῶν τρισούτων
 τὸν ἐξ ἀρχῶν τῶν πονηρῶν πνευμάτων λογιστέον,
 Δαυὶδ δὲ πάλιν καὶ Χριστόν, πρὸς δὲ καὶ βασιλέα
 ρητέον ἕκαστον ἡμῶν μυτικωτέρῃ λόγῳ·
 ὡς γὰρ Δαυὶδ ἐκ χρίσματος ἦλθεν εἰς βασιλείαν·
 καὶ γὰρ ἐχρίσθη πρότερον τῷ τῆς ἀρχῆς ἐλαίῳ,
 οὕτως ἡμεῖς τυγχάνομεν τῆς ἀνω βασιλείας,
 ἐλαίῳ προχριόμενοι βαπτίσματος τοῦ θεοῦ.
 Ὅσα δ' οὐ προσαρμόζουσι τῶν ψαλμικῶν ρημάτων
 τοῦ πνεύματος ἠγοῦμεθα φωνᾶς τοῦ παναγίου,
 ὡς τοῦ δευτέρου τὰ ρητὰ καὶ τῶν παραπλησίων,
 ἐκ τούτων ἀγιάζοντες τὰς ἐκυτῶν καρδίας.
 Ἔστι δ' ὁ πρῶτος τῶν ψαλμῶν ἐκ τῶν ἀνεπιγράφων·

οὐκ ἔσχε γὰρ ἐπιγραφὴν οὐδ' ἐκ τῶν ἐρμηνεῶν.
Ἐχει δὲ παιδευσὶν ἠθῶν, μετέχει καὶ δογμάτων·
οὐ γὰρ προσέχειν παραινέει τοῖς θεοῖς λόγοις μόνον
καὶ [τὴν] σὺν τοῖς ἀμαρτωλοῖς ἀναστροφὴν ἐκφεύγειν,
ἀλλὰ διέξεισιν ὁμοῦ καὶ τὰ τῶν ἀσεβούντων,
διδάσκων οἷαι μένουσιν αὐτοῖς αἰ τιμωραὶ,
τοῖς δ' εὐσεβῶς βιώσαντας εὐκότως μακαρίζων·
μακαρισμοῦ γὰρ ἄξιος ἀνὴρ φησὶν ἐκεῖνος
ὅς ἐπὶ τὴν τῶν ἀσεβῶν βουλήν οὐκ ἐπορεύθη
καὶ τρίβῳ τῶν ἀμαρτωλῶν οὐκ ἔστησε τὴν πόδα,
οὐδ' ἐν καθέδρᾳ τῶν λοιμῶν ἠθέλησε καθῆσαι.

2

Ψ ε λ λ ο ὤ

Περὶ δογμάτων. Περὶ νομοκανόνου. Περὶ τῶν ζ' συνόδων.

3. θεὸν δεσπότην AB.
4. ἀχρονον AB.
5. ἀόρατον AB.
6. φύσιν B.
6. τῇ μὲν οὐσίᾳ ἀληπτον A.
τὴν μὲν οὐσίαν » B.
8. βούλη AB.
9. ἐνὰς γὰρ AB.
11. στεφηφόρος AB.
12. μόνος υἱὸς οὐκ ἀναρχος ὁ υἱός, δέσποτά μου A.
μόνος υἱὸς οὐκ ἀναρχος ὡς υἱός, δέσποτά μου B.
13. ἀρχὴ γὰρ. AB.
13. ἀπὸ χρόνου. A.
15. πνεῦμα τὸ ὑπεράγιον A.
16. ἐσχηκός κατὰ φύσιν. B.
18. μόνος δ' υἱός AB. αἰώνων AB.

21. οὐ σχετικῶς AB.

Μετὰ τὸν 21 ἐν τῷ A.

τάρκα λαβὼν ὡς ἤθελεν ἔννοον, ἐμψυχωμένην.

22. πανάγνου AB.

Μετὰ τὸν 22 ἐν τῷ A.

καὶ ταύτῃ καθ' ὑπόστασιν ἐνωθεὶς ἀσυγχύτως
ἄνθρωπος γέγονεν αὐτός, θεὸς ὢν κατ' οὐσίαν

23. ἄλλο δ' ἐστὶν AB.

25. ὑπόστασις ἐστὶν AB.

27. τῆς φύσεως καὶ οὐσιῶν B.

τῶν φύσεων καὶ οὐσιῶν A.

28. ὁ υἱός AB.

29. πεφύκασιν καὶ μὴν AB.

30. ὡς εἶπωμεν οὕτε μὴν φαντασίᾳ A.

» κατ' ἀξίαν B.

31. μία μείνας ὑπόστασις θεία τε καὶ τελεία A.

μία μήνας B.

33. κ. ἐ.

Ἐν τῷ A. :

. . . τυγχάνων
ἀλλήλαις καθ' ὑπόστασιν ἀτρέπτως ἐνωθεῖσαις
ἐκάστην ἀναλλοίωτον μένειν ἐν τῇ ἐνώσει
οὕτω δὲ καὶ πρεσβεύομεν, οὕτω δὲ καὶ τιμῶμεν
οὕτω δὲ καὶ σεβόμεθα οὕτως ὁμολογοῦμεν
τὰς δύο φύσεις ἀληθῶς, θείαν καὶ ἀνθρωπίνην,
ἐκ δὲ τῶν δύο φύσεων μίαν ἀποτελεῖσθαι
σύνθετον τὴν ὑπόστασιν· οὕτως πίστεως ὄρος.

Ἐν δὲ τῷ B. :

. . . τυγχάνων
Οὕτω δὲ καὶ πρεσβεύομεν, οὕτως ὁμολογοῦμεν
τὰς δύο φύσεις ἀληθῶς, θείαν καὶ ἀνθρωπίνην

ἀλλήλως καθ' ὑπόστασιν ἀτρέπτως ἐνωθείσας¹
 ἐκάστην ἀνακλιώτων μένειν ἐν τῇ ἐνώσει²
 ἐκ τῆς τῶν δύο φύσεων μίαν ἀποτελεῖσθαι
 σύνθετον τὴν ὑπόστασιν οὕτως³ πίστεως ἕρος.

Ὡστε ὡς πρὸς τὸ πρῶτον καὶ τὴν θέσιν τῶν στίχων ὁ Β συμφω-
 ρεῖ τῷ κώδ. τοῦ Meermann.

43. μετὰ τὴν ΑΒ.
 44. ἀνθρώπου ΑΒ.
 45. τὸν μονογενῆ λόγον Α.
 μονογενῆ τὸν λόγον Β.
 46. τῇ μιᾷ ΑΒ.
 47. ἦνῶνται γὰρ Β. ἀσυγχύτως ΑΒ.
 48. διήρηνται ΑΒ.
 49. ἄλλη γὰρ θεοῦ ΑΒ. δ' ἐν ΑΒ.
 53. ὡς οὖν ΑΒ.
 58. χριστοῦ Α. μὴ λέγειν Α.
 59. λέγειν δὲ Α. λέγε δὲ Β.
 ἀκριβές γαρ. Α.
 61. ἀληθῶς Β.
 63. τὸ εἶδος τὸ κοινόν τὸ Α.
 64. ὑφαιστικῶς Α.
 65. ἔστι γὰρ Α.
 66. ὅπερ ἐστι
 69. τὸ μὲν οὖν ΑΒ.
 70. ὑπόστασις δὲ Α. ἢ μᾶλλον Β.

Μετὰ τὸν στίχον 72

ἐν τῷ Α. : ἐνέργεια ποιὰ ἐστι, κίνησις τῆς οὐσίας
 » Β. : ἐνέργεια ποιᾶς ἐστι, » » »

73. ἕξις ΑΒ.
 74. ἕξεως ἄλλου ἀριθμὸς Α.
 ἕξεως ἄλλος ὀρισμὸς Β.

1 Meerm. ἐνωθείσαι. 2 Meerm. ἐνώσει. 3 Meerm. αἴτιω.

- φυγος
 75. δλόκληρος Β.
 77. ὡς ὁ σαρκωθείς λόγος ΑΒ.
 83. ἐνδόξως Α.
 85. κρίναι. Β. φιλανθρώπως ΑΒ.
 88. πολλὸς γὰρ Α.
 90. ὁμοῦ δὲ Α.
 92. τὸ ἀληθές δε Α. τὸ ἀληθές δὲ Β.
 93. ἀρχὴ γὰρ Α.

Ἡ παραβολὴ πρὸς τὴν ἔκδοσιν τοῦ περὶ δογματικῶν ποιήματος τοῦ
 Ψελλοῦ παρὰ Meermann. *Thesaurus juris Civilis et Canonici*.
 Τομ. I. σ. 75 κ.έ. Α. = *Cod. Med. Gr. Vindob. XLXIII* τοῦ
 ιε'. αἰῶνος περίπου. Β. = *Cod. Theol. 213 ιε'*. αἰῶνος.

Τοῦ αὐτοῦ ὑπερτίμου Ψελλοῦ περὶ νομοκανόνου
 καὶ τῶν τοπικῶν συνόδων.

(οὕτως ἐν Α = *Cod. Med. Gr. XXXLIII*.)

1. νομοκανόνου ΑΒ.
 2. νόμων τέ Β.
 4. νεαρῶν δὲ μάλιστα πανσόφως. Α.
 5. συνηγορούντων. ΑΒ.
 8. πιστοῦ ΑΒ.
 9. ὡς μέγας ὡς Α. ὅς μέγας ὡς Β.
 10. ὧν ὀκτώκαίδεξ ΑΒ.
 11. ταύτη Α.
 12. ἀγκυραν ΑΒ.
 13. ἐξέθεντο πρὸς εἴκοσι. Β.
 14. λείπει ΑΒ.
 15. τρίτη δὲ πάλιν γέγονεν Α.
 16. αὕτη μὲν πρώτη ΑΒ.
 17. ἐλάττων ΑΒ.

18. καὶ τῆς μὲν ἀγιότητι, τῆς δὲ χρόνου πρεσβείῳς Α.
τῆς μὲν τῆ ἀγιότητι, τῆς δὲ πρεσβείῳς Β.
19. δεκατέσσαρες. Α. δεκατέσσαρες. Β.
20. Τετάρτη δ' ἢ ἐν σαρδικῇ μετὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ. Α.
τετάρτη τῶν ἐν σαρδικῇ ἔγουν τῆ τριαδίτῃ. Β.
21. εἴκοσι Α. ἄλλος ἂ στίχος λείπει Β.
22. καὶ πέμπτη Α.
28. ὑπ' ὧν ΑΒ.
30. Κωνσταντινούπολιν. ΑΒ. ὁμοίως στίχος 38 ΑΒ.
31—35 λείπουν Β.
32. ὑπ' ὧν Α. ἑννέα Α.
31. τὸν ἀριθμὸν Α. Χαλκηδόνη Α.
40. ἄλλοι δὲ πλείστοι Α. ἄλλοι τὲ Β.
42. ἐν οἷς περ Διονύσιος Α. ὡς περ ὁ Β.
43. τῆς Α.
48. ὀγδοήκοντα πανέντιμοι καὶ θεῖοι Β.
49. ἅπαντες Β. 50. ἄλλοι Β.
51. μέτρῳ Β.
52 ἀπὸ τοῦ Meerm. εὐθέως κανονίζουσι τοὺς χειροτονου-
ἐν μὲν τῇ Α. : [μένους (sic)
εὐθέτως κανονίζουσιν ἐν ζυγοῖς ἀκριβέσιν ΑΒ.
εἰ δὲ γε δοκιμάζουσι τοὺς χειροτονουμένους Α.
ἐν δὲ τῇ Β. : οἱ δὲ καὶ .
54. κανονήσας. Α.
55. τῶν πατρικῶν κανόνων Β.
57. ὑποτιτλώσας ΑΒ.
Μετὰ τὸν 58 :
ἄλλ' ὡς ἐν παραδείγματι τοῦτο σαφηνιστέον Α.
ἄλλ' ἐν γε » » Β.
59. τῶν κληρουμένων ΑΒ. διὰ τι ΑΒ.
60. καθεστήκασιν ΑΒ.

61. ἐκανόνησαν. Α. 62. λογὰς ΑΒ.
Μετὰ τὸν στίχον 62 :
ἢ ἐν Νικαίᾳ, δέσποτα, καὶ Νεοκαισαρεῖα Α.
οἱ ἐν Νικαίᾳ Β.
οἱ τε μὴν ἢ ἐν σαρδικῇ καὶ ἢ ἐν Χαλκηδόνι Α.
οἱ τε μὴν ἐν τῇ κλπ. Χαλκηδόνι Β.
63. μέγας δὲ Α. μέγας τὲ Β.
64. δυσχεραίνει τίς Α. δυσχεραίνων τίς Β.
65. εἰς ἐν ἅμα πυξίον Β.
66. ἐντεχνον κατὰ πάντα Β.
68. αὐτίκα Β. 69. ἔστι δὲ Α. ἔστι δὲ Β.
70. τυχθέντων ΑΒ. διαφορεῶς Α.
73. οἱ δὲ ΑΒ. ἄγγουσι ΑΒ.
74. εἰσι σωφρονισταὶ Α. καὶ σωφρονίζουσιν Β.
75. αὕτη. ΑΒ.

Meermann αὐτ. σ. 77—8.

5. Κωνσταντινουπόλει. C. =
Cod. Med. gr. XXXI. III.
6. λόγῳ. C.
9. δυσσεβοῦντος ἀθλίως C.
14 τῷ τότε C.
17. βλασφημοῦντος C.
22. αὐδ' ὅπως C. 23. ληροδοῦντος C.
25. καὶ παρθένον Μαρίαν C.
27. Μαρκιανοῦ δεσπότη C.
31. δυσσεβῶς βλασφημοῦντων C.
Ἰουστινιανοῦ τοῦ θαυμαστοῦ κλπ. λείπει C.
34. σύνοδον συνεκρότησαν C.
35. ἀπήλασέ τε C.
34. νόθα καὶ ξένα δέσποτα, C.

- 11). σωμάτων γὰρ ἀνάστασιν νῦν μὲν ἀνείλον ὄλωσ, νῦν δὲ παρεδειγμάτισαν ἔγερσιν ἀλλοτρίων. Ἀδάμ. τε καὶ παρὶθειςον ἐξεῖπον ἀσωμάτων κτλ. C.
- 12). μοφουεστίας C. 17. Μόριν C. 19. συνεγράψατε C. συνέγράψατα (Cod. Medl. 213) 51. ὁ Κύρρι C. ὁ τύρου (213). 57. τοῦ Πωγων. κλπ. λείπει ἐν τῷ C. Πύρρος C. Σαμοσατεὺς σὺν τούτοις τε C. Μακάριος ὁ ἀθλιος σὺν τούτοις καὶ πρὸς τούτοις C. Λογὰς ἐνταῦθα C. Πισιδίας C. Σισίνιον C.

23.

Φ. 10α. *Κῦρ Μιχαήλ τοῦ Ψελλοῦ φιλοσόφου καὶ ρήτορος πρὸς τὸν ἀνεψιὸν τοῦ πατριάρχου κῦρ Μιχαήλ τὸν Θεοφύλακτον, ὅτι φιλοῦντα τὴν μουσικὴν, τὴν τραγωδίαν, τὰς δημοτικὰς παροιμίας ὑπὲρ τὴν τῆς φιλοσοφίας τέχνην καὶ γραφῶν ἐπιμέλειαν.*

Οὐκ οἶδα τίσι ποτε χρήσομαι λόγοις, πρὸς σὲ τὸν λόγον ποιούμενος, ἀνεψιὲ φίλτατε τοῦ ἀγιωτάτου ἡμῶν πατριάρχου· πρότερον ἐνδείξομαι σοὶ τὴν κοινωνίαν τῶν συμφορῶν, καὶ καταβρηνύσω τὰς γράμματος, ἐνδιαθέτως οὐκ ἐξεπίτηδες, ἢ περραμυθητικοῖς σε λόγοις ἀνακαλέσομαι· βούλομαι μὲν σὺν ἀμφοτέρῃ σοὶ κερᾶσαι· ἀλλ' ἐκ χρούεται θάτερον θατέρου· ἐν μέρει τοιγαροῦν, ὡς ἂν οἷός τε ὦ. ἀμφοτέροις χρήσομαι· μὴ γὰρ εἶην οὕτω ζῶν, μηδὲ τοῦ κρείττονος μέρους ἀποτετημένος μηδ' ὡς περ ἡμίτομόν τι τέρας καὶ ὦν καὶ φαινόμενος. Τοῖς μὲν οὖν ἐμπεφραγμένοις τὸ οὖς ἀτηχόν τι χρῆμα πεφύκασιν αἱ βρονταί· τί δέ μοι μετὰ τῶν περδίκων τὰ γράμματα· ἀνευ γὰρ περδίκων ἢ τετρίγων, οὐκ ἐξῆς ἢ τὸ τῆς ἐπιστολῆς φ. 10β || βάρος. τρεῖς τῶν περδίκων ἐπελαφρίζεται πιέρυξιν καὶ τὸ τῆς παροιμίας ἐνταῦθα διαγιγνώσκειται· αἰξ φερτίον ἀγθηνόν, ἐπίθετέ μοι τὸν βοῦν· ἐγὼ δὲ οἶδα καὶ λουτροῖς αὐτόθι χρησάμενος· καὶ θερμοῖς αὐτομάτοις ἐπινηξόμενος· καὶ στρωμνὰς μαλακάς· ἐλύθηθους ἢ ἄμπελος ἠνεγκεν· ῥοδοφυῆς ἔρπηξ ἀντὶ κάλυκος ἡδυνεύου δυσώδη καρπὸν ἤνθησε· ἐγὼ δὲ σοὶ πάντα παραχωρῶ, πλὴν

τῶν ἐπιστολῶν· καὶ γὰρ καὶ τούτων τὸν καρπὸν ἠλλοίωσαν καὶ φιάλαι· τὸ θηρίκλειον τὸ δακτυλωτόν· τὸν κώθωνα· τὸν Ἡρακλέα· τὸ ἡμίτομον· τὴν ἀμύστιδα· τὴν ἡδυποτίδα· τὸ κιστόδιον· τὴν λεκανίδα· τὰλλα ἔσα σοὶ γνώριμα· ἃ πάντα ἐκ μέσης καρδίας φιλεῖς· μέμνησο τὸ τῆς παροιμίας ρητὸν καὶ αἰδέσθητι· τοῦτο· τίνων πελιθνοὶ οἱ ὀφθαλμοί· τίνι ἀηδέϊα καὶ λέσχαι· οὐχὶ τῶν ἐγγχρονιζόντων ἐν οἴνοις; οὐαὶ τῷ ἀρνίῳ τῷ ἀποπλανηθέντι ἀπὸ τῆς ποιμνῆς αὐτοῦ· ἀπὸ γὰρ τῆς λίαν κραυγῆς βρῶμα τοῖς θηρίοις γενήσεται· ἡ φιλοσοφία μὲν, ἐκ παιδείας γὰρ, ἀλλ' οὐκ ἐκ πεδίων || φ. 11. α || ἢ φορὰ· καὶ ἐκ ψυχῶν καὶ εὐχρηστοτάτων ἡθῶν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ὄρων καὶ πανδοχείων· σοῦ δὲ γε ἔνεκα ἀναπληρωθεῖεν μὲν αἱ φάραγγες· διομαχισθεῖεν αἱ τραχύτητες· καὶ δρυπετεῖς γίνονται οἱ καρποί· καὶ ἡ πίτυς, ὀχνάς ἐνέγκει· τοῦτο δὲ τὸ δυσκολικόν· καὶ ἀπολαύεις αὐτῶν, καὶ πάντων εἰ βούλει καὶ μόνος, καὶ κατὰ μόνας· καὶ φθόνος τοῖς γε νοῦν ἔχουσιν ἐν τούτοις οὐδεῖς· ἡμῖν δὲ ἀρκεῖ τὰ βιβλία· καὶ ὅποσοι ἐκεῖθεν μοι φύονται καρποί· κἄνταῦθα τίς ἀφέλοι, εὐνεμῆσῃ στραφείην γὰρ αὐτίκα πρὸς τὸν Θεόν· οὐ μέ τις οὐκ ἂν ἀφαρπάσει ποτέ· ποῦ γὰρ ἀπενέγκοι μοι, εὐ μὴ ἐκεῖνος, ποῖοις πλατωνικοῖς κρατήρσιν ἢ φέρ' εἰπεῖν ἐγκυκλίου παιδεύσεως, ἐγένετο προσκορῆς. Θεὸ τῆς ζημίας· ἀντὶ φιλοσόφου τρικάπηλον λέγεσθαι; ἀλλ' ὦ, τίνα ποτέ φθέγξομαι ῥήματα, κρίματα δὲ λαλήσω Θεέ μου πρὸς σέ. Τὴν μὲν οὖν φιλοσοφίαν ὡς τινα θῆτα, εἶπερ ἡεράπαινα ἐκκυλινδεῖσθαι πεποίηκας, τὴν δὲ μουσικὴν καὶ ἀρμονίαν γοῦν || φ. 11, β || ὡς μέλη θεία κατὰγούσι· καὶ πωλώσι καπηλικαῖς καὶ κιγκλίσιν, οἶμοι καὶ πορνικαῖς· ἀλλὰ τοῦτο δὲ τὸ ῥήμα, οἶά τινα δαλὴν ἐξημμένον ἀνὴρ διαδεξάμενος κάπηλος· ὕλην ἐαυτῷ ἀπολογιῶν ἀκαίρων ἴσως περιποιήσαιο· ἀλλάγε δὲ καὶ διαλεξόμεθα πρὸς ἀλλήλους, καὶ εἰ ἀπολογία εὐ ἀποδώσεις τοῦ λόγου, ποιεῖ ὁ βούλει· καὶ με ἔα ὡς ἀμαθῆ φθέγγεσθαι· εἰπέ μοι οὖν τὸ τῆς οὐσίας ὄνομα, ὑπάρξέως ἔστι παραστατικόν ἢ ἐνώσεως· καὶ ταῦτόν ὑπαρξίς καὶ οὐσία; ἢ ἕτερον παρὰ ταύτην; καὶ πῶς ἐ Πλάτων, ἐν μὲν Τιμαίῳ ἀρμονίαν εἶναι τίθεται τὴν ψυχὴν ἐν εἰ τῷ Φαίδωνι, ἀπορραπίζει τὴν τοιαύτην ἐξέαν; καὶ ποῦ τὸ κακὸν τακτέον ἡμῖν· καὶ πῶς γεννητὴ ἔμοῦ καὶ ἐγέννητος ἢ ψυχῆ, ἀλλὰ

ταῦτα πρὸς φιλοσόφους, ἀλλ' οὐ καπύλους· τί ποτε ταῦτα τὰ ἐπιδή-
μια, βιάζεται· τὰ ἐνύπνια, ἐν ὑπνωκοίτῃ· καὶ ὅπερ ἐν ἐπτὰ κινέεται,
τοῦτο ἐν τριπλασίῃσι τελειοῦται· καὶ ὅτι περ ἐννέα, τοῦτο ἐν δι-
πλασίῃσιν· ἀλλ' οὐ ἢ φ. 12, α· ἢ χρῆ πολλὰ πρὸς τοῖς γε νοῦν ἔχουσι
φθέγγεσθαι, ἀλλ' ἢ μόνον δεικνύειν τὸν ἐθελόν· κάκεινος εὐθὺς
ἔψεται: —

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΙ ΚΑΘΗΓΟΥΜΕΝΟΥ

ΤΗΣ ΕΝ Τῇ ΘΕΙΑ, ΝΗΣΩ, ΣΕΒΑΣΜΙΑΣ ΜΟΝΗΣ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΙΟΥ

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΡΝΒ κατάλοιπον¹ περιέχει ἀντίγραφον² τοῦ
Λάμπρου ἐκ τοῦ κώδικος³ Vindob. theol. gr. LVIII φυλ. 128α—
132α, ἐνθα δύο ἐπιστολαὶ τοῦ Γρηγορίου μοναχοῦ, ὧν ἡ πρώτη
ἀπευθύνεται «τῷ Καίσαρι», ἡ δὲ δευτέρα πρὸς τὴν πορφυρογέννη-
τον κυρίαν Θεοδώραν ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ πανυπερπρωτοσεβαστοῦ
περτάτου δεσπότη τοῦ Ἀνεμᾶ». Ἐν ἀρχῇ σημειοῖ ὁ Λάμπρος
«Καὶ ἐν τῷ Vatic, gr. 573 φ. 31α καὶ β.»⁴. Ἡ σημείωσις αὕτη
προῆλθεν ὀφθαλμοφανῶς ἐκ τῶν ὑπὸ τοῦ Κρουμβάχερ ἀναφερομέ-
νων «Ἐπιστολαὶ τῷ Καίσαρι τοῦ Γρηγορίου, μοναχοῦ καὶ καθη-
γουμένου τῆς ἐν Ὁξείᾳ νήσῳ σεβασμίας μονῆς τοῦ Βουλγάρου(;)·
Ὁδατ. 573 φύλλ. 31 β.»⁵. Τοῦ δλου ἀντιγράφου προηγείται φύλλον
χάρτου, ἐφ' οὗ ἔχει σημειώσει ὁ Λάμπρος διὰ μολυβδίδος «Προμη-
θευθήτωσαν φωτογρ. τοῦ Βατικανοῦ 573 φ. 31α κ. β.»

Τις ὁ καῖσαρ, εἰς ὃν ἡ πρώτη;

Τις ἡ Θεοδώρα καὶ ὁ Ἀνεμᾶς τῆς β'»

Δυστυχῶς οὔτε τὰς φωτογραφίας ἔχει ὁ Λάμπρος προμηθευθῆ,⁶

1. Πρβλ. κατάλογον Γ. Χαριτάκη σ. 127.

2. Τὸ ἀντίγραφον ἀποτελεῖται ἐκ σελ. 14.

3. Κατὰ σημείωσιν τοῦ Λάμπρου ὁ κώδιξ ἐγγράφη τὸν ιατ' αἰῶνα,

4. Ἐν σελ. 1.

5. Ἱστορία τῆς βυζ. φιλ. κατὰ μεταφρ. Σωτηρ. τομ. β' σ. 179. Ὁ Κρουμβάχερ ἀνέγνωσε Βουλγάρου, ὁ Migne ἐν τῇ ἐπιστολῇ τοῦ Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου γράφει Βουλγάρων, ὁ Λάμπρος ἀνέγνωσε Βουλγαρίου, ὁ Mercati Βουλγαρίας καὶ ὁ Canadéγνωσε Βουλγάρου καὶ ἐρμηνεύει «natione Bulgarus (Historia Liter. τομ. 2 III σ. 9).

6. Ἡ ὑπὸ τοῦ S. Mercati ἀραιοποιμασία τῶν ἐπιστολῶν τοῦ ἡμετέρου Γρηγορίου πρὸς ἔκδοσιν καθιστᾷ περιττὴν τὴν προμήθειαν τῶν φωτογραφιών.

οὔτε εἰς τὰ ἐρωτήματα ἔχει ἀπαντήσει. Πρὸς προσδιορισμὸν τῶν προσώπων, πρὸς ἃ ἀποτείνονται αἱ ἐπιστολαὶ τοῦ Γρηγορίου, εἶνε ἀνάγκη νὰ προσδιορισθῇ ὁ χρόνος τῆς ἀκμῆς τοῦ ἡμετέρου Γρηγορίου. Ὁ χρόνος τῆς ἀκμῆς τοῦ Γρηγορίου δύναται νὰ προσδιορισθῇ ἐκ τῆς σωζομένης πρὸς αὐτὸν ἐπιστολῆς τοῦ Θεοδώρου τοῦ Προδρομοῦ,¹ ἐξ ἧς δείκνυται ὅτι ὁ ἡμέτερος Γρηγόριος ἦτο σύγχρονος τοῦ Θεοδώρου Προδρομοῦ, ὅτι ἐπομένως ἤκμασε κατὰ τὸν δωδέκατον αἰῶνα. Ἐὰν ἔχωμεν τοῦτο πρὸ ὀφθαλμῶν δυνάμεθα νὰ δεχθῶμεν ὅτι ὁ μὲν Καῖσαρ εἶνε πιθανώτατα ὁ Ἰωάννης ὁ Κομνηνός, ὁ βασιλεύσας ἀπὸ τοῦ 1118—1143 ἢ ὁ Μανουὴλ Κομνηνός, ἡ δὲ Θεοδώρα πιθανώτατα εἶνε ἡ θυγάτηρ τοῦ Ἰωάννου Κομνηνοῦ καὶ τῆς Εἰρήνης Πυρρίσκας. Αὕτη, ὡς γνωστὸν, ἔλαβε σύζυγον τὸν Μινουὴλ Ἀνεμῆν.² Κατὰ ταῦτα ὁ ἀποθανὼν Ἀνεμῆς εἶνε ὁ Μανουὴλ Ἀνεμῆς ὁ σύζυγος τῆς Θεοδώρας, θυγατρὸς τοῦ Ἰωάννου Κομνηνοῦ.³

Δημοσιεύομεν κατωτέρω τὰ ἀντίγραφα τῶν δύο ἐπιστολῶν τοῦ Γρηγορίου μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Λάμπρου γενομένων κριτικῶν διορθώσεων.

Κ. Ι. Δ.

1 Ἡ ἐπιστολὴ ἔχει ἐκδοθῆ παρὰ Migne ἑλλ. πατρ. τομ. 133 σ. 1289. Ἡ ἐπιστολὴ φέρει τὴν ἀκόλουθον ἐπιγραφὴν «Τοῦ αὐτοῦ (Θεοδώρου Προδρομοῦ) πρὸς Γρηγόριον μοναχὸν καὶ καθηγούμενον τῆς ἐπὶ Ὁξείᾳ νήσῳ σεβασμίας μονῆς τῶν Βουλγάρων, ὅτε ἦλθε πρὸς τὴ νησίον ὁ ἀγιώτατος ἡμῶν δεσπότης ἀπὸ τοῦ πατριαρχείου ἀρρωσθήσας καὶ παρητησάμενος». Πιθανῶς ὁ ἀσθενήσας καὶ παρητησάμενος πατριαρχὴς εἶνε ὁ Μιχαὴλ Β' ὁ Ὁξείτης, ὁ ἐπανομαζόμενος Κουρκούας, ὁ πατριαρχεύσας ἀπὸ τοῦ 1148 μέχρι τοῦ 1146.

2. Πρβλ. Byz. Zeit. τόμ. 11 (τοῦ 1902) σελ. 495.

3. Ὁ Ceillier ἀναφέρει γενικῶς ὅτι ἡ μία τῶν ἐπιστολῶν τούτων ἀπευθύνεται πρὸς τὴν ἀνοκράτορα Κομνηνὸν χωρὶς νὰ ἀναφέρει πρὸς τίνα τῶν Κομνηνῶν (Hist. gener. des auteurs sacr. et eccl. ἐκδ. τοῦ 1757 τομ. 21 σ. 531), ὁ δὲ Cave ὅτι ἀπευθύνεται πρὸς τὴν Ἀλέξιον τὸν πορφυρογέννητον τὸν υἱὸν τῆς Ρηοεβενᾶς Πρβλ. καὶ «ἐπιτύμβιοι ἐκ προσώπου τῆς θυγατρὸς τοῦ δεσπότη τοῦ ἀποικομένου Ἀνεμῆ καὶ τῆς κυρᾶς Θεοδώρας, ἧς συνεξέχθη τῷ Ἀγγέ φ' Ἐν Annaire de l'association pour l'aug. des etud. grec. τομ. 17 (1883) σ. 66 ἐ ἐνθα καὶ παραπομπὴ ὡς πρὸς τὴν οἰκογένειαν Ἀνεμῆ παρὰ Ζωναρῆ τόμ. 11 σ. 122 καὶ ποιήτ. Μανουὴλ Φιλῆ τομ. II σ. 356).

Γρηγορίου μοναχοῦ

καὶ καθηγούμενου τῆς ἐν τῇ Ὁξείᾳ νήσῳ σεβασμίας

μονῆς τοῦ Βουλγαρίου

ἐπιστολῆ

I.

Τῷ Καίσαρι

Τοῦς λαμπροὺς καὶ διαφανεῖς νοεροὺς ὀφθαλμοὺς εὖς ἡ σοφία τῆ βασιλείᾳ σου ἐδωρήσατο, ὡ Κκιτάρων εὐκλεῶν εὐκλεετέρα διαδοχῆ, ποιεῖ ἀπὸ τοσούτου τοῦ διαστήματος φαντάζεσθαι καὶ ἡμᾶς καὶ προκαλεῖσθαι εἰς ἐμίλιαν καὶ διδόναι φωνὰς καὶ ἀπαιτεῖν τὰ ἀντίφωνα Ἐγὼ δὲ οὕτω μὲν πείθομαι, οὕτω δὲ καὶ τὴν βασιλείαν σου συμπείθεσθαι θυσιωπῶ πανταχοῦ γὰρ λαμπέτω σαφῶς ἡ ἀλήθεια ὡς ἄπερ ἂν γράψω τοῦ παρὰ σοῦ φωτός ἐστιν ἀμαρύγματα, ἔτι ἄπαξ εὐδόκησεν ἡ βασιλεία σου ἐν ἐμοὶ καὶ ἐν οἷς ἀγαθύνομαι ἀγαθύνω καὶ ἐν οἷς παρακέκλυμαι τὴν δεσποτικὴν μου καὶ ἀγίαν παρακαλῶ κεφαλὴν. Κλίμακας τινὰς δύο, φασὶν οἱ σοφοί, καὶ τὴν μὲν ἐπὶ γῆς ἐστηρίχθαι, ἐφάπτεσθαι δὲ τῶν ἀψίδων τῶν οὐρανίων, τὴν δ' ἑτέραν ἀρχεσθαι μὲν καὶ αὐτὴν ἀπὸ γῆς, καταφέρειν δὲ τὰ αὐτῆς ἔσχατα ἐπὶ τὰ τοῦ Ἄδου κατώτερα. Ἰὴν μὲν οὖν δευτέραν καὶ ἀπευκτὴν εἰ σοφοὶ τῶν τοιούτων φιλοθεάμονες ἀπενείμαντο τοῖς μηδένα μὲν λόγον ποιουμένοις σοφίας, τληπαθοῦσι δὲ ἀδιαστάτως τοῖς βιωτικοῖς καὶ πράγμασι καὶ νοήμασι· μέλει οὗτοι, ἀφθαρτοὶ καὶ τῷ μέρει τῷ τῆς ψυχῆς καὶ τῷ χαρίσματι τῷ ἐκ τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆ ὀλιγῆ συν εὖσει πρὸς τὰ φθαρτὰ φθαρτοὶ δευθῆως γινόμενοι, ἀθάνατοι καὶ θνητότητα ἑαυτοῖς διὰ τῶν οἰκείων ἐπιτηδεύματων περποιούμενοι, υἱοὶ φωτός καὶ φωτός οὐρανοῦ πατρικοῦ τε καὶ θεϊκοῦ καὶ ἀκούοντες. «Ἐὰν οὖν ὁ ὀφθαλμὸς σου ἀπλοῦς ᾖ, ἔλθον τὸ σῶμά σου φωτεινὸν ἔσται· τοῦτο δὲ τῆς θεόθεν εὐγενείας τὸ

εὐώρημα· ἐάν δὲ ὁ ὀφθαλμὸς σου πονηρὸς ᾖ, ὄψια δὴ τῆ συντετη-
κέναι τοῖς βιωτικοῖς πράγμασιν· ἔλος γὰρ ὁ κόσμος φησὶν ἐν τῇ
πονηρῷ κείται, ἔλον τὸ σῶμά σου σκοτεινὸν ἔσται. Αὕτη τοῦ Θεοῦ
ἡ φω·ή καὶ οὐ διαφεύδεται. Οὗτοι μὲν οὖν τὴν κλίμακα ταύτην ἦν
ὑπεγράψαμεν νυκτὸς καὶ ἡμέρας αναβαίνουσί τε καὶ καταβαίνουσι
καὶ τὰ ἔργα αὐτῶν τοῦ σκοτοῦ καὶ τὰ μυστήρια τῶν διαλογισμῶν,
ἀπερ εἰσι πλήρη αἱμάτων καὶ δολιότητος, ἐκεῖ ἀποθησαυρίζουσιν
ἐν τοῖς ἀφεγγέσιν ἐκείνοις μυχοῖς, ἵνα καὶ πλεον ἐνέχωνται καὶ
συνέχωνται κατὰ τὸ Κυριακὸν λόγιον «Ὅπου ὁ θησαυρὸς τινος
ἐκεῖ καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἔσται».

Ἄλλ' εἰ καὶ μικρὸν τοὺς ὀφθαλμοὺς ἡμῶν παρελύπησεν ὁ τῶν
διηγημάτων τούτων καπνός, ἀλλ' ἄγε δὴ καὶ τῆς κρείττονος ἐφα-
ψόμεθα κλίμακος. Καὶ ἴσεται μὲν ὀφθαλμοὺς τῆ τῆς οἰκείας δό-
ξης λαμπρότητι, ἀγαθυνεῖ δὲ κατὰ δλομέλειαν τοὺς ταύτης φιλο-
θεάμονας. Καὶ τοίνυν ἐκ τοῦ ἐναντίου πάλιν ὁμοίως οἱ τῆς σοφίας
ἡμῶν θεραπευταὶ τοῦ θεοῦ λόγου τρέφιμοι οὐ διαλείπουσι καὶ αὐ-
τοὶ τὴν οἰκείαν κλίμακα ἀναβαίνοντες πτηνοὶ τινες ὀδοιπόροι καὶ
πεζοὶ ἀέριοι ὅπως τῶν ὑψηλῶν καὶ μεγόντων θεωρημάτων τινὰ ἐμ-
πορεύονται καὶ λαμβάνοντες πάλιν κατέρχονται τὰ κατὰ ἀπλήν
μονομέρειαν, ἀπλήν τε καὶ νεεράν ἐπιβολὴν ἐνικῶς αὐτοῖς προσλη-
φθέντα τῆ τῆς διανοίας αὐτῶν ἐπιστήμη παρέξοντες· ἥτις διὰ μυ-
ρίων ὁδῶν δύναμιν ἔχουσα πλατύνει τὴν ἐνικίαν ἐκείνην ἐπιβολὴν
καὶ ἀμέριστον καὶ πολλῇ φωτὶ ἀναπτύσσει τὸ θεωρηθέν, πλοῦτον
τοῖς κεχημένοις πᾶσι χαρίζεται παντοδαπὸν καὶ ἀθάνατον. Καὶ πάλ-
ιν δὲ μεθ' ἡμῶν γινόμενοι, τὴν πολυποικίλον ἐν τοῖς κτίσμασι
σοφίαν διέρχονται, οὐ τῆ ἐπιφανείᾳ τῶν αἰσθητῶν προσηλούμενοι,
ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἀληθεῖς λόγους τοὺς ἐν αὐτοῖς διαβαίνοντες καὶ
οὕτως πάλιν διὰ μέσου τοῦ λόγου πρὸς τὸν νοῦν ἀνατρέχοντες καὶ
οὕτως ἐργαζόμενοι καὶ φιλοπονοῦντες τὸν μὲν λόγον, ἵνα δι' αὐτοῦ
τὴν φρόνησιν δέξωνται, τὸν δὲ νοῦν, ἵνα τὴν σοφίαν, πάλιν τὴν
φρόνησιν φιλοκαλοῦντες ἵνα τὴν πράξιν ἐθύνωσι, τὴν δὲ σοφίαν ἵνα

τὴν θεωρίαν, πάλιν ἀπὸ τῆς πράξεως τὴν ἀρετὴν ἐκκαρπούμενοι,
ἀπὸ δὲ τῆς θεωρίας τὴν γνῶσιν, τέλος ἀπὸ τῆς ἀρετῆς τὴν πίστιν
τὴν μηδέποτε διαπίπτουσιν, ἀπὸ δὲ τῆς γνώσεως τὴν . . . ἡστων
γνῶσιν, ἥτις ἐστὶ βᾶσις ἀκράδαντος καὶ ἀκλόνητος.

Μετὰ τούτων εἰδὼς καὶ τὴν βασιλείαν σου τὴν σπουδῆν καὶ τὴν
ἐφεσιν ἔχειν προθυμουμένην διὰ παντός, καὶ τὸν κληρὸν αὐτῆς μετ'
αὐτῶν εἶναι, αὐτὸς μὲν χαίρω χαρῆ ἀνεκλαλήτῃ καὶ δεδιξασμένη,
συγχαίρω δὲ καὶ ταῖς σαῖς ὑπερφυέτιν ἀρεταῖς, καὶ ὑπὸ τούτων
ζῶσμαι καὶ πλουτῶ εἶον καὶ ἀγαλλιῶμαι τῷ πνεύματι καὶ ἐν τῷ
σῷ, καθὼς καὶ προεδέγλωκα, φωτὶ καὶ κινεῖσθαι καὶ ἐννοῶ καὶ
λαλῶ καὶ φηέγγωμαι· Ἐγὼ μὲν μετέχοντά τινος χάριτος πρὸς τὸ οἰ-
κοδομὴν ψυχῆς καὶ νοημάτων κάλλος, σοὶ χάρις τῷ σεαυτὸν ὠραῖ-
σαντί τε καὶ καλλωπίσαντι μυρίοις φεγγεδύοις χαρίσμασι, καὶ διὰ
σκυτοῦ καὶ ἡμῶς· εἰ δὲ καὶ ἄλλως πως, τί δεῖ με ποθεῖν οὕτως ἀρ-
ρωστία θεινῇ συνεχόμενον, δι' ἣν καὶ τὸ παρὸν γράμμα μόλις ἐχάρ-
ραξα· Ὅθεν καὶ οὐ μικρὸν διάστημα καιροῦ παρελκυσθή πρὸς τὸ
ἀντίγραμμά. Ὁ δὲ πάντων τῶν ἀγαθῶν ἀφθονοπάροχος Κύριος κα-
ταξιώσαι ἡμᾶς μετὰ γε τῆς βασιλικῆς καὶ θείας ἀνατολῆς καὶ εἰ
τηλαυγῶς ὑποδέξασθαι, τὴν μετ' αὐτὴν βεγίστην ἀκτίνα, καὶ τὸ
τηνικαῦτα ἀξίως εἰπεῖν σε. Ὡς δοῦλός σου ἔγραψα.

2.

Τοῦ αὐτοῦ

πρὸς τὴν πορφυρογέννητον κυρίαν Θεοδώραν ἐπὶ τῷ θανάτῳ
τοῦ πανυπερπρωτοσεβαστοῦπερτάτου δεσπότη τοῦ Ἀνεμᾶ.

Πᾶς ἀμαρτωλὸς πρὸ τῆς οἰκείας ἐξόδου καταξιώθεις ἐξ ἑλπί-
καρδίας ἐπιστρέψαι πρὸς τὸν θεὸν τῷ θεῷ ἀληθῶς ὁ τοιοῦτος σέ-
σωσται· εἰ δὲ καὶ ἐν αὐτῷ προελήφθη τῷ τῆς τελειότητος σχή-
ματι, θεοκρίτως ἐπαποθανῶν τῷ οὕτως ἀγγελικῷ ἐπαγγέλματι.
ἀκριβῆς ἢ πασάστασις καὶ παντελής ἢ πληροφορία τῆς ἐγκειμένης

1. δηλαδή 7. ἀπερ εἰσι 9. θησαυρὸς τινος (ὅπου ὁ θησαυρὸς)
21. πτηνοὶ τινές 16. τὸ 17. αὐτῶν 21. πράξιν

3. Κενὸν πρὸ τοῦ ἡστων 14. αὖτις 18. καταξιώσαι 20. δοῦλος
2. Ἐν τῇ ἐπιγραφῇ θανάτῳ του ἀνεμοῦς 5. ἀκριβῶς

θείας δυνάμεως τῆ φιλάνθρωποτάτη τῶν ἀρετῶν μετανοία, ὡς καὶ ἐφ' ἡμᾶς τὴν ἐαυτῆς ἐπεδείξατο δύναμιν ἀξιοθέως ὅτι μάλιστα καὶ λίαν μεγαλοπρεπῶς, ἥτις ἡμῖν ἐστὶ δῶρον θεόςδοτον, χωνευτήριον ψυχῶν πρὸς ἀφθαρσίαν ἀνακαινιστικὸν καὶ καθαρτικόν, ἐς τὰ μάλιστα, μεταρρυθμίζουσα ταύτας καὶ μεταπλάττουσα πρὸς τὴν ἀρχαίαν εἰκόνα καθ' ἣν γεγόναμεν, τουτέστι κατὰ τὴν εἰκόνα τοῦ κτίσαντος ἡμᾶς. Ἀλλὰ τί πάθω; Ὡς περ ὀφθαλμῶν φλεγμαίνοντι καὶ τὸ ἀπκλώτατον τῶν ἀμφίων καὶ μόνη τῆ προσψύσει πόνον ἐμποιεῖ προσφερόμενον, οὕτω δὴ καὶ ταῖς ὑπὸ θλίψεως βχρείας κεκακωμέναις ψυχαῖς, κἄν πολλὴν παράκλησιν ὁ λόγος φέρη, ὀχληρὸς πως εἶναι δοκεῖ ἐν αὐτῇ τῇ περιωδυνία αὐτῇ προσφερόμενος. Ἀλλ' ὅμως καὶ οὕτως τὴν ἐκ τοῦ λόγου παραμυθίαν τοῖς ἀλγοῦσιν ὑπὸ τῶν ἀλγούντων προσενεχτέον· μέγα δὲ τὸ παρὰ τῶν τοιούτων φάρμακον· καὶ οἱ τὸ ἴσον τοῦ πάθους ἔχοντες πλέον εἰσὶ πρὸς παραμυθίαν τοῖς πάσχουσιν.

Ἀνθρωπίνως, ὦ δέσποινά μου, περὶ τῶν ἀνθρωπίνων διανοώμεθα καὶ θνητὰ περὶ τῶν θνητῶν φρονῶμεν, καὶ ἡμῖν ἀκέραιον συντηρηθῆσεται τὸ εὐσεβὲς φρόνημα· μὴ δὴ τὴν ἐαυτῶν φύσιν ἀγνοεῖν δόξωμεν. Ἀλλὰ μὲν τὰ τῆς θείας φύσεως ἰδιώματά τε καὶ προτερήματα, ἕτερα δὲ τὰ τῆς ἀνθρωπίνης καὶ τῆς κάτω ταύτης ἡμῶν συνθέσεως. Πᾶσα μὲν γὰρ σύνθεσις διάλυσιν προσδοκᾷ καὶ πρὸς τὰ ἐξ ἧν συνέστη ποτὲ μεταχώρησιν· τὸ μέντοι τῆς ἀπλής φύσεως αὐτόθεν ἐστὶν ἀστασιαστὸν τε καὶ ἀκατάλυτον. Καὶ ἡ μὲν ἐστὶν ἀναρχος ἐμοίως καὶ ἀτελεύτητος, μήτε ἀρχὴν ἡμερῶν μήτε ζωῆς τέλος ἔχουσα, ἡ δὲ πᾶν τοῦναντίον ἐπίκτητος, πρόσκαιρος ὡσεὶ χλόη ἀνθοῦσα τὸ πρῶτον καὶ τὸ πρὸς ἐσπέραν ἀκλεῶς ἀποπίπτουσα. Οὐδενὸς ἀνθρώπων ὁ βίος διόλου μακάριος· τὸ διὰ παντὸς εὖ πράττειν μόνον θεοῦ· ποταμὸς οἶονεῖ τις ὁ βίος ἡμῶν ἐστὶ, ῥέων ἐνδελεχῶς, οὗ τὸ μὲν ἤδη ἐπέρρευσε, τὸ δὲ νῦν ὑπορρεῖ, τὸ δὲ καὶ εἰς τὸ ἐξῆς διαρρέουσιεν. Ἀλλὰ τοῦ ποταμοῦ οὐ δι' ὄλου ὁ ῥοθὸς ἐστὶ καθαρὸς, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ συνθροῦται καὶ συνταράσσεται. Ἡμεῖς οὖν ἐπιόμεν

τούτου τὸ διειδέξαι καὶ τὸ θαλερὸν ἐπιπίωμεν. Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποις καλὸν ἀνεπίμικτόν ἐστι κακώσεως. Εἶθε δὲ μὴ τὰ λυπηρὰ καὶ ὑπερπεριττεύοι καὶ ὑπερεκχύνοντο. Αὐτίκα ὁ μὲν πλοῦτος ἄπιστος, ἡ δὲ πενία ἐπώδυνος· αἱ ἀρχαὶ ὀνειράτων ὀφρύωσις, τὸ ἀρχεσθαι μοχθηρότερον, ὁ γάμος δεσμός, ἡ εὐτεκνία φροντίδων γέμουσα, ἡ δυστεκνία νόσημα ἔμμονον, εὐγένεια δῶρον ἤδη παλαιωθέντος αἵματος, εὐσγένεια παρρησίαν προσαφαιρεῖται· κάλλος ἀστράπτων, νεότητες παλαιαί· τῇ μὲν ὀλίγη καὶ πρὸς ὀλίγον χάρις, αἱ δὲ ἄνθος φύσεως τῆ χρόνῃ ὑπορρεῦσαι προσδόκιμον οὕσαι, αἱ δὲ λαμπρότατοι κήρυκες τοῦ δοῦναι ἔσον ἤδη καὶ ἐν ἡμῖν τὸν τῆς ζωῆς ἡμῶν ἥλιον. Ῥώμης δὲ καὶ σῆς τῶν ὀρεσιτρόφων γένοιτ' ἂν σεμνολόγημα· ὁ κόρος ὕβριστης, ἡ ἐνδεια λύπης πρόξενος, οἱ ἐν μέσῳ θόρυβοι κακίας διδάσκαλοι, τὸ δὲ ἡτυχάζειν αὐτὰ ταλαιπωροποιόν, τὸ γεωργεῖν μοχθηρόν, ἡ δὲ παρ' ἄλλων ἄρτος στενός· τοῖς μὲν ναυτιλλομένοις τὸ πλεόν τῆς ζωῆς γειτονεῖ τῇ θανάτῳ καὶ τῇ ἄδῃ ἀγχιθυρεῖ καὶ, ἀπαξ-πλῶς φᾶναι, πάντα τὰ τῶν βροτῶν τὰ μὲν μόχθος καὶ πόνος, τὰ δὲ ἐξαπάτη καὶ παραλογισμὸς ἐκφανέστατος, χόσος, σκιά, φάσμα, τί μὴ κρητούμενον, δρόσος πρωϊνῆ, πνοὴ ἀνέμων, πτερὸν ὑπὸ αὔρας φερόμενον, ἀτμίς πρὸς ὀλίγον φερομένη καὶ ταχὺ λυομένη, ὄνειρος οὐχ ἐστώς, κύμα θαλάσσης ἐξοιδούσιν καὶ ταχὺ καταπίπτον, ποτάμιος ῥοῦς, ἰχνη νηὸς ποντοπορούσης, αὔρα, τέφρα, κόνις καὶ τὰ δμικὰ τούτοις.

Εἰ οὖν ἠδουλήθημεν ἀνακεκαθαρμένῳ νεὶ κατιδεῖν ἔσον μὲν ἡμεῖς τῶν εὐμαρῶν τοῦ βίου καὶ ἐφ' ὅσον καταπηλαύσαμεν, ἔσον δὲ τῶν ἀνιαρῶν, οἶμαι ὡς οὐδὲ πείραν τῆς νῦν ἀλλοιώσεως ἐσχομεν τῆ μινείας τῶν παρελθουσῶν εὐεργεσιῶν, ὡς λίαν αἰσχροτάτον ἀληθὲς εὐλογεῖν μὲν ἡμᾶς ἐπὶ τοῖς χρηστοτέροις, σιωπᾶν δὲ ἐπὶ τοῖς σκυθρωποτέροις καὶ ἀλγεινοῖς. Ἀλλὰ νῦν δεῖ καὶ μᾶλλον εὐχαριστεῖν, ἵνα μὴ ἀκούσωμεν τὸ γεγραμμένον «Ἐξομολογήσεται σοὶ ἔταν ἀγαθῶν αὐτὸν καὶ ἕως αἰῶνος οὐκ ὀψεται φῶς». Καὶ πάλιν «Ἀπέλαβες τὰ ἀγαθὰ σου ἐν τῇ ζωῇ σου».

3. χωνευτήριον ὁ μεταρρυθμίζουσα 10. φέρει 11. περιωδυνία
14. ἴσον 18. συντηρηθήσεται.

23. ὑπερπεριττεύει ὑπερεκχύνεται 8. ολίγαι 10. δοῦναι
11. ναυτιλλομένοις 20. κύμα κακακίπτον 21. αὔρι 23. ἔσον
29. ἐξομολογήσεται σοὶ 30-31 ἀπέλαβες

Ἡ θλίψις, ἡ δέσποινά μου, ὑπομονήν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ δοκιμήν· ὁ φεύγων οὖν τὴν θλίψιν φεύγει τὴν δοκιμήν. ὅπερ ὑπερβῆμι μὲν ὁ μακάριος ἀπόστολος Παῦλος καὶ φησὶ· «φοβοῦμαι μήπως ἄλλοις κηρύξας αὐτὸς ἀδόκιμος γένομαι· καὶ ἐκπέσω τῆς σωτηρίας μου». Οὐδεὶς στεφανοῦται· χωρὶς ἀνταγωνιστοῦ, οὐδὲ δόκιμος φαίνεται χωρὶς πειρασμῶν. Τοῖς ἡμετέροις τὸν ἡμέτερον δεσπότην καὶ κλάστην ἐπιστατεῖν καταδεξώμεθα, ὡς εἶθε σαφῶς ἅμα καὶ σοφώτατα ποῖον μὲν ἡμῶν πρῶτον προσληψήμεθα· δεῖ, ποῖον δὲ μετὰ ταῦτα. Καιρὸς καὶ μοῖρα εἶρεν πρὸς τὴν βασιλείαν σου τὸ ἐν τοῖς ἑυαγγελίοις εἰρημέγον ἐκεῖνο· «Ἄβραάμ ἀπέθανε καὶ οἱ Προφῆται ἀπέθαναν καὶ αὐτὸς δὲ ὁ κύριος τῆς δόξης ἀπέθανε· καὶ σὺ ξενοπαθεῖς ἐπὶ τοῖς παροῦσι·»

Μὴ δὴ κατηφιῶμεν ἐπὶ μακρόν· ἡ κατήφεια μήτηρ ἁμαρτίας ἐστὶ. Λύπη μὲν γὰρ καταβαπτίζει τὸν νοῦν καὶ ἀμηχανία· ἴλιγγον ἐμποιεῖ, ἡ δὲ τῶν λογισμῶν ἀπορία τὴν ἀχαριστίαν ἀπογεννά. Καιρὸς δὲ κακεῖνο εἶπειν· «Οὐχ ἡμῖν ἐστὶ γινῶναι χρόνους ἢ καιροὺς οὐδὲ ὁ πατήρ ἔθετο ἐν τῇ ἰδίᾳ ἐξουσίᾳ». Αὐτὸς γὰρ ὁ πλάσας ἡμᾶς Θεὸς, ἐκάστη ψυχῇ μίαν τὴν τοῦ βίου διαγωγὴν ἐπήξατο καὶ ὠκάνομησε τὸν μὲν θάπτον ἀπολύεσθαι τῶν τῆς σαρκὸς θεσμῶν κατὰ τοὺς ἐν εἰρηκαίς ἐμπίπτοντας ἀποφάσει δικαστικῇ, τοὺς δὲ βράδιον κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῆς ἐκάστου ἀξίας. Σοφός ἐστὶν ἀγαθός ἐστι· καὶ γὰρ αὐτὸς καὶ τὰ ἐμπροσθεν βλέπει καὶ τῶν ἐπισθεν οὐκ ἐπιλανθάνεται, ὁ πατήρ τῶν ἁρξάνων καὶ κριτὴς τῶν γηρῶν. Αὐτὸς κακεῖνον δι' ἀγγέλιον φωτεινῶν τὸν παμμακάριστον δεσπότην μου προσελάβετο, καὶ παντὸς τοῦ οἴκου ἐπιμελήσεται. Νῦν ἐν σοὶ καθάρῳ πάσαν τὴν δόξαν τῆς θυγατρὸς τοῦ βασιλέως ἔσωθεν, καὶ νῦν ὡς ἡ σκιά τῷ σώματι, οὕτως ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἐφέπεται σοὶ καὶ παρακολουθεῖ. Νῦν ὁ τοῦ ἁγιαστικοῦ τοῦδε καὶ φωτιστικοῦ σχήματος ἔφορος ἄγγελος κύκλω παρεμβάλλει διὰ παντός, νυκτὸς καὶ ἡμέρας, ὡς ἀνωτέρω τηλαυγέστερον διεγράψαμεν, καὶ τὴν τῆς γνώσεως λαμπάδα ὑφάπτων σοὶ ἀσβεστον ὡς ἐν στόλιφ πυρὸς καθο-

εργεῖ σε διηνεκῶς. Ἄλλ' οἶον κακεῖνον τὸν παμμακάριστόν μου δεσπότην ἄρτίως φαντάζομαι λαμπρόν, ἐπίδοξον, ὑψηλόν, μακροὺς τοὺς πόδας· τῶν οὐρανίων ἐπιβατεύοντα καὶ κινουντα χεῖλη ἀγαλλιάσεως καὶ ἐαυτῷ προσφωνοῦντα τὰ θαυμάσια ἐκεῖνα καὶ θεοτερπῆ μελωδήματα· «Ἐπίστρεψον, ψυχὴ μου, εἰς τὴν ἀνάπαυσίν σου, ὅτι Κύριος εὐηργέτησέ σε, καὶ εἰσελεύσομαι ἐν τόπῳ σκηνῆς θαυμαστῆς ἕως τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, τῷ ἀγγελικῷ ἐλλαμπρυνόμενος σχήματι ἐν φωνῇ ἀγαλλιάσεως καὶ ἐξομολογήσεως ἡχοῦ ἑορταζόντων». Ἐὖ γὰρ τοῦ πολέμου καὶ πόνου χωρὶον ἀφείξ, ὅπερ ὁ παρῶν βίος ἐστὶ, πρὸς τὸν τῆς εἰρήνης καὶ ἀγάπης Θεὸν ἀπεδήμησεν. Οὐδὲν ξένον εἰ ἐκτίστης τὸ οἶκεῖον πλάσμα ἀνεζήτησε καὶ τὸ κτίσμα ἀνέδραμε πρὸς τὸν κτίσαντα.

Νῦν, παμμακάριστε δέσποτα, γνώμη σαφῶς ὀπόσον μάλλον κρεῖσσόν ἐστι τὸ ἀναλύσαι καὶ σὺν Χριστῷ εἶναι. Ὡς μακάριοι σου οἱ ὀφθαλμοί, ὅτι βλέπουν νῦν ἃ μόνον πρῶτον οἱ ἅγιοι ἄγγελοι ἔβλεπον, Προφῆται· καὶ δίκαιοι ἐπεθύμησαν ἰδεῖν καὶ οὐκ εἶδον, καὶ αἱ ἀκοαὶ σου ἐμοὶ παμμακάριστοι, ὅτι μυστηρίων ἀκούουσιν εἰς ἃ ἄγγελοι παρακῦψαι ἐπιθυμοῦσι. Μακάριαι καὶ αἱ χεῖρές σου, συνεχῶς πρὸς Θεὸν ἐπαιρόμεναι καὶ τὸ τῆς μεγαλοπρεποῦς δόξης καταγεραΐρουσαι ἕνομα. Πολλῶν δὲ μοι μακαριώτεροι αἱ ὀσφρήσεις σου, τοῦ κενωθέντος δι' ἡμᾶς μύρου πνευματικοῦ ἀντιλαμβανόμεναι· καὶ τούτων ἐτι περισσοτέρως ὀλβιώτεροι ἢ τε γεῦσις καὶ ἡ ἀφή, ψηλαφήσαι, ὡς ἐνὶ μάλιστα, τὸν τῆς ζωῆς λόγον εἶτ' οὖν ἐπεντρύφωσαι τῇ αὐτοῦ θεωρίᾳ καὶ γευόμεναι· ὅτι χρηστός ὁ Κύριος.

Καὶ τί ἂν σοὶ κατὰ μέρος πρὸς μέλος τοὺς μακαρισμοὺς ἐπιθάλλοιμι· Μακάριός μοι σὺ τῆς τε ἐνταῦθα ζωῆς, ἐν ᾗ καὶ πάντας μὲν ἀγαθοποιῶν οὐκ ἀπέλειψας, μάλιστα δὲ τοὺς ἐνιαίους μοναχοὺς παρ' ἧν σοὶ καὶ ταῦτα γράφεται, μικρὰ τις τῆς ὑπὲρ πλειόνων εὐχαριστίας ὀντάμειψις. Ἰέγονας γὰρ τῷ εἰπόντι κατήκοος· «Οἱ ὀφθαλμοί μου ἐπὶ τοὺς πιστοὺς τῆς γῆς, τοῦ συγκαθησθαι αὐτοὺς μετ' ἐμοῦ». Καὶ τῆς εἰρηνάλας δὲ σὺκ ἔλαττον σὺ μακάριος τελευταῖος ἢ

1. δέσποινα 3. φοβοῦμαι 10. ἀβραάμ 16. οὐχ ἡμῖν
20. εἰρηκαίς 29. διαπαντός

5. ἐπίστρεψον 14. κρεῖσσον ἐστὶ ἀναλύσαι 15. πρῶτοι
18. χεῖρες 23. εἶπουν 29-30. οἱ ὀφθαλμοί μου

κοιμήσεως καὶ τῆς διὰ τοῦ ἁγίου σχήματος παραθέσεως τῷ Θεῷ. Ταῦτα ἡμῖν τὸ μέγα μυστήριον τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως ἐχαρίσατο, ταῦτα ὁ δι' ἡμᾶς πτωχεύσας Θεὸς ἐν' ἡμᾶς πλουτίσῃ τὴν οἰκείαν θεότητα, ἵνα ἀναστήσῃ τὴν σάρκα, ἵνα τὴν εἰκόνα ἐπανασώσῃται, ἵνα τὸν ἄνθρωπον ἀναπλάσῃ, ἵνα τὸ πλάσμα τῷ πλάσαντι οἰκειώσῃται, ἵνα γενώμεθα οἱ πάντες ἐν ἑν Χριστῷ, ἵνα μηκέτι ὦμεν ἄρσεν καὶ θῆλυ, βάρβαρος, Σκύθης, δοῦλος, ἐλεύθερος, ἀλλ' ὁμοίως ἅπαντες τὸν θεῖον χαρακτήρα ἐν ἑαυτοῖς περιφέροντες, ἐκείνον καὶ μόνον ἀγαλματοφοροῦντες ὦμεν, κἀντεῦθεν λοιπὸν γινώσκωμέν τι καὶ γινώσκώμεθα. Ταῦτά σοι παρ' ἡμῶν, ὦ πανυπερπρωτυπανσεδχστοῦ-πέρτατε δέσποτα, οὓς ἔστερξας, οὓς ἠγάπησας, οὓς καὶ συνεστιάστρας λαβεῖν πολλάκις οὐκ ἀπεδοκίμασας, οἷς καὶ ἀπὸ χειρῶν εἰς χεῖρας οἰνοχοῆσαι οὐκ ἀπηξίωσας. Τοιοῦτον γὰρ ἦν σου τὸ ἦθος ἐπεικὲς καὶ εὐόμιλον, ἐράσμιον ἐντυχεῖν, ἐντετυχηκὸς δὲ κρεῖττον πάσης ἐλπίδος καὶ προσδοκίας ὑπέρτερον.

Τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ πρὸς πληροφορίαν σὴν ἦν μοι ἐδήλωσας ἐπεσταλμένως, αἰδουσιμωτάτη καὶ ἁγία μου δέσποινα· εἰ μὲν ἰσχύον τινα ἔχοντα, σοὶ χάρις, ἥτις τὸν τῆ ῥαθυμίας καταβεθυρισμένον γεωδέστατον νοῦν ἡμῶν πρὸς τὰ τοιαῦτα φῶτα διύπνισας· εἰ δὲ μὴ, πάντῃ τελείως, ἀλλ' οὖν καὶ ἐν τῷ ἀπὸ μέρους παρακληθῆναι σε χάρις, ὡς ἡμεῖς γε τὴν οἰκείαν σπουδὴν καὶ προαίρεσιν, εἰ καὶ ἀπὸ μέρους, ἀλλ' οὖν ἐκενώσαμεν.

ΤΟ ὙΠ' ΑΡΙΘΜΟΝ ΡΟΘ' ΚΑΤΑΛΟΙΠΟΝ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΡΟΘ' κατάλοιπον, ἀποτελούμενον ἐκ φύλων τεσσάρων μεγάλου ὀγδόου, περιέχει τὰ ἀκόλουθα ἀντίγραφα ἐκ κωδίκων τῆς μονῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου τοῦ Ἁθωνοῦ·

1) Ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 212 (φύλ. 14β) κώδικος ἀντίγραφον ἀρχόμενον «Οὗτος ὁ παμμακάριστος καὶ περιβόητος ἐν θαύμασιν ὁ μέγας πατὴρ ἡμῶν Ἀχιλλῖος» καὶ φύλ. 63α ἀρχόμενον «ἀλλὰ πεφθόνηκεν αὐτοῖς (τοῖς Λαρισίοις) τοῦ μεγάλου τούτου θησαυροῦ τὸ δαιμόνιον».

2) Ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 324 (φύλ. 8α) κώδικος ἀντίγραφου φέρον τὴν ἐπιγραφὴν «Ὅσαι τῶν πόλεων μετωνομάσθησαν ὕστερον» καὶ ἀρχόμενον διὰ τῶν λέξεων «Ἐπίδαμνος τὸ νῦν θυράχιον».

3) Ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 347 (φύλ. 210α) κώδικος ἀντίγραφου ἀρχόμενον «Ὀλυθθος ὁ νῦν ἱερισσός». καὶ

4) Ἐκ τοῦ ὑπ' ἀριθμ. 324 (φύλ. 8β) κώδικος ἀντίγραφου φέρον ἐπιγραφὴν «Ἐἰς τὸ εὐρίσκειν τὸ θεμέλιον τῆς σελήνης μέθοδος ἀκριβεστάτη» καὶ ἀρχόμενον «Ἐνδεκαπλασίασον τὸν ἐνιστάμενον κύκλον τῆς σελήνης».

Ἐκ τῶν ἀντιγράφων τούτων τὸ πρῶτον περιέχει τὸν βίον τοῦ ἁγίου Ἀχιλλίου, ὅστις ὡς γνωστὸν εἶνε ἐκδεδομένος ἐν τῇ πολλάκις ἐκδοθείσῃ ἀκολουθίᾳ αὐτοῦ. Ὁ ὑπ' ἀριθμὸν 212 κώδικος περιέχει ὁλόκληρον τὸν βίον τοῦ Ἀχιλλίου, ὡς δύναται τις νὰ πεισθῇ ἐκ τοῦ καταλόγου τῶν κωδίκων τῆς ἐν τῷ Ἁθωνι μονῆς τοῦ ἁγίου Διονυσίου (πρβλ. Καταλ. Λάμπρου ἀριθ. 3746 (212) τομ. Α' σ. 363). Ὁ Λάμπρος δμως ἐκ τοῦ ὄλου βίου

ἀντεγράφε τὴν ἀρχὴν πρὸς ἴδιαν αὐτοῦ χρῆσιν. Κατὰ πᾶσαν δηλαδὴ πιθανότητα νομίζων ὅτι ὁ βίος τοῦ Ἀχιλλίου εἶνε ἀνεκδοτος ἀντέγραφε τὴν ἀρχὴν ὅπως ἐξετάσῃ, ἐὰν πράγματι εἶνε ἀνεκδοτος. Ἡ ἐξέτασις ἐπεισεν αὐτὸν ὅτι ὁ βίος δὲν εἶνε ἀνεκδοτος, ἐντεῦθεν ἢ ἐν τῇ ὡς σημείωσις ὡς τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἀγίου Ἀχιλλίου. Κατὰ ταῦτα τὸ ἀντίγραφον τοῦτο δὲν εἶνε ἄξιον ἐκδόσεως.¹

Τὸ δεῦτερον καὶ τρίτον ἀντίγραφον περιέχουσι μετονομασίας πόλεων τινῶν. Τοιαῦται μετονομασίαι πόλεων ὑπάρχουσι καὶ εἰς ἄλλους κώδικας, τινὲς δ' ἔχουσι καὶ τύποις ἐκδοθῆ. Παρα ταῦτα τὰ δύο ταῦτα κείμενα τὰ εἰλημμένα ἐκ τῶν ὑπ' ἀριθμὸν 321 (385κ) καὶ 317 (3881) κωδίκων τοῦ ἀγίου Διονυσίου² δύνανται νὰ δημοσιευθῶσιν.

Τὸ τέταρτον ἀντίγραφον περιέχει τὸν γνωστὸν κανόνα τοῦ εὐρίσκειν τὸν θεμέλιον τῆς σελήνης διὰ τοῦ πολλαπλασιασμοῦ τοῦ κύκλου τῆς σελήνης ἐπὶ 11, τῆς προσθήκης τριῶν ἡμερῶν «τρῆς ἡμέρας πρόσθετες» καὶ τῆς διαίρεσως τοῦ εὐρεθέντος διὰ τοῦ τριάκοντα ἕξ τῆς προσθήκης τῶν τριῶν ἡμερῶν καὶ ἐκ τῶν κατωτέρω λεγομένων ὅτι κατὰ 301 χρόνους πρέπει νὰ προστίθεται ἀνὰ μίαν ἡμέραν καὶ ὅτι «ἄχρι τοῦ στωμα» προστίθενται τρεῖς, αἰσέπειτα δὲ κατὰ τὸ ἴσον τοῦ εἰρημένου χρόνου διαστήματα προστεθήσονται συμπεραίνομεν ὅτι ὁ κανὼν οὗτος ἐγένετο πρὸ τοῦ στωμα καὶ μετὰ τὸ στωμα ἦτοι πρὸ

1 Ὁ βίος τοῦ ἀγίου Ἀχιλλίου εἴρηται εἰς ἀνεῖστον χειρόγραφον τῶν Μετεώρων καὶ εἰς τινα τῆς ἐνταῦθα ἐθνικῆς βιβλιοθήκης, ἀτινα ἀναμφιβόλως ἔχουσι μεταφερθῆ ἐκ τῶν μονῶν τῶν Μετεώρων. Οἱ ἐν τοῖς χειρογράφοις τούτοις βίαι τοῦ Ἀχιλλίου δὲν συναφῶνται κατὰ παντα, ὑπάρχει δ' ὡς γνωστὸν ὁ βίος τοῦ Ἀχιλλίου καὶ εἰς τὴν ἀλλήν γλῶσσαν, τούτου δ' ἕνεκα πρέπει νὰ συγκριθῶσι πρὸς ἀλλήλους καὶ πρὸς τὸ ἐκδοδόμενον κείμενον, ὅπως, εἰ δυνατόν, εὐρεθῆ ἢ ἀρχικὴ τοῦ κειμένου μορφή. Ἐν τῇ συγκρίσει ταύτῃ ἀναμφιβόλως πρέπει νὰ ληφθῆ ὑπ' ὄψει καὶ ὁ βίος τοῦ Ἀχιλλίου, ὁ περιεχόμενος ἐν τῇ ὑπ' ἀριθμὸν 212 χειρογραφῷ τῆς μονῆς τοῦ ἀγίου Διονυσίου τοῦ Αἰθωνοῦ.

2 Η.β. Κατὰλ. Αἰμαρῶν τομ. Α' σελ. 411 καὶ 415.

τοῦ 1333 καὶ μετὰ τὸ 1029. Ὁ κανὼν οὗτος ὡς γνωστὸς καὶ πολλάκις δεδημοσιευμένος δὲν εἶνε ἄξιος δημοσιεύσεως.

Δημοσιεύομεν κατωτέρω τὰ περὶ μετονομασίας τῶν πόλεων δύο ἀντίγραφα.

Κ. Ι. Δ.

I.

“Ὅσαι τῶν πόλεων μετωνομάσθησαν ὕστερον.

Ἐπίδαμνος τὸ νῦν θυράχιον. Ἐπίδαυρη δὲ πόλις πελοποννήσου. Ἡ τῆς ἀχρίδος λίμνη πρώτην λυχνίς ἐκαλεῖτο. Ἡ πόλις σαρτίτις πρώτην καλουμένη. Ὁ καισαρεὺς προκόπιος γράφει περὶ πόλεως τινὸς γνωρισμάτων, καὶ εἶμαι ὅτι πρέθειλις ἐκαλεῖτο ἢ ἀχρίδα. Ἡράκλεια ἢ νῦν πελγυονία. Σελάσפורος ἢ νῦν δεάδολος. Ἰλλυρικὸν τανῶν κἄννα. Ἐξετα τανῶν μὲγλαινα. Ἀξείας ποταμὸς ὁ βάρδάρειος. Πηνιὰς ποταμὸς ἢ σαλαθρεία. Ἄργος θετταλικὸν ἢ λάρεια. Ἐπειὰ ἢ νῦν κοριώνη. Πήδατος ἢ νῦν μεθώνη· ταύτης πλησίον ἐστὶ χερσόνησος ἣτις καλεῖται πύλος, ἢ πατρὶς νέστορος νῦν δὲ καλεῖται ἀβυρῖνος. Τρίκη τανῶν τρίκαλα. Θεούπολις ἢ νῦν προῦσα. Ἀπολλωνία ἢ νῦν ἱερισσὸς ἢ πρὸς τῷ ἄθω ὄρει κειμένη. Ἀμφίπολις, ἢ νῦν χρυσόπολις. Θεοδοσιούπολις ἢ νῦν ἄπρος παρὰ τοῦ ἄπρου πενθεροῦ κάρου κτισθεῖσα. Ὀρθαγαρία καὶ στάγειρα, ἢ νῦν μάκρη. Τὸ πείρος τὸ νῦν βούσιον. Πίρυνθος ἢ νῦν ἠράκλεια. Τιβεριούπολις ἢ νῦν στρούμιτζα. Βελεντιούπολις τὸ βελεσθούδιον. Δαρὲς τὸ νῦν ταῦρες. Μαρτυρούπολις τὸ νῦν μερφεκί. Βέρροια τὸ νῦν χάλαιπεν. Προποντίδες δύο, ἢ μὲν κατὰ τὴν ἄβυδον, ἢ δὲ κατὰ τὸ ἱερόν καὶ ψεμάθιον. Γερμανίγια σαρτίας ἢ νῦν τελεσαῦρα. Σπερχιὸς ποταμὸς, ὁ νῦν ἀγριομέλας Ἰκταλκλικίας ἢ νῦν μάμιστα. Αἰ ἄνω Γάλεια καὶ τὰ ἐπέκεινα τῶν Ἀλπεων εἰσὶ τὰ πρὸς ὠκεανόν· εἶον φρυγία, γαλάτια, ἠσπανία· γερμανοί δὲ, οἱ φράγγοι. Σύρμιον ἢ νῦν οὐγρία· καὶ στρίμπος· οἱ δὲ οὐγγροὶ τὸ παλαιόν, ἐλέγοντο γήπαιδες. Δορύστυλον ἢ νῦν δρύστρα. Ὀδρυτὸς καὶ ὄρεστιὰς ἢ νῦν ἀνδριανούπολις. Μακώτις λίμνη ἢ νῦν γαλατία. Ἐπτάπολις ἢ νῦν ἑπτανομία. Ποτίδεια ἢ κασάνδρια, ἀπὸ κασάνδρας τῆς θυγατρὸς πριάμου. Κολοσσὸς ἢ τυρός.

Φωτιστική ἢ νῦν βελά. Βιθυνῶν ἐπαρχία, νικομήδεια καὶ νίκαια.
 Ἄχρια ἢ νῦν πάτρα. Δαναοὶ οἱ Ἕλληνες. Ἄσια ἢ ἔφεσος Φρυγία ἰω-
 νία ἢ περὶ ασίαν. Εὐβοία. ἢ εὐριπος. Βιωτία αἱ Θήβαι. Πύδνα τὸ
 κίτρος. Ὀλοσσῶν ὁ ελασσῶν. Φθία ἢ φαρσαλία. Νικόπολις ἢ νῦν
 πρέβεζα. Αἰτφλία τὰ λεχώνεια. Κόρκυρα τὰ κέρκυρα ἢ αὐτὴ καὶ
 φαλακία. Δωδώνη ἢ βοῦδιτζα. Ἡπείρος τὸ βόρρεντόν. Δελφοί, τὸ
 νῦν χρυσὸς καὶ σόλον διὲς πόλεως, τὸ ράμπελον. Καιράρεια, φι-
 λιππου, ἦτον ὁ πύργος, ἢ αὐτὴ καὶ παγαίᾶς ἀπὸ τοῦ ἐκεῖ ἄρου
 παγαίου. Σαρδικὴ ἢ νῦν τριαδίτζα. Ράρυμνα, ἢ λάρισσα. Θέρμη,
 καὶ ἡμαθία, ἢ Θεσσαλονίκη. Κολάσσαί, αἱ χῶναι. Ραδόπη, ἢ φι-
 λιπούπολις. Ἰταλία ἢ Λογγιβαρδία. Σπερχιὸς ποταμὸς καὶ
 ἀπιδανὸς φαρσαίων ποταμὸς. Μεμφιπόλις ἐν αἰγύπτῳ, ἢ νῦν ταμιά-
 φιν. Πέργεια, τὸ νῦν πυργίον Ἀῦσειρα, τὸ νῦν πολύστειλον. ὅτι τὴν
 αἰγυπτὸν πρότερον, λίμναι εἶναι πᾶσαν φασίν, τὸν δὲ νεῖλον παλ-
 λὴν ἔλδον κατάγοντα προσχῶσαι αὐτὴν εἰς ἔλλα, τὰ δὲ ξηρανθέντα
 τὴν νῦν χῶραν ποιῆσαι ἔθεν ὁ νεῖλος ὠνέμασται ἀπὸ τοῦ νέαν ἔλδον
 κατάγειν.

2.

ε Ὀλυνθος ὁ νῦν ἱερισσός. Ποτίδαια ἢ νῦν κασάνδρια. Ἀμφίπο-
 λις ἢ χρυσόπολις, Πύδνα τὸ κῦτρος Φεραὶ αἱ σέρραι. Πείρινθος
 καὶ πέρτιθος ἢ νῦν ἡράκλεια. Τρίκη, τὰ νῦν τρίκαλα. Θέρμη κατὰ
 Θουκυδίδη, ἢ νῦν Θεσσαλονίκη. Αὔδηρα, τὸ νῦν πολύστυλον λε-
 γόμενον. Θερμοπύλαι τὸ νῦν σκέλος. Αἰθία ἢ νῦν Κορώνη. Πίδασος
 ἢ Μεθώνη, ἣς τινος πλησίον ἐστὶ χερρόνησος μικρά, ἣτις τὸ παλαιὸν
 μὲν ἐλέγετο πύλος ἢ τοῦ ὀμηρικοῦ νέστορος ἀδαρῖνος : ἐν ἄλλῳ δὲ
 βιβλίῳ ἀπολλώνεια, ἢ νῦν ἱερισσός ἢ δὲ ποτίδαια ἢ νῦν βέρροικα.

ΕΝΘΥΜΗΣΕΩΝ

ἩΤΟΙ ΧΡΟΝΙΚΩΝ ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΩΝ ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Ἐν τῷ Ν. Ἑλληνομνήμονι (τόμ. Ζ' τεύχ. Β—Γ σ. 113 ἐ.)
 ἔχει δημοσιεύσει ὁ Λάμπρος συλλογὴν ἐνθυμήσεων ὑπὸ τὴν
 ἐπιγραφὴν « Ἐνθυμήσεων ἡτοίχων χρονικῶν σημειωμάτων συλλογὴ
 πρώτη ». Ὡς ἐκ τοῦ προλόγου τῆς ἐπιγραφῆς καὶ τοῦ περιεχο-
 μένου τῆς διατριβῆς ταύτης γίνεται φανερόν, ὁ Λάμπρος ἐσκό-
 πει νὰ δημοσιεύσῃ τούλάχιστον καὶ δευτέραν συλλογὴν ἐνθυ-
 μήσεων. Πρὸς ἀπαρτισμὸν ταύτης συνέλεγε, κατὰ τὴν μέθοδόν
 του, διαφόρους ἐνθυμήσεις καὶ κατήρτιζε δελτία παραπεμπτικὰ
 εἰς κώδικας ἢ καταλόγους ἢ ἄλλα δημοσιεύματα, ἐν οἷς ἦτο
 δυνατόν νὰ εὐρεθῶσι τοιαῦται ἐνθυμήσεις. Τὸ σύνολον τῆς συλ-
 λογῆς ταύτης εὐρίσκομεν ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν ΠΣ' καταλοίπῳ
 τοῦ Λάμπρου, ὅπερ ἀποτελεῖται 1) ἐξ ἐνός φακέλλου, ἐν ᾧ
 ὑπάρχουσι τριάκοντα δύο δελτία παραπεμπτικὰ εἰς διαφόρους
 κώδικας ἢ καταλόγους χειρογράφων, 2) ἐξ ἐτέρου φακέλλου,
 ἐν τῷ ὁποίῳ ὑπάρχουσι τέσσαρα μικρὰ τεμάχια χάρτου, ἐφ' ὧν
 διάφοροι σχετικαὶ σημειώσεις καὶ 3) ἐκ διαφόρων ἐνθυμήσεων
 εἴτε συλλεγισῶν ὑπὸ τοῦ Λάμπρου εἴτε σταλεισῶν ὑπ' ἄλλων
 (ἦτοι Ἀνθίμου Ἀλεξούδη, Μ. Γεδεῶν, Ν. Κ. Χ. Κωστῆ καὶ
 Α. Ι. Σπυριδάκη) ἐξ ἀφορμῆς τῆς δημοσιευθείσης πρώτης συλ-
 λογῆς τῶν ἐνθυμήσεων ἐν τῷ Ν. Ἑλληνομνήμονι. Ἡ δευτέρα
 αὕτη συλλογὴ βεβαίως δὲν εἶνε πλήρης, οὐδ' ἔχει προετοιμα-
 σθῆ ὑπὸ τοῦ Λάμπρου πρὸς δημοσίευσιν, αἱ παραπομπαὶ τῶν
 δελτίων δὲν ἔχουσιν εὐρεθῆ καὶ ἀντιγραφῆ, οἱ κατάλογοι δὲν

ἔχουσι ἐρευνηθῆ, αἱ ἀντιγραφεῖσαι ἐνθυμήσεις δὲν ἔχουσι καταταχθῆ κατὰ τὴν μέθοδον. ἥς ἐγένετο χρῆσις ἐν τῇ πρώτῃ συλλογῇ, καὶ αἱ ὑπὸ ἄλλων δι' ἐπιστολῆς σταλεῖσαι ἐνθυμήσεις δὲν ἔχουσι τακτοποιηθῆ. Οὕτως ἐχόντων τῶν πραγμάτων ἠδύνατό τις νὰ νομίσῃ, ὅτι τὸ κατάλοιπον τοῦτο δὲν εἶνε ἀξιὸν δημοσιεύσεως. Νομίζω ἐν τούτοις ὅτι αἱ ἐτοιμοὶ ἐνθυμήσεις δύνανται νὰ ἐκδοθῶσι πρὸς συμπλήρωσιν ὅπωςδὴποτε τῆς πρώτης συλλογῆς καὶ ἰδίᾳ πρὸς προτροπὴν ἄλλων νὰ ἀσχοληθῶσιν εἰς τὸ ἔργον τοῦτο, τὸ δυνάμενον μεγίστην βοήθειαν νὰ παράσχῃ εἰς τὰς ἱστορικὰς μελέτας. Ἰδὲν συνελέγοντο ὅλα αἱ ἐνθυμήσεις καὶ ἐξεδίδοντο ὁμοῦ εἰς ἓνα τόμον μετὰ λεπτομερεστάτου εὐρετηρίου πίνακος, ἐξεδίδοντο δ' ἀπ' ἑτέρου καὶ πάντα τὰ βραχέα χρονικά κατὰ τὸ ὑπόδειγμα τῆς πρώτης τούτων συλλογῆς, τῆς γενομένης ὑπὸ τοῦ Λάμπρου καὶ ἀποκειμένης ἐτι ἀνεκδότου ἐν τῷ ὑπ' ἀριθμὸν Γ' καταλοίπῳ τοῦ Λάμπρου. Θὰ ἐπῆρχετο ἀναμφιβόλως μεγίστη βοήθεια εἰς τὰς ἱστορικὰς μελέτας καὶ σπουδὰς, διασπαρηνιζομένων καὶ ὀριζομένων πλείστων σκοτεινῶν σημείων ἰδίᾳ τῆς νεωτέρας ἑλληνικῆς ἱστορίας. Δημοσιεύων κατωτέρω τὰς ὀλίγας ἐνθυμήσεις, τὰς ἀποτελοῦσας τὸ ὑπ' ἀριθμὸν Πδ' κατάλοιπον δὲν ἐνόμισα ἀναγκαῖον νὰ ἀκολουθήσω τὸν τρόπον τῆς κατατάξεως καὶ ἐκδόσεως τῶν ἐνθυμήσεων, οὗτινος ἐγένετο χρῆσις ἐν τῇ πρώτῃ συλλογῇ, καθ' ὅσον ἐνταῦθα δὲν πρόκειται κυρίως περὶ ἐκδόσεως δευτέρας συλλογῆς, συνεχιζούσης καὶ συμπληρούσης τὴν πρώτην, ἀλλὰ περὶ ὀλίγων ἐνθυμήσεων εὐρεθεισῶν ἐν τοῖς καταλοίποις τοῦ Λάμπρου, αἵτινες, ὡς νομίζω, ὀρθότερον εἶνε νὰ ἐκδοθῶσιν ὡς εὐρέθησαν ἄνευ τινὸς ἐπεξεργασίας.

Ι. Κ. Δ.

Βιέννης Cod. Hist. gr. φ. 35β

Ἐγεννήθη ὁ κρατεῖος καὶ σεβαστὸς ἡμῶν αὐθέντης καὶ βασιλεὺς κῦρ Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος ὁ νέος ἐν τῷ τῷ ἔτει κατὰ μῆνα Μάρτιον, μετέστη δὲ πρὸς τὰς οὐρανίους μονὰς κατὰ τὸν Ἰούλιον μῆνα τῆς (†) ἰνδ. τοῦ τῶν (:) εἰς εὐτυχῆ τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἐν ἡμέρᾳ Παρασκευῇ.

Ἐγεννήθη ὁ υἱὸς τούτου βασιλεὺς κῦρ Ἰωάννης ὁ Παλαιολόγος κατὰ τὰς εἰς (:) τοῦ . μηνὸς τῆς εἰς ἰνδ. τοῦ τῶν ἔτους.

Τῆς ἐν Βουδαπέστη Βιβλιοθήκης τῆς Ἑλληνικῆς κοινότητος κῶδ. β' ἐν παραφύλλῳ γ β.

1771 μαρτίου † εἰς τὴν Χαρόκτιλ εἰς τὸ μοναστήριον Λιεσπαθῆν καὶ πάντα σεσα χωρὶς σημεῖα, ἀνάψεν εἰς γῆς σε ἓνα παλιὸν κατο καὶ ἐγένετο φλογα ὅσῳν γαλάξην πρῶτην ὁμοῦ καὶ καπνὸς, καὶ εσκαψάν καὶ ἐγένετο ὅσῳν κάρβουνα μάρτα καὶ ὅταν τὰ τῆς κηλῆς τα κάρβουνα μεσα ἔλαμπεν ὅσῳν το ασήμι μετὰ το τῆς κηλῆς τοῦ κάρβουνη—το ἐπιο τὸ εἶδα καὶ εἶδ. Ἰωάννης ζωγράφος.

Ἐν τῷ αὐτῷ κώδικι ἐν παραφύλλῳ δι

1779, σεπτεμβρίου 10 (τὸ ο διαγεγραμμένον) εἰς ἄραις μετὰ το μεσήμερη το βραδὴ εἰς : ὅς ἔρες κοκκίνο ἔλαμπεν εἰς τὸν ουρανο πρὸς τὴν δισην καὶ ἐβασταξεν ὅς 2 : ἔρες ἐκίγη λαμπρη—

Salvatore Μεσσήνης Κῶδ. 73 (εβ) φ. 30β (A. u. g. Mancini Codices Ciracci monasterii Messinensis I. Salvatoris. Ἐν Μεσσήνῃ. 1906 σ. 131).

† μηνὶ σεπτεμβρίῳ κς' ἰνδ. τ' ἔτει τῆς κηλῆς ὅρα θ' γέγονε σεισμὸς ἐν τῇ μεγαλοπόλει διὰ τὰς ἑμὰς ἡμαρτίας φοβερὸς καὶ ἐκφοβὸς λίαν.

(Τὸ μεγαλοπόλει ἀναφέρεται εἰς τὴν Μεσσήνην κατὰ τὸν Mancini).

Αὐτόθι κώδ. 103 (γ'ε') φ. 25α (Mancini σ. 160).

† αὐκθ' μηνὶ νοεμβρίῳ ι' εἰς κδ' ὥρας ἐγένετο σεισμός μέγας καὶ φοβερός καὶ ἀπὸ ταύτης ἐκκλησίας ἔπεσεν ἓνα μέγας ἰνδ. β' sic falso).

(Κατὰ Mancini σεισμός σικελικός).

Αὐτόθι φ. 55β (Mancini σ. 160).

Τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ εἰς τὰς ιζ', ἡμέρᾳ δ', ὥρα ε' ἐγένετο σεισμός μέγας καὶ φοβερός ὥστε σαλευθῆναι τὰ θεμέλια τῆς γῆς σψεδ' ἰνδ. δ'.

Αὐτόθι φ. 121α (Mancini σ. 160).

Ἐν τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ (Φεβρουαρίου ε')... σεισμός μέγας ὥστε... μέρος ἀπὸ τῆς Κατανέων (?) πόλεως ἐν ἔτει σχοζ' ἰνδ. β'.

Αὐτόθι Κώδιξ 18 (κδ') αἰῶνος ιε'.

Ἐν φ. 16 [ε]στιν ἡ ἐξοδος τῆς ἀμφηάτσεως τοῦ (βιδ'λίου ἐδόθ. εἰς τὸ μετάξιν καὶ εἰς τὸ λινάριν φ. 26'.—ἐδόθ. καὶ εἰς τὸ δερμάτιν φ. κδ—ἐδόθ. καὶ εἰς τὰ τζουννία καὶ τὰ περισσὰ καρφία μ μ σ' —ἐδόθ. καὶ ἀμφηαστικὰ τὸν τεχνίτην μ μ σ' —ἐδόθη καὶ εἰς τὸν κρόκον καὶ εἰς τὰ λουρία φ. ιδ'.

Ἐν φ. 156α τοῦ Βιενναίου *Philol. gr.* 195.—Ἐξεδόθη ὑπὸ Σωφρονίου Εὐστατιάδου ἐν Ἑκκλησιαστικῷ Φάρῳ Α' (1908) σ. 93.

Ἐκρατήθη ἡ Κωνσταντινούπολις μηνὶ Ἰουνίῳ 6 ἡμέρᾳ ση ὑπὸ τῶν Λατίνων ἐπὶ ἔτους σουφουιβ' ἰνδικ. ιβ' ἐπὶ δὲ ἔτους ζψθ' ἔκρατήθη ὑπὸ τοῦ Παλαιολόγου κὺρ Μιχαήλ, δε ετελεύτησε Δεκεμβρίῳ ια' ζψςυγ

Ἐπὶ τοῦ ξύλου τῆς ἀρχῆς τοῦ κώδ. Καίρου 35

Ἐν ἔτει σϞηγ ἰνδ. γ' μηνὶ ὀκτωβρίῳ ιζ' γέγονε χειμῶν ἐν

Κωνσταντινουπόλει ἐμοίως καὶ τῇ κθ' ἐν δὲ τῇ ιβ' τοῦ νοεμβρίου γε (αὐτῶ ἀτελές).

Ἐν φ. 265β τοῦ κώδικος 69 τῆς μονῆς Κουτλουμουσίου

Τῇ κε' τοῦ Αὐγουστοῦ μηνος ἐχάλασαν τὸ κᾶστρον τοῦ δεσπότη τοῦ λεγόμενον Κρουσεθέτζην ἐν ἔτους σϞλε' ἰνδ. ε'.

Ἐν φ. 181α τοῦ κώδ. 57 Βιβλ. Βουλῆς (N. Ἑλλ. Β' 121)

Ἐν τῷ αὐτῷ μηνὶ (1821 Μάιος) εἰσηλθὼν ἐν Βουκουρεστίῳ οἱ Ὀθωμανοί.

Κώδ. Ἀθων. 3138 (Κουτλουμ. 69)

Φ. 266α. Ἐτούτο τὸ τετραδάγγελον τὸ ἀφιέρωσεν εἰς τὴν βασιλικὴν μονὴν τοῦ Κουτλουμουσίου ὁ Ἀλέξιος ὁ χρυσόσκουλος ἀπὸ τῆς Ἀδριανούπολιν.

Bibl. Angelica Ρώμης Καταλόγου σ. 110 ἀρ. κώδ. 59 φύλ. 365β.

Ἐχει ἕρθως πλήν κυροῦ (ἀντὶ κυροῦ) Θεοδώρου καὶ κατωτέρω κυροῦ (ἀντὶ κυροῦ) Θωμά.

Ἐτους σϞϞων (ὄχι λ) α'. Ἄρα ὄχι 1423 ἀλλὰ 1443.... δεκεύριω.

Τὴν κατόπιν μονακονδυλιὰν εὐδ' ἐγὼ ἀνέγων.

Bibl. Angelica κώδ. 41 φ. 140β (Ἴδε ἀρ. καταλ. σ. 83).

Ἐτος σχ (?) σκρακροτὸ ἕκτο μηνὴ φευρρουαρησ ηςεσ Βεγε-νετο σησμος φοβερός· ορα ευ δομι της ημεραν (ἡμικεφαλαία).

Παρισ. 647 ἐν φ. 190β.

Ἐτελιώθη τῷ αὐτῷ βιβλίῳ εἰκὸς χερὸς (Oimont χειρὸς) καμῆ Γεωργίου Κορφιᾶτη, καὶ ἀμαθῆς ἀπὸ πάδου στήν Κήπρον, μεσα εἰς τὴν Αμ ὄχουστον εἰς τῶν καιρὸν που πήραν τὴν αὐτὴν Κή-

προν εἰ Ἰουρή . . ἐν τῇ Χριστοῦ ἐχρόνια. ἀφ' ὧ, ἐν μηνί Σεπτεμβρίο
κδ', ὦρα κα' τῆς εἰμέρας. εἰμέρα παρασκευαί . . .

Mont Rev. Bibl. 2 (1892) σ. 197.

Suppl. 1201 ἡ Γουαυιὶ δερνιερ φολιο.

† ἐν ἔτει στ' ὠ τῆ τῆ μηνί δεκεμβρίῳ ἡμέρα κα' ἐξηννήθη ἡ
κῶθεντοπούδος . . ἐν ἡμέρῃ κυριακῇ ὦρα τῆς ἡμέρας πρώτης.

Ἐν φ. 287α τοῦ κώδικος 787 S. Marcu τῆς Λαυρεντιανῆς
βιβλιοθήκης (*Studi Italiani* Τόμ. Α' σ. 196),

Μηνίτῃ Ἰουλίῳ εἰς τῆ τῆ τῆ τῆ τῆ τῆ τῆ τῆ τῆ τῆ τῆ τῆ τῆ τῆ τῆ τῆ
ἀρχ(ε)πίσκοπος(ε) Κύπρου Ἰωάννης ὁ Κριακὶς ἔτους ξα' (ι).

Ἐνθυμήσεις σταλεῖσαι ὑπὸ τοῦ Ἀμασειας
Ἀιθίου τοῦ Ἀλεξούδη.

Εἰς ἔτους αψζ' Ἀύγουστου 22 ἡμέρα γ'. ἤλθε ἓνας ἀσκητὴς
καλούμενον Κοσμᾶ ἱερομονάχου καὶ ἡμῶς ἐδίδαξε ἡμέρας τρεῖς καὶ
ἐξω μὲ σκαμνὶ ἔβαλε τὴν διδασχὴν καὶ ἕλον τὸν κόσμον ἐδίδαξε καὶ
ἐκοψαν αἱ γυναῖκες τὰ ἀσημια καὶ τὰ μεταξωτὰ φορέματα καὶ μετὰ
δεύτερον χρόνον ἤλθε αὐθις ἐδῶ κάτω ἔς τὴν Μουζακιὰν εἰς μίαν
χώραν καλούμενὴν Κολικόνδασι καὶ τὸν ἐπίασαν καὶ τὸν ἐπνίγαν
μὲ σκρίνι καὶ τὸ ἔρριξαν ἔς τὸ ποτάμι καὶ τὸν ἐβγαλαν καὶ τὸν ἐντα-
φισαν εἰς ἄνωπεν χώραν. καὶ γράψω τὴν ἡμέραν ἔπου τὸν ἐσκό-
τωσαν ἔτους αψδ' ἀύγουστου κδ'. ἡμέρα ζ'. (α)

Εἰς ἄνωπεν ἔτους ἐκτίστη τὸ γεφύρι ὀτὴν Μουζακιὰ (β) καὶ τὸν
ἄλλον χρόνον ἐκτίστη καὶ ἐδῶ ἔστὴν Γορίτσα.

(α) Ἐνταῦθα, ὃ ἐν λόγῳ ἱερομόναχος Κοσμᾶς ἔστιν, οἷς γνωστὸν, ὁ Ἀι-
τωλὸς ἐκ Μονοδένδρου ὁ ὑπὲρ ἀσετεας κατασηνημίης τοῖς κινδύνους καὶ
πολλὰ μέρη περιελθὼν ἐδίδαξε τοῖς ὀρθοδόξοις χριστιανοῖς τὰ πρὸς τὸν
θεὸν καὶ τὸν πλησίον αὐτῶν καθήκοντα καὶ ἐπὶ τῆς ὀπίστη τὸν μαρτυ-
ρικὸν θάνατον.

(β) Γέφυραν τῆς Μουζακιᾶς ἐννοεῖ ὁ ὑποσημησιογράφος τὴν ἐν Τσοῦ-
κασί οὖσαν καὶ ἀπέχουσαν τῆς πόλεως Βερατίου ὦρα 2 1/2, γέφυραν δι-
κῆς Γορίτσης ἐννοεῖ τὴν ἐν τῇ πόλει Βερατίου λιθοκτιστὸν γέφυραν ἐπὶ τοῦ
Ἀψου ποταμοῦ ἐγειρομένην καὶ συνδέουσαν τὴν συνοικίαν Γορίτσης μὲ τὰς
σοικίας συνοικίας τῆς πόλεωςταύτης.

Ἡ ἄνω σημείωσις ἐξεγράφη ἐκ τοῦ δεξιῦ πίνακος ἀρχαίου μη-
ναίου τοῦ Αύγουστου τυπωθέντος ἐν Βενετίᾳ τῷ 1772 καὶ εὑρισκο-
μένου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου ἐν Κάστρῳ
Βερατίου.

Εἰς τοὺς χιλίους ἑπτακοσίους ἐβδομήκοντα ἑπτὰ εἰς τὰς εἴκοσι
δύο τοῦ ἀύγουστου μηνὸς ἑπέρας, ἓνας ἀσκητὴς καὶ ἁγιώτατος ἄν-
θρωπος εἰς ἕλα τὰ μέρη εἰς Γραικίαν καὶ Ἀρβανίτιαν ἤλθεν καὶ
ἐδῶ εἰς τὰ βε' ἐγράδια καὶ μᾶς ἐδίδασκεν ἅγια λόγια καὶ ἐθαύμασαν
οἱ χριστιανοὶ ἀπὸ τῆς διδασχῆς οὗτου καὶ ἐπήραν τότε φόβον οἱ
χριστιανοὶ καὶ μάλιστα αἱ γυναῖκες ἐκοψαν νὰ μὴ φοροῦν ποιά-
μινα κόκκινα καὶ ἄλλα κεντημένα μὲ χρυσάφι καὶ πολλὰ πράγματα
ἔκαμιν ἔπειθ' οἱ ἡμπορεῖ νὰ τὰ γράψῃ ἄλλὰ ταῦτα τὰ ἔγραψα διὰ
ἐνθύμησιν τῶν μεταγενεστέρων ἐγὼ ὁ ἐλάχιστος Νικόλαος υἱὸς Κων-
σταντίνου Νόκας καὶ ἐξαρχος καὶ ἔπειθ' οἱ νὰ τὸν ἀναγνώσῃ ἕς με
συγχωρήσῃ καὶ νὰ ἴγαι συγχωρημένος. ἀμὴν. καὶ τῆ ὀ. π. δέξαι.

Ἡ ἄνω σημείωσις ἔστι γεγραμμένη ἐπὶ τῆς ἀριστερᾶς πλακῆς
ἐνδοθεν μηναίου τοῦ Μαρτίου τυπωθέντος ἐν Βενετίᾳ τῷ 1558
ἀνήκοντος δὲ τῇ ἐν Καστρῳ Βερατίου ἱερᾷ ἐκκλησίᾳ Ἰωάννου τοῦ
Θεολόγου.

«Νόμος ἔθνητας, Δέσποτα παντοκράτορ,
πρὸς διοίκησιν τεῦ ἀνθρωπίνου γένους
ἵνα πρὸς τὸ σὸν θέλημα νεύσῃ μόνον
καὶ μὴ θήραμα τοῦ ἀλλοτρίου νένη·
ἔσοι δὲ λοιπὸν ἐρασταί τοῦ Δεσπότη
καὶ μυσταγωγὸι πίστεως μυστηρίου
ἰὼνδε τῶν λόγων ἱεροῦ τούτου νόμου
ὡς θεῶν ὄντων καὶ πατροπαράδοτων,
ἀκηχοῦτες ἔσεσθε (ἔπεισθε) κατὰ πάντα
ὅπως τεύξῃτε οὐρανῶν βασιλείας
δι' ἐντεύξεως πίστεθ νομοκρατοῦντος
Ἀρχιθότου τε καὶ ἱεροῦ ποιμένος
Βελεγράδων πόλεως· εὐτελειστάτης

Νικηφόρου τοῦνομα, ἢ καὶ πειθισθε». (α)

Οἱ ἄνωθεν στίχοι συνετέθησαν ποτε δι' ἑμοῦ τοῦ εὐτελοῦς Κοσμᾶ Ἀρχιερέως τοῦ πληρώσαντος τὸν θρόνον τῆς αὐτῆς Μητροπόλεως Βελεγράδων.» (β)

Τὰ ἄνω φαίνονται γεγραμμένα ἐπὶ τοῦ ἀριστεροῦ τῶν ὀφθαλμῶν πλινθίον χειρογράφου νομοκάνονος τῆς Μητροπόλεως Βελεγράδων εὐρισκομένου μετὰ τῶν λοιπῶν χειρογράφων βιβλίων τῶν ἐκείσε εὐρισκομένων.

Ἔτει 5013' Μαρ. α. ἐν ταῖς ἡμέραις Στεφάνου τοῦ βασιλέως ἐπέθηκε νόμον δόγμα = 1339 μ.Χ. (γ)

Ἔτει 5018' ἐκοιμήθη ὁ Γελέμ Ἀριανίτης = 1401 μ.Χ. (γ)

Ἔτει 5020' ἦλθεν ὁ Ἀμιράς καὶ ἔφτιασε τὸ Νεόκαστρον = 1406 μ.Χ. (γ)

(α) Ὁ ἄνω μνημονεόμενος Νικηφόρος διετέλεσε μητροπολίτης Βελεγράδων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1718-1725, καθ' ὃν ἔχομεν συνηλεγμένας σημειώσεις μνημῶν ποιουμένας τοῦ ὀνόματος αὐτοῦ, ὡς ἐν ἐνεργείᾳ δ' αὐτελοῦντος.

(β) Ὁ δὲ Κοσμᾶς φαίνεται ἀρχιερατεύσας ἀπὸ τοῦ ἔτους 1727-1734.

(γ) Αἱ ἄνω χρονολογικαὶ σημειώσεις ἀνεγράφησαν ἐκ κώδικος μεμβρανίνου ἀρχαίου, ἀποκειμένου ἐν τῇ 109ῃ μονῇ τοῦ ἁγίου Βασιλέως Ἰωάννου τοῦ Βλαδιμήρου, τῆς οὐ μακρᾶν τῆς πόλεως Ἑλβασανίου εὐρισκομένη καὶ δηλοῦσι τὴν ἐποχὴν Στεφάνου τοῦ βασιλέως τῆς Σερβίας, καθ' ἣν οὗτος κατέλαβε τὴν Ἀλβανίαν, ἐπὶ δὲ καὶ τὸν χρόνον τῆς ἀποβιώσεως τοῦ Γελέμ Ἀριανίτου, γόνου ἐπισήμου οἰκογενείας, ἀξιούσης τὴν καταγωγὴν τῆς ἀπὸ τῶν αὐτοκρατόρων Βυζαντινῶν Κομνηνῶν καὶ ἡγεμονευούσης ἐν Τσερβέν καὶ πέριξ, ἐξ ὧρας πρὸς νότον τῆς πόλεως Βερατίου κειμένη. Τῆς οἰκογενείας ταύτης γόνοι μνημονεύονται οὐ μόνον ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Σκεντέρ Βέη (Γεωργίου Καστριώτου), ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς μετέπειτα χρόνοις τῆς δράσεως τῶν Σουλτάνων Μουράτ, Βαγιαζήτ καὶ Μουχαμέτ. Προσέτι καὶ τὴν χρονολογίαν τῆς ἀνεγέρσεως τοῦ Νεοκαστροῦ ὑπὸ τοῦ Ἀμιρά, ἦτοι τοῦ Σουλτάνου, ὅς ἦν τότε ὁ Μωάμεθ ὁ Β'. Νεόκαστρον δὲ ἐννοεῖ ὁ ὑπομνηματογράφος τὸ ἐν τῇ πόλει Ἑλβασανίου φρούριον, τοῦθ' ἔπερ καὶ σήμερον οὕτως ὀνομάζεται ὑπὸ τῶν βλαχοφώνων περιόρων τῆς πόλεως ἐκείνης.

Σημειώματα σταλέντα τῷ Λάμπρῳ ὑπὸ τοῦ Μ. Γεδεῶν.

Οὗτος παρατηρεῖ «Ἀπὸ τοῦ 1806—1801 διέμενον ἐν Κωνσταντινουπόλει ὡς ἐπίτροπος τοῦ ἁγίου Ὄρους Παῖσιος προηγούμενος Σταυρονικητηνός, ὅστις ἐν κώδικι λογαριασμῶν τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀγιογραφικοῦ μετοχίου (κώδικι σωζομένου ἐν τῇ μονῇ τοῦ Σταυρονικήτα) κατέγραψε καὶ τὰ σημειώματα ταῦτα».

1) 1806 Δεκεμβρίου 11, ἐκήρυξεν ἡ Πόρτα τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Ῥωσσίας καὶ ἦν ἡμέραν ἐδιώχθη καὶ ὁ πρέσβυς αὐτῆς.

2) 1807 Ἰανουαρίου 17, ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν ὁ αὐθέντης γεροῦψηλάντης κατὰ τὸ Ζωντᾶν καπποῦ, ἡμέρα Κυριακῇ, περὶ ὥραν ἐξέδωτην μετὰ τῆς 30 ἡμέρας φρικτᾶς παιδείας.

3) 1807, Ἰανουαρίου 17, ἔφυγε, ἡμέρα πέμπτη, διὰ νυκτός, ὁ πρέσβυς τῆς Ἀγγλίας συμμαχήσας τοῖς Ῥώσοις κατὰ Γαλλίας καὶ Τσερκίας.

4) 1807 Φεβρουαρίου 7, ἡμέρα Παρασκευῆ, β' ἡμέρα τοῦ κρουπᾶν καὶ ῥαμίλου, ἐμβήκασι μὲ πόλεμον 11 καράβια τῆς Ἀγγλίας εἰς τὰ κάττηρη, καὶ ἀφοῦ ἐκαύσασι τὰ 9 καράβια τῆς Πόρτας ἔντα πρὸς φύλαξιν τοῦ μπογοζίου ἔμπροσθεν εἰς τὸ Ἰζινέ καλί, ἔφθισαν καὶ εἰς τὸ πλάτι ἔμπροσθεν, εἰς ὃν ἐστάθησαν ἡμέρας ἑνδεκά. Τὰ ἐπεὶ τισὸν φόβον ἐπροξένησαν τῆς Πόρτας ἀδιήγητον.

5) 1807 Μαρτίου 18, ἡμέρα Σαββάτη, εὐγγήκε τὸ σετζιὰκ σερίφι μὲ τὸν βεζύργην Μουσταφᾶ πασιᾶν.

6) 1807 Μαΐου 17, ἡμέρα Παρασκευῆ, κτλ. ὡς ἡ ἄνω τῆ προσθήκη «ἀφοῦ ἐκκτέθησαν ἔλρον τὸ βετζιὰκ».

7) 1807 Σεπτεμβρίου 11, ἡμέρα Ἐπέρονη, περὶ ὥραν ἐνάτην ἀπετμήθη τὴν κεφαλὴν ὁ Μέγας διερμηνεὺς κύριος Ἀλίκος Σουτζος μιδαῖς γινώσκοντος τῆς αἰείας.

8) 1807 Σεπτεμβρίου 14, ἐγινε μέγας διερμηνεὺς Ἰω. Καρατζῆς ἀντὶ τοῦ ἀπειτιθίντος Ἀλέκου.

9) 1808 Ἰουλίου 8, ἦλθεν εἰς βρασεύουσαν ἀπὸ τὴν ἑκστρατεῖαν τὸ σετζιὰκ σερίφι, τῆ προστροπῆ Μουσταφᾶ πασιᾶ ρουστζοκλή(ς).

10) 1808 Ἰουλίου 16, τῆς προτροπῆ τοῦ Ἰδίου Μουσταφᾶ πασῶ, ἐκατεύασαν ἀπὸ τὸν θρόνον τὸν σουλτάνον Μουταφᾶ καὶ ἐκάθησαν τὸν Μαχμῦτη ἀδελφὸν του εἰς τὸν θρόνον, ἐφρονεύθη δὲ ἐν τῷ ἀνομοεταξῷ ὁ πρόηγεν Σουλτάν Σελίμης.

Σημειώματα σταλέντα ὑπὸ Ν. Κ. Χ' Κωστή εἰς Σμύρνης.

Προσθετέα ἐν σελ. 249 τοῦ Β. Τόμου τοῦ Ν. Ἑλληνομνημόνων.

1) Μεταξὺ ἀρ. 492 καὶ 493 (Πυρκαϊὰ ἐν Σμύρνη) :

1796 φεβρ. 28 ἡμερὰ πέμπτη βράδι, διο ὄρες τῆς νυκτὸς ἠκολούθησεν εἰς τὸ Κουγουμετψή Τζαράι πυρκαϊὰ καὶ ἐγένεν ἐκείνη ἡ μεγαλωτάτη φθουρὰ ἔστο εἰς ἐνθίμισιν.

Ἐν τῷ παραφύλλῳ τῆς σταχώσεως τοῦ βιβλίου τῆς δημογεροντίας (1794—1795) ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ Δημογεροντίας Σμύρνης Α Β.

2) Εἰς σελ. 265 τοῦ αὐτοῦ τόμου μεταξὺ ἀρ. 542 καὶ 543 :

(Πυρκαϊὰ ἐν τῇ Ἄνω Συνοικίᾳ Σμύρνης τῇ 1825)

«Εἰς τοὺς 8 τοῦ ἀνωθι μηνὸς (Σεπτεμβρίου) εἰς τὴν ἑορτὴν τῆς Θεοτόκου ἐν μέσῳ τοῦ Μεσονυκτίου ἠκολούθησε μεγάλη πυρκαϊὰ κατὰ τὸν Ἐπᾶνω Μαχαλέ καὶ ὁ Ἄγ. Θεὸς νὰ παρηγορήσῃ τοὺς πυρπολιθέντας.»

Σημείωσις ἐν τῷ «Τεφτερίῳ τῶν ἑφημερίων» Σμύρνης 1825—1826 ἐνυποκειμένῳ ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς αὐτόθι Μητροπόλεως.

3) Εἰς σελ. 230 τοῦ αὐτοῦ μεταξὺ τῶν ἀρ. 439 καὶ 440 :

α) μαρτύριον τοῦ νεομάρτυρος Δήμου τῇ 10 Ἀπριλίου 1763 ἐν Σμύρνη

β) ἀναγραφὴ μεγάλης πυρκαϊᾶς αὐτόθι τῇ 26 Ἰουλίου 1763

Γεγραμμένα ποτὲ ἐν παραφύλλῳ, νῦν ἀποσχισθέντι, τοῦ Κωδ. Μητροπολ. Σμυρν. Α'. (πρβλ. καὶ ἔμὰ Σμυρναϊκὰ Ἀνάλεκτα Α' ἐν Ἀθήναις 1906 σ. 7. 8)

ἀρ. 5446 :

«Κυριακὴ 11 Ἰουλίου (1826) καὶ φεύγουν τὰ μπαργιάκια.»

Καὶ περαιτέρω :

«18 Ἰουλίου γράψιμον Κυριακῆς καὶ ἐκρύφθησαν οἱ ἄνθρωποι διὰ τὸν φόβον τοῦ καραβίου τῆς ἀρμάδας.»

Ἐκ τοῦ «τεφτερίου ἑφημερίων» τῶν ἐτῶν 1825—1826 ἐν τῷ ἀρχεῖῳ τῆς Ἱερ. Μητροπόλεως ἐν Σμύρνη.

Προφανῶς πρόκειται περὶ ἐθωμανικῶν στρατευμάτων μελλόντων ἐκ Σμύρνης νὰ ἐπιβιβασθῶσιν ἐπὶ πλοῖα κατὰ τῆς Πελοποννήσου καὶ ἄλλης Ἑλλάδος ὑπὸ Ἱμπραῖμην καὶ περὶ τῆς πρό τῆς πόλεως ἐμφανίσεως τοῦ ἐθωμαν. σultου προσορμισθέντος πρὸς ἐκπτώσιν τῶν κατοίκων, ἢ μᾶλλον ἕτε ὁ ἐθωμαν. στόλος ὑπὸ τὸν Καπετάν Πασᾶ πρέπλεε τὰ παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἀπὸ Δαρδανελλίων μέχρι Σάμου, ἕτε καὶ τῇ 28 Ἰουλ. (νέον) συνεπλάκη μετὰ τοῦ ἑλληνικοῦ ὑπὸ τὸν Σαχτούργην πλέοντος πρὸς ἐπικουρίαν τῶν ἐν Σάμῳ. (Πρβλ. Grotius—Minsseu II, σ. 291).

Ἐνθυμήσεις σταλεῖσαι τῷ Λάμπρῳ ὑπὸ τοῦ Α. Γ. Σπυριδάκι ἐξ Ἀλμυροῦ.

Ὁ Σπυριδάκις γράφων πρὸς τὸν Λάμπρον παρατηρεῖ μεταξὺ ἄλλων :

Μετὰ προσοχῆς ἀνέγνων τὸ ἄρτι ἐκδοθὲν ἠνωμένον Β' καὶ Γ' τεύχος τοῦ Ζ' τόμου τοῦ Ν. Ἑλληνομνημόνων, τὸ περιέχον συλλογὴν βραχέων χρονολογημάτων, ἐνθυμήσεων τοῦπικλήν. Ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ συμπεριελάβετε καὶ δύο χρονολογήματα ὑπ' ἐμοῦ δημοσιεύοντα ἐν τῇ Ἑπετηρίδι τοῦ Φιλολογικοῦ συλλόγου «Παρνασσος». Πλὴν ἐκείνων ἔχω δημοσιεύσῃ ἕτερα 16 ἐν τῷ Δελτίῳ τῆς ἐν Ἀλμυρῷ Φιλαρχαίου ἐταιρείας «Ὀθρύας» (Γ' σ. 8—10, Δ' σ. 10, Ε' σ. 46), ὧν ἕνια φέρουσι καὶ τὰ ὀνόματα τῶν χρονολογῶν, Ἰωάννη ἐπισκόπου Ἀλμυροῦ, Ἰωάννου ἱερέως ἐκ Φερσάλων, Ἰωάννου Χριστοῦ Κύρκου ἐκ Κοκκωτῶν, καὶ Χαράλαμπος ἐπ' Ἰγης ἐκ Κοκκωτῶν. Ἰαυτὰ ἀφορῶντα εἰς φυσικὰ φαινόμενα (ἐμφανίσεις κομητῶν, σιτοδείας, λοιμούς), πολιτικὰ γεγονότα καὶ κτήσιν βιβλίων, χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ τελευταίου ἔτους τοῦ ΙΖ' αἰῶνος μέχρι τῆς γ' δεκαετηρίδος τοῦ ΙΘ' (1700—1829). Γέγραπται δὲ τὰ μὲν ἐπὶ τοῦ νάρυκος τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς Ξενιάς, τὰ δ' ἐπὶ χειρογράφων ἢ ἐν τύπῳ βιβλίων προσερχομένων μὲν ἐκ τῆς μονῆς Ξενιάς ἢ ἐκ τῆς κοινότητος Κοκκωτῶν, ἀποκειμένων δὲ ἤδη ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῆς μονῆς

μονευθείσης Φιλαρχαίου εταιρείας «Ὁθρυος» Ἐπειδὴ δὲ προσήκει, ὡς φρονῶ, νὰ προστεθῶσι καὶ ταῦτα τῇ ἐκδοθείσῃ συλλογῇ, τοσοῦτῳ μᾶλλον, ὅσῳ ἕμοια αὐτοῖς δὲν ἔχουσι συμπεριληφθῆ, παρατίθημι ἐνταῦθ' ἀντίγραφον.

Α'. Χρονογραφήματα κτήσεως βιβλίων.

1. Χειρογράφου βιβλίου μονῆς Ξενιάς, Κισσιωτίσης ἐν αὐτῷ ἐπι-καλουμένης, λόγους, βίους καὶ πολιτείας ἀγίων περιέχοντος (Δελ-τίον «Ὁθρυος» Γ' σ. 8).

«1007 (sic) αψ'

τὸ παρὸν βιβλίον, ἠπάρχοι τῆς εἰπέραγῆας, δεσπῆνεις ἡμῶν Θκου, καλούμενης, καὶ σίωτισης, καὶ ὅστις βολοιθεῖ, καὶ ἐλέσταρχοῖσι, καὶ τὸ ἀποξενόσι νὰ ἔχ τὸ ἐπιτείμιον, καὶ ἀντοίμαχον αὐτῆν, τὴν Θκον, ἐν τῇ φόδερᾷ εἴμερα τῆς κρίσεως».

2. Ἐντύπου Ἀνθολογίου τοῦ ἔτους 1797 (αὐτ. σ. 10).

«182(0;) μαρτίου 6 σαματὰ στίρα (= Σταμάτιος Σωτη-ρίου;) χρηστοῦ † το παρὸν ἀνθολόγιον ἠπάρχη του μήτρο ἀμπε-λίότι (= Ἀμπελακιώτη;) εἰτη του χρίστο χασάπη ἀπο το δουκο(;) καὶ ὡςτις τὸ ἀποξαινόση χορης τὴν βουλῆν του νὰ ἀλχη τας ἀράς τὸν αγιον τ : : ιη (= τριακοσίων ιη') θαιοφόρον πατερ[ων] καὶ τον αεικίεχ (= ἐν Νικαίᾳ) σηνόδον καὶ τὴν κατάραν του χρηστοῦ καὶ τις παναγίας καὶ πᾶντὸν τὸν αγιον

ελάχιστος ιωακῆμ γράφω».

Β' Φυσικῶν φαινομένων.

α') Ἐμφανίσεως κομητῶν ἐν ἔτει 1756 καὶ 1770, ἐπὶ τοῦ νάρ-θηκος τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς Ξενιάς (1) (αὐτ. Δ' σ. 10).

β. «Τὸν Ἰούνιον τὸν μῆναν ἔγεινεν σημεῖωμα καὶ ἐβγήκεν ἕνας ἀστέρης ἀπὸ τὸ Μῶριᾶ καὶ ὑπήγεν εἰς . . . καὶ ἦτο Θχομα, 1756 Ἀυγούστου 10».

4. «1770 ἐβγήκεν ἕνας ἀστέρης ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν μὲ φλάμ-πουρα καὶ ὑπήγεν εἰς τὴν δύσιν».

1] Αἱ τῶν ἐπὶ τοῦ νάρθηκος τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς Ξενιάς χρονογραφη-μάτων ἀνορθογραφίαι δὲν ἐτηρήθησαν ἐν τῇ ἐκδόσει.

β') Σιτοδείας ἐν ἔτει 1740 καὶ 1829.

5. (Αὐτόθι καθ' ἑκάτερα). «1740 ἦλθεν χρόνος δυστυχία καὶ ἀκρίθεια μεγάλη ἐποῦ τινὰς ἀπὸ παλαιοὺς ἀνθρώπους δὲν ἐνθυμή-θηκεν, Ἐδ σιτάρι ἦλθεν δύο γρόσια τὸ ὀλτζέκι, καὶ μας ὀπήγαν εἰς τὸ μοναστήρι διὰ σιτάρι γρόσια ἑξακόσια».

6. (Αὐτ. Ε' σ. 46). Ἐν ἀρχῇ μὲν «Συνόψεως Κωνικῶν τέμων» ἐκδοθείσης ἐν Βιέννῃ αὐθ' γέγραπται:

«ἐπειέτος αὐκθ φεβρουαρίου <α ἔγειναιν μεγάλι ἀκρίθεια καὶ καὶ ἐκράτισεν μίνες τέσσαρες ἕως τέλο μαῖου καὶ εἶχεν το κιλῶ το σιτάρι Γρ. 400 τετρακόσια

ἔτι ἦλθεν καὶ ὅς τὰ 500 πεντακόσια

φέρσαλα

πά' Ἰωάνις γοάφο διὰ ἐνθελμεισιν τῆς νεο τέρας πλάσι σιος»

7. ἐν τέλει δὲ

«ἔτος αὐκθ μαῖου <α ἔριξε μὲ Γάλων χαλάζειαν καὶ ἐχάλασε τα σιτάρια τόσων ὅστε καὶ τὰ χορτα τῆς Γεῖς δὲν ἐφάεισαν φέρσαλα».

γ') Ἐλλείψεως ἡῶν ἐν τῷ Πάσχα τοῦ ἔτους 1770, ἐπὶ τοῦ νάρ-θηκος τοῦ ναοῦ τῆς μονῆς Ξενιάς (αὐτ. Δ' σ. 10).

9. «Ἔτος 1770 Ἀπριλίου 6, δὲν εὐρέθησαν αὐγὰ νὰ δάψουν διὰ τὴν Λάμπρην».

δ') Λοιμῶν ἐν ἔτει 1742 καὶ 1817 ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Ἀλμυροῦ.

10. (Αὐτόθι καθ' ἑκάτερα). «1742 ἔγειναν πολλοὶ λοιμοὶ ἐδῶ καὶ εἰς τοὺς τόπους τούτους καὶ ξεχωριστὰ εἰς τὸν Ἀλμυρόν, εἰς τὸν Πλάτανον, εἰς τοὺς Κοκουτοὺς καὶ εἰς τὴν Βρύνιννα, ὅπου ποτὲ εἰς τὴν Βρύνιννα δὲν ἔγεινε τέτοιο πρᾶμα».

11. Ἐν τῷ μνημονευθέντι ἐντύπῳ Ἀνθολογίῳ, ἐν τῷ περιθωρίῳ τῆς σελίδος 654 (αὐτ. Γ' σ. 10) σημειώται ἡ ἡμέρα τοῦ ἔτους 1817, ἐν ᾗ ἐπέστρεψαν οἴκαδε ἐκ τοῦ ὄρους, εἰς δὲ κατέφυγον ἕνεκα τοῦ λοιμοῦ.

«ἔτος 1817 μαγίου 12 κανο θημησί εγο Χάράλανπος ὠντας ηρταμε καὶ ζημείκαμε (= συνειλίξαμεν) στο δικο μας σπητι ἀπο το βουνι οπου ημάστανε φεβγατι ἀπο το θανατικο ηρταμε ημερα παρατζεδη»

Γ'. Πολιτικῶν γεγονότων.

α') Ἐπιστρατεῖαι εἰς Πελοπόννησον ἐν ἔτει 1770 καὶ 1771 (αὐτ. Δ' σ. 10).

Ἐπὶ τοῦ νόρθηκίς μὲν τοῦ ναυο τῆς μονῆς Ἐβνιάς

12. «1770 ἔγεινε σύστασι εἰς τὸν κόσμον ὄλον, ἔγεινε σφε-
ριν εἰς τὸ Μωριά».

Ἐν Μουσικῶν δὲ χειρογράφων

14. «αψαγ' Ἰουλί[ου] κὺ' ἡμέ[ρα] β' ἔγει[νε]ν ἱππικὸν καὶ πε-
ζικόν».

β') Διαταγῆς πασαῖ περὶ καταδιώξεως τῶν ἐν Πελοποννήσῳ
Ἀλβανῶν ἐν ἔτει 1779, ἐν ἐντόπῳ Τριφδίῳ ἐκδοθέντι περὶ τὸ ἔτος
1858 (αὐτ. Γ' σ. 9).

15. «ετος 1779

εκινον τον κικρον ειταν μιαν φοραν απο ελιγαν απο ιπεν ο πα-
σιας οπου εγλεπον αρθανιτι να το θαρουνι».

γ') Ἐρημιώσεως τοῦ χωρίου Κοκκωτῶν τῆς ἐπαρχίας Ἀλμυ-
ροῦ ἐν ἔτει 1828, τῶν κατοίκων ἀποδημητῶντων ἕνεκα τῶν ἐπα-
ρθῶν φόρων, ἐν τῇ χειρογράφῳ «Ὁδὴ γῶ Κωνσταντίνου Ἰεσαιοῦ
τοῦ Κορινθίου, συνταχθέντι ὀλίγη χρόνῳ ὕστερον τῆς ἀλώσεως
(1571) τῆς Κύπρου ὑπὸ τῶν Τούρκων (αὐτόθι).

16. «φανερὸν τὸ γγῆρὸν που σκορπήσεν η κοκετος απο δοση-
ιατα

ετο. : 1828—αλουνορηου..8

γίννος το χρήστο κήρκου».

CARLYLE ΚΑΙ HUNT

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ ΑΘΩΝΟΣ

Τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΟΙ' κατάλοιπον ἀποτελούμενον ἐκ δέκα σελί-
δων γεγραμμένων περιέχει τὰς ἀκολουθοῦσας σημειώσεις τοῦ Λάμ-
πρού περὶ τοῦ ὑπὸ τοῦ Carlyle καὶ Hunt καταλόγου τῶν βιβλιο-
θηκῶν τοῦ Ἀθῶνος.

Cod 27, 234. Catal. of Mss. in the libraries of M.
Athos.

Φύλλ. 1—9.

Κατάλογος Βατοπαιδίου τῆ 2 Ἀπριλίου 1801. Περὶ τὰ 705
χειρόγραφα συντομώτατα μνημονευόμενα. Ἐν τοῖς ἄλλοις καὶ κώ-
διξ περιέχων πολλά τοῦ Λυσίου.

9—11. Βιβλιοθ. Κουτλουμουσίου.

1. Ancient Copy of the 4 Gospels in uncial letters,
in our opinion the oldest we have yet seen.

33 Ds, many of them with illuminations.

Ἐν συνόλῳ περὶ τὰ 80 καὶ a considerable number of
Monaia, Lives of Saints, Sermons etc. and other books
of divinity.

Ἐν τοῖς ἄλλοις Γλυκᾶς, Προκόπιος, a historical compila-
tion from the creation to Constantin the younger Phi-
lotheus Historical work, and a Copy of the Odyssey
of Homer.

Περὶ Βατοπαιδίου NB. The Books are in a most wret-
ched condition, mostly without beginning or end and
in a very damp room (φύλλ. 8).

Περὶ Κουτλου. NB. The books are in a dry room but
illarranged, Printed books and Mss. in tor mixed and
no accounted catalogue.

No III. Mss. in the church of the monastery of Pantocrator of Mount Athos. φ. 12.

Περὶ τὰ 50.—Ἐν οἷς: ἀγία γραφή ἀπὸ Γενέσεως μέχρι καὶ τοῦ τέλους τῆς Πρώτης ἀρχαιοτέρων τῶν χρόνων τοῦ αὐτοῦ. Ἀλεξίου ἐν τελείως καλῇ καταστάσει.—Sermons of Maximus of the Peloponnesus—Lausaica—Dialogues between soul and Body (= Διόπτρα Φιλίππου)—at the end is an anonymous treatise on Astronomy.

No IV. Mss. in the library of the Couvent of Stavroniketa φ. 13.—ἀριθμ. 66. ἐν οἷς 7 vol. of anonymous omilies καὶ ἐν βουλγαρικῶν χειρόγρ.

N. B. The books are in good condition—the room dry, but the Mss. are mixed with the printed books, and there is no catalogue

No V. Mss. in the library of the Couvent of Iberon. φύλλ. 15 κ. ε — 28.

Περὶ τὰ 740 τῶν ἀριθμῶν, πολλὰ σπουδαιότατα.

1 Παλιῆριον modern Greek.

4 Evangelists in uncial characters

6 Maximus of Pelop.

1 Peter Oandelus?

1 Βαρλαάμ καὶ Ἰωάσαφ μετὰ illuminations.

Φωτίου ὁμιλίας.

Chronographici Muscoviae.

History of the history of the Lower empire

1 Chronographia anonymi.

1 part of the history of the Lower empire.

2 ἀραβ. κώδικες—32 ἰλλυρικοὶ καὶ σλαβονικοί.

1 βίος Ἀλεξάνδρου τοῦ μεγάλου ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ.

1 Αἰσώπου μῦθοι ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ.

1 Little histories ἐν τῇ νέᾳ ἑλληνικῇ.

58 Ἀρμενικὰ χειρόγραφα.

Dioscorides on Plants and animals.

Life of Alexius Emperor.

History of the lower Greek Empire.

Chronography from Adam, to Sultan Mourad IV.

Do ————— to Palaeologus.

5 medical receipts Modern Greek

2 modern Greek verses and histories.

2 dialogues between the Soul and the body.

Medical lexicon

Σοφοκλέους Αἴας καὶ Ἡλέκτρα.

Αἴας-Ἡλέκτρα and an imperfect tragedie.

Characters, Hecuba, Ulysses, Agamemnon etc.

A fragment of a play of Euripides-Hippolytus of Do. Medea-Aeschylus's 7 against Thebes—Prometheus bound and the Persians—Idylls and Dionysians of Theocritus—Days and Works of Hesiod—Olympies and Pythies of Pindar with Commentary.

Aolian on Palms and the reign of Theophilus. Eiconomachus to Sultan Soleiman.

Aristophanes Clouds and an imperfect play of do. Characters. Chemylus, Carion, Mercury, Grans, etc.

ΑΡΧΕΝΟΣ.

Ritual in Arabic with greek translation.

Treatise on astronomy in arabic anon.

History of Barlaam and Josaph with pictures and replications in old French.

Ilyanus in Arabic.

Pelemical syllogisms on disputics between the Greeks and Latins. Greek and Latin.

Anthologia, quite modern.

Treatise on Grammar with others and a title in Latin, Proprietates attiri sermonis.

Natural history of Maximus. Mod. Greek.

Νίκηφ. Γρηγοράς.

Ἐν ἄλλοις Πινδάρου Ὀλύμπια with Commentari.

Ἐν ἄλλοις α' ραψ. Ἰλιάδος—α'. β'. Ὀδυσσ.

Philo Iudaicus in good preservation, but not very ancient.

φύλλ. 28, 6. VI. Library of Philotheou.

Περὶ τοῦ 145 κώδικας. Λειτουργικά βιβλία.

φύλλ. 29, α - . . . Library of Caracalla.

περὶ τὰ 190.

2 Names of founders.

Ritual in latin.

6 ἰλλυρ. κώδικες.

5 βουλγαρικοὶ κώδικες.

1 miscell. codex περιέχων πλὴν πολλῶν ἄλλων λόγους Δημοσθένους—a history from Aeneas to Sultan Mourad and Achmet.

φύλλ. 32. VIII. Library of St. Laura first room. Ὑπερ τὰ διακόσια.

Ἰωδ with illuminations and commentary.

61 Εὐαγγέλια, ὧν 1 in uncials.

Dositheus?

13 σερβικά.

2 Galen's works well preserved.

Δημοσθένης.

Anonymous discoveries.

» epistles.

φύλλ. 34, α St. Laura inner room.

155 κώδ. καὶ ἄλλοι χωρὶς μνημ. ἀριθμοῦ

Πτολεμαίος.

Miscell. κώδιξ περιέχων τὰ δόγματα καὶ πύθια Πινδάρου καὶ ἄλλα, πρὸς δὲ ἀνωνύμου ἱστορίαν Ἀλεξάνδρου

Φωτίου history and epistles.

φύλλ. 37. IX St. Λίπνα. 29 κώδ.

Δωρόθεος—Μιχ. Γλυκάς.

f. 38. X. Agiou Paulou. Out of near 500 Mss. which we examined we did not find one, except an old Psalter, that was not in the bulgarian tongue.

Ἀθ. XI. Dionysiou : Περὶ τὰ 230.

Tragedies of Gregory.

2 Dorotheus,

φ. 43. Gregorίου 32 κώδ.

Letters from different imaginary persons.

Mss. pt. of Hesiod, Hecuba, Orestes and Phoenissa of Euripides.—Aspis of Hesiod—Hephaestion on Prosody.

φ. 45. Greek Manuscripts in the library of the Monastery of Simo Petra. No XIII A' δωμ. 96.

13 Gospels all old and in excellent preservation.

1 βουλγαρικόν—ἐλα ἐκκλησιαστικά. — 1 History of Animals anonym and imperfect,

2^d Rom. 65 κώδ.

1 Psalter modern Greek.

φ. 46, 6^e Mss in Xeropotamo. XIV.—134 κώδ.

1 Hebrew ms. of Genesis.

1 Dorotheus.

6 Miscellanies Mod. Greek by Daponte.

1 on Geography Mod. Greek,

1 History of Sultan Mourad.

1 Λουκιανῶς διάλογοι (not an old copy),

φ. 48, α XV. Russicon Monastery. 1 κώδ. Παρακλιτικὴ.

φ. 48, 6. Mss. in Xenophon Monastery. 38 κώδ. ὧν 6 βουλγαρ. ἢ σερβικά.²

φ. 49, α XVII. Δοχειαροῦ περὶ τὰ 165 ὧν 5 σερβικά.—1 Δωρόθεος

φ. 50, α. XVIII. Mss in Castomoneta Monastery on Mount Athos. 10 κώδ.

ἐν οἷς ἡ Tragedy of Aeschylus beginning χθονὸς μέν... an imperfect play... and part of Hesiods works and days.

φ. 51 α. XIX. Sphigmeno. 147 κώδ.

2 Dorotheus.—Part of the Khoran in arabic.—Psal-

ter in mod. Greek—Livas of Saints with beautiful illuminations.

Explanation of History Anon.

History from the creation to Manuel Comnenos—2

βουλγαρ. χειρόγρ.

φ. 53, α. XX Zografu. 300 Bulgarian oi Servie Mss.

but none Greek.

αὐτόθι XXI. Chilianteri.

1st Room 150 Bulg. Mss. 2^d Room, 250 Bulgarian

Mss. καὶ 12 ἑλληνικά. ἰών

1 Dialogue between σὰρξ and ψυχὴ. =(Φιλ. διόπτρα :)

φ. 53, β.

XXII. St Basil.

No Manuscripts of any kind.

Ὁ κατάλογος αὐτός εἶνε συγγεγραμμένος ὑπὸ Mr. Hunt καὶ Carlyle καὶ δὴ μέχρι φ. 23 ὑπὸ τοῦ πρώτου, ἐντεῦθεν δὲ ὑπὸ τοῦ Carlyle, ὡς σημειώνει ἡ τούτου θυγάτηρ φ. 23. (Miss Ellen Maclean).

ΣΗΜΕΙΩΜΑΤΑ

ΠΕΡΙ ΤΙΝΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΒΑΤΟΠΕΔΙΟΥ

Ὡς γνωστὸν οἱ μοναχοὶ τῆς ἱερᾶς μονῆς τοῦ Βατοπεδίου ἐν Ἀθῶνι δὲν ἐπέτρεψαν εἰς τὸν Λάμπρον νὰ συντάξῃ καὶ τῶν κωδικῶν τῆς βιβλιοθήκης τῆς μονῆς ταύτης κατάλογον. ἐπέτρεψαν δὲ μόνον νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν βιβλιοθήκην καὶ νὰ ἐξετάσῃ, ἂν θέλῃ, κώδικάς τινας αὐτῆς. Ὁ Λάμπρος ἐπωφεληθεὶς τῆς ἀδείας ταύτης συνοίθηρσε σημειώματά τινα ἐλάχιστα. ὅσα ἐπέτρεπεν εἰς αὐτὸν τὸ περιορισμένον τοῦ χρόνου, αἵτινα συγκεντρωθέντα ἀπετέλεσαν τὸ ὑπ' ἀριθμὸν ΟΑ' κατάλοιπον ἐκ φύλλων 19 τετάρτου, ἧτοι σελίδων τριάκοντα καὶ ὀκτώϊ. Τὰ φύλλα ταῦτα ἐκτὸς δύο γεγραμμένων δι' ἐρυθρᾶς μελάνης καὶ ἐνός διὰ μελανίας, ἔχουσι γραφῆ διὰ μολυβδίδος. Τὰ τρία ὁμῶς διὰ μελάνης γεγραμμένα φύλλα, ὡς φαίνεται, ἐγραψαν ἔπειτα, καθόσον ἐν αὐτοῖς ἔχουσιν ἀντιγραφῆ ἀπλῶς σημειώματά τινα, περιεχόμενα εἰς τινὰ τῶν λοιπῶν φύλλων, τῶν διὰ μολυβδίδος γεγραμμένων. Τὰ φύλλα λοιπὸν τὰ περιέχοντα τὰ σημειώματα εἶνε κυρίως 16.

Τὰ σημειώματα ταῦτα εἶνε ἀξία δημοσιεύσεως, εἰ καὶ τινὰ τούτων εἶνε ἀτελῆ. Ἀξία ἰδίως προσοχῆς εἶνε ἡ παρατήρησις τοῦ Λάμπρου ἡ δὲς ἐν τοῖς σημειώμασι τούτοις ἀπαντῶσα ὅτι ὁ ἐν τῷ Βατοπεδίῳ κατάλογος περιέχει κώδικας 134, εἰς τούτους ὁμῶς πρέπει νὰ προστεθῶσι 101 περιέχοντες ἱερᾶς ἀκολουθίας, οἵτινες φέρουσιν ἰδίαν ἀριθμῆσιν, καὶ 200 ὄντες ἐν τῷ κάτω ὀρέφῳ τοῦ πύργου μὴ ἀριθμημένοι, περιέχοντες δ' ἐκ-

1 Ἐσφαλμένως ἐν τῷ καταλόγῳ ἀναγράφεται ὅτι τὸ κατάλοιπον τοῦτο ἀποτελεῖται ἐκ σελίδων 27.

κλησιαστικὴν μουσικὴν. Κατὰ ταῦτα ἐν τῇ μονῇ τοῦ Βατοπεδίου ὑπάρχουσι περὶ τοὺς 1233 κώδικες.

Δημοσιεύομεν κατωτέρω τὰ σημειώματα ταῦτα τοῦ Λάμπρου.

Κ. Ι. Δ.

360. περιγ. φύλλον μέγα (0.36x0.28) XIV. φ 376

φ. 16. Πίναξ τῶν περιεχομένων.

φ. 2α «Λέοντος, ἐν Χριστῷ βασιλεὶ αἰωνίῳ βασιλέως λόγος εἰς τὴν ἐν τάφῳ τοῦ τῆν πάντων πνεύν κρατοῦντος ὡς κνοῆς ἐμειροῦντος κατάθεσιν».

Ἄρχ. «Ὡ φρικτοῦ μυστηρίου πάτη τῆ κτίσει: ἔση ὑπερουράνιος καὶ ἔση ἐγκόσμιος».

τέλ. φ. 12 β. «ἵνα ἄξιον τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ δεκνύμενοι σῶμα' τῆς αὐτοῦ δόξης μετέχομεν' νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν».

φ. 13α. «Λέοντος ἐν Χριστῷ τῷ δι' ἀναστάσεως κόσμον ἀφθάρτισαντι βασιλέως λόγος εἰς τὸ μέγα καὶ σωτήριον κατὰ τοῦ θανάτου τρόπαιον».

Ἄρχ. «ἀνάστασις τοῦ ἐμοῦ Ἰησοῦ καὶ Θεοῦ καὶ τοῦ νεκρωθέντος Ἀδάμ ἀναβίωσις».

τέλ. 24ii. «Κατήργηται καταλέλυται: μετ' ἡχου ἀπώλετο τῇ θεϊκῇ ἐξουσίᾳ τοῦ σαρκὶ παθόντος καὶ ταφέντος καὶ ἀναστάντος χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν' ὡ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν».

φ. 25α. «Λέοντος ἐν Χριστῷ βασιλεὶ αἰωνίῳ βασιλέως λόγος ὅτε φέρων τὴν τοῦ πλάσματος καταλλαγὴν ὁ υἱὸς τῷ πατρὶ μετὰ τοῦ ἐξ ἡμῶν προσλήματος τοῖς πατρικοῖς ἐνεθρονίσθη κόλπαις».

Ἄρχ. «Τῇ μὲν ἀναστάσει τὸ θνητὸν κατεπόθη καὶ τῆς ἀφθαρσίας ὡδίσειν ἀνεγεννήθημεν' καὶ τὸ κατ' εἰκόνα ἀπολαβόντες τοὺς δερματίνους χιτῶνας ἀπεδυσάμεθα».

τέλ. φ. 30α «ὅτι σοῦ. ἔστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δόξα καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν».

φ. 30α. «Λέοντος ἐν Χριστῷ βασιλεὶ αἰωνίῳ βασιλέως λόγος εἰς

τὴν ἐν εἶδει γλωσσῶν πυρίνων τοῦ θεοῦ πνεύματος ἐπὶ τοὺς ἱεροὺς μαθητὰς καταφοίτησιν».

ἄρχ. «Ἐπεὶ περ καὶ νῦν θεὸς ἐπέστη πανήγυρις κατὰ τὴν θεῖαν χορηγίαν τὰ εἰς τιμὴν τῆ πανηγύρις συνοίσωμεν».

τέλ. φ. 35α. «μίαν καὶ τὴν λατρίαν καὶ τὴν προσκύνησιν ἀναφέροντες νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν».

φ. 36β. «Λέοντος ἐν Χριστῷ βασιλεὶ αἰωνίῳ βασιλέως λόγος εἰς τὸ σύνθρονον τῷ παρ' οὗ καὶ δι οὗ καταφοιτήσαν αὐτοδρασπύτως παρέσχε τὴν υἰοθεσίαν ἀνθρώποις θεῖον πνεῦμα».

ἄρχ. «Τὴν μὲν χθὲς ἐπέλει πανήγυριν ἐπιδημῶν δ παράκλητος παιδρῶν ἡμῶν τὴν ἡμέραν τελῶν».

τέλ. φ. 51α. «ἵς ἀπολαύσαιμεν ἅπαντες τῇ σῆ καὶ χάριτι καὶ χρηστότητι' κακεὶ τὴν σῆν δοξάζοντες θεαρχίαν εἰς τοὺς αἰῶνας».

φ. 51β. «Λέοντος ἐν Χριστῷ βασιλεὶ αἰωνίῳ βασιλέως λόγος ἐπὶ τοὺς ἅπαντα τοῦ γῆς τὸν ἀλάστορα τοῦ γένους οὐρανοῦ ἀθλοῦς κατακόλοντας κελαινίλους ἀριστέας ἢ πάντιμος νύμφη ἢ Ἐκκλησία τιμᾶ».

ἄρχ. «Πρότερον ἢ τοῦ παναγίου πνεύματος ἐπανηγυρίζετο πρὸς ἀνθρώπους ἐπιδημία».

τέλ. φ. 75β. «τῷ στεφάνῳ τῆς δόξης κατακοσμεῖ' ἔτι αὐτοῦ ἔστιν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν».

φ. 75α. Λέοντος ἐν Χριστῷ βασιλεὶ αἰωνίῳ βασιλέως λόγος εἰς τὸν ἐξ ἀστραπῆς τῶν οἰκείων λόγων, τῆς ἀλογίας διώξαντα τὴν σκοτόμαιναν τὸν μέγαν τῆς οἰκουμένης ἀπόστολον Παύλον».

ἄρχ. «Ὡς μὲν οὖν ἔστιν ἄξιον τοῖς ὑψηλοῖς καὶ ὑπεραναβεβηκόσι τοιοῦτον προσεῖναι τὸν ἔπαινον».

τέλ. φ. 93β. «Ἐπειδὴν δ' ὑπεκβῶμεν τῆς σαρκὸς τῆς αἰθάλης πρὸς ἄσκιον λῆξιν καταντῆσαι ἡμᾶς ἀξίων».

φ. 94α. «Λέοντος ἐν Χριστῷ βασιλεὶ αἰωνίῳ βασιλέως λόγος. ἔτι σπινθηρι ἐλότῃτες ἐν Θαβῶρ καταλάμπας τὸ πρόσλημμα παραδόξως ἠφθῆ μεταμορφούμενος».

ἄρχ. «Τίς ἂν με πρὸς ὕψος τῶν Ἰησοῦ μυστηρίων ἀναγάγοι καὶ καὶ τὰ ἐκείνω σήμερον εἴ' εἰ τελούμενα».

τέλ. φ. 107β. «μεταμορφῶν εἰς τὸ ἀρχαῖον τὸ κάλλος ὡ παρὰ

αὐτὸ μορφωθέντες τοὺς πάθεσιν ἐκιδδῆλεύσαμεν καὶ ἠχρειώσαμεν».

φ. 108α. «Λέοντος ἐν Χριστῷ βασιλεῖ αἰωνίῳ βασιλέως ὁμιλία εἰς τὴν ἐν Θεῷ παρχυμνωθεῖσαν θεϊκὴν δόξαν καὶ οὐκ εὐλα λαμπρόνι τὸ ἡμέτερον ἀμορφον ὑπερφυῶς καταστράψασαν».

ἄρχ. Πᾶσα μὲν σωτήριος ἑορτὴ ἀφατόν τινα τῶν φιλοθέων ἐνίησε ταῖς ψυχαῖς εὐφροσύνην».

τέλ. φ. 111α. «Ὡς τῆς θείας φωταχυσίας καθαρώτερον ἀπολαύσωμεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ τῷ κυρίῳ ἡμῶν ὡς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν».

φ. 111α «Λέοντος ἐν Χριστῷ βασιλεῖ αἰωνίῳ βασιλέως λόγος εἰς τὴν ἐν ταῖς φαινοτάταις καὶ ἀκηράτοις λήξεσιν μετάδασιν, τῆς δι' ἧς ὁ ἀμαυρὸς καταπέπεται θάνατος, ἐξ ἀκηράτου γαστρὸς ἀνασχούσης τὸν ἀδυτον ἥλιον».

ἄρχ. «Μητὸς θεοῦ ἑορτὴν τιμῶμεν· ποία γλῶσσα τὴν τιμὴν ἐξισώσει πρὸς τὴν ἀξίαν».

τέλ. φ. 123 β. «κυρίῳ πάσης τῆς κτίσεως ὡς πρέπει δόξα, κράτος, τιμὴ καὶ προσκύνησις νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων ἀμήν».

φ. 124α «Λέοντος ἐν Χριστῷ βασιλεῖ αἰωνίῳ βασιλέως λόγος ἔτε ἡ ἐξ ἐρήμου φωνὴ τῶν σαρκίνων ὄριων μεταχωρήσασα, καὶ πρὸς τοὺς ἐν ἤθου σκυθρωπάζοντας φωνὴ πρόδρομος καὶ τὴν ἀπώλειαν τῆς κατηφείας κηρύττουσα δείκνυται».

ἄρχ. Τίς δώσει λαβίδι προφητικῆ διεστομῶσθαι καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τὰ χεῖλη καθήρασθαι».

τέλ. φ. 135 β. «ἐν' ἡμῶν πλουτίση καὶ υἱοῦς θεοῦ ἀπεργάσῃ· τι ὡς ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων ἀμήν».

φ. 136α «Λέοντος ἐν Χριστῷ βασιλεῖ αἰωνίῳ βασιλέως λόγος ἐπιτάφιος εἰς τοὺς ὡς ἐξ ὀσφύος πρὸς ζωὴν ἐληλύθαμεν».

ἄρχ. «Ἄντι πολλῶν τῶν ἐν βίῳ μεγίστων καὶ τιμίων οὐ μόνον ἔτι γεννήσεως αἰτίαι· ἀπαρὰ τῶν γεννητόρων ὑπήρξεν».

τέλ. φ. 163 β. «Ἐσον περίσσι δυνάμειως φέρειν τὰς ἀπαρχάς».

φ. 164α. «Λέοντος ἐν Χριστῷ βασιλεῖ αἰωνίῳ βασιλέως λόγος

εἰς τὴν ἐκ στείρωτικῶν λαγόνων ἀνθήσασαν σωτήριον ἀνθρώποις γονίῳ, τὴν ἀειπάρθενον τοῦ θεοῦ μητέρα».

ἄρχ. «Αὕτη ἡ ἡμέρα κυρίου· ἀγαλλιασόμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ».

τέλ. φ. 174 β. «ὅτι αὐτοῦ ἐσμέν λαὸς καὶ αὐτῷ μόνῳ τὴν δόξαν καὶ προσκύνησιν φέρομεν νῦν καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν».

φ. 175α. «Λέοντος ἐν Χριστῷ βασιλεῖ αἰωνίῳ βασιλέως λόγος εἰς τὴν δι' εὐ τοῦ προγονικοῦ ἀνυψώθημεν πτώματος σωτηρίου σταυροῦ ὑψώσιν».

ἄρχ. «Πρότερον ἐν ἱερᾷ διαγόντων ἀνθρώπων ἀγαλλιάσει λήπης καὶ κατηφείας ὑπόθεσιν ἐχορήγησεν ξύλον».

τέλ. φ. 183 β. «ἵνα πάντες ἐνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ τὸ σὸν ὕμνωμεν πανάγιον ὄνομα· εἰ σοῦ ἐστὶν ἡ βασιλεία καὶ ἡ δόξα νῦν καὶ εἰς τοὺς ἀτελευτήτους αἰῶνας ἀμήν».

φ. 184α. «Λέοντος ἐν Χριστῷ, τῷ τῶν ἀμαράντων βραβευτῆ βασιλέως ἐγκώμιον εἰς τὸν ἀοίδιμον στεφανίτην Δημήτριον».

ἄρχ. «Θαυμαστὸς ὁ θεὸς εἰς τοὺς ἀγίους αὐτοῦ· καλὸν γὰρ ἐκ βασιλικῶν

505. Ὁμήρου Χαρτ. ιε'.

535. Παύλου Αἰγινήτου περιοδευτοῦ.

Ἐπιγράφεται: Ἐπιγράψιον ἢ Περιπέδεια ἐν τῇ Καταλόγῳ. φ. 263 δεκάτου αἰῶνος.

543. Πτολεμαῖος ιγ' αἰῶνος. 0,358 X 0,24.

φ. 296.

Ἐν ἀρχῇ φ. 1—54 Πτολεμαῖος

φ. 55α ἀρχοντι ἀκεφάλως αἰ Χρηστομάθειαι τοῦ Στράβωνος.

ἄρχ. (κεφ. ιη' ἐν ὡς) εἰ ὡς περ ἐπὶ κολοσσῶν τὴν ἐλοσχερῆσαν τῆς κατασκευῆς σκοποῦντες τῶν μικρῶν καταφρονοῦμεν, εὐτως καὶ ἐπὶ γεωγραφίας τὴν μὲν θέσιν τῆς χώρας καὶ τὴν πρὸς τὰ οὐράνια σχέσιν, πολυπραγμονοῦμεν· εἰ δὲ πολὺ κνημῶς ἢ ἀμιχθὰ λῶσασα ἢ τί τοιοῦτον ἐῶμεν.

Τὸ ἔλρον τῶν κεραλαίων τοῦ α' διβλίου μδ'

φ. 55α σημείωσις νέας χειρός «ἑλλ. ἴπουσι 2 φύλ.».

φ. 56α «Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν τοῦ Στράβωνος γεωγραφικῶν βιβλίου δευτέρου».

ἄρχ. ὅτι ἡ Βακτριανή χώρα, εὐδαιμονεστάτη ἐστὶν καὶ εὐφροωτάτη· ἐν δὲ τῇ Ἰρκανίᾳ ἡ ἀμπελος μετρητὴν εἶνου φέρει.

Ἐν τῇ ὡφ' τῶν Χρηστομ. Στράβωνος α', β', γ', δ', εἰς ἀντιστοιχοὺς παραγράφους.

Τὸ ἔλρον τῶν κεφ. τοῦ β' βιβλίου ξγ'.

φ. 57α «Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν βιβλίου γ'».

ἄρχ. (ἐν τῇ ὡφ' : α') ὅτι οὐκ ἔστι πάντων τῶν Κελτῶν ἑμὲς ἄθροος οὐ δι' ἀγῆρως (β'), ὅτι αἱ Ἄλπεις ἀπὸ τῆς Λιγυστικῆς ἀρξάμεναι θαλάσσης, ἐπὶ τὰς τοῦ Ρήνου διήκουσιν ἐκβολάς. (γ') ἔτι τὸ Κέμμενον ὄρος πρὸς ὀρθὰς γωνίας ἐστὶ τῆς Πυρήνης μῆκος ἔχον περὶ στάδια β'.

κεφ. τὸ ἔλρον λ'.

φ. 57β «Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν βιβλίου ε'».

ἄρχ. (α') ἔτι τὸ παλαιὸν Ἰταλία ἔκαλεῖτο ἡ περιεχομένη χώρα ὑπὸ τῆς νῦν μεγάλης Ἑλλάδος καὶ Ἰαπυγίας καὶ Πεσειδωνιάτου κόλπου. Ἵστερον δὲ διὰ τὸ εὐτυχὲς τοῦ ὀνόματος ἐπεκράτησε καὶ ἕως Οὐάρου ποταμοῦ καὶ τοῦ ἀδριατικοῦ μυχοῦ καὶ τῶν Ἄλπεων, Ἰταλία ἐλέγεται.

Τὸ ἔλρον τῶν κεφ. τοῦ ε' βιβλ. μθ'.

φ. 59α «Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικοῦ βιβλίου ἕκτου».

ἄρχ. (α') Ὅτι πρὸ τοῦ πεσειδωνιάτου κόλπου Λευκωσία νῆσος ἐστὶν ἐπὶ ὀνόματι μίας τῶν Σειρήνων ἔτι ἐκυτὰς κατεπόντωσαν διὰ τὴν Ὀδυσσεά.

Τὸ ἔλρον μδ'

φ. 60β «Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικοῦ βιβλίου ἑξδόμου».

ἄρχ. (α') Ὅτι ἀπὸ τοῦ ἀδριατικοῦ μυχοῦ ἕως τοῦ Ἰστρου τῶν ὄχθων στάδια εἰσὶ α (β') Ὅτι Γερμανοὶ μικρὸν ἐξαλλάττουσι τοῦ

κελτικοῦ φύλου τῶ, τε πλεοναυμῶ τῆς ἀγριότητος καὶ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ξανθότητος τὰλλα δὲ παρὰ πλῆθους καὶ μορφῆς. καὶ νόμοις· ἔθεν καὶ Γερμανοὶ ὑπὸ Ρωμαίων καλοῦνται· δύναται εἰς τὸ ὄνομα γνήσιοι.

Τὸ ἔλρον κζ' κεφ. ἀπὸ κεφ. κ' ἀπλῶς ἢ ἀριθμητικῶς κ' καὶ κβ' κλ.

φ. 61α «Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν βιβλίου ἑννάτου».

ἄρχ. (α') Ὅτι περὶ τὰς ἐν Μεγαρίδι σκιρωνίδας πέτρας τὰ ἱστορούμενα γεγονέναι φασὶ οἶον τὰ περὶ τὸν Πιτυρκάμπτην καὶ τὰ κατὰ Σκιρώνια τοὺς τυράννους οὓς ἀνείλε Θησεύς.

Τὸ ἔλρον κε'.

φ. 61α. Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν βιβλίου ι'.

ἄρχ. (α') Ὅτι ἡ Εὐβοία ἐστὶ μῆκος ἐστὶ σταδίων ας' ἀπὸ Κηναίου ἄκρου τοῦ κατὰ Θερμοπύλας ἕως Γεραστοῦ κατὰ Σιόνιον. Τὸ εἰς πλάτος τὸ μέγιστον ρν' σταδίων καὶ ἐστὶν ἀντίπορθμος τῇ τε Ἀττικῇ καὶ τῇ Βοιωτίᾳ καὶ τῇ Λοκρίδι καὶ τοῖς Μελιέσσι, διὰ δὲ τὸ μῆκος Μάκρις ἔκαλεῖτο· ὑπερον δὲ Ἀβαντίς τὰ δὲ μεταξὺ Καφη ρέως καὶ Γεραίστου τὰ κοίλα Εὐβοίας καλεῖται.

Τὸ ἔλρον μγ'.

φ. 65α «Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν βιβλίου ἑνδεκάτου».

ἄρχ. Ὅτι τὸ ὄρος ὁ Ταῦρος ὅς διαιρεῖ διίχθαι τὴν Ἀσίαν κατὰ μῆκος, πλάτος μὲν ἔχει πολλαχού καὶ Γ' σταδίων, μῆκος δὲ ὅσον καὶ τῆς Ἀσίας μυριάδων δ' καὶ ε ἀπὸ τῆς Ραδίων περσίας ἐπὶ τὰ ἄκρα τῆς Ἰνδικῆς.

Τὸ ἔλρον κεφ. ν'.

φ. 65α, α «Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν βιβλίου ιβ'».

ἄρχ. Ὅτι ἡ Καππαδοκία ἐρίζεται πρὸς νότον μὲν τῷ Κιλικίῳ λεγομένῳ Ταύρῳ πρὸς ἕω δὲ τῇ Ἀρμενίᾳ καὶ τῇ Κολχίδι καὶ τοῖς μεταξὺ ἑτερογλώττοις πρὸς ἄρκτον δὲ τοῦ Εὐξείνου μέχρι τῶν ἐκβολῶν τοῦ Ἄλυσος.

Τὸ ἔλρον ο'.

φ. 65. Α' β. «Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν Στράβωνος βιβλίου τρισκαιδεκάτου»

ἄρχ. ὅτι ἀπὸ Κυζίκου καὶ τῶν περὶ Αἰσηπον ποταμὸν τόπων καὶ Γρανικὸν μέχρις Ἀβύδου, ἢ τῆς Προποντίδος παραλία ἐστὶν ἀπὸ δ' Ἀβύδου μέχρι Λέκτου τὰ περὶ Ἴλιον καὶ Ἀλεξάνδρειαν τὴν Τρωάδα ἐστὶ...

Τὸ ὄλον οθ'.

φ. 67α «Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν βιβλίου τρισκαιδεκάτου».

ἄρχ. (α) ὅτι τῆς Ἰώνων ἀποικίας ἤρξεν Ἄνδροκλος υἱὸς Κόδρου τοῦ Ἀθηναίων βασιλέως ὕστερον τῆς αἰολικῆς· εἰς κτίσας Ἐφεσον βασιλείον τῆς Ἰωνίας αὐτὴν ἀπέδειξεν· εἰσὶ δὲ Ἰώνων πόλεις αἵδε Μιλητος· Μυοῦς· Λέβεδος· Κολοφών· Πριήνη· Τέως· Ἐρύθη· Φώκαια· Κλαζομενά· Χίος· Σάμος ὁμοῦ ιβ'. ὕστερον δὲ Σμύρνα προσελήφθη.

Τὸ ὄλον λη'.

φ. 67β. «Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν βιβλίου πεντεκαιδεκάτου».

ἄρχ. (α')· Ὅτι ἡ Ἰνδικὴ σχῆμα ἔχει ῥομβοειδές· ἢς τὸ μὲν βόρειον πλευρὸν ὁ Καύκασος ἐστὶ τὸ ὄρος ἀπὸ τῆς Ἀρείας ἀρξάμενον ἕως τοῦ ἀνατολικωτάτου πέρατος.

Τὸ ὄλον ηγ'.

φ. 69β. «Χρηστομάθειαι ἐκ τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν βιβλίου ἑξκαιδεκάτου».

ἄρχ. (α') Ὅτι ὁ μικρὸς καταρράκτης ὑπὲρ Συήνης καὶ Ἐλεφαντίνης ἐστὶν πόλεως, ἐνθα καὶ τὸ μεθόριον Αἴγυπτίων καὶ Αἰθιοπίων.

Τέλος εἰς κεφ. κδ' (κολοβ.).

(κδ') ὅτι ὁ Ἄπις ὁ αὐτὸς ἐστὶ τῷ Ὀσίριδι θεὸς νομιζόμενος.

(κγ') ὅτι δευτερεύει μετὰ Ἀλεξάνδρειαν ἢ Μέμφιν πόλις ἢς ἀπὸ μ' σταδίων ὀρεινὴ τις ἐστὶν ἐφ' ἣ πολλὰ μὲν εἰσι πυραμίδες τάφοι τῶν βασιλέων, τρεῖς δ' ἀξιόλογοι· τὰς δὲ δύο τούτων καὶ ἐν τοῖς ζ' θεάμασι καταριθμοῦσι· εἰσὶ δὲ τὸ ὕψος σταδία τρεῖς, τετράγωνοι τὸ σχῆμα. (κδ') «Ὅτι ἐκ πολλῶν τεκμηρίων ὁπσολαμβάνεται... (ὁὕτω κολοβόν)

λείπει φύλλον ἐν μεθ' ὃ

φ. 70α «Στράβωνος γεωγραφικῶν πρώτον».

φ. 85β » » » δεύτερον».

φ. 103β » » » τρίτον».

φ. 114β » » » τέταρτον».

φ. 124α » » » πέμπτον».

φ. 136α » » » ἕκτον».

φ. 146β » » » ἑβδόμον».

φ. 159α «Ἐκ τοῦ η' τῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν».

φ. 173α » » θ' » » »

φ. 187α «Ἰῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν τοῦ δεκάτου βιβλίου κεφάλαια» «Στράβωνος γεωγραφικῶν δέκατον».

φ. 199α «Ἰῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν τοῦ ἑνδεκάτου βιβλίου κεφάλαια» «Στράβωνος γεωγραφικῶν ια'»

φ. 210α «Ἰῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν τοῦ δωδεκάτου βιβλίου κεφάλαια» «Στράβωνος γεωγραφικῶν ιβ'».

φ. 223β Ἰῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν τοῦ τρισκαιδεκάτου βιβλίου κεφάλαια» «Στράβωνος γεωγραφικῶν ιγ'»

φ. 237β «Ἰῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν τοῦ τεσσαρεςκαιδεκάτου βιβλίου κεφάλαια.» «Στράβωνος γεωγραφικῶν ιδ'».

φ. 252β «Ἰῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν τοῦ πεντεκαιδεκάτου βιβλίου κεφάλαια. Τὸ πεντεκαιδέκατον περὶ Ἰνδίας καὶ περσίδα. Στράβωνος γεωγραφικῶν ιε'».

φ. 266α Ἰῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν τοῦ ις' βιβλίου κεφάλαια Στράβωνος γεωγραφικῶν ις'».

φ. 279β «Ἰῶν Στράβωνος γεωγραφικῶν τοῦ ἑπτακαιδεκάτου βιβλίου κεφάλαια. Στράβωνος γεωγραφικῶν ιζ'».

367. Χαρτ. μέγα θον 0,20-1,12 < 0,13 ιε' αἰῶνος

φ. 1. α. «Μονοῦδία εἰς τὸν βασιλέα Ἰουλιανὸν Λιβανίου τοῦ φιλοσόφου».

56. «Ἐπιτάφιος εἰς τὸν βασιλέα Ἰουλιανόν».

φ. 506. «Ἰπὲρ τῆς τιμωρίας Ἰουλιανοῦ»

φ. 57. «Πρὸς Ἑλλάδουχος ἀνεπίγρ. ἄρχ. «Εἰσὶ τινες εἰ τοῦθ' ἐν μέγιστον ἀγαθὸν ἀνθρώπων».

φ. 81α. «Δίωνος περί βασιλείας πρὸς Βερπκσιανὸν λόγος α'». ἄρχ. «Φαί ποτε Ἀλεξάνδρῳ τῷ βασιλεῖ τὸν ἀύλητῆν Τιμόθεον τὸ πρῶτον».

φ. 110α. ἀνεπίγραφος. ἄρχ. «γυναικείας νότους καὶ ἄλλας αἰσχύνων, ὁπόσας πρόσεται ζῆμια καὶ ἀνείδει, προσάγει βαδῶως».

113α. «Λιδανίου τοῦ σοφιστοῦ μελέτη τοῦ κοιήτορος ἐνταῦθα. Δύσκολος ὤλισθεν' ὁ παῖς παρὼν ἐγέλασε καὶ ἀποκηρύττει αὐτόν». ἄρχ. «Ἐπειδὴ ποτε βῆον ἔσχον ἀπὸ τοῦ πτώματος».

φ. 116β. Τοῦ αὐτοῦ Δύσκολος γήμια λάλον γυναικα, ἐαυτὸν προσαγγέλλει» ἄρχ. «Ἔδει μὲν οἱ βουλή τεθῆναι».

φ. 122α. Μελέτη «παράσιτος ἐπὶ δειπνον κληθεῖς, καὶ βουλόμενος ἡάτιον ἀπαντήσαι, ἔππον λαβὼν τῶν ἐξ ἵπποδρόμου».

φ. 126α. «Λιδανίου πρεσβευτικὸς πρὸς τοὺς Ἴρῳας ὑπὲρ τῆς Ἑλένης ὡς ἐκ προσώπου Μενελάου».

φ. 147α. «Νόμος ἐν Λακεδαιμόσι, τὸν εἶσω τριάκοντα ἐτῶν, μὴ δεμηγορεῖν».

φ. 152β. «Ὄνόματα τῶν πέντε δακτύλων τῆς χειρὸς» Κατωτέρω «Περὶ μέτρων».

φ. 153α. «Ἰωάννου τοῦ διακόνου τοῦ εὐγενικοῦ μονηδία ἐπὶ τῆς τῆς Θεσσαλονίκης ἀλιώσει».

φ. 155δ. «Ἀριστείδου πρεσβευτικὸς πρὸς τὸν Ἀχιλλέα ὡς ἐκ προσώπου Ὀδυσσεύς» μετὰ διαστίχου ἐρμηνείας.

φ. 161β. «Λιδανίου σοφιστοῦ ἀντιρρητικὸς ὡς ἐκ προσώπου τοῦ Ἀχιλλέως». Μένει κολοβός.

33. Χαρτ. ιστ' αἰῶνος.

φ. 1α. «Γένος Ἀριστοφάνους τοῦ ποιητοῦ».

ἄρχ. Ἀριστοφάνης ὁ κωμοδοποιὸς γένος μὲν ἦν Ἀθηναῖος πατὴρ δὲ Φιλίππου. Τέλος ἀποθανόντος δὲ οὕτω Πλάτων ἐτίμησεν ἐν ἥρῳ ἐλεγείῳ.

Ἐπίγραμμα

(Ὁ)ὶ χάριτες τέμενος

φ. 1α. Ἰπόθεσις τοῦ πρώτου δράματος Ἀριστοφάνους

φ. 2α. Ἀριστοφάνους Πλοῦτος.

φ. 7α. Ἰπόθεσις Βατραχίου ἀνεπίγραφος.

φ. 48α. Βάτραχος ἀνεπίγραφος.

φ. 107α. «Σοφοκλέους τοῦ ποιητοῦ. Σοφοκλῆς τὸ μὲν γένος ἦν ἀθηναῖος, υἱὸς δὲ Σοφίλου».

φ. 109α Σοφοκλέους Λίας.

φ. 161α Σοφοκλέους Ἡλέκτρα ἡ προτασσομένη ὑπόθεσις ἀκέφαλος.

φ. 217α Αἰσχύλου

«Γένος Αἰσχύλου τοῦ ποιητοῦ».

ἄρχ. Αἰσχύλος ὁ τραγικὸς ποιητὴς γένος μὲν ἦν Ἀθηναῖος.

φ. 219α Προμηθεύς.

φ. 258β Ἰπόθεσις τοῦ δευτέρου δράματος Αἰσχύλου.

φ. 260α Οἰδίπους τύραννος

Ἀριθμ. 60

Ἐκτάκτου φιλοκαλίας καὶ κομψότητος περιέχων νδ' λόγους Οἰ 17 εἰς τοὺς ψαλμοὺς καὶ ὁ εἰς εἰς τὴν ἀρχὴν τῶν παροιμιῶν.

Λόγοι Βασιλείου τοῦ μεγάλου 52, ὁ α' ὀμίλια εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ α' ψαλμοῦ. 19 «ἔτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ Θεὸς» εἰτα λόγος εἰς τὴς νηστείας α' καὶ β' καὶ νδ' τοῦ αὐτοῦ πρὸς Χίλωνα μαθητὴν

Ἀριθ. 5.

Λόγοι Ἀθανασίου 26 μετὰ καὶ τῆς Ἀδερῆου ἐπιστολῆς εἰς τὸν ἀγ. Ἀθανάσιον ἐπίσης πολυτελέστατοι καὶ ἐν τῷ παραφύλλῳ τῷ προτεταγμένῳ τοῦ φ. 1 ἐρυθροῖς γμάμμισι βιβλίον βασιλικὸν τοῦ Καλοῦ Ἰωάννου . . . ὀνομασθέντος διὰ τοῦ θεοῦ καὶ ἀγγελικαῦ σχήματις Ἰωάσαφ

Ἀριθ. 6. τόμ. β'.

Ὑμολίας πολυτελείας ἀριθ. κζ'—πχ' ἐν τῷ παραφύλλῳ τῷ προτασσομένῳ νεωτάτῃ χειρὶ «βασιλικοῦ» καὶ χειρὶ ιδ' αἰῶνος «θεσεως βαρ».

Ἀριθ. 79. Περιγ.

«Περὶ τῆς τῶν ἀθῶν Ἀθάρων τε καὶ Περσῶν κατὰ τῆς θεοφυ-

λάκτου ταύτης πόλεως μανιώδους κινήσεως καὶ τῆς φιλανθρωπίας
 αὐτῆς διὰ τῆς θεοτόκου μετ' αἰσχύνης ἐκαίνων ἀναχωρήσεως. Ἄρχ.
 «πόρρωθεν ὄρων τῆς προφητικῆς τοῦ θεοῦ πνεύματος χάριτι». τέλ.
 σοφὸν ἅμα καὶ ἀρνιτικὸν κατὰ σολομώντα ποιήσαιεν· χαριζόμενος
 αὐτῷ καθὰ καὶ πατρὶ τὸ εὐσεβὲς καὶ ὀρθόδοξον τοῦτο γὰρ τοῦ Σολο-
 μώντος ἀξίωτον· αἰτεῖ προφήτα θεὸν καὶ τὴν παρθένον· ἐκετεῦσα
 τῶν θεοτόκου ὡς ἀληθῶς ὑπάρχειν τοῖς τοῦ νοῦς ὀφθαλμοῖς προτε-
 θεάσαν καὶ τοῖς προφητικοῖς προσεκήρυξας ῥήμασιν· ἕως ἂν δι' αἰῶ-
 νας· πῶς τε καὶ ναὸν ἀμαρτάνονται· θεῷ δὲ καὶ τῆς παρθένου διὰ
 παντὸς καταφεύγοντας αὐτῷ ἢ δόξα καὶ τὸ κράτος καὶ ἡ τιμὴ, καὶ
 ἡ προσκύνησις νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς ἑξῆς καὶ ἀπεράντους αἰῶ-
 νας τῶν αἰώνων ἀμήν.

κεφ. 170.

φ 44. ὅσαι τῶν πόλεων μετωνομάσθησαν.
 ἀριθμ. 117.

φ: κώδ. 28X20 φ. 399 καὶ δὴ ἐν τέλει ἀνευ σελιδώσεως. Λόγος
 Γρηγορίου τοῦ Νύσσης· εἰς αἰῶν ἐν τῷ α' παραφύλλῳ μετὰ τὸ 399φ.
 τοῦ βασιλέως Κατακουζηνοῦ ὑπάρχει ἡ δέλτος αὕτη ἀφιερῶθη, οὖν
 παρ' αὐτοῦ ἐν τῇ θείᾳ καὶ ἱερᾷ μονῇ τοῦ βασιτοπαιδίου». Πέργ.
 ἀριθ. 958.

«ἔτους ζ' ἐν μηνὶ Σεπτεμβρίῳ γ'. ἡμέρα καὶ ὥρα γ'. ἰνδ' ε'
 ἦλθεν ὁ ἀγαρινῶς τζηλλαλῆς· εἰς τὴν προύσσαν καὶ ἔβαλεν φωτὶα
 καὶ ἔκαυψεν τὰ ἔξοθεν τοῦ κάστρου καὶ ἔκαμε καὶ ἐ[χ.]μαλωσία εἰς
 τὰ χωρῆα καὶ εἰς... τὴν μεγαλήτην· καὶ ἐφυγόν η ἄνθρωποι εἰς
 τὴν πόλιν καὶ εἰς τὰ νισία».

ἀριθ. 292.

Ἰωάννου Χρυσοστ. ἐκ τῶν ἠθικῶν τῆς α' πρὸς Κορινθ ἐπιστ.
 ἐν παραφύλλῳ τῶν 4—1 «θέσεως α' ἡς» καὶ κατωτέρῳ «Ἰωάννου
 τοῦ εὐσεβεστάτου βασιλέως δώρημα».

ἀριθ. 295.

Ἰω. Χρυσ. ἐκ τῆς ἐρμην. τῆς πρὸς Κορινθ. 6' ἐπιστ. φ. 441α.
 «Ἰωάσαφ» χρυσοῖς γράμμασι.

ἀριθ. 296.

περιέχων εἰς τὴν πρὸς Φιλικπησίους ἐρμην. φ. 405α. ἐν τέλει
 «τετέλεστα· κατὰ μῆνα Δεκεμβρίου 15 ἡμέρα γ' ἰνδικτ. δ. τοῦ
 πωμδ ἔτους παρὰ Ἰωάσαφ μοναχοῦ».

Κώδ. 447 ιε' αἰῶνος. Χαρτ.

φ. 221α. Μυθολογικά.

Ἄρχ. Ὀδυσσεὺς ἐκλήθη διὰ τὸ τὴν ἀντίκλειαν τὴν Ὀδυσσεως
 μητέρα ἐγκύμονα ὀδεύουσαν τὸ νήριτον τῆς Ἰθάκης ὄρος, ὅσαν-
 τος πολὺ τοῦ Διός, ὑπὸ ἀγγελίας τε καὶ φόβου καταπεσεῖν καὶ ἀπο-
 τεκεῖν τὸν Ὀδυσσεῖα — ὅθεν Ὀδυσσεὺς διὲ ὅσεν ὁ Ζεὺς.—

Κώδ. 371.

Μαρτύριον Εὐγενίου καὶ τῶν οὖν αὐτῷ ἐν Τραπεζ. μαρτυρησάν-
 των ὑπὸ Ἰω. Σιφιλίνου.

Κώδ. 460 σελ. 42—84.

Ἐπιτάφιος εἰς Θεόκλητον Φιλαδελφείας ὑπὸ Νικηφόρου.

Κώδ. 464.

Μ. Βαλασαμῶνος εἰς τοὺς μάρτυρ. Εὐσταθίου, Ἀντώνιον, Ἰωάν-
 νην τοὺς ῥώσσοις.

124. ἀκολουθ. = Σημειώσεις τελευτ. φύλλου δομεινίου Ει-
 ρήνης κτλ.

555. Σιγίλλιον Διονυσίου πατριάρχου (1688).

563. Ἀντίγραφον τοῦ Καταλόγου.

564. Ἐν τινι τῶν πρώτων φύλλων, ὅτι ἀφιερῶμα τινος τοῦ
 τῶν Παλαιολόγου (Σειρὰ εἰς ψαλιτήρα).

571. Φέρει καὶ τὴν χρονολογίαν. Ἐπὶ περγαμηνῶν χαρτου (5'
 αἰῶνος. Συναξαριστῆς Σεπτ.—Μαρτίου.

608. Ψαλιτήριον μὲ πολλὰς εἰκόνας καὶ σημειώσεις περὶ Δαυὶδ
 Κομνηνοῦ κτλ.

609. Ψαλιτήριον κτῆμα Κωνστ. Μονομάχου.

587. Σοφοκλῆς, Εὐριπίδης καὶ Ὀμηρος.

594, Φλάβιος Ἰώσηπος Νοεμβρ. 1γ'

1) Ἀρχαιολογίας Ἰουδαϊκῆς δώδεκα τελευταῖοι λόγοι, ἀπολε-

σθέντων τῶν πρώτων ἐπὶ καὶ τοῦ πρώτου κεφ τοῦ γ' βιβλίου.

2) «Κατὰ Ἰουδαίῳ» ὡς ἐπιγράφεται ἐν τῷ κώδικι ἦτοι περὶ
Ιουδ. πολέμου Λόγοι ἑπτὰ πλήρεις.

3) Βίος Ἰωσήπου.

595. Φλ. Ἰωσήπου

Ἰουδαϊκὴ ἀρχαιολογία. Οἱ δέκα πρώτοι λόγοι πλὴν τοῦ πρώτου.
1Ἐ' αἰῶνος ἐπὶ περὶ γ. χάρτου.

29. Ἀετίου. Λόγοι 15' Χαρτ. 1στ' αἰῶνος.

24. Ἀριστείδου ρήτορος 1στ' αἰῶνος Χαρτ.

258. Χαρτ. 15'. Ἰωάννου Τζέτζου

τὰ πρὸ Ὀμήρου, τὰ Ὀμήρου καὶ τὰ μεθ' Ὀμηρον. Προτάσσεται
πίναξ ἀκέφαλος.

438. Μιχαὴλ Γλυκᾶ : Χρονικά :

15' αἰῶνος Χαρτ. Ἐφθαρμένος τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος.

439. Μιχαὴλ Γλυκᾶ

ὁ θεολογικὸς πρόλογος μόνον. 8ον. 15' αἰῶνος φ. 77.

17. Ἀνθολόγιον

Σεισμὸς ἐξ οὗ ἔπεσε καὶ ὁ πύργος τῆς Προκύλακος τῷ 7093
σημείωσις ἡγουμενεύοντος τοῦ Βασιλεῦς Παχωμίου.

1456 Μαΐου 12 ἐπεκλήθη τὸ Βασιλεῖον ὁ πατριάρχης
Γεννάδιος τὸ ἑσπέρας τοῦ Σαββάτου τῆς πεντηκοστῆς κατὰ σημ.
ἐν κωδ. 328 ἀκολουθιῶν.

Κωδ. 32. βομβ.

Ἀσάνη Κωνσταντίνου λόγοι περὶ ἀκριβοῦς πίστεως.

ΠΟΙΗΣΙΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑ

Διάλεξις δευτέρα¹

Ἡ μεῦσα τῆς ποιήσεως, ἐπινοηθέντων ὡς εἶπομεν καὶ ἐν
τῇ προηγουμένῃ διαλέξει, δὲν εἶχεν ἀνάγκην νὰ λάβῃ ἔλα τὸ βόδα
ἐκ τοῦ Ἑλλικῶνος, διότι εἴρισεν ἔτοιμα πλεῖστα βόδα ἐν αὐτῇ τῇ
ποιητικῇ παρατάξει τῶν Μεσσηνιακῶν πολέμων, τοὺς ὁποίους ἐν τῇ
προηγουμένῃ διαλέξει περιεγράψομεν ἐν γενικαῖς γραμμαῖς. Ἀληθῶς
διὰ τῆς μυθολογικῆς παραστάσεως τοῦ Ἀρριανοῦ τοῦ Κρητῆος
καὶ τοῦ Μύρωνος τοῦ Πριηνεῖος ἡ ποιητικὴ αἴγλη ἢ περιβάλλουσα
τὰς παραδόσεις τῆς ἀρχαίας Μεσσηνίας ἦτο τοιοῦτη, ὥστε δὲν πα-
ρίστατο ἀνάγκη εἰς τὴν ποιητὴν νὰ πλάσῃ τι ἴδιον. Ἦρκεν νὰ με-
ταχειρισθῇ τοὺς ἀρχαίους μύθους, διότι μυθική, ὡς εἶπον, ἦτο ἡ
παρατάξις τῶν Μεσσηνιακῶν πολέμων. Αἱ ὠραῖαι διηγήσεις περὶ
τοῦ Ἀριστείδου καὶ Ἀριστεμένου, ἔλα ἐκεῖνοι εἰς Ὀρῶλλοι, ἔλα
τὰ ὠραῖα ἐπεισόδια, τὰ ὅποια ξηρῶς σῶς ἀφηγήθη ἐκ τῶν ἀρχαί-
ων πηγῶν, ὅπως περισώζει ταῦτα ὁ Πausανίας, ἔστις ἔγραψεν 800
καὶ 900 ἔτη μετὰ τοὺς Μεσσηνιακοὺς πολέμους, εἶναι ὑπέθεσις ἀ-
τολμῆ διὰ τοὺς ποιητάς. Πρῶτον παρουσιάζεται ὁ Ἀριστείδης, ὁ
τραχὺς ἐκεῖνος βασιλεὺς τῆς Μεσσηνίας, ὁ ἀκαταπάλαιστος πολεμι-
στής, ὁ ἔπολος δὲν ἦταται ὑπὸ τῶν Σπαρτιατῶν, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἰδί-
ας του ψυχῆς κλονιζομένης ἐκ τῆς ἀναμνήσεως τῆς θυγατρὸς, ἣν
ἐσφαγίασε χάριν τῆς πατρίδος. Εἶναι φυσικὸν ἔτι τὸν Ἀριστείδην
ἐμελλε νὰ λάβῃ ὡς ἀριστον θέμα ἢ ποιήσις. Κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς
δευτέρας Ἰταλικῆς ἀναγεννήσεως, ὡς εἶπομεν προχῆς, καθ' ἣν
ἐμελετῶντο τὰ ἑλληνικὰ πράγματα πολὺ, καθ' ἣν οἱ ἀρχαῖοι Ἑλ-
ληνες ποιηταὶ συναπετέλουν κοινὸν μελέτημα ἐπὶ τῶν λογίων μετὰ

1. Συνέχεια ἐκ τοῦ Ν. Ἑλληνομν. τόμ. ΙΣΤ' τευχ. Β-Γ σ. 325.

τῶν μεγάλων ποιητῶν τῆς Ἰταλίας, τοῦ Δάντε, τοῦ Τάσσο, καὶ τοῦ Ἀγγλοῦ Σαίξπηρου, προηγηθέντος τοῦ Ἀλφιέρη, ὅστις μετὰ πολλοῦ πάθους δραματοργήσας συνεκίνησεν αὐτὸν μόνον τοῦ Ἰταλοῦς, ἀλλὰ καὶ τοὺς λοιποὺς Εὐρωπαίους, παρέστη εἰς φιλοδοξῶν τὰ τρόπαια τοῦ Ἀλφιέρη, ὁ Μόντη. Ἡ ψυχὴ αὐτοῦ ἦτο ἐξαλλος ἐκ τῆς ἀναγνώσεως τῶν ἀρχαίων Ἑλλήτων ποιητῶν. Ἡ Ἰταλικὴ ποίησις εἶχε συζυμωθῆ, οὕτως εἰπεῖν, ἐν αὐτῷ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον μετὰ τῆς Ἑλληνικῆς ποιήσεως. Τὰ πρῶτα ποιητικὰ του δοκίμια ἐκδοθέντα τῷ 1854 ἐνεθουσίασαν τὸν Καρδηνάλιον Σκιπίωνα Βοργέζην, ὅστις ἐκάλεσεν αὐτὸν εἰς τὴν Ρώμην. Χωρὶς νὰ καθυσιωθῆ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ὑπὸ τὴν προστασίαν τοῦ Βατικανοῦ προσέλαβε τὴν προσωνομίαν ἀβδῶς ἣν διετήρησε καθ' ὅλην τοῦ τὴν ζωὴν, μὲ ὅλας τὰς πολυτρόπους τύχας τῆς. Μετὰ τὰ πρῶτά του ποιήματα ἔγραψε μετὰ τὴν εἰς Ρώμην μετάδρασίν του τὸν Ἀριστοδήμον. Τὸ τρίπαιον τοῦ Ἀλφιέρη δὲν τὸν ἀφήκε νὰ κοιμηθῆ καὶ μιμούμενος τὸν Ἀλφιέρη ἠθέλησεν νὰ ὑπερακοντίσῃ αὐτὸν ἐν τῇ παρκατάσει τοῦ Μεσσηνίου ἥρωος, ἀλλὰ δὲν εἶχε τὸ πάθος καὶ τὴν δραματικὴν δύναμιν τοῦ Ἀλφιέρη καὶ τὸ δραματικὸν τοῦτο ἔργον του ἀπέδωκε πολὺ ὀλιγώτερον σκηρικὸν ἢ ὅσον τὰ ἔργα τοῦ Ἀλφιέρη. Ἀλλ' ἡ ποιητικὴ γλυκύτης, ἡ μελωδία τῆς Ἰταλικῆς γλώσσης, τῆς ἐπικῆς ἀνεδειχθῆ πρωτεργάτης καὶ ἀριστοτέχνης ὁ Μόντης, αἱ μεγάλοι μελέται τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἰταλῶν ποιητῶν τοῦ παρελθόντος εἶχον προσδώσει εἰς τοὺς στίχους αὐτοῦ τὴν εὐρρυθμίαν καὶ χάριν καὶ γλυκύτητα εἰς τὴν γλῶσσαν αὐτοῦ, ὥστε ἤσχεον ἢ εἰς στίχους μεταβολὴ τοῦ μεγάλου θέματος, τὸ ὅποιον παρέλαβεν ἐκ τῆς Μεσσηνιακῆς ἱστορίας ὅπως συγκινήσῃ βαθύτατα τὰς ψυχάς. Οἱ Ἰταλοὶ γοητευθέντες ἐνόμισαν ὅτι παρέστη ὁ μέγας αὐτῶν ἐθνικὸς τραγικὸς ποιητὴς καὶ ὅτι ἐμελλεν οὗτος νὰ κυριαρχήσῃ τοῦ Ἰταλικοῦ θεάτρου, οὕτινος ἐκυριαρχήσεν ἀληθῶς, ἀλλ' ἐπὶ τινα μόνον χρόνον. Δὲν ἐπέκρωτο ὅμως εἰς τὸν μαθητὴν τοῦ Τάσσο νὰ ἀναδειχθῆ ἐκ τῆς ἀπόψεως τῆς γλυκύτητος καὶ εὐρρυθμίας αἷος ὁ Ἀλφιέρη ἐπὶ μακρῶν κρατῶν τῆς σκηνῆς. Ἀλλὰ τὰ δύο δράματα, τὰ ὅποια ἔπλασε μετὰ τὸν Ἀριστόδημον, ἀνέδειξαν αὐτὸν μέγαν ποιητὴν τῆς Ἰταλίας. Πρὸς ἡμᾶς δὲν συνδέεται τὸσον δὲ τῶν ἄλ-

λων αὐτοῦ δραμάτων, ὅσον διὰ τοῦ Ἀριστοδήμου καὶ διὰ τῆς ἀγάπης αὐτοῦ πρὸς τὸν Ὅμηρον, ἧς ἐνεκεν ἐκληροδότησεν εἰς τοὺς Ἰταλοὺς ἀρίστην μετάφρασιν τῆς Ἰλιάδος τοῦ Ὀμήρου. Ὁ Ἀριστόδημος δύναμαι νὰ εἶπω δὲν εἶναι: δράμα, εἶναι ἢ εἰς τὴν σκηνὴν ἀναβήσας ἀπλῶς τοῦ Πausανίου ὀλίγον μετερρυθμισμένου μὲ παραδόξως ὀλίγην μελέτην τοῦ Ἑλληνικοῦ κόσμου, δι' ἐκεῖνον ὅστις ἐν τούτοις μελετᾷ τοὺς Ἑλληνας ποιητάς. Ἦτο τὸσον εὐκόλον διὰ τὸν Μόντην νὰ ἀνεύρῃ Ἑλληνικὰ ὀνόματα, Μεσσηνιακὰ καὶ Σπαρτιατικὰ, κατάλληλα διὰ τοὺς χρόνους εἰς οὓς ἀνάγεται τὸ θέμα του, καὶ ἐν τούτοις ἀπεναντίας βλέπομεν ὅτι ἡ ἥρωϊς του, ἡ ἑτέρα τῶν θυγατέρων τοῦ Ἀριστοδήμου, περὶ ᾧ γίνεται λόγος ἐν τῷ δράματι, φέρει ὄνομα ἥκιστα Ἑλληνικόν. Ἡ σκηνὴ μᾶς φέρει εἰς τὴν μέσσην ἐξόνην τοῦ Ἀριστοδήμου, ὅστις ἔχει σφαγιάσει τὴν θυγατέρα του, ἔχει ἀλγήσει τὴν ψυχὴν ἐπὶ τῷ παθήματι, ἀλλ' οἱ Μεσσηνιοὶ δὲν γινώσκουσι τὰς λεπτομερείας, τὴν συγκινητικὴν ἐξέλιξιν τοῦ δράματος, τὸ ὅποιον ἔχει παρασταθῆ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ Μεσσηνίου ἥρωος. Ὁ Μόντη παριστάνει ὡς ἀγνώστους τοῖς πολλοῖς τοὺς λόγους, δι' οὓς εἶχε γείνει, ὡς ἐγένετο, ὁ θάνατος τῆς θυγατρὸς τοῦ Ἀριστοδήμου. Ὅτε δὲ ἀνοίγει ἡ σκηνὴ βλέπομεν ὅτι γίνεται λόγος περὶ τῆς σκοτεινῆς μελαγχολίας εἰς ἣν εἶχε βυθισθῆ ὁ Ἀριστόδημος, ὅτι γίνεται λόγος περὶ τῶν φασμάτων, τὰ ὅποια βλέπει ἐνώπιόν του, περὶ τῆς ψυχικῆς του ὀδύνης, περὶ τῆς μονήρους αὐτοῦ ἀναχωρητοῦ δίκην, μεταβάσεως εἰς τόπους ἐρήμους. Ἀνακαλεῖ εἰς τὴν ψυχὴν του τὴν θυγατέρα του, κλαίει ἐπὶ τοῦ τάφου τῆς καὶ μόνον ἐκ τῶν θρήνων του, λέγει ὁ Μόντη, δύναται νὰ ἐννοηθῆ ὅτι πρόκειται περὶ ἀνθρώπου ζῶντος. Ὁ ἐμπιστος αὐτοῦ Γόνιππος ἀπομακρύνει πρὸς στιγμὴν τὸν πρεσβευτὴν τῆς Σπάρτης, ὁ ὅποιος ἔρχεται πρεσβεύων περὶ τῆς εἰρήνης. Εἶναι ἡ ἐπιτυχία τῶν Μεσσηνίων τοιαύτη, ὥστε ἀναγκάζονται νὰ διαπραγματευθῶσιν εἰρήνην πρὸς αὐτοὺς οἱ Σπαρτιάται. Ὁ Γόνιππος ἀπομακρύνει τὸν πρεσβευτὴν τῆς Σπάρτης καὶ τὸν παρακαλεῖ νὰ ἀφήσῃ ἡσυχον τὸν Ἀριστόδημον πλησίον τοῦ τάφου τῆς θυγατρὸς. Ὅταν δὲ μένη μόνος μετὰ Ἀριστοδήμου, τότε οὗτος διηγείται πρὸς αὐτὸν πράγματι τὰ συμβάντα, τὰ ἄγνωστα εἰς τοὺς πλείστους τῶν Μεσσηνίων. Ἐν τῇ σειρᾷ

τῶν διαλέξεων τούτων ἢ ἔχωμεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἀναγινώσκω πρὸ ὑμῶν, κυρίαί μου καὶ κύριοι, μέρη ἔργων τινῶν. Ἐπειδὴ ὁμοίως δὲν εἶναι δυνατόν ἢ ἀνάγνωσις νὰ γίνῃ εἰς τὴν προτότυπον γλῶσσαν, ἢ ἂ μοι ἐπιτρέψητε, ἐσάκις δὲν ὑπάρχει μετάφρασις τις ἄλλη, ν' ἀναλαμβάνω ἐγὼ τὴν λύραν, καλυπτομένην πρὸ πολλῶν ἐτῶν δυστυχῶς ὑπὸ κονιορτοῦ καὶ νὰ πειρῶμαι νὰ μεταφράζω ταῦτα ἐνίοτε καὶ ἐμμέτρως. Διηγείται ὁ Γόνιππος πρὸς τινὰ Λύσανδρον περὶ τοῦ Ἀριστοδήμου, ἕσα ἀνεκοινώθησαν ἐκείνῳ παρὰ τούτου ...

Ἡ διήγησις δὲν εἶναι ἀκριβής. Ἐκείνο τὸ ὅποιον διηγείται ὁ Γόνιππος γινώσκει καλύτερον ὁ Λύσανδρος, ὁ ὅποιος ἦτο ἀρχηγὸς τοῦ Σπαρτιατικοῦ ἀγῆματος, τὸ ὅποιον συνέλαβε τὴν κόρην, τὴν ἐπειὴν ἔχει σώσει ὁ Λύσανδρος καὶ παρέδωκεν εἰς τὸν Σπαρτιάτην Ταλθύβιον, οὗ ἀναγνωρίζεται κόρη, καὶ φυλάσσει αὐτὴν διαρκούντος τοῦ πρώτου Μεσσηνιακοῦ πολέμου. Κατὰ τὰς παραστάσεις τοῦ Μόντη ἡ κόρη τοῦ Ταλθύβιου συλλαμβάνεται ἀιχμάλωτος καὶ ταύτην εὐρίσκομεν παρὰ τῷ Ἀριστοδήμῳ ἀγαπωμένην καὶ θερμῶς ἀνταγαπῶσαν. Ἡ στοργὴ καὶ ἡ εὐγένεια καὶ ἡ φιλοφροσύνη, τῆς ἀγνώστου κόρης πρὸς αὐτόν, ἣν θεωρεῖ ὡς Σπαρτιάτιδα ἀιχμάλωτον, τὴν ἐλκύει ἐπὶ τοσοῦτον ὥστε ἀνταλλάσσονται μεταξὺ αὐτῶν αἰλέξεις πατὴρ καὶ κόρη. Ἐννοεῖται ὅτι εἰς τὸν θεατὴν τὸ πρᾶγμα ἐμπειεῖ ἀριστήν αἴσθησιν, ὅτε γινώσκεται ἀργότερον προΐουσης τῆς δράσεως, ὅτι ἡ ἐρμὴ μετ' ἧς ὁ ποιητὴς παριστάνει ἀυξάνον τὸ πάθος τὸ ὁμοίωμα μεταξὺ τῆς κόρης καὶ τοῦ Ἀριστοδήμου, μέλλει νὰ ἀνέλθῃ εἰς τραγικὴν ὑπόθεσιν, ὅτε ἐξελισσομένου τοῦ δράματος, ὁ Ἀριστόδημος, ὁ ὅποιος ἐξακολουθεῖ νὰ ποθῇ τὴν φανευθεῖσαν θυγατέρα του, ἐρχόμενος εἰς διαπραγματεύσεις πρὸς τὸν Λύσανδρον περὶ εἰρήνης, κατ' ἀρχὰς δὲν δέχεται, ἀλλ' εἶτα ὑπὸ τῶν πραγμάτων πιεζόμενος ἀναγκάζεται νὰ προσχωρήσῃ εἰς τὰ αἰτήματα τῆς Σπάρτης, καὶ νὰ ὑποσχεθῇ μεταξὺ τῶν ἄλλων μετ' ἄλλους ψυχῆς τὴν ἐπιστροφὴν τῆς νομιζομένης θυγατρὸς τοῦ Ταλθύβιου. Θλιβερά ἢ στιγμὴ καθ' ἣν ἡ κόρη μανθάνει τὴν ἀπόφασιν τοῦ βασιλέως, ἀλλ' εἶναι βῆτη ἢ ἀπαίτησις τῆς Σπάρτης νὰ συμπαραληφθῇ αὕτη. Φεύγει αὕτη, ἀλλὰ δὲν λησμονεῖ τὸν Ἀριστόδημον καὶ ἐπιστρέφει. Ἀλλὰ τότε ἔτε ἔχει κορυφωθῆ τὸ πάθος τοῦ Ἀριστοδήμου, πολὺ

μελαγχολικωτέρου ἀποβάντος μετὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ μόνου ἀιχμάλωτος του. Κατὰ σύμπτωσιν ἢ στιγμὴ τῆς ἐπιστροφῆς συμπίπτει μὲ τὴν ἀφίξιν ἀπεσταλμένου ἐκ μέρους τοῦ μελλοθανάτου Ταλθύβιου φέροντος σκυτάλην, ἀγγελμα εἰς τὴν κόρην ὅτι ὁ πατὴρ αὐτῆς ἀποθνήσκει παραγγέλλων αὐτῇ τὰ γραφόμενα ἐν τῇ ἐπιστολῇ. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἀναγγέλλει ὅτι εἶναι θυγάτηρ τοῦ Ἀριστοδήμου καὶ ὅτι παρεδόθη αὐτῇ ὑπὸ τοῦ Λύσανδρου ὅπως ἐκέρχεται ἢ ἀναγνώρισις, ἀλλὰ πολὺ βραδέως, διότι ἐν τῷ μεταξὺ ὁ Ἀριστόδημος εἶχε περιέλθει εἰς ἀπόγνωσιν ἐκ τῆς καταδιώξεως τοῦ φάσματος τῆς θυγατρὸς του, μόνην δὲ παρηγορίαν εὑρίσκειν ἐνθαπτόμενος ἐντὸς τοῦ τάφου τῆς θυγατρὸς καὶ νομιζῶν ἔτι οὕτως αὕτη ἢ τὸν συγχωρήσῃ. Καὶ τοῦτο διότι ὑπῆρχεν ἐγκλημα ἐν τῷ θανάτῳ τῆς θυγατρὸς, δὲν ὑπῆρξεν ἡ ἰδέα τῆς διασώσεως τῆς πατρίδος μόνη, ἀλλὰ καὶ ἄκρατος φιλοδοξία κατακυριεύουσα τῆς ψυχῆς αὐτοῦ. Ἡ σκηνή, καθ' ἣν διηγείται ὁ Ἀριστόδημος εἰς τὸν Γόνιππον τοὺς λόγους τοὺς ἀγαγόντος αὐτὸν εἰς τὸν θάνατον τῆς κόρης ἐν τῇ πρώτῃ πράξει εἶναι ἡ ἀριστὴ τοῦ δράματος. Ὁ Ἀριστόδημος θεωρεῖ καταισχύνην τὸν τοιοῦτον θάνατον τῆς κόρης καὶ δὲν θέλει νὰ ἐκφρασθῇ περισσότερο, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος ὑπὸ τοῦ Γόνιππου διηγείται ὅτι ὁ λαὸς τῆς Μεσσηνιας ἦτο διηρημένος εἰς τρεῖς μερίδας, ἐκάστη τῶν ὁποίων ἤθελεν ἴδιον βασιλέα καὶ ὅτι διὰ νὰ στηρίξῃ τὴν ὑπεψηφιοτήτά του ἠναγκάσθη νὰ θύσῃ τὴν θυγατέρα του καμπτόμενος ὑπὸ τῆς φιλοδοξίας. Διηγείται περαιτέρω τὸν θάνατον τῆς κόρης λέγων: «γινώσκετε τὸν χρησμὸν τὸν ἐπιβάλλοντα ὅπως ἀγνή παρθένος θυσιασθῇ χάριν τῆς σωτηρίας τῆς πατρίδος».

Τραγικὴ ἢ ἐξέλιξις τῆς ψυχικῆς παραχῆς, ἣτις εἶχε κάμει ἀληθῶς ἀνάστατον τὸν Ἀριστόδημον. Ἐν τούτῳ ἔρχεται ἀγὰ ἢ παραμυθία, τὴν ὁποῖαν φέρει ἢ ἀναγνώρισις τῆς διασώσεως τῆς ποθητῆς αὐτοῦ κόρης. Ἡ εἰδησις ἔρχεται ἀργὰ πλέον ὅτε ἐμβάλλει ἐαυτὸν εἰς τὸν τάφον τῆς θυγατρὸς ὁ Ἀριστόδημος ἐπιζιτῶν παραμυθίαν καὶ δικαίως ἐκ μέρους τῆς νεκρᾶς θυγατρὸς του. Ἀλλ' οἱ τάφοι εἶναι βωδοὶ καὶ ἡ συγγνώμη δὲν πρέχεται καὶ στενάζει ἐντὸς τοῦ τάφου ὁ Ἀριστόδημος, ὅτε ἐμφανίζεται ἡ κόρη, ἀκούει τοὺς γόους, καλεῖ τὸν Ἀριστόδημον βάλνοντα πρὸς τὸν τάφον, λαμβάνει τὰ

ξίφος του διὰ νὰ σώσῃ αὐτὸν ἀπὸ τῆς σχεδιαζομένης αὐτοκτονίας. Ἡ ἀθώα κόρη νομίζει, εἰ λαμβάνουσα τὸν σίδηρον δύναται νὰ καταστήσῃ ἀσπλον τὸν πατέρα, ἀλλ' ἐν τῇ καρδίᾳ τοῦ Ἀριστοδήμου τὸν ὅποιον ἔχει καταλάβει μὴνία τοιαύτη, ὥστε οὐδ' αὐτὴν τὴν κόρην του νὰ ἀναγνωρίζῃ. οὔτε ἡ φωνὴ τῆς θυγατρὸς, οὔτε ἡ γλυκεῖα λέξις πατῆρ δὲ ἀντιχεῖ. Ὁ Ἀριστόδημος αὐτοκτονεῖ ἐν τῇ τάφῳ τῆς θυγατρὸς καὶ τὸ δράμα λήγει. Οὕτω λοιπὸν ἐὰν ἐξαιρέσητε ὀλίγα τινὰ μέρη τὸ δράμα τοῦ Μόντη δὲν εἶναι δράμα. Δὲν ἔχει τὴν ποιητικὴν χάριν τοῦ ἄλλου μεγάλου ποιητοῦ. ἔχει τὰς κολλονας κυρίως ἐν τῇ μελωδικωτάτῃ γλώσσῃ. Ἀληθῶς δὲ ὁ γινώσκων τὴν Ἰταλικὴν τέρπεται ὑπὸ τοῦ κηλήματος τῆς μελωδίας τῆς γλώσσῃς ἐείνης. Δὲν ἔχει λοιπὸν τὸ δραματικὸν τὸ ἔργον τοῦτο, ἐὰν ἐξαιρέσητε ὀλίγα δραματικὰ σκηνὰς καὶ συγκινητικὰς διηγήσεις, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὸ σύνολον αὐτοῦ ὡς τραγωδίας, ἢ ὅποια, ἂν καὶ ὁ Μόντη σαξαρῆζῃ ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ δράμασι, μὰς ἀπολλιάσει ἐν τούτοις τῶν πολλῶν φασμάτων. Ἡ τραγωδία τοῦ Μόντη καὶ τοιαύτη οὕσα συνεχίστησεν, ἤρρεσε, ἀκόμη δὲ καὶ σήμερον θυνάμεθα νὰ εἰπωμεν ἔτι: ἂν καὶ δὲν εἶναι τὸ πρῶτον κάσμημα τῆς δραματικῆς φιλολογίας τῶν Ἰταλῶν ἐξεκκολληθεὶ νὰ εἶναι ἐν τῶν ὠραίων ποιητικῶν ἔργων τῆς Ἰταλικῆς φιλολογίας.

Τοιαύτας ὑπεθέσεις δὲν ἴστο δυνατόν βεβαίως νὰ ἀφήτῃ ἀνεκμεταλεύτους ἢ Ἑλληνικὴ ποίησις. Ἐπεὶ οὖν καὶ ἔτι ἀργά, μέλις σήμερον, ἔλαθον γνῶσιν νέας τραγωδίας ἀναφερομένης εἰς τὸν Ἀριστόδημον καὶ δὲν ἐπρόφρατα νὰ παρασκευασθῶ ἕπως ἀναλύσω ταύτην πρὸς ὑμᾶς, εἶναι ἡ τραγωδία τοῦ Κωισταντίνου Ἀγγελοπούλου ὁ Ἀριστόδημος, ἣτις ὑπεβλήθη εἰς τὸν Λασσανεῖον διαγωνισμόν τοῦ παρελθόντος ἔτους ἐπὶ τῆς ἀξίας πολλοῦ λόγου καὶ ὡς ἐβραβεύετο ἴσως, ἐὰν δὲν ἐπεκράτει ἡ ἰδέα ἔτι ὁ Λασσάνης ἀφῆκε τὸ κληροδοτήμα διὰ τραγωδίας οἱ ἐπιτελεῖ δὲν ἔχουσιν ὑπέθεσιν ἐκ τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος. Ὁ μακαρίτης Λασσάνης δὲν ἔθηκεν ἔργον ἔτι τὰ δράματα πρέπει ἀποκλειστικῶς νὰ ἀναφέρονται εἰς τοὺς Βυζαντινοὺς χρόνους. Μὴ θυνάμενος νὰ ἀναλύσω τὴν τραγωδίαν ταύτην ἀρκουμι ἐκλέγων μέρη τινὰ ὠραία αὐτῆς καὶ ἀναγινώσκων ταῦτα πρὸς ὑμᾶς.

Πρὶν ἢ ἐγκαταλίπωμεν τὸν Ἀριστόδημον, εἶχομεν ἕπως οἱ Ἑλλ-

ῆνες πολιτευταὶ συνδυάσωσι μετὰ τοῦ πολιτεῦσθαι καὶ τὸ ἐγμουργεῖν εἴτε θέματα ἐκ τῆς ἀρχαίας ἢ μεσαιωνικῆς Ἱστορίας, εἴτε βραβεύομενα ἐν τῷ Λασσανεῖῳ διαγωνισμῷ εἴτε μὴ. Ἀνοφέρω τὸν Λασσάνην. Ἔως τῆς πολλοῦς εἶναι ἀγνωστος ὁ βίος τοῦ περιέργου τούτου Μακεδόνα, τοῦ καταγεμένου ἐκ τῆς Κεῖρας, ὅστις εἶναι ὁ ἰδρυτὴς τοῦ Λασσανεῖου διαγωνισμοῦ, ὅστις τελεῖται καθ' ἑκάστον ἔτος ἐν τῇ Πανεπιστημίῳ, εἰς τὸ ὅποιον ἀφῆκεν ἑκανὸν μέρας τῆς παρουσίας του ἐκτὸς ἄλλων κληροδοτημάτων. Οὗτος ἠγάπησε τὴν ποίησιν, ὅσον καὶ τὴν πατριδα, ὡπηρέτητε δὲ τὴν πατρίδα τελευταίως ἔσον οὐχὶ τὴν ποίησιν, διότι ἀγαπῶν αὐτὴν δὲν ἀνηγαπήθη ὑπ' αὐτῆς καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸς δραματούργησας δὲν ἐστέφθη, ὑπὸ ἐπιτυχίας. Κατὰ παράδοσιν τινὰ, τῆς ὁποίας τὸ κύρος δὲν δύναται νὰ διαβεβαιώσῃ, ἔγραψεν ὁ Λασσάνης ἐν τῇ Ὀδησσῇ δράμα παραστῆθαι ἐκεῖσε τῇ 1821 καὶ ἔπειτα τραγωδίαν τινὰ, ἢ ὅποια εἶναι ἔτις ἀτυχῆς. Ἐὰν δράματα τοῦ Λασσάνη ἐγράφησαν κατὰ τὴν ἐπαχην, καθ' ἣν αὐτὸς εἰδεάσκεν ὡς διδάσκαλος ἐν Ἑλλάδι. Ἐκεῖ εἶχε μεταβῆ εἰς Μόσχαν, εἰς Ἰνδυστον καὶ ἄλλα μέρη ἀναδεόμενος μετὰ τῶν φιλικῶν ὡς μέλος τῆς Φιλικῆς Ἑταιρίας, ἕπως ἐργασθῆ ὑπερ πατρίδος, εἶχε μεταβῆ τῆς ἐν Δραγατσάνῃ μάχης καὶ φυλακισθῆ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἰψηλάντου κατῆλθε, διὰ μακρὰς περιπέτειας ἀπαγορευθείσης αὐτῷ τῆς εἰς Ἑλλάδα καταβάσεως, διὰ τῆς Γαλλίας εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μετέοχε τοῦ ἱεροῦ Ἀγῶνος κατὰ τὰ δύο τελευταῖα ἔτη. Ἐπειτα ὑπηρέτησε τὴν πατρίδα ὡς στρατιωτικὸς καὶ πολιτικὸς ὑπάλληλος καὶ νομάρχης μάλιστα Ἀθηναίων χρηματίας μέχρι τοῦ θανάτου του συμβάντος τῇ 1867. Τοιοῦτος φιλοπατρις ἀνήρ κατεδείχθη καὶ μεστὸς ἀγάπης πρὸς τὰς Μούσας. Ἐν τῇ διαθήκῃ του ἕως ταῦτα, καθορίζονται καὶ οἱ ἔβροι τοῦ Λασσανεῖου διαγωνισμοῦ, οἵτινες ἔτις ἀτυχῆς ἕτες ἐγένοντο κυριωτῆ ἀφορμῇ τῆς ἀποτυχίας τοῦ διαγωνισμοῦ. Ἔως τοῦτον ἀφελῆται ἢ μετὰ φρασίας τοῦ Ἀριστομένους καὶ Ἰόργου. Εἶναι τοῦτο ἔργον τοῦ Λαφονταίου, οὐχὶ τοῦ Ἰάλλου μυθογράφου ποιητοῦ ἀλλὰ τοῦ Γερμανοῦ Λαφονταίου, ὅστις ἐγεννήθη τέσσαρα ἔτη μετὰ τὸν Μόντην καὶ ἀπέθανε τρία ἔτη μετ' αὐτόν. Κατὰ περίεργον δὲ σύμπτωσιν οἱ σύγχρονοι αὐτοῦ συγγραφεῖς εἰλκεσθησαν ὑπὸ τῆς Μεσομνηστικῆς Ἱστορίας. Ὁ Λαφονταῖος οὗτος εἶναι κυρίως μὴ

ἱστοριογράφος, ὅστις ἔγραψε 200 περίπου ἔργα, καὶ σπουδάζας τὴν θεολογίαν μετέσχε τῷ 1872 τοῦ Γαλλογερμανικοῦ πολέμου ὡς ἱεροκήρυξ. Δύο μυθιστορίαι τοῦ Λαφονταίνου ἀναφέρονται εἰς Ἑλληνικὰ θέματα, ἡ Ἀρκαδία καὶ ὁ Ἀριστομένης καὶ Γόργος. εἶναι ἀμφότερα διηγήματα, τύπου διηγηματικῆς ἀφηγήσεως τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου Μεσσηνιακοῦ πολέμου. Ἐν τῷ δευτέρῳ θέτει τὴν σκηνὴν αὐτοῦ ὁ Λαφονταῖνος οὕτως ὥστε νὰ περιλαμβάνη καὶ ἐπεισόδια τοῦ πρώτου πολέμου καὶ ἐπεισοδιακῶς διηγείται εἰς διαφόρους διαλόγους τὰ κυριώτατα ἐπεισόδια τοῦ πρώτου Μεσσηνιακοῦ πολέμου. Ὁ Ἀριστομένης τοῦ Λαφονταίνου παριστάνεται ὡς ἕγγονος τοῦ Ἀριστοδήμου. Ὁ δὲ Γόργος εἶναι γνωστὸς ὡς υἱὸς τοῦ Ἀριστομένου ἐν τῷ Παισανίᾳ, καὶ λαμβάνει εἰς γάμον τὴν κόρην ἐκείνην, ἡ ὁποία, ὡς εἶπομεν, ἔσωσε τὸν Ἀριστομένην ὅτε συλληφθεὶς ὑπὸ Κρητῶν τοξοτῶν ἤχθη εἰς ἐπαυλὴν τινα, ὅπου εἶδομεν ὅτι ἠλευθερώθη ὑπὸ τῆς κόρης αὐτῆς, ἡ ὁποία κατοπιν ἐνυπνίου μεθύσκει τοὺς συλλαβόντας τὸν Ἀριστομένην καὶ ἀπαλλάσσει τὸν δεσμῶν αὐτόν. Ὁ Ἀριστομένης ἐκ τούτου διὰ τὴν σωτηρίαν δίδει αὐτῇ σύζυγον τὸν υἱὸν τοῦ Γόργου. Ὁ Λασσάνης καίτοι χρηματικὸς διδάσκαλος κατὰ περίεργον σύμπτωσιν δὲν ἔλαβε τὴν κόπον νὰ ἀνοίξῃ τὸν Παισανίαν ἢ Λεξικόν τι, ὅπως ἀνεύρη πραγματικώτερα ὀνόματα, ἀλλ' ἔλαβεν ἐκ τοῦ γερμανικοῦ τὰ ὀνόματα. Καὶ ἀνορθογραφίας θὰ εὑρητε ἐν τῷ βιβλίῳ αὐτοῦ καὶ γραμμικὰ λάθη. Ἀλλὰ παρ' ἑλα ταῦτα θὰ ἀναγνώσω τεμάχια τῆς μεταφράσεως, διὰ νὰ εἶητε κατὰ τὰ 1820, κατὰ τὰ εἰρη καὶ ἔξῃ ὁ Κοραῆς, πῶς ἐγράφετο ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ἐκείνων τῶν χρόνων, ὅτι δὲν ἐγράφετο καθὼς θέλει νὰ γράφωμεν αὐτὴν ἢ μιξοελληνικῇ ἐκ Παρισίων καὶ Λονδίνου σχολῇ. Ὁ Λασσάνης γράφει, μὲ ὄλα του τὰ γραμματικὰ λάθη, μὲ πολλὴν χάριν τὴν γλῶσσαν τὴν καθαρῆς αὐτῆς, εἰς τὴν ὁποίαν εἶμεθα καὶ σήμερον συνηθισμένοι. Καὶ δὲν λέγω τοῦτο περὶ τοῦ Λασσάνη μόνον ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν παλαιόντων κατὰ τοῦ προαιωνίου τυράννου οἱ γράφοντες ἱστορικὰ ἔργα, ὁ Ριγας, ὁ Κωλέττης κλ. οἱ ἐπιφανέστατοι τῶν ἀνδρῶν τῶν χρόνων ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἐξ ἐπαγγέλματος δὲν ἦσαν λόγιοι, μετεχειρίζοντο τὴν γλῶσσαν καθαρῆς αὐτῆς. Εἶχε συνδεθῆ πρὸς τὴν ἀνάστασιν τοῦ

ἔθνους ἡ ἰδέα τῆς ἀναστάσεως τῆς γλώσσης. Ὁ Ἀριστομένης μεταβλίνει μετὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ Γόργου, μικροῦ παιδίου ἀκόμη, εἰς ἔρημον ἄλσος τοῦ Λύκου παρὰ τὸ σύνορον τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Ἀρκωνικῆς, ἀποσυρθεὶς ἐκεῖσε διότι δὲν εἶχεν ἐπιστῆ ἢ ὄρα τῆς ἐπαναστάσεως. Αὐξάνεται τὸ παιδίον ἐκεῖ καὶ ὁ Ἀριστομένης παρέχει αὐτῷ τόξον ὅπως μανθάνῃ τὸν χειρισμὸν αὐτοῦ κυνηγῶν θηράματα εἰς μακρυνὸς ἐκδρομάς. Ἡμέραν τινὰ μεταβλίνει εἰς καλύβην ἐνθα διέμενον Σπαρτιάται, ἐν τῇ ἔξῃ ὁ γέρον Ὀϊβαλος καὶ ἡ θυγάτηρ αὐτοῦ Ἀρχιδάμεια καὶ ἡ κόρη αὐτῆς Θεώνη σύζυγος τοῦ Φιλάνθου τὸν ὁποῖον ἡ ἱστορία παριστᾷ ὡς ἡγούμενον τῶν Περθευιῶν, τῶν οἰκισάντων τὸν Τάραντα τῆς Σικελίας. Ὁ Φιλάνθος ἐξορισθεὶς δὲν παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ τὴν Ἀρχιδάμειαν διότι αὐτὴ δὲν ἠκολοίθησε τὸν σύζυγον ὅπως μὴ ἐγκαταλείπῃ τὸν γηραιὸν πατέρα. Τὰ παιδιά βλέπουσι ἀλλήλα καὶ γνωρίζονται χαίροντα. Βλέπουσι μετὰ τοῦ παιδικοῦ ἐκείνου βλέμματος χόροντες ἐπίσης τοῦ περὶ αὐτὰ ἀγροῦς καὶ κατ' ὀλίγον γεννᾶται παιδικὸς ἔρως, ὅστις ἐν τῇ ἱστορίᾳ τοῦ Λαφονταίνου ἐνθυμίζει τὰς πρώτας σελίδας τοῦ Δάρνιδος καὶ τῆς Χλῆς τοῦ Λόγγου. Ὁ δὲ μικρὸς αὐτῶν ἔρως αὐξάνεται καὶ κορυφούται ὅτε ἔρχεται ἡ ὄρα καθ' ἣν ὁ Ἀριστομένης θέλει νὰ ἐγκαταλείπῃ τὴν μόνωσιν καὶ νὰ μεταβῇ εἰς τὴν Ἀρκαδίαν καὶ τὸ Ἄργος διὰ νὰ εὔρη συμμάχους κατὰ τῆς Σπάρτης. Τότε ἀγγέλει οὗτος εἰς τὸν υἱὸν τοῦ τὴν ἀπόφασιν του, ὅτις εἶχεν ἤδη ὑπονοήσει ὁποῖα ἦτο ἡ θέσις του ἐν τῇ Μεσσηνιακῇ κοινωνίᾳ, καὶ ἐπίου πατρὸς υἱὸς ἦτο ἕνεκα συνδυασμοῦ γεγονότων τὰ ὅποια εἶχον ἐμολογήσει εἰς αὐτόν εἰ καλυδίται ἐκ Σπάρτης. Ἐν τῷ μεταξὺ ἐν τῇ ἀνταλλαγῇ τῶν σκέψεων τῶν δύο μικρῶν ἐγένετο ἡ συμφωνία νὰ γείνωσι σύζυγοι, καὶ ἐὰν ἐχωρίζοντό ποτε ἕνεκα πολέμου τῶν Μεσσηνίων καὶ Σπαρτιατῶν, εἶχον ὑποσχεθῆ ὅτι δὲν ἤθελον λησμονήσει ἀλλήλους. Ἐπιβάλλεται εἰς τὸν Γόργον [ὑπὸ τοῦ πατρὸς νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς τὸν πόλεμον, ὅστις μέλλει νὰ ἀρχίσῃ μετ' οὐ πολὺ καὶ ὁ υἱὸς τοῦ Ἀριστομένου] αἰθανόμενος τὰς ὑποχρεώσεις, τὰς ὁποίας ἔχει ὡς ἀπόγονος τῶν Ἀλκυονίδων νὰ πολεμήσῃ ὑπὲρ τῆς πατρίδος, ὑπόσχεται εἰς τὸν πατέρα του νὰ πρέξῃ τὸ καθήκον του. Ἀλλὰ συνεπῆς πρὸς τὰς ὑπο-

σχέσεις του μετὰ τὰς πρώτας μάχας ἐνθουμείται τὴν Θεώνην, ἣν δὲν λησμονεῖ ποσῶς. Ἐν μέσῳ διαφόρων ἐπεισοδίων τοῦ πολέμου δὲν λησμονεῖ τὴν Θεώνην, ἐνθουμείται τὸν τελευταῖον ἀποχαιρετισμὸν ὅστις εἶχεν ἐγκαταλείπει αὐτῇ ἐντυπώσεις ἀληθινῶν. Αἱ πολεμικαὶ ἀτυχολοίαι καὶ οἱ κίνδυνοι δὲν ἐμποδίζουσιν αὐτὸν νὰ ἐπισκεφθῇ τὴν καλύβην καὶ νὰ ἀνανεώσῃ τοὺς ἔρκους του καὶ νὰ ὑπενθυμίσῃ πρὸς τὴν Θεώνην ὅτι πρὸ ἔθλον τὸν πόλεμον θὰ τὴν λάβῃ σύζυγον τούτου περπατουμένου. Ὁ Γόργος εἶναι τέκνον γνήσιον τοῦ θεολόγου συγγραφέως του. Ἐχει τὸ φιλόανθρωπον, τὸ τὸ κοσμοπολιτικόν. Ὅπως ὁ συγγραφεὺς ὡς ἱεροκῆρυξ τοῦ Πρωσσικοῦ στρατοπέδου θὰ ἐπεθύμει νὰ συγγράψῃ ἱστορίαν εἰρηνικὴν, οὕτω τὸν Γόργον ἐπλάσε μὴ θέλοντα τὸν πόλεμον, προτιμῶντα νὰ εἶναι ἄνθρωπος περισσότερον ἢ Μεσσηνίος, ἐν τῇ τοῦ πατρὸς ἢ ψυχῇ διακαίεται ὑπὸ παθους ἐναντίον τῶν Σπαρτιατῶν καὶ διὰ τὸ ἀδι-ἀλλακτον μῆκος ἀποθίνει ἀσπονδὸς ἐχθρὸς αὐτῶν. Ἐν τούτοις τὸ φιλόανθρωπον καὶ τὸ κοσμοπολιτικόν δίδουσι χροιάν εἰδυλλιακὴν εἰς τὴν ἀφήγησιν ταύτην τὴν περιλαμβάνουσαν ὑπὸ τύπον μυθιστορίας τοὺς Μεσσηνιακοὺς πολέμους. Τὸ εἰδυλλιακὸν αἰσθημα ἀξάνεται καὶ ὑπὸ πυκνοῦς ἔρωτας τοὺς ὁποίους κατέχουσιν εἰς τὴν ἱστορίαν αὐτὴν ὁ Λαφρονταῖνος, διότι καὶ δύο ἄλλους ἔρωτας ἔχομεν ἐν τῇ μυθιστορίᾳ ταύτῃ. Αἱ περιπέτειαι τοῦ δευτέρου Μεσσηνιακοῦ πολέμου δὲν σταματῶσι τὸν Λαφρονταῖνον, δὲν λησμονεῖ αὐτὸς καὶ τὸν πρῶτον πόλεμον καὶ διηγείται τὰ διάφορα ἐπεισόδια αὐτοῦ, καθὼς δὲν λησμονεῖ καὶ τὰ κατὰ τὸν Πικυκλίαν καὶ διηγείται τὴν ἀρπαγὴν τῶν Καρυατίδων παρθένων, τὴν κατάρριψιν τοῦ Ἀριστομένου εἰς τὸν Κριαῖδαν καὶ τὴν διάσωσιν αὐτοῦ. Τὸν κοσμοπολιτικόν, οὕτως εἶπεν, χαρακτήρα τοῦ συγγραφέως εὐρίσκομεν ἐν τῇ χαρακτῆρι τοῦ Γόργου.

Πρὶν ἐξακολουθήσω σὰς ὑπενθυμίζω τὸ ἐπεισόδιον τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ βῆσις τῆς μυθιστορίας ταύτης. Μεταξὺ τῶν ἐπεισοδίων τοῦ Ἀριστομένου κατὰ Πausaniam εἶναι ἐκεῖνο καθ' ὃ ἔτε τὸν συνέλαβον οἱ Κρήτες τοξόται ἐσώθη, καθὼς εἶπομεν, ἀπὸ τὴν κόρην τὴν κατοικοῦσαν εἰς τὴν ἑπαυλίαν καὶ ἔδωκε τὴν κόρην ταύτην εἰς γάμον εἰς τὸν Γόργον. Αὐτὸ λαμβάνεται ὡς βῆσις. Ἡ Θεώνη γίνεται σύζυγος

τοῦ Γόργου. Μεταχειρίζεται ὁ συγγραφεὺς τὸ ἐπεισόδιον αὐτὸ διὰ νὰ πλέξῃ περὶ αὐτὸ δὴ τὴν τὴν μυθιστορίαν.

Εἰς τὴν χάριν ταύτην δὲν ἀνθίσταται πλέον ὁ Ἀριστομένης ἀφ' οὗ ἡ ἔρωμένη τοῦ υἱοῦ του ἔσωσε τὴν ζωὴν του ἀπαλλάσσασα αὐτὸν ἀπὸ τῶν Κρητῶν. Τὸ εἰδυλλιακὸν τοῦ χαρακτῆρος τοῦ Θεολόγου συγγραφέως δεικνύεται καὶ εἰς τὸ ἐπεισόδιον τὸ ἐπιτελεσθέν παύσει ὁ Ἀριστομένης παραλοβῶν τὴν Θεώνην εἰς τὴν Ἴφραν, τὸ βουνὸν ἔπου περὶωρισθῆ ἢ τελευταία ἀντιστασις τῶν Μεσσηνίων. Καὶ πρὶν ἢ ἀναεῖθῃ εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἀφίνει τὴν Θεώνην εἰς σπήλαιον καὶ ἀνέρχεται εἰς Ἴφραν ἔπου γνωρίζει εἰς τὸν υἱὸν του ὅτι προορίζει δι' αὐτὸν, ὡς σύζυγον, τὴν σῶτειράν του. Πῶς ὀνομάζεται; τὸν ἔρωτῃ ὁ Γόργος. Λυσίτελλος ἀπαντᾷ ψευδῶς ὁ Ἀριστομένης. Ὁ υἱὸς θορυβεῖται ἐπὶ τῇ ἀκούσματι, ὁ πατήρ θέτει εἰς αὐτὸν τὸ ἐλλειμμα μεταξὺ τῆς ἀγάπης τοῦ πατρὸς καὶ τῆς πατρὸς καὶ τῆς ἀγάπης τῆς ἔρωμένης καὶ προσκαλεῖ αὐτὸν νὰ δώσῃ ἔρκον ὅτι ἡ σῶτειρά του θὰ γείνη σύζυγος αὐτοῦ. Οὗτος κάμπτεται ὑπὸ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ πατρὸς καὶ δέχεται νὰ λάβῃ σύζυγον ἐκεῖνην, τὴν ὁποῖαν ἐπιβάλλει ὁ πατήρ φανταζόμενος ὅτι εἶναι ἄλλη ἢ ἐκεῖνη τὴν ὁποῖαν ἀγαπᾷ.

Ὅταν δὲ μεταβάλῃ εἰς τὸ σπήλαιον, γίνεται ἡ μνηστῆρα ἐν τῇ Θεώνῃ ἔχει κεκαλυμμένον τὸ πρόσωπον καὶ χωρὶς ὁ Γόργος νὰ εἴη καὶ τὴν ὄψιν αὐτῆς καλὴν ἢ κακὴν. Τότε ἀποκαλύπτεται ἡ Θεώνη καὶ συγκινητικὴ γίνεται ἡ στιγμή τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Γόργου καὶ αὐτῆς. Ἄλλ' εἶναι ἡ τελευταία ἡμέρα τῆς Ἴφρας. Οἱ Μεσσηνιοὶ δὲν ἀντέχουσιν εἰς τὸν τραχὺν κατὰ τῆς Σπάρτης πόλεμον καὶ χρησμοὶ δυσολίνοι ἐπισπεύδουσιν τὴν λύσιν. Ἡ λεύκη ἢ ὀρθ.α ἢ ὁποῖα ἔλεγεν ὁ χρησμός ὅτι ἐὰν δραχμὴ ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ ποταμοῦ θὰ προδηλώσῃ τὴν πτώσιν τῆς Μεσσηνίας ἔχει λιγύσει ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ὑδάτων τῶν παρασυρόντων αὐτὴν. Τὴν ἀνερθεῖν ὁ Γόργος. Τοῦτο εἶναι ἀρκετὸν διὰ τὸν δυστυχῆ Ἀριστομένην καὶ ἀναγκάζεται νὰ ἐγκαταλίπῃ τὴν Μεσσηνίαν παύσας πλέον νὰ νομίζῃ ὅτι αὐτὸς θὰ εἶναι ὁ ἐλευθερωτὴς τῆς πατρὸς του. Ἀναγνωρίζει ὅτι ὁ μόνος δυνάμενος νὰ ἀνορθώσῃ νέαν Μεσσηνίαν εἶναι ὁ υἱὸς του. Πράγματι ἀποφασίζεται ἡ ἐγκατάλειψις τῆς πολιορκουμένης ἀκροπόλεως. Ὁ βασιλεὺς τῶν Μεσσηνίων τὰ με τοῦ υἱοῦ καὶ τῶν γυναικῶν καὶ πα-

ἔων ἔχει κάποιε τὴν θύμασίαν ἐκείνην καὶ ποιητικὴν ἔξοδον τὴν ἔποιν ἐῖλομεν περιγραφομένην ὑπὸ τῶν παραδόσεων τὰς ὁποίας διεφύλαξεν μέχρις ἡμῶν ὁ Πικυανίας. Ἡ κατακλείς τοῦ ἔργου τοῦ Λαφρονταίνου εἶναι ἔχει μόνον ἢ ἐγκατάλειψις τῆς Ἡρας. ἀλλὰ καὶ ἡ συμβολή, νὰ καταλάβωσι τὴν Ζήκυνθον καὶ ἐκεῖθεν νὰ ἐφορμῶσι κατὰ τῶν παραλλίων τῆς Σπάρτης. Ὁ Γόργος ἔμως παρουσιάζεται μετὰ τὸν κοσμοπολιτικὸν τοῦ χαρακτήρα καὶ θέλει μᾶλλον τὴν εἰρήνην, θέλει νὰ καταστήτῃ τοὺς Μεσσηνίους εὐδαίμονας, εἰότι ἡ εὐδαιμονία εἶναι τὸ μεγαλεῖον τῆς πατρίδος. Γνωρίζει τὰς μαύρας σελίδας τῆς ἱστορίας τῆς Μεσσηνίας, ἀλλὰ δὲν δύνανται ἤδη οἱ Μεσσηνιοὶ νὰ εὕρωσιν εὐδαιμονίαν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῆς πατρίδος. ἀλλὰ πολὺ μακρὰν θὰ εὐδαιμονήσωσιν εἰς τὴν Σικελίαν, ἐν ἣ κείζεις ἐν τῇ Ζάγκλη τῶν ἐπιχωρίων Σικελῶν τὴν πόλιν εἰς ἣν ἔδωκε τὸ πρῶτον τὸ ὄνομα τῆς Μεσσηνίας. Τὴν Μεσσηνίαν ἀπαντῶμεν πρὶν ἢ καταπλεύσιμεν εἰς τὸν Γάραντα. Εὐτυχεῖς οἱ νέσι αἰκίτορες τῆς Μεσσηνίας ἢ ἴεραν τινὰ βιέπουσιν ἐπισκιαζομένην τὴν εὐτυχίαν τοῦ Γόργου, ὅτε ἔρχεται ἐκ Ραδου τὸ ἄγγελμα ὅτι εἶχε ἀποθάνει ἄκατρις, φυχὰς καὶ δυστυχίης ὁ Ἀριστομένης, ὅστις δὲν εἶχεν ἀκολουθήσει εἰς τὴν Σικελίαν τὸν υἱόν.

Τοιοῦτον τὸ ἥγημα τὸ ὅποιον μετέφρασεν ὁ Λασσάνης, τοῦ ὁποίου ἢ φιλοπατρία ἐμφανίζεται καὶ ἐν τῇ ἐκλογῇ τοῦ ἔργου. Ἀληθῶς ὑπάρχουσιν ἐν αὐτῇ σκηνᾷ τινες ἐνθυμιζοῦσαι τὰ πέντρια κακὰ εἰς τὸν Λασσάνην. Ἡ σκηνὴ τῶν Μεσσηνίων θεριζόντων τοὺς ἀγροὺς χάριν τῆς Σπάρτης, χάριν τῶν ξένων, ἢ θεία τῶν Μεσσηνίων παρθένων, αἱ ἔποισι ἐστὲ φθῆσαν χάριν τοῦ δεσπότη, ἢ ἰδέα τοῦ κεκυρότος Μεσσηνίου τοῦ φέροντος βεβύ φερειον πρὸς τὸν δεσπότην, θὰ ἐνεθύμιζον αὐτῷ ἀναλόγως σκηνὰς ἐκ τῆς πατρίδος ἱστορίας, θὰ ἐνεθύμιζον αὐτῷ τοὺς λόγους δι' οὓς ἠναγκάζετο μακρὰν τῆς πατρίδος νὰ περιμένη τὴν ἡμέραν καθ' ἣν θὰ ἦτο προωρισμένον νὰ πελεμήσῃ ἐν Δραγατζάνῳ, καθ' ἣν θὰ ἦτο προωρισμένον νὰ διακριθῇ ἀγωνιζόμενος ἐν τῷ ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγῶνι τῆς νεωτέρας Ἑλληνικῆς πατρίδος. Ἡ σκηνὴ τοῦ κεκυρότος Μεσσηνίου θὰ ἐνεθύμιζεν αὐτῷ σκηνὴν ἀνάλογον τοῦ Ρήγα τοῦ Φερραίου, ἣτις ἐνέπνευσεν αὐτῷ τὸ αἰσθημα τῆς ὑποχρεώσεως τοῦ νὰ ἀναλάβῃ τὸν ἐναντῖον τῶν Τούρκων

ἀγῶνα, τὸ αἰσθημα ἔπερ ἐγέννησεν ἢ κατηναγκασμένη εἰσβάσις ποταμίου τινός, καθ' ἣν ὑποχρεώθη κεκυρῶς νὰ ἀναλάβῃ ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ Τούρκου τινὰ διὰ νὰ διαπεράσῃ αὐτὸν εὐτω πέραν τοῦ πλημμυρίσαντος ποταμοῦ.

Ὁ Ἀριστομένης εἶναι ἄξιος πράγματι νὰ τύχῃ δραματικῆς διαπραγματεύσεως, ἣς καὶ ἔτυχε. Τὸ ὄνομα τοῦτο ἐνθυμίζει ἡμῖν καὶ ἕνα τῶν κλητέρων ποιητῶν τοῦ νεωτέρου δραματολογίου, ὅστις καὶ ἄλλως ἔδειξε τὴν πρὸς τὴν Ἑλλάδα συμπάθειάν του τοῦ Καβαλλότη. Οὗτος δὲν ἠγάπησεν ὡς ποιητῆς τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ ὡς πολιτευόμενος καὶ ὁπωσδήποτε δρῶν θερμὴν ἐπέδειξεν συμπάθειαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα. Ἀληθῶς ἔχει τι τὸ Ἑλληνικὸν ἢ ψυχὴ τοῦ Ἰταλοῦ τούτου ποιητοῦ, θέλοντος ἀπαύστως νὰ μελετᾷ τὴν ἀρχαιότητα καὶ κατεχόμενος ὑπὸ ἐνθέου ζήλου πρὸς τὴν ἀρχαίαν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἴσου συμπαθεῖντος πρὸς τὴν νεωτέραν Ἑλλάδα. Ἡ Φρόνη καὶ τὰ ἄλλα ἔργα αὐτοῦ πλουτιζόμενα ὑπὸ πολλῶν συμειώσεων δηλοῦσι ἔτι πρὶν ἢ γείνη ποιητῆς, ἠθέλησε νὰ γείνη φιλόλογος καὶ ἱστορικός. Ὡς ποιητὴν δὲν τὸν κατατάσσομεν εἰς τοὺς πρώτους τῆς Ἰταλίας, ἀλλ' ὡς ἱστορικὸν εἶσε καὶ εἰς τοὺς δευτέρους. Ἐκ δευτέρων καὶ τρίτων πηγῶν δανειζόμενος τὴν μελέτην αὐτοῦ περὶ τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου ἐπιδιώκει μᾶλλον ἀγάπην πρὸς αὐτὴν ἢ γνώσειν νὸ ἐπιδείξῃ. Καὶ διὰ τοῦτο ἔσον χωλαίνουσι τὰ ἱστορικὰ αὐτοῦ σημειώματα, τόσον χωλαίνουσι καὶ αἱ παράστασις τοῦ ἀρχαίου Ἑλληνικοῦ κόσμου, ὅς ἐδικαιούμεθα νὰ περιμένωμεν ἀπὸ αὐτόν. Ὁ ἥρωες αὐτοῦ εἶναι μεταμφιεσμένοι εἰς Ἑλληνας ἐνδεδυμένους Ἰταλικὴν ἐνδυμασίαν, ἐν ἣ οἱ παγκόσμιοι ἥρωες ἔχουσιν ἐν τῇ ψυχολογίᾳ αὐτῶν τι τὸ κοινόν καὶ τὸ καθολικόν, ὅπως ὁ Γόργος τοῦ Λαφρονταίνου. Ἀλλ' οὐχ' ἦτο τὸ δράμα τοῦτο καίτοι μεγάλως κατηγορηθὲν ἐν Ἰταλίᾳ ἔχει πολλαχοῦ σκηνὰς ὠραιότητας. Τὸ δράμα κατηγορήθη ὑπὸ δύο τάξεων, ὡς λέγει ὁ ἴδιος ἐν τῷ προλόγῳ τῆς ἐκδόσεως τοῦ 1877. Ἀφ' ἑνὸς ὑπὸ τοῦ Βατικανοῦ καὶ ἀφ' ἑτέρου ὑπὸ τῶν Σχολαστικῶν. Οἱ ποιηταὶ δὲ ἀναλάθωσι τῶν ἀγῶνα, λέγει ὁ Καβαλλότης κατὰ τῶν παλαιοκαθολικῶν καὶ τῆς ἕλης Ἐκκλησίας, ἢ ὅπως πολέμῳ μὲ ἀφορισμοὺς καὶ μὲ ἀναθέματα. Δὲν ἐπολέμησεν ἔμως τὸν Καβαλλότην τὸ Βατικανόν, ἀλλὰ καὶ ἡ

Ἰταλική φιλολογία. Οἱ ἱστορικοὶ καὶ εἰ φιλολογοῦντες εἶχον κατακρίνει αὐτὸν ἀνατρέποντα ἐν πολλοῖς διὰ τὴν νεωτέρα ἱστορικὴ ἐπιστήμη καθώρισε. Καθώρισε τὴν θέσιν ἑκατέρου ἀπέναντι ποιητικῆς διαπραγματεύσεως ἱστορικῶν θεμάτων καὶ ὑπέδειξε ὅτι ὁ ποιητὴς ἔχει σχετικὴν ἐλευθερίαν, ὅπως διαπραγματεύεται τὸ θέμα τοῦ ἱστορικοῦ. Ἄλλ' ὁ Καβαλλότης βρῖναι πέρην τοῦ δέοντος ἀνατρέπων τὴν ἱστορίαν ἢ μὴ παραδεχόμενος πρῶτον ἱστορικά, τὰ ἑποῖα εἶναι τόσο κοινά, ὥστε νὰ μὴ δύναται ἄνευ κατηγορίας νὰ παραστή ὑπέρμαχος τοῦ ἀντιθέτου πᾶς τις ἔστω καὶ ὁ ποιητὴς. Μεταξὺ τῶν ἄλλων ἔκεινο τὸ ὅποιον μόνος δικαιολογεῖ ἐν τῇ προλόγῳ τοῦ εἶναι ἢ ἐπιμονὴ τοῦ νὰ παραστή τὸν Τυρταίου χωλὸν δημοιδάσκαλον Ἀθηναῖον, ἐνῷ οὐδεὶς τῶρα πιστεύει τοῦτο. Ἄλλ' ἡ ποιητικὴ ἄδεια τὴν ὅποιαν ὑπόσχεται νὰ δικαιολογήσῃ ὁ Καβαλλότης ἐν τῇ μεταφράσει τοῦ Τυρταίου, τὴν ἐπίαν δὲν ἔχω ὑπόψει μου, ἢ ποιητικὴ αὕτη ἄδεια παρέχει ὡραίας σκηνὰς τοῦ δράματός του. Τὸ δράμα τοῦ Καβαλλότη ἔχει, ὡς εἶπον ὡραίας σκηνὰς.

Δὲν θεωρῶ περιττὸν νὰ προσθέσω ὅτι τὸ δράμα τοῦ Καβαλλότη εἶναι γεγραμμένον εἰς τὸ πεζόν. Ἐκτὸς τῶν ὡραίων σκηνῶν αἴτινες ἀπαντῶνται ἐν τῇ ἀναπτύξει αὐτοῦ, ἔχει καθόλου τι τὸ δημοσιογραφικόν, οὕτως εἰπεῖν, τὸ μέχρις ἀφελείας νεωτερίζον. Ὅλα αὐτὰ αἰ πέτραι αἰ δυνάμεναι νὰ λαλήσωσι, τὸ ἕμοιον χρῶμα τοῦ οὐρανοῦ τοῦ σκεδαννυμένου ἐπὶ τῆς Μεσσηνίας καὶ τῆς Λακωνικῆς εἶναι νεωτερισμὸς ἄκρως ῥωμαντικὸς ἢ μᾶλλον νοσηρὸς. Καὶ ἰδοὺ ἀμέσως ἐν τῶν ἐλαττωμάτων δι' ἃ κατακρίθη ὁ Καβαλλότης ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων αὐτοῦ. Ἡ ἐπιγραφὴ ἢ γεγραμμένη ἐπὶ τοῦ ὄριου τῆς Μεσσηνίας καὶ Λακωνικῆς, εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν δὲν ἦτο διαδεδομένη ἢ γραφὴ, εἶναι ἀναχρονισμὸς, καὶ τοιοῦτοι οὐκ ὀλίγοι ὑπάρχουσιν ἐν τοῖς σχολίοις καὶ τῆς ποιήμασιν αὐτοῦ. Ἡ ὑπόθεσις ἔχει ὡς ἑξῆς: Ἡ μνηστὴ τοῦ Ἀριστομένους εὕρισκεται ἐν Σπάρτῃ αἰχμάλωτος, ἀγαπᾷ δὲ αὐτὴν Σπαρτιάτης τις, τὸ ὄνομα τοῦ ἐπῶλου εἶναι γνωστὸν ἐκ τοῦ Πausanίου, ὁ ὅποιος συγχρόνως, τοιαῦτα δυνατόν νὰ συνέβαινον καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους χρόνους, ὡς καὶ εἰς τοὺς νεωτέρους, ἀπατᾷ καὶ Σπαρτιάτιδά τινα, εἰς ἣν ὑπόσχεται νὰ τὴν λάβῃ σύζυγον. Ἡ μνηστὴ δμως τοῦ Ἀριστομένουσιν οὐδὲν ἀνταποκρίνεται εἰς τὸν

ἔρωτα τοῦ Σπαρτιάτου ποθοῦσα διακκῶς νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὸν ἀγαπημένον τῆς Ἀριστομένην. Μία τῶν ὡραιότερων σκηνῶν τοῦ δράματος εἶναι ἐκείνη, καθ' ἣν ὁ Ἀριστομένης ἀναλαμβάνων τὴν ἡγεσίαν καὶ ἄγων αὐτὸς τοὺς Μεσσηνίους εἰς τὸν ἀγῶνα, κατακινᾷ ἐπὶ τοσοῦτον τοὺς Σπαρτιάτας, ὥστε ματὰ τὴν πρώτην μάχην φυγάδες εἰς Σπαρτιάται καταφεύγουσιν εἰς τὴν Σπάρτην ἐν ὀδυνηρᾷ καταστάσει. Ἡ Σπάρτη ἔχει κλονισθῆ ἀπὸ βάρβρων. Ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως, ἐπὶ τοῦ ναοῦ τῆς Χαλκιοίκου Ἀθηνᾶς, ἔρχονται αἱ κόραι καὶ ψάλλουσιν ὕμνους εἰς τὴν Ἀρεῖαν Ἀφροδίτην. Ἡ σκηνὴ παρίστα τοὺς τρέσαντας, τοὺς ὑποχωρήσαντας Σπαρτιάτας, εἰς οὓς ἀπέδιδον τὸ κλισχρὸν τοῦτο ἐπώνυμον. Ἄλλ' ὁ Καβαλλότης ὅστις νεωτερίζων ἐν πολλοῖς δὲν δύναται νὰ ἐμποτισθῆ ἐκ τῶν ἀρχαίων Ἑλληνικῶν χαρακτήρων ἐπέτυχε θυμασίως ἐν τῇ σκηνῇ ταύτῃ εἰς δύο μικρὰ ἐπεισόδια. Τὸ πρῶτον, μητρὸς τίνος Σπαρτιάτιδος ἢ ὅποια ἔρχεται νὰ μάθῃ παρὰ τοῦ βασιλέως εἰδήσεις περὶ τοῦ υἱοῦ τις, περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τῆς μάχης. Ζητεῖ τὸν υἱὸν τῆς. Ὁ Σπαρτιάτης βασιλεὺς ἀπαντᾷ μὴ θέλων νὰ πλῆξῃ τὴν μητρικὴν, αὐτῆς κερδίαν ὅτι ἐπιστρέφει. Δὲν θέλει γὰρ τῇ εἰπεῖν ὅτι ἀπέθανεν. Καὶ ἐν τούτοις λέγει τὴν ἀλήθειαν. Ἄλλ' ἐν τῇ συγχύσει τῶν συγκεχυμένων εἰδήσεων εἶναι γνωστὸν ὅτι οἱ ἐπιστρέφοντες εἶναι οἱ τρέσαντες, ὅχι οἱ ἠττημένοι, ἀλλ' οἱ φυγάδες, καὶ ἐκβάλλει κραυγὴν πόνου ὀδυνηρὴν ἢ μήτηρ λέγουσα: Ἐπιστρέφει, εἰς τὸν δεχθῶ. Ἐν τῇ βραχυτάτῃ, ταύτῃ σκηνῇ ἔχομεν γνησιωτάτην Σπαρτιατικὴν εἰκόνα, ἀνάλογος τῆς ὅποιος καὶ ἡ σκηνὴ τοῖς μνηστῆς, ἣτις ἔρχεται νὰ μάθῃ περὶ τοῦ μνηστῆρος τῆς, ἀλλὰ μανθάνει βλέπουσα κατὰ γῆς τὸ κράνος, τὸ δόρυ, καὶ τὴν ἀσπίδα τοῦ μνηστῆρος ὃν ἔχει κρατήσῃ ὡς λάφυρον ὁ Ἀριστομένης, καὶ ἐκβάλλουσα κραυγὴν ἀρχεταί τῶν θρήνων. Εἶναι φυσικὸν τοῦτο διὰ τὰς εὐπαθεῖς καρδίας, ὡς ἢ τῆς νεάνιδος, ἀλλ' ὁ βασιλεὺς ἐκφωνεῖ ἐπιτυχέστατα δημιουργῶν Σπαρτιατικωτάτην σκηνήν: Ἀφήσατε τὰς γυναῖκας τῶν φυγάδων νὰ θρηνῶσι. Ὡραία εἶναι ἢ ἐκ τῆς συγχύσεως ἀναθάρρησις τῶν Σπαρτιατῶν. Ἡ Σπάρτη εἶχε κλονισθῆ ἐκ βάρβρων. Οὐδεμία ἐκ Σπάρτης ἔμμεως σωτηρία. Ἐνθυμοῦνται ὅτι κατὰ χρησμὸν παρὰ ξένου θὰ ἔλθῃ ἡ σωτηρία, ὅτι κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκείνην στρέφονται εἰς ὀφθαλμοὶ τῶν πρὸς ἀττημὸν χω-

λαίνοντα ἄνδρα ὅστις βλίνει πρὸς αὐτοὺς λέγων ὅτι ἐστάλη ἐξ Ἀθηνῶν γελῶσι πάντες κατειρωνευόμενοι αὐτοῦ καὶ μανθάνουσι ὅτι εἶναι ποιητής. Ἔχει πολλοὺς ποιητὰς τειούτους ἢ πόλις τῶν Ἀθηνῶν ἢ ἐπερίσσευες καὶ ἤλθεσ πρὸς ἡμᾶς; Ἐρωτῶσιν οἱ Σπαρτιάται. Ἄλλ' αἱ εἰρωνεῖται παύουσιν, ἔταν ἐν τῇ γενικῇ ἀπελπισίᾳ ἕνεκα τῆς ἀισχροῦς ἡτις ἀναβαλὴν μεταξὺ τῶν ἀγαλμάτων τῶν Θεῶν ὁ χωλὸς ποιητής, ἀποβάλλη τὴν ράβδον του, τὸ ἐλέμμη του φλογίζηται ὑπὸ ἀγνώστου φλογός ἢ ὀψις του προσλαμβάνη, τι τὸ ἰδεῶδες καὶ ὑπερφυσικὸν καὶ μὲ θυματικὴν μετάφρασιν τῶν στίχων. ὧν μετάφρασιν τοῦ Τυρταίου ἀνέγνωσιν ὑμῖν προχθές, ἐκφωνῆ ὁ Τυρταίος ὀλόκληρον τὸ γνωστὸν ποίημά του, ἐν ἐκ τῶν ἀρίστων ἐκ τῶν περισωζομένων του ποιημάτων, δι' ὧν ἠδυνήθη νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς Σπαρτιάτας. Ἡ μνηστὴ τοῦ Ἀριστομένους εἶναι, αἰχμάλωτος τοῦ Σπαρτιάτου ὅστις ἐπιμένει νὰ γείνη σύζυγός του ἔχων ἰδίαν μνηστὴν. Ἄλλ' ἐν ὥρᾳ σκηνῆ μεταξὺ τῶν δύο παρθένων, τῶν δύο νεανίδων, μανθάνει ἡ μνηστὴ τοῦ Ἀριστομένους πρὸς τῆς μνηστῆς τοῦ Σπαρτιάτου ὅτι εἶχεν οὗτος ὑποσχεθῆ γάμον πρὸς αὐτὴν καὶ ὅτι ἀπατᾷ ἀμφοτέρως. Μνήμων τῶν ὑποχρεώσεων τῆς πρὸς τὸν Ἀριστομένην ἢ μνηστὴ αὐτοῦ ἀποκρούει τὰς αἰτήσεις τοῦ Σπαρτιάτου ὅστις ἀναλαμβάνει νὰ ἐκδικηθῆ αὐτὴν καὶ τὴν Μεσσηνίαν. Ἐν τῇ σκηνῇ καθ' ἣν ἐπέρχεται ἡ ἀπόκρουσις τῶν αἰτήσεων τοῦ Σπαρτιάτου, ἡτις εἶναι δύναται τις εἰπεῖν, ἡ ὠραιότερα τοῦ δράματος, ὁ Ἀριστομένης βλέπει τὴν μνηστὴν αὐτοῦ καὶ πλησίον αὐτῆς τὸν Σπαρτιάτην. Νομίζει ὁ Ἀριστομένης ὅτι ἡ μνηστὴ τὸν προδίδει, ἐν ᾧ λέγει πρὸς αὐτὴν τὰ πάντα ἔληξαν καὶ ὅτι εἶναι ἀνάγκη 300 ἀνδρῶν, διὰ νὰ ὀρμήσῃ ἐναντίον τῆς Σπάρτης καὶ ἢ νὰ ἐπιτύχῃ ἢ νὰ χαθῶσι. Χωρὶς δὲ νὰ προφθάσῃ νὰ ἐξηγηθῆ ἡ μνηστὴ, ὁ Ἀριστομένης νομίζει ὅτι τὸν προδίδει ἐν συμφωνίᾳ μετὰ τοῦ Σπαρτιάτου καὶ πλησσει εὐτω τὴν μνηστὴν του. Πράγματι ὁ προδότης οὗτος ἀνεκόινωσε τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐξόδου τῶν Μεσσηνίων καὶ ἐπορμῶσιν οἱ Σπαρτιάται μετὰ τοῦ Τυρταίου καὶ ἰξαναγκάζουσιν ἐξ ἀπελπισίας τὴν ἐξοδὸν τοῦ Ἀριστομένους. Ταῦτα περὶκου δύναται νὰ κάμῃ πιστευτὰ μία παράδοσις. Ἄλλ' ὁ Καβαλλότῃ προετίμησε νὰ φονεύσῃ τὸν Ἀριστομένην, οὕτω δὲ νικήσῃ οἱ Σπαρτιάται καὶ ὁ Τυρταίος βλέπων στεφανούμε-

νον τὸ ἔργον του ἀπερχεται εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ εἶναι ἐκείνους ὅστις λέγει τὴν τελευταίαν λέξιν. Ἀναβιδάζει τὸν Τυρταίον ἐπὶ τῆς σκηνῆς μετ' ἰδιαζούσης ἀγάπης διὰ τὸ ἔργον τοῦ ποιητοῦ, ὅστις ἤγαγεν εἰς ἀναθάρρησιν τοὺς Σπαρτιάτας, καὶ διὰ τοῦτο μία τῶν ὠραιωτέρων σκηνῶν τοῦ δράματος εἶναι καὶ ἐκείνη καθ' ἣν μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τῶν στίχων, εἴτινες ἐνέπνευσαν θάρρος εἰς τοὺς Σπαρτιάτας, ἔρχεται κεκαλυμμένος ὁ Ἀριστομένης διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ τὴν γ.ωστὴν κατὰ τὰς παραδόσεις σκηνὴν τῆς ἀναθήσεως ὑπ' αὐτοῦ δόρατος εἰς τὴν Χαλκιοικὸν Ἀθηνῶν ἀπὸ τῶν λαφύρων τῶν Σπαρτιατῶν, καὶ εὐρίσκειται ἀντιμέτωπος τοῦ ποιητοῦ. Ὀλίγον πιθανὴ ἢ ποιητικὴ αὐτῆς σκηνῆς καὶ ὀλίγον πιθανὸς ὁ τρόπος καθ' ὃν εὐρισκόμενος ὁ μέγας ποιητής πρὸ τοῦ μεγάλου μαχητοῦ συγκινεῖται καὶ ἐθυμίζει εἰς αὐτὸν τὴν παλαιὰν φιλίαν Μεσσηνίων καὶ Ἀθηναίων, καὶ θαυμάζει ὁ ποιητής, τὸν μαχητὴν καὶ ὅχι μόνον ἐπιτρέπει εἰς αὐτὸν νὰ ἀπέλθῃ σῆρος, ἀλλὰ καὶ εἶπει εἰς αὐτὸν βνήθειαν νὰ ἐξέλθῃ ἀβλαβῆς πρὸς τὴν Μεσσηνίαν. Τίσι ταῦτα ποιητικὰ καὶ μυθιστορικὰ διηγήματα ἔτινα ἐνέπνευσεν ἡ μεγάλη σειρὰ τῶν ἀγῶνων τῆς Μεσσηνίας κατὰ τὸν πρῶτον καὶ δεύτερον Σπαρτιατικὸν πόλεμον. Βλέπετε, κύριαι κύριοι, ὅτι δὲν ἐχρηιάσθη πολλὴ ἀπομάκρυνσις ἐκ τῶν ἀρχαίων παραδόσεων, ὅπως δημιουργηθῶσι ποιητικὰ ἀριστουργήματα. Τοῦτο ἔμως, τὸ ὅποσον συμβαίνει εἰς τοὺς Μεσσηνιακοὺς πολέμους ἐν τῷ Ἀριστοδήμῳ καὶ τῷ Ἀριστεμένῳ, δὲν συμβαίνει καὶ εἰς τὰ ἄλλα θέματα, εἰς τὰ ὅποια οἱ ποιηταὶ ἀναζητήσαντες ἱστορικὴν βλῆν ἠναγκάσθησαν νὰ δεχθῶσιν ἀπὸ τοῦ Ἑλικῶνος τὰ βίδια διὰ νὰ στεφανώσωσι τοὺς ἥρωας αὐτῶν τοὺς ὁποίους εἶτε δὲν εἶχε στεφανώσαι εἶτε δὲν εἶχεν ἐπικρῶς στεφανώσαι ἡ Ἱστορία.

ΕΠΙΣΤΟΛΗ

τοῦ καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κ. Σίμου Μενάρδου

25 Ἰουλίου 1922

Φίλε κ. συνάδελφε,

Τὰ ἐν τῇ 15᾽ Γόμφῳ τοῦ Ν. Ἑλληνομνήμονος (1922 σ. 34—54) ἐκδοθέντα ἰαμβικά ποιήματα πάντα σχεδόν εἶναι ἄξια προσοχῆς. Ἀλλά τινων τὸ ἀντίγραφον—ἴσως τὸ τοῦ βιβλιογράφου—εἶναι τόσον σφαλῆρον, ὡστ' ἔχουσιν ἀνάγκη διορθώσεων, ὅπως κατανηθῶσιν.

Οὕτω π. χ. ἐν σελ. 40 19 ἀντί

ὡς μέγροι δεσμῶν ἢ βροντῇ τῶν ἐσχάτων
γραπτέον ἔΓσμῶν.

Ἐν σελ. 41 ὁ 2 στίχος παραγγέλλει

μὴ πρὸς χάριν δικάζε, μὴ κλέπτῃν ΛΥσηΣ

ἤτοι ἀκολούθησιν, διότι τὸ δῶσθι οὐδὲν λέγει.

Τὸ εἰς τὴν βασίλισσαν Εὐδοκίαν ἐπιτόμβιον διδάσκει πῶς πρέπει νὰ κατασκευασθῇ διαφανῆς ὁ τύμβος αὐτῆς,

ὡς ἂν Ῥωμανὸς ὁ γλυκὺς
οὐχὶ συννεύσις ἀλλὰ συνἘΓνέτις
ἔχοι παρηγόρημα τὴν θεωρίαν.

Ἐν σελ. 42, 9 στίχος ἀναγνωστέος:

ὡστὰ πρὸς ὅσα νεῦρα πρὸς νεῦρα θέσαι

(οὐχὶ θέσεις)—ἢ σὸλκιγέ τῆς ἀναστόσεως δηλαδὴ.

Οἱ δὲ δύο τελευταῖοι στίχοι (12, 17) ἀναγνωστέοι

καὶ γὰρ προπέμπων τὴν ἀναπνοὴν τέως,
οὐκ οἶδας εἰ σπίασιαις εἰσπνοὴν ἔει.

(οὐχὶ εἰς πναήν). Ἡ φράσις Ἰστοσελική πρὸς περὶ ἀναπνοῆς 5 σ. 473 α 2 «πολλάκις τὸ πνεῦμα συμβαίνει σπᾶν». Ὅθεν καὶ ὁ Στέτιος ὁ

Ἐμπειρικός πρὸς λογικούς Α', 129 «Τούτων δὲ τὸν θεῖον λόγον... δι' ἀναπνοῆς σπᾶσαντες».

Ἐν σελ. 43 ὁ μὲν 11 στίχος ἀναγνωστέος

εἰς ἔΥΣιν, εἰς κἀθαροὺς ἀγνωσμίτων
ἦται ἀμαρτιῶν, —οὐχὶ ῥῖψιν.

ὁ δὲ 14 λέγει πόθω

τῆς σῆς ἈΠαστραπτούσῃΣ αἰγλήν εἰκόνας
οὐχὶ ἀστράπτουσον, ὅπερ ἀσόντακτον καὶ ἄμετρον.

Ἐν σελ. 44, 13 ἡ γρᾶια πυλωρὸς τοῦ πατρικίου ἀποκρίνεται εἰς τὴν περὶ τῶν γονέων τῆς ἐρώτησιν

Μήτηρ Ἰερυνύς, ΤΟΥ Ἄ' Ἀλίστρους σπᾶρος,
οὐχὶ πᾶς.

Ἐν σελ. 45, 15 χρειάζεται στιγμῇ

στρατηγέτην | καὶ κηροπώλην. Ἐν βλέψαι μόνον θέλω κλ.
καὶ ἐν σελ. 47, μετὰ τὸ τέλος τοῦ 2 στίχου.

Ἐν σελ. 49 τὸ ἀπὸ στίχου 13 ἀκέφαλον ποίημα περιγράφει εἰκόνα, παριστώσαν Ἀνασταςιν. Καὶ ὁ μὲν α' (13) στ. συμπληρωτέος ἴσως

εἰς γῆν τραπεῖσιαν τὴν ΔΕ νεκρὰν οὐσίαν
ὁ δὲ 18 εἰς κακῶς φέρει φθορᾶς. Τὸ

ἀνθ' ἵν φθορὰ γένοιτο τῶν παιθῶν ἄνω
θὰ σημαίγη λύσις, ἄφθοις τῶν ἀμαρτημάτων.

Τὸ ἐπόμενον ποίημα περιγράφει Ἀποκαθῆλωσιν.

Ἐν σελ. 50 οἱ εἰς τὸν ἀρχιστράτηγον Μιχαὴλ στίχοι οἱ περιγράφοντες εἰκόνα ἀποτελοῦσι δύο ποιήματα, ὧν τὸ α' λήγει εἰς τὸν 18 στ. τὸν φέροντα ὁμοτέλειαν καὶ παύσαν.

Τὸ δε πρὸς τὴν ὑψηλὴν τοιχογραφίαν τοῦ Ἀρχαγγέλου τετράστιχον τοῦ Θεοφάνους γραπτέον

Πρὸς ὕψος ἤρθης, ὡς μετόρουΣ φῦσιν,
ὡς ἂν, Μιχαήλ, καὶ δι' αὐτῆς εἰκόνας
ἐχθροὺς καταρράξει ΛΣ εἰς Ἄδου βάθος,
ὕψων με τὸν σὸν οἰκέτην Θεοφάνην

Τὸ ὡς ἂν σημαίνει ἵνα, κατὰ τὴν τότε συνηθισμένην χρᾶσιν. Πρὸς

ἀνωτ. 41, 15 καὶ 57, 7 καὶ Χριστοφόρου Μυτιληναίου ἐκδ. Kurz 90, 5.

Οἱ τελευταῖοι τρεῖς στίχοι ἐγράφησαν ὡς ἐκ τοῦ Μιχαήλ ἤτοι ὡς ἀπίνιτοις τοῦ Ἀρχαγγέλου, ὡς καὶ οἱ ἐν σελ. 52 δύο στίχοι 21—2 «(Ὁ) ἰσοπέτε πιστοὶ κτλ.»

Ἐν σελ. 51 τὸ β' τετράστιχον ἀναφέρεται εἰς τοὺς ἐπὶ τῆς εἰκόνας μάρτυρας

Οὔτοι σός εἶσαι κλήρος,

καὶ εἴχεται

θεαύσειαν ἔχθροὺς προσηλαῖς θεοφάνους;

ἕπερ ἀναγνωστῆον προσηλαῖς, ἤτοι τοὺς προστάλλοντας τὸν Θεοφάνην δαίμονας.

Τοῦ ἐπομένου τετραστίχου ὁ μὲν β' (10) στίχος θέλει ἐρωτηματικὸν «ποῦ θεός χριστιανῶν;», ὁ δὲ δ' (12) χρήζει διορθώσεως. Ἐντὶ σοῦς νόμας, ἕπερ ἄτοπον περὶ Χριστοῦ, γραπτῶν τοῦς νόμας ἤτοι τοὺς ἐπιτοῦ νόμας ὁ Θεοφάνης (πρὸλ. σ. 40, 2 «ταῖς βλέπουσιν ἐνθεοστατούς νόμας» φέρει ἡ βέβλος).

Ὁ 51, 17 στίχος ἀντὶ

ἔχεις φίλαγγας ἀσθενεῖς τῶν ἀγγέλων

ἀναγνωστῆος Εὐσθενεῖς. (Πρὸλ. Χριστοφόρου Μυτιληναίου 27, 41).

Ἐν σελ. 52, 13 τὸ χεῖμα συμπληρωτέον (κατὰ τὸ ἐν σελ. 50, 13)

σύ, Γαβριήλ, δὲ καὶ στρατῶν τῶν μαρτύρων

ἔχων [φάνη] σύμμαχος Θεοφνεῖ.

Τὰ εἰς τὸν κύρ Ἰωσήφ ἐπιτόμβια εἶναι δύο, ὧν τὸ β', ἀποτεϊνόμενον πρὸς τὸν Χάρωνα, εἶναι διςστίχον, ἔπειτα δὲ (ἀπὸ τοῦ 5 στίχου) ἔχομεν ἄλλο ἐπιτόμβιον

Βάρδα μεγίστου τῶν σχολῶν δομεστίκου

τετράστιχον, ἐξείρον τὴν θλίψιν τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ

Ὁ τόμβος οὗτος τῶν στρατευμάτων τάφος,

ἢ τοῦ μεγίστου τῶν σχολῶν δομεστίκου; κτλ.

Καὶ τοῦ εἰς τὸν Κατακαλῶν ποιήματος ὁ 20 στίχος θέλει ἐρωτηματικόν,

Σὺ δ' ὦ Χάρων ἄπληστε, κέρδος ἦν τί σοι

τάτε προσελθεῖν καὶ λαβεῖν ἀριστά;

Ὁ δὲ ἄμετρος 25

αὐταῖς δικαιοσύνην εὐμενῶ ἴδε

ἀναγνωστῆος

αὐτὸς δίκαιον τοῦτον εὐμενῶς ἴδε

Καὶ ὁ 20 εἶναι ἄμετρος καὶ ἀδικανόητος.

27

δὲς ἀνταμοιβὴν μοριόβλαπτον χεῖρον

καὶ ρεῦσαν αἶμα λύτρον κήσιν πταισμάτων

εἰς σὺναπτον τάξιν ἐνθα μαρτύρων

πιθανῶς δὲ γραπτῆος

ΔέΞαι καὶ ταῦτον [αὐτὸν δηλ.] τάξιν ἐνθα μαρτύρων.

Οἱ δὲ τρεῖς τελευταῖοι στίχοι (σελ. 54, 9—11) δὲν ἀνέχουσιν εἰς τὸ ποίημα.

Καὶ οἱ ἄλλοι 6 (ἀπὸ 12—17) μέχρι τῶν δύο στίχων ἀποτελοῦσιν ἕτερον ἐπιτόμβιον τοῦ Κατακαλῶν.

Οἱ λοιποὶ 11 (ἀπὸ 18 μέχρι 28) εἶναι ἄλλο ποίημα, δοκίμιον ἀδυνατοῦ ποιητοῦ, ὡς αὐτὸς ὁμολογεῖ ἐν τῷ ἐπομένῳ Ὁ 19 ἴησει.

Ὁ δ' ἐν σελ. 51, 1 τε. ἀντὶ τὸν νοῦν ἔχων σὺνδρομον ἀναγνωστῆος σὺνδρομον, καὶ ὁ 21 ἀντὶ

καταφύλασθων ὡς μίτην τῶν πλησίον

διορθωτέος, Εἰς μίτην.

Τὸ ἐν σελ. 57 πεντάστιχον ποίημα τοῦ Θεοδώρου πρὸς τὸν ὁμόνομον μάρτυρα λέγει

Καὶ κλήσις ὄντως, ὦ Θεόδωρε, μόνη

ἢ σή, βοηθεῖν οἶδεν ἐν περυσίαις.

Ὁμωνόμοι δὲ καὶ πόθῳ γράψα τί σε

ὑπερβλύσαις, μάρτυς, ἢ τῆ χρηστότητι;

ὡς ἂν φανῆ σε ζῶντα πλοῦτον ἐν δίῳ.

ἀλλὰ τὸ φανῆ γραπτῶν φιλῶν σὺ (ὁ Θεόδωρος), ἤτοι, ἵνα σε κληθῇ.

Τὸ ἐν σελ. 57 «εἰς τὸν αὐτὸν» γραπτῶν «εἰς τὴν αὐτὴν» ἤτοι εἰς τὴν γυναῖκα τοῦ Ἰωβ, καὶ τὸ ἄμετρον

τριπλοκῆς δ' ἄμοι στέφανον ἢ πλιγῆ πλέχει

γραπτῶν τριπλονΝ

Τὸ ἐν σελ. 58, 6 ποίημα περιγράφει εἰκόνα τῆς γεννήσεως τοῦ ΝΕΟΣ ΕΛΛΗΝΟΜΝΗΜΩΝ ΤΟΜ. ΙΣ'

Σωτήρος, χάριν δὲ τοῦ μέτρου πρέπει νὰ προτιχθῇ τὸ ἄρθρον, ὅπερ πιθανώτατα ἤθελε γράψαι ἐριθρὸν ὁ βιβλιογράφος.

(1) συναναρχὸς πατὴρ υἱὸς ἀχρόνως.

Τέλος ἐν σελ. 54 ὁ ἄιειτρος καὶ ἀσύντακτος 3 στ. ἀντι

οὐκ ἔχων ἂν τόλμησιν, οὐδ' οὕτως ἔχων

πρέπει ν' ἀναγνωσθῇ οὕτως Εἶχον ἂν, ὅπερ ἐγράφη ὡς ἀπόδοσις τοῦ εὔπερ προτύπου; ὠνομαζόμεν.

Ἄλλ' ἰδιαιτέρος πρέπει νὰ γίνῃ λόγος περὶ τῶν ἀπὸ σελ. 47 — 49 ἐπιγραμμάτων, περὶ ὧν εὐλόγος εἶναι ἡ εἰκασία τοῦ Κρουμβάχερ ὅτι «δύναται ν' ἀποδεδῶσιν εἰς τὸν Πιερικίον, τὸν Χριστόφορον δηλ. τὸν Μουτλιτναῖον».

Τὰ 4 πρῶτα (τ'—δ') — ὡς τὰ παρὰ Kurz 25, 98, 101, — ἀναφέρονται προφανῶς εἰς εἰκόνα, πιθανῶς τοιχογραφίαν, περιστῶσαν τὴν Θεοτόκον, τὸν Χριστὸν καὶ τὸν «συμπαθῆ» βασιλέα Κωνσταντῖνον, ὑπὲρ οὗ ἡ Θεοτόκος ζητεῖ μακροβιότητα. Τίς ὁ Κωνσταντῖνος οὗτος; Ἄν ὁ γράφων εἶναι πράγματι ὁ Χριστοφόρος, ὁ ἀκρόσας κατὰ τὸ πρῶτον ἡμῶν τοῦ ΙΑ' αἰῶνος, αἱ ἐπ' αὐτοῦ ζῶντες βασιλεῖς ἦσαν Κωνσταντῖνος ὁ Π' (1025—28) καὶ ὁ Θ', ὁ Μονομάχος (1042—54). Ἄλλ' ἐπειδὴ περὶ τοῦ Π', δηλ. τοῦ ἀναξίου ἀδελφοῦ καὶ διαδόχου Βασιλείου τοῦ Βουλγαροκτόνου, ἠδύνατο καταλλεγότερον ἢ περὶ παντὸς ἄλλου νὰ λεχθῇ ὅτι κατεῖχε τριπαποπατρόκληρον (θρόνον), ὡς ἕγγονος τοῦ Κ. τοῦ Πορφυρογεννήτου, ἕγγονου τοῦ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνος, εἶναι πιθανώτατον ὅτι οὗτος ἐξυμνεῖται, καὶ ἐκρομῆτως ἢ περὶ τοῦ Χριστοφόρου εἰκασία ἐνισχύεται.¹

Ἐν τῷ πρώτῳ λοιπὸν ἡ Θεοτόκος λέγει πρὸς τὸν Σωτήρα, προσάγουσα ἱκετηρίαν. Ἀντιγράφω ὅλον τὸ ποίημα περιστάνων διὰ κεφαλαίων στοιχείων τὰς ἀναγκαῖας διορθώσεις καὶ ἐντος ἀγκυλῶν τὰς συμπληρώσεις τῶν σημειουμένων χωμάτων —

Εἰδυῖσα, σῶτερ, οὐδαμῶς ἄλλη πλέον
τῆς συμπαθείας ἀρετῆ χαίρον[ιὰ σΕ],
τὸν συμπαθῆ γῆς δεσπότην Κωνσταντῖνον,
τριπαποπατρόκληρον ἔλκοντα [ρεφέας],

1. Ἄλλο ἐκμήριον θεωρῶ τὴν ἐν σελ. 13 χεῖρην τοῦ ὄρου δεσπότη γῆς Αὐθόνων, αἰετὶ Ρωμαίων, ἣν μετὰ μακρὰν (ἀπὸ τοῦ Ἀγαθίου) ἀγορησίαν ἐπανήρξατο ὁ Ἰωάννης ὁ Γεωμέτρης, ὃν μιμεῖται πολλαχῶς ὁ Χριστοφόρος.

οὐ ν' ἴν πυκνωτῶ, σὺ μιμουμένη τρόπους,
καθῶς ἐφικτόν ἐστι θνητῆ [μου φύσει]
Αὐτῷ [τῷ] συμπάθει γούν, ὦ [φίλον] τέκνον·
ἐκ καρδίας αἰτοῦντι νεῦσ(Ο), ἐν τάχει
[ὡς τῆς πορούσις] γῆς λαχεῖν καὶ τοῦ πόλου
καὶ μέχρι γῆρας ἐσχάτου καλῶς φθάσει Ν.

Ὁμοίαν ἐναλλαγὴν τῶν χρόνων (αἰτῶ) λαχεῖν καὶ φθάσειν μεταχειρίζεται καὶ ἐν τῷ γ' ὁ ποιητὴς (αἰτῶ) φθάσειν καὶ μετασχεῖν. Εἶναι δὲ γνωστὸν ὅτι ὁ Χριστοφόρος ἦτο τολμηρότατος εἰς τὴν γραμματικὴν. Πρὸς τὸ μακρὸν σύνθετον τριπαποπατρόκληρον πρὸς τὸ παρὰ Kurz 1, 14 κηροσταλακτόκαυτος ὁ, 17 ἄρματοτροχηλάτης 75, 22 ὀλολαμπρόχρουν κτλ.

Καὶ τὸ β' ποίημα περιέχει διάλογον Χριστοῦ καὶ Παρθένου, ἱκετευούσης ὑπὲρ τοῦ βασιλέως.

ΧΡ. Τί πρὸς δέησιν ἐκφέρεις τῶν χειλέων;
ΤΟΥΣ ΣΟΥΣ λογισμοὺς ἐξετάζων, Παρθένα,
σκοπὸν τὸν ἔγνω καὶ τίνος χάριν δέη,

ΘΚ. Ναί, τέκνον, εἶδα τοῦτο καὶ καλῶς ἔγνω
Ἵπὲρ γὰρ ἀνδρὸς δεσπότη γῆς Αὐθόνων

Ταύτην φέρωσσι μὴ παροπτέην κρίν ΠΣ.

ΧΡ. Οὐκ ἂν παροφθῇ μητρὸς ἱκετηρία!
πέρας γὰρ αὕτη λήψεται, μὴ διατάσῃ.

ΘΚ. Θάρρει τὸ λοιπὸν, βασιλεῦ Κωνσταντῖνε
ἀκηκῶς νῦν ὢν περ ἦρας νῦν λόγων.

Τὸ γ' ποίημα εἶναι δύο χωριστὰ τετράστιχα, περὶ αὐτῆς τῆς εἰκό-
νος ἀποτελοῦντα διαλόγους· τὸ α' ἑρμηνεῖα πρὸς τὸν Θεατὴν, ἔχει οὕτως:

Σκοπὸς λόγων Μητρικῶν πρὸς Δεσπότην
ἢ τοῦ τραφέντος πορφύρα σωτηρία

Θεατῆς. Πῶθεν δὲ τοῦτο γνωστὸν καὶ πῶς, φράσον.

— Ἐπιπέτα τοῦτον ἄτικρον; τῆς ἐλπίων.

Τὸ δὲ β' τετράστιχον εἶναι διάλογος Χριστοῦ καὶ Παρθένου.

ΧΡ. Τί, μήτερ, αἰτεῖς συμπαθῶς κινουμένη;

ΘΚ. Τὸν γῆς κρατοῦντα πορφύρας βλαστὴν φθάσειν
εἰς μακρότητα τῶν χρόνων καὶ τῆς ἄνω
δόξης μετασχεῖν.

ΧΡ. Εἰσακούσω, Παρθένε.

Καὶ τὸ ἀκόλουθον (δ') ποίημα ἀναφέρεται εἰς τὴν αὐτὴν εἰκόνα,
ἧς ἐξαίρει τὴν ὁμοιότητα. Πιθανῶς δὲ καὶ τὸ (ε') οἷ δημοσιεύονται
2 στίχοι, περιελάμβανεν εὐχὴν τοῦ Κωνσταντίνου. Εἶναι φανερὸν ὅτι
ὁ ποιητὴς—ἐάν ἦτο ὁ Χριστοφόρος, νεώτατος ἔτι—ἔγραψεν ἐπανε-
λημμένα δοκίμια περὶ τοῦ αὐτοῦ θέματος, ζητῶν τὸ κάλλιον.

Ἵμέτερος

ΣΙΜΟΣ ΜΕΝΑΡΔΟΣ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΤΩΝ ΚΩΔΙΚΩΝ
ΤΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΩΝ
ΓΙΑΝΗ ΤΗΣ ΕΘΝΙΚΗΣ

Γ'.

ΚΩΔΙΚΕΣ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΑΔΕΣΙΟΥ ΚΟΛΥΒΑ:

223

Χαρτ. 0,20×0,14 Αἰῶνος XIX (φ. 32).

«Ἀκολουθία καὶ βίος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Κοσμά τοῦ ἱε-
ρομάρτυρος καὶ ἱσαποστόλου ψαλλομένη κατὰ τὴν κδ' τοῦ αὐγούστου
μηνός. Πόνημα Σεπφείρου Χριστοδουλέδου τοῦ ἐκ Γραμμέ-
νου. Ἐν Βενετίᾳ Παρὰ Νικολάου Γλυκεῖ τῷ ἐξ Ἰωαννίνων. 1814».

Ἐν μέσῃ τῇ ἐπιγραφῇ παρεγγεγραμμένα Ν. Ἱερεὺς Πολλάνης. Ἐν δὲ τῷ
ἐξωφύλλῳ Βιβλίον τοῦ Ἱερέως Γερασίμου. 1886.

Περικάλυμμα ἐξ ἀπλῶν φύλλων χαρτου.

224

Χαρτ. 0,22×0,15. Αἰῶνος XIX (φ. 27).

1 (φ. 1β). Χρησμοὶ Ἀγαθαγγέλου.

Προηγεῖται ἀκέφαλον τέλος τοῦ Προλόγου.

2 (φ. 27α). «Χρησμοὶ ἀνόνημοι» (Ψευδοδόλωντος).

Ἐρχ. Ἰῶζε 0' ἢ ἔδε κ' ἢ ἔδε πόλεμον ὀπόγουν.

Τὸ τελευταῖον φύλλον διάτρητον ὑπὸ νοτίδος ἐν τῷ κάτω μέρει.

Κώδιξ ἀστάχωτος.

225

Χαρτ. 0,20×0,12. Αἰῶνος XIX (φ. 50).

«Κατήχησις ἱερά εἰτ' οὖν ὀρθόδοξος διδασκαλία τῆς χριστιανικῆς
πίστεως συνοπτικῆ».

1 Συνέχεια ἐκ τοῦ Νέου Ἑλληνομημονος τομ. ΙΣ' τευχ. Β—Γ' σ. 331.

Τὰ φ. 1, 49, 50 ἄγραφα.
Περικάλυμμα ἐξ ἁπλοῦ χάρτου.

226

Χαρτ. 0,17×0,12. Αἰῶνος XVIII (φ. 33).

*Καλαντάριον ἀκριβές μεταγλωτισθὲν ἐκ τῆς οὐγκαρικῆς διαλέκτου εἰς πεζὴν φράσιν· ὅλου τοῦ νοήματός ἐφεξῆς ἐλευσομένου χρόνον, παρὰ τινῶς ανομοίμου πρὸς χρίσιν τῶν φιλαναγνώστων· ἀκολουθῶντας εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ ἡλίου ὁμοῦ καὶ τῶν πλανοειτῶν καὶ ζυδίων καὶ μετὰ ἔτος ἀπὸ χριχριστοῦ καθὼς θέλεις τὸ ἴδιον ἔμπορτεν οἰμοιόμενον (κολοβόν).

Κῶδιξ ἀστάχωτος.

227

Χαρτ. 0,106×0,11. Αἰῶνος XVIII (φ. 52).

Γραμματικοὶ κανόνες (ἀκέφαλοι καὶ κολοβοί).

Κῶδιξ ἀστάχωτος.

228

Χαρτ. 0,16×0,10. Αἰῶνος XVIII (φ. 51—29).

1 (φ. 51α). Πασχάλιον (ἀκέφ.).

Μετὰ σχεδίων κύκλου καὶ δακτύλων χειρὸς πρὸς εὗρεσιν τῶν ἡμερῶν.

2 (φ. 51β). «Ἑρμηνεία σύντομος εἰς τὸν κύκλον τῆς σελήνης».

3 (φ. 52β). «Περὶ τῶν 7 στοιχείων».

4 (φ. 53α). «Μαιρικαὶ ἐξήγησις» εἰς διάφορα ῥήματα τῆς παλαιᾶς καὶ νέας διαθήκης ἐκ τῆς βίβλου τοῦ **Δόξα Πατρί**.

α'. «Περὶ τῆς τοῦ Ἀδάμ κατασκευῆς ἱστορικῶς». Ὡς τὸ ἀλλοῖστον ἑρμηνεία εἰς παραβολάς.

β (φ. 80α). Μαρτύριον τῆς ἁγίας μεγαλομάρτυρος **Εἰρήνης**.

β (φ. 81β). Μαρτύριον τοῦ ἁγίου μάρτυρος **Χριστοφόρου** (κολ.).

Κῶδιξ ἀστάχωτος.

228

Χαρτ. 0,17×0,12. Αἰῶνος XVIII (φ. 35).

Ἀποφθέγματα ἀρχαίων ἀνεπίγραφα.

*Λογ. ἀπὸ «Ἀγιοιλάου», «Ἀγιδου», «Αἰσώπου». Τ.). «Ὁ ἄγιος» μεθ' ὃ Ἀπολλώνιος ὁ φιλόσοφος εἶπεν κτλ.

*Ἐν φ. 34β ἀποφθέγματα ἀνόνημα.

*Ἐν φ. 35α μετὰ ξύ δοκιμίων κονδυλίου. 1750 Ἰωννουαρχίου τῆς Ἀναστασίας Κουτούζη ἔραφα το παρὸν γράμα.

Περικάλυμμα ἐξ ἁπλοῦ χάρτου.

230.

Χαρτ. 0,21×0,15. Αἰῶνος XVIII (φ. 71).

1 (φ. 3α). «Μερικὰ συνθέματα τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Μάρτυρος **Μιηνά**».

2 (φ. 10α). Ἀκολουθία «τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης».

3 (φ. 37α). Ἀκολουθία «τῆς ἀνακομιζῆς τοῦ λειψάνου τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Διονυσίου ἀρχιεπισκόπου Αἰγίνης ἡνίκα ἐκ Στροφάδων πρὸς νῆτον Ζακύνθου ἀνεκομίσθη».

4 (φ. 51α). Ἀκολουθία Στυλιανοῦ τοῦ Παφλαγόνας.

5 (φ. 53α). «Μεγαλονάρια τῶν ἁγίων μαρτύρων **Μιηνά Βικτωρος** καὶ **Βικεντίου**».

6 (φ. 54α). «Ἀκολουθία τοῦ ἁγίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Γερασίμου Ἡεροποννησίου τοῦ ἐν Κεφαλληνίᾳ, ψαλομένη τῆ κ' τοῦ Ὀκτωμβρίου μηνὸς συντεθεῖσα παρὰ **Νικολάου Γαβριηλοπούλου Ζακύνθου** τοῦ ἐλαχίστου. Ἐγγραφή εἰς τὴν 1819 Σεπτεμβρίου 17. Con Licenza de' Superiori. Παρὰ **Νικολαῶ τῷ Σαρφ. Ἐνέτηταιν. 1718**».

Προτάσσονται α' «Ἐπιστολή τοῦ πρώην Μένης κυρίου Γερασίμου ὡς ἐκ προσώπου τῆς περιφήμου νήσου Κεφαλληνίας ἀναγερομένη πρὸς τὸν Παναγιώτατον οἰκουμηνικὸν Πατριάρχην Κύριον Κέρραλλον». — β'. «Αἱ ὑπογραφαὶ τῶν μαρτυρῶν». — γ' «Ὁ ἐν Ἱερῶσιν ἐλόχιστος **Νικόλαος Γαβριηλόπουλος ὁ Ζακύνθιος** τοῖς ἐντετυχομένοις». Ἐν δὲ φ. 53α ἐπαναλαμβάνεται ἀνευ ἀνορθογραφῶν ὁ τίτλος τῆς ἀκολουθίας.

*Ἐν φ. 1β. 1818 Μαρτίου 13 ε. π. Ἀυτὴ ἡ διέλλος ὑπάρχει ἐμὸς Σκυρίωνος Δρογγίτου. Ἱερίως. Καὶ καιωτέρω. 1820 Ἐγὼ Γεώργιος Τζουκαλάς, καὶ Ἐγὼ Παναγιώτης Πατριός. Ἐν δὲ φ. 2α. Ἐν Ἀθήναις. Ἠγορήθη, ἀντὶ τοῦ 6. 17 15η Δεκεμβρίου 1905 ὁ ἀγοράσιος Ἀλέξιος Κολυβάς.

Τὰ φ. 1α, 2β, 7β-9β καὶ 71β ἄγραφα.

Στάχσις διὰ ναστοῦ χάρτου.

231

Χαρτ. 0,24×0,163. Αἰῶνος XIX (φ. 50)

«Ἐπιτομή τῆς Ἱατρικῆς Ἱστορίας».

Μένει κολαβὸς ἐν τῷ κεφαλίδι IB «Ἱατροὶ καὶ φιλόσοφοι οὔτινες ἦσαν ἢ Σύγχρονοι τοῦ Ἐρασιστράτου καὶ Ἱεροφίλλου ἢ μαθηταὶ αὐτῶν».

Κώδιξ ἀσπίχωτος.

232

Χαρτ. 0,24×0,163. Αἰῶνος XIX (φ. 50—117)

«Ἰωσήφ Ἰακώβου Πλέγκε *Pleng J. J.* Γυναικείαι ἀθύρσεις. Διδασκαλία περὶ τῶν Νόσων τοῦ θηλικοῦ φίλου Μεταφρασθεῖσα ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ ὑπὸ **A. I. Λευκία**».

Ἐν φ. 116 ι «Ἠοξάμην τὴν 27 Ἰουρίου 1840 ἐτελείωσα τὴν 20 Μαΐου 1841 Ἐν Ἀθήναις. Ἐκ τῶν χειρογράφων τοῦ Σ. Κ. Σ. Σμυρνούλη, Μ. Μ. Δ.

Κώδιξ ἀσπίχωτος.

233

Χαρτ. 0,21×0,157. Αἰῶνος XIX (φ. 36)

1 (φ. 1α). «Ἀκολουθία τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου ἀρχιεπισκόπου Κορίνθου ψαλλομένη τῇ 15 Ἀπριλλίου, ποιηθεῖσα παρὰ **Νικηφόρου ἱερομονάχου τοῦ Χίου**».

2 (φ. 18α). «Διήγησις μερικῶν θαυμάτων ἐκ τῶν πολλῶν καὶ ἀναριθμήτων, τὰ ὅποια ἡ πανταρχὸς τοῦ Πνεύματος χάρις ἀκατάπαυστα ἐνεργεῖ, ἐπ' ὄνοματι τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Μακαρίου τοῦ Νέου, ἀρχιεπισκόπου Κορίνθου, τοῖς μετὰ πίστει προστρέχουσιν εἰς τὸν ἅγιον αὐτοῦ τάφον ἢ καὶ μόνον ἐπικαλουμένοις τὸ ἅγιον αὐτοῦ ὄνομα».

Ἐν φ. 2 ι Ν. Ἱερὸς Πολλάνης. Ἐν δὲ φ. 2α μεταξὺ δοκιμίων κονδυλίων Σουλῆς καὶ Πατρὸς Γερασίμου, ὡς καὶ ἀφ. 35.

Τα φ. 32—36 ἄγραφα.

Κώδιξ ἀσπίχωτος.

234

Χαρτ. 0,30×0,20. Αἰῶνος XIX (φ. 9).

1 (φ. 1α) «Πρὸς τοὺς Πνευδαίμονας Νεονόμφοις τὸν Ἐξοχώτα-

τον Κύριον Κύριον Κύμητα Γεώργιον Μοξνιγον Βουλευτήν τῆς Ἐπικρατίας ἐνεργείας τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος Ἀλεξάνδρου τοῦ Πρώτου Σεβαστοῦ Αὐτοκράτορος πατρῶν τῶν Ῥωσσιῶν, Ἰππότην τῆς Γάβρωσ τῆς Ἁγίας Ἄννης τῆς πρώτης Κλάσεως, καὶ Αὐτοῦ Πατριεξούριον καὶ τὴν Ἐξοχωτάτην Κοριαν Κομήτισσαν καὶ Ἰππότηδα Ἑλένην Ἀρμένου Ἐπιθαλάμιον Ὑπαρ. Δ' Ἐπιτροπῆς Ἀπόλλωνος καὶ Μουσῶν ἠδόμενον ὑπὸ τοῦ Πανευλαβεστάτου, Αἰδεσιμωτάτου ἐν Ἱερομονάχοις καὶ ἐν Ἰακόνθῳ Πρωτοφάτου Κυρίου Κυρίου Θεοδώρου Μαυροκεφάλου».

Ὑπογεγραμμένος ὁ ποιητὴς Ἀντώνιος Ἀναγνωστῆς ὁ Μαρτελάος.

2 (φ. 46) «Μίμησις τοῦ ἔθους συνθεθειμένου εἰς τὴν Ἰαλλικὴν Διάλεκτον ἀπὸ τῶν πολιτῶν Γαῖς ι»

Ἄρχ. Ὡ βύγτιρ τῆς φύσεως,
καὶ ὀδελφῆ, τῆς εἰρήνης,
Γεωργική ποῦ δίνει
τὰ ἀγαθὰ τῆς γῆς.

3 (φ. 5α). Ποίημα ἀνεπίγραφον.

Ἄρχ. Ἄν ἦτοιο βολαχάμενο νὰν τὴ εὐλίπης καρῆμου
πὸς βρισκίσι ζογφισιτῆ μέτα εἰς τὴν καρδιάμου.

4 (φ. 6α). Ποίημα ἀνεπίγραφον ἰταλιστί.

Ἄρχ. Son fatto il Trottole
De! Dio d' Amor.

Τὰ φ. 4α, 6α καὶ 7 ἄγραφα.

Περικαλύμμα (φ. 8 καὶ 9) ἐξ ἐντύπου ἐπιγραφομένου «Παραίτησις τῆς Αὐτοῦ Ὑψηλότητος τοῦ ἀριστοῦ Ν. Οὐάρεδ. «Ἐκ τῆς τυπογραφίας ὁ Ζάκυνθος Κωνσταντῖνος Ῥωσσελάου» [1851].

235

Χαρτ. 0,325×0,22. Αἰῶνος XIX (φ. 11).

«Ἑλληνικὰ Ποικίλα. Μέρος Β'. Ἐπιστολαὶ 10».

Περιλαμβάνονται ἀντίγραφα ἐπιστολῶν τοῦ **Βησσαρίωνος, Μιχαὴλ Ἀποστόλη** καὶ **Ἀνδρονίκου Καλλίστου** ἐκ γωδιῶν τῆς Λαυρεντιακῆς Βιβλιοθήκης καὶ τῆς Μοσχικῆς μετὰ σημειωμάτων τοῦ ἐκγράψαντος αὐτὰ περὶ τὸ 1831 Ἑλληνοφ. λογιου.

Τοῦ αὐτοῦ οἱ κώδικες 236—239.

Στάχοις νεωτάτη.

236

Χαρτ. 0,35×0,23. Αἰῶνος XIX (φ. 17).

Ἀντίγραφα ἐπιστολῶν.

Ἰωάννου Λασκάρως, Κωνσταντίνου Λασκάρως καὶ Ἑρμοδώρου [Ληστιάρχου] ἐκ κωδίκων Μαρκιανῶν ἐν ἀντιβολῇ τιῶν πρὸς ἀντίγραφα Μιχαήλων κωδίκων παρὰ τῷ Iriarte.

Τοῦ αὐτοῦ οἱ κώδικες 235, 237-239.

Στάχσις νεωτάτη.

237

Χαρτ. 0,31×0,21. Αἰῶνος XIX (φ. 13).

1 (φ. 1α). Βησσαρίωνος ἐπιστολῶν ἀντίγραφα.

Καὶ σημειώσεις περὶ ἔργων Βησσαρίωνος ὑπὸ τοῦ ἐπιγράψαντος ἐξ ἰταλικῶν βιβλιοθηκῶν περὶ τὸ 1861 Ἑλληνοσ λογίου.

2 (φ. 13α). Ἀνδρονίκου Βυζαντίου (Καλλιόστου) ἐν ἑξαμέτρῳ εἰς τὸ Βησσαρίωνος [καρδινά]λεως καὶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως ὑπὲρ Πλάτωνος βιολίου.

Τοῦ αὐτοῦ οἱ κώδικες 235, 238, 239.

Τὰ φ. 6, 8β-10 ἄγραφα.

Στάχσις νεωτάτη.

238

Χαρτ. 0,22×0,16. Αἰῶνος XIX (φ. 16).

1 (φ. 1α). Σημειώματα περὶ τοῦ ἐν τῷ Λαυρεντιακῷ Plat. IV Cod. XII συγγράμματος Ἰουλιανοῦ καρδινάλιου τοῦ Ἁγίου Ἀγγέλου «Εἰς τὸ ζήτημα τὸ: πότερον ἐξήν ἢ ἕξοσι προστιθέναι ἐν τῷ συμβόλῳ τὰ ἀληθῆ ἢ μὴ ἐρμηνευθέν ὑπὸ Νικολάου ἐρμηνείας τῶν Γραικῶν».

2 (φ. 2α). Βησσαρίωνος Ἐπιστολὴ πρὸς τὸν παιδαγωγὸν τῶν υἱῶν τοῦ Θωμᾶ Παλαιολόγου.

Μετὰ σημειωμάτων τοῦ ἐκγράψαντος ἐξ ἰταλικοῦ κώδικος περὶ τὸ 1861 Ἑλληνοσ λογίου.

3 (φ. 7δ). Ἀντίγραφον ἐξ ἐπιστολῆς ἰταλικῆς Ἰωάννου Μεουρσέου (opera omnia, Ἐν Φλωρεντίᾳ, 1762) περὶ τῶν εἰς Ἰαπωνίαν ἀπαχθέντων κωδίκων τοῦ Βησσαρίωνος.

4 (φ. 9α). «Βησσαρίων καρδινάλης τῷ Πλήθωνι».

Ἄρχ. Κο νῆς πᾶσιν ἐνεσπαρμένης ἐννοίας. Ἀντίγραφον ἐκ τοῦ Λαυρεντιακοῦ Pl. 58 Cod. 33.

Προηγούμενα σημειώματά τινα τοῦ περὶ τὸ 1861 ἐκγράψαντος Ἑλληνοσ λογίου.

5 (φ. 13α). Πλήθωνος Ἐπιστολὴ α'.

Ἄρχ. Ἄπαντα εἶσθαι γινῆ τοὺς ἄνδρας τούτους.

Τοῦ αὐτοῦ οἱ κώδικες 235-237, 239.

Στάχσις νεωτάτη.

239.

Χαρτ. 0,21×0,15. Αἰῶνος XIX (φ. 92).

«Ποικίλα. Φλωρεντία 2 Δεκεμβρίου 161».

Θεόδωρος Γαζής, Ἰωάννης Ἀργυρόπουλος, Καλκοκονδύλης, Σγουρόπουλος, Βησσαρίων, Λάσκαρις. Ἀνδρόνικος Καλλιόστου.

Ἀτόγραφα ἐκ κωδίκων ὡς τὸ πλεῖστον Λαυρεντιακῶν καὶ σημειώματα περὶ τῶν συγγραφέων ὑπὸ τοῦ ἐκγράψαντος Ἑλληνοσ λογίου. Ἐν φ. 67 «Ἑλληνικά Ποικίλα Μέρος Γ'».

Τοῦ αὐτοῦ οἱ κώδικες 235 238.

Στάχσις νεωτάτη 1

1 Ἐν τεμαχίῳ χάρτου σημειοῖ ὁ Λάμπρος προφανῶς σχετικῶς πρὸς τοὺς ἀνωτέρω κώδικας: «Φλωρεντίας κωδίκων μελετητῆς ὁ Σοφοκλῆς Καλούτσης, οὗ διάφορα ἄρθρα ἐν Πανδῶρ. Ἴδα Καλούτσης ἐν λευκοῖς δελτίοις» καὶ ἐν ἑτέρω «Ὁ κώδιξ . . . Δημ. Κ. Σιγούρου τοῦ δόντος πληροφορίας εἰς Χιώτην (Φιλίσταρ Δ' 44 κ. ἐ.) περὶ συγγραφεῶν λογίων 18 αἰῶνος ἐν χειρογρ. Ἰταλίας ἢ τοῦ Σοφ. Καλούτση τοῦ δημοσιεύσαντος διάφορα ἀνάλογα ἐν Παιδῶρ».

ΣΥΜΜΙΚΤΑ

— *Ἀνώνυμος τραγωδία ἐν τῇ Μαρκιανῇ βιβλιοθήκῃ.* Ἐν τῷ κατὰ τὴν Βενετιαν Μαρκιανῷ κώδικι τοῦ δεκάτου ἐξοδόμου αἰῶνος XI cod. XIK) περιλαμβάνεται τραγωδία ἄνευ τίτλου ἀνωνύμου ποιητοῦ, συνισταμένη ἐκ στίχων 1053 κατὰ τὴν ἐν τέλει ἀρίθμησιν.

Προλογίζεται ὁ Ἄρτης, καθήμενος ἐφ' ἀμάξης, παρουσῶν τῶν σεμνῶν θεῶν τοῦ Ἄδου Ἀλέτο (Ἀληκτώ), Τισιφόνι καὶ Μεγέρα (Μέγαιρα) καὶ στερνὰ ἐβιένει ὁ θεὸς ὁ Διουύσιος.

Ὁ Ἄρτης διηγείται ὅποιος εἶνε καὶ ὅποιαν ἔχει δύναμιν, καταριθμεὶ δὲ τὰ γὰθὰ καὶ τὴν σημασίαν τοῦ πολέμου διὰ στίχων, ἐν αἷς καὶ οἱ ἐξῆς δύο.

καὶ ὡς ὁ χρυσὸς μετὰ τὴ φωτιὰ λάμπει καὶ καθαρίζει,
ἔτσι τὸν κυρμὸ ὁ πόλεμος ἕμερᾶν καὶ δροοίζει.

ὑπομνήσκει δ' ἔπειτα ὁ Ἄρτης τὰς ἀνδραγαθίας Κορνηλίου Κοτρῆν καὶ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ Ἰερωνόμου, πρὸς δὲ Ὀμινίου, πιθανώτατα Βενετοῦ βαλλοῦ ἐν Ζακύνθῳ, ὡς ἐξάγεται ἐκ τῶν ἐξῆς στίχων

Πάλιν σὲ σένα, Ὀμίμιε, τὸ πρόσωπο γυρίζω,
καὶ τοῦτο τὸ δοξάρι μου καὶ σπούρδα σοῦ χαρίζω
γιὰ τὰ θυμᾶσαι τὴν πολλὴ ἀγάπη ποῦ βαστοῦσαι
οἱ ἄνδρες οἱ Ζακυθῖνοι ὅπου σ' ἀναζητοῦσαι
γιατὶ μ' ἀγάπη ἐσκλάβωσες καὶ πλῖσα δικησοῦνη
τὴ χώρα ὅπου ἐκυβέρνησες τούτη μετὰ τὴ εἰρήνη

Τέλος δὲ προλογίζων ὁ Ἄρτης διηγείται τὴν ὑπόθεσιν τοῦ δράματος, εἰς ᾧ ἐπιστῶμεν τὴν προσοχὴν τῶν μελετητῶν τῆς νεωτέρας ἐλληνικῆς λογοτεχνίας.

— *Λιβέριος Γερακάρης.* Περὶ τοῦ περιπέστου τούτου Μανιάτου ὅστις ἐπαμφοτερίζων μεταξὺ Τούρκων καὶ Βενετῶν μεγάλως ἔδρασε κατὰ τὸν χρόνον τῆς ἐν Πελοποννήσῳ βενετοκρατίας τοῦ δεκάτου ἐξοδόμου αἰῶνος τελευταῖοντος καὶ τοῦ δεκάτου ὀγδόου ἀρχομένου πολὺ

ὄλικόν σώζεται ἐν τοῖς ἀρχαίοις τῆς Βενετίας, ἰδίως ἐν τῷ τμήματι *Senato III Secreta*, ἐν εἰς οἱ φάκελοι τῶν ἐκθέσεων τῶν γενικῶν προνοητῶν τῆς Πελοποννήσου (Ἴδε *Kanke*, Ἀμπρεν ἐν Δελτίῳ καὶ ἐν Ἱστορ. μελετήμασιν. Ἴδε ἰδίως ἐν τῷ ἄνω τμήματι τὸν ἀρ. 3. *Argmata. Prov. Estrio e Prov. General di Morea Marin Michiel* 1690 (M. V=1691) 6 Febro sin 21 Luglio 1693 ἐν διαφόροις ἐπιστολαῖς, ἐν αἷς περὶ τοῦ Λιμπεράκη καὶ ἐχθροπραξιῶν αὐτοῦ πρὸς τοὺς Τούρκους καὶ τὴν 13 ἐπιστολὴν τοῦ ἀρ. 3 *Prov. General in Morea Marin Michiel da 25 Marzo 1694 sin 11 Giugno 1695*).

— *Χωρίον τοῦ Comynes περὶ τῶν στρατιωτῶν.* Εἶνε γνωστὴ ἡ ἀξία λόγου συγγραφή τοῦ Σάθα περὶ τῶν στρατιωτῶν, τῶν Ἑλλήνων πεζῶν καὶ ἐφιππων μισθοφόρων στρατιωτῶν. Περὶ τῶν στρατιωτῶν τοῦτων ἀξίον λόγου χωρίον, διαλαθὸν τὸν Σάθαν, περιλαμβάνεται ἐν τοῖς Ἀπομνημονεύμασι τοῦ Γάλλου Φιλίππου *de Comynes*. (*Mémoires de Philippe de Comynes. Nouvelle édition, revue sur les ms. de la bibliothèque Royale et publiée avec annotations et éclaircissements par Mlle Dupont.* Ἐν Παρισίοις. Τόμ. Β σ. 456). Ἔχει δὲ τὸ χωρίον ἐκεῖνο ὡδε:

Estradiotz sont gens comme Genetaires; vestuz, à pied et à cheval, comme les Turcs, sauf la teste, où ilz ne portent ceste toille qu'ilz appellent tolliban et sont dures gens, et couchent dehors tout l'an et leurs chevaulx. Ilz estoient tous Grecz, veñuz des places que les Venissiens y oxt, les ungz de Naples de Romanie, en la Morée, aultres d'Albanie, devers Duras; et sont leurs chevaulx bons, et tous chevaulx turcs. Les Venissiens s'en servent fort, et s'y fient. Je les avoye tous veu descendre à Venise et faire leurs monstre en une isle où est l'abbaye de Saint-Nicolas, et estoient bien quinze cens: et sons voillans hommes et qui fort travaillent ung ost, quand ilz s'y mettent.

Σημαίνουσι δὲ ταῦτα τὰ ἐξῆς. Οἱ στρατιῶται εἶνε ἄνδρες ὡς οἱ γενίταροι, ἐνδεδυμένοι, πεζοὶ τε καὶ ἐφιππων ὡς οἱ Τούρκοι πλὴν τῆς κεφαλῆς, ὅπου δὲν φοροῦσι τὸ ἕρασμα ἐκεῖνο ὅπερ καλοῦσι τουρ-

εάνιον, καὶ εἶνε ἄνδρες ἐκκληραγωγημένοι, καὶ κημῶνται ἐν ἰπαιθρῶ καθ' ὄλον τὸ ἔτος αὐτοῖ τε καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν. Ἦσαν ἅπαντες Ἑλλη- νες, ἐλθόντες ἐκ τῶν πόλεων ἃς κατέχουσιν ἐν Ἑλλάδι οἱ Βενετοί, τινὲς μὲν ἐκ τοῦ Ναυπλίου ἐν Πελοποννήσῳ ἄλλοι δ' ἐξ Ἀθηνῶν, ἐνώπιον τοῦ Δουραχίου. Καὶ οἱ ἵπποι αὐτῶν εἶνε καλοὶ καὶ πάντες ἵπποι τουρκικοί. Οἱ Βενετοὶ ποιοῦνται αὐτῶν μεγάλην χρῆσιν καὶ ἔχου- σιν ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτούς. Τούς εἶχον ἴδει ἀπεβαινάντας εἰς τὴν Βενετίαν καὶ παρατασσόμενους ἐν τινὶ νήσῳ ὅπου εἶνε ἡ μονὴ τοῦ Ἀγίου Νικολάου καὶ ἦσαν γεμάτοι χιλιοὶ πεντακόσιοι καὶ εἶνε γεν- ναῖοι ἄνδρες καὶ ἐργάζονται.... ὅταν ἐπιχειρήσωσι τοῦτο.

Ἐλάχιστον κατωτέρω ὁμιλεῖ περὶ συμβάντων τοῦ 1495. Ὡστε τὰ ἀνωτέρω ἀναφέρονται εἰς ἐκείνην τὴν ἐποχὴν.

— Θεόδωρος Πρόδρομος. Τὸ ὄπ' ἀριθμὸν Σστ' 1 κατάλοιπον ἀποτελεῖται ἐκ τεσσάρων σελίδων μεγάλου ὀρθοῦ, ἐν ταῖς ὁποῖαις ἔχει καταγράψει ὁ Λάμπρος τὰς ἀκολουθοῦσας σημειώσεις περὶ τοῦ Θεοδώρου τοῦ Πτωχοπροδρόμου εἰλημμένους ἐκ τοῦ γνωστοῦ ἔργου τοῦ Lazzari.

Ὁ Πρόδρομος ἔζη μέχρι τοῦ 1143, διότι ἐν τῇ βυζαντινῇ βιβλιοθήκῃ Cod. CCCV καὶ τῷ Colleg. Rom. εἰσιτήριοι ἐπὶ τῇ νομιφευθείσῃ ἐξ Ἀλαμανῶν τῷ Πορφυρογεννήτῳ κυρῷ Μανουήλ καὶ Σεβαστοκράτορι. Lazzari.

Clarorum virorum Theodori Prodromi, Dantis Alighieri etc. epistolæ Romæ MDCCCLIV. — Ἠρῶλ. σ. 6 7.

Περὶ Προδρ. ἢ Πτωχοπροδρ. Sed vel unus vel plures fuerint iisdem temporibus vixerunt.

Ἐν Ἰνδὶce bibl. Regiæ Scotiacensis Θεοδώρου τοῦ Προδρόμου ἐξήγησις εἰς τὴν γραμματικὴν τοῦ Μωχοπούλου.

Ἴδε Lazzari σελ. 10.

Ἐν σελ. 14. etsi, ut verum fatear, in eam partem inclinat animus, quæ ponit a Ptochoprodromo, qui se etiam Harionem monastico nomine vocat, fuisse Prodromum nostrum diversum.

Ἐν τινὶ τῶν παρὰ Lazzari ἐπιστολῶν φησὶ ἀναφέρων Μιχαὴλ Β' τὸν Ὀρθρινὸν καὶ τὴν αὐτοῦ παραιτησίαν, ἧς συνέβη τὸ 1146, διὸ λέγει ὁ Lazzari περὶ τοῦ β.ου. τοῦ Προδρόμου ὅτι.... confirmatur... fuisse Prodromum usque ad an. 1143, addere etiam possu- mus ad an. 1146. (σελ. 15).

Περὶ τῶν ἐπιστολῶν προκειμένου: Eloquentia tamen hominis extat plane singularis, quæ in eodem argumento, eoque vul- gari, habet nihilominus semper aliquid quod delectat. Morosis præsertim hominibus, qui genus illud fastidient redundantiis et quasi la. civientis orationis, reputandum est, non aliter scribere hoc tempore consuevisse qui apud Græcos doctissimi atque elo- quentissimi habebantur, inco. historicos ipsos, ut ex Niceta, Anna Comnena, aliisque constat. (σελ. 16).

Αἱ ἐπιστολæ, ἐκδοθ. ad fidem Vatic. CCV καὶ κώδιξ τοῦ Colleg. Rom. καὶ ἐν Cod. Ottobon. τῆς ἐκτικανῆς.

1. Τῷ Ἐρβέρῳ. «Πεῖς μὲν, ὀρθία μοι, κτλ. — μωρῶν ἀνιαρῶν κατακωχίμεντν (sic). Ἐρρώσο.

2. Τῷ Λογοθέτῳ κυρῷ Στεφάνῳ τῷ Μέλῃτι. «Εἶτα σὺ μοι λέγω τὸν Ἰμπερῶν — ἐδραιωτέρους μᾶλλον ποιεῖς.

3. Τῷ Λίξικι. Ὅκ ἀγαθὸν σε παῖδα — χρῆσα χαλκῶν ἀνταλατ- τόμενος. Ἐρρώσο. (ἴσχετὰ διεφθαρμένον τὸ κείμενον).

4. Τῷ αὐτῷ. Ἰπέρφευ, Λίξικ, ἐξ ὕψους ἡμᾶς συναφσίας — τὸν ἔρον παραμυθήσασθαι. Ἐρρώσο.

5. Τῷ Μωτῷ. Φατὶν οἱ πεπειραμένοι — τῆς ἡμεδαπῆς ἀξιώσεως — Ἐρρώσο.

6. Τῷ αὐτῷ. Τοῦτο ἐκείνο — πρὸς τῶν ἐβλῶν. Ἐρρώσο.

7. Τῷ αὐτῷ. Σὺ μὲν ἡμῖν τὰς παρρησίας — τὸν γεννησάμενον ἀποτάσσειν. Ἐρρώσο.

8. Θεοδώρῳ Ὁφελον, ἀδελφικὴ μοι καὶ φίλη ψυχὴ — ὑποδέξῃ τὸν φίλον. Ἐρρώσο. — Ἀξιομνημ. χωρίον... εὐρύς... νὸν μὲν ἐπο- ποιούντας, νὸν δὲ πεζογραφούντας σ. 40.

9. Τῷ αὐτῷ. Τοῦτ' ἐκείνο, φίλε Θεόδωρε — πρὸ ὃ τοῦ ἐνόησεν. Ἐρρώσο.

10. Τῷ μητροπολίτῃ Τραπεζοῦντος. Τίς εἶμι καὶ τίνων — πρὸς ἡμᾶς ἐπαναξενῶν. Ἐρρώσο. (Περὶ ἄλλων τε καὶ τῆς κατακλιθεῖσθαι αὐτὸν λοιμώσεως). Γραφὴ ἐν σ. 52 ἀναστημάτια διόρθου ἀποστημά- τια ἔνταυθα καὶ περὶ τῆς ἀποβολῆς τῶν τριχῶν τοῦ.

11. Τοῦ αὐτοῦ διὰ τὴν κατασχεύσαν λοιμώξιν τῷ ἄρρωστον καὶ νομοφύλακιν. — Ἴεα κοιλίας ὄδου, τοῦτο δὴ τὸ προφητευόμενον — ἡ τῆς τῆς ἀγνωστῆς εὐχῆ Ἐρρώσο. (Λοίμωξις, ἣν διὰ τὸ ἐπάρατον πάτωσ ἐλόγων μεῖν εἰώθεσαν ἄνθρωποι).

12. Τῷ αὐτῷ. Πότε ἤξω, θεσπίσι δέσποτα, — αὐτοπροσωποῖσιν (sic) τοῦ γέλωτος. Ἐρρωσο. Διηγείται ὅτι καταρρευσεως τῆς κόμης ὁ πώγων ὡς ἐν ἀκμαίῳ τῷ ἔσρι τεθῆκε κτλ. Σπουδαίον τὸ: οὐρα γραῦς ὀμφαλιτόμος τε κριθομάντης (sic) κτλ. σ. 66.

13. Πρὸς τὸν νομοφύλακα καὶ μέγαν οἰκονόμον τὸν Ἀριστηνόν. Τὴν χθές, θεοιδεστατε δέσποτα, — ἐτοιμη καὶ πρὸς τοῦτό ἐστιν διάκονος.

14. Τοῦ φιλοσόφου Κυροῦ Θεοδώρου (sic) τοῦ Προδρόμου ἐπιστολὴ πρὸς τὸν αὐτὸν Κύριον Γρυγόριον, ὅτε ἦλθε πρὸς τὸ νηρον ὁ ἀγιώτατος (sic) ἡμῶν δεσποτικὸς ἀπὸ τοῦ πατριαρχοῦ ἁρρωστίσας καὶ παραιτησάμενος.

ΔΓ'. ἐκ τοῦ Cod. Theol. Vindob. LVXXX, γεγραμμ. τῷ ἀρχομένῳ 15 αἰῶνι.

Θεοδώρου—ἀγιώτατος—αὐλίζη—αἴγυπτος—ἐνερίζωσας—κυκλώθεν—περιεφράγματος—ἦν ἐφύτευσαν ἡ δεξιὰ σου—φιλικπίσος—ἀπο λάυ|β|ειν—πράγματα. ἐν δὲ τῇ ὡς πράγμασι—παρασκευάσειεν—ἀλλὰ καὶ ταῦτα — σοφωτάτη — γλώσσις — σωτηρίας—περιπατηθέντας—παῖς σου.

Ἐν τῇ ἐκδοσει ταύτῃ τοῦ Lazzari.

Τόμ. Α. σελ. 299. Ἐπιστ. λατιν. Jacobi Sudoletii τοῦ καρδιν. πρὸς Ἰάνον Λάζαριν.

Τόμ. Β. Ὑπὸ τὸν τίτλον Miscellaneorum ex Mss. libris Bibliothecae collegii Romani societatis Jesu. Tomus II. Romae. MDCCLVII Νικολάου πατριαρχοῦ Κ|πόλεως ἐπιστολαί. α - ζ, βραχεῖαι καὶ ἀνεπίγραφοι, ἄγνωστον τίπος τῶν ὁμωνόμων πατριαρχῶν. σ. 549-553.

Αὐτ. Θεοδώρου μητροπολ. του Νικαίας ἐπιστολαί (τ. 553—552).

α. Αἰνίγματα ποθαγόρια—ἀντ' μονατρόπου φανεῖς καὶ ἀπλοῦ.

β. Βασιλεῖ φ ἀρχιεπισκόφῳ Κορίνθου.—Ἡ μακρὰ σου σγή— ἄχρη τοῦ νόν.

γ. Θεοφυλικτῷ πατριάρχῃ. Δριμό με καὶ χρόνιον ἡ τόχη ἐμβλέψαστ'—δεσποτικῇ κελεύσει πειθόμενος.

δ. Θεοδώρῳ μητροπολίτῃ. Τῇ συνέσει προσεπιγινεμένη παιδεία—δεξιόμομος μὴ λυπῆς.

ε. Πολυεὐκτῷ πατριάρχῃ. Κτλ τῶν ἄλλων ἐκτερημένῳ μοι. — ὀλισίσιντες.

ς. Τῷ αὐτῷ. Τὸ πολὺ μου των συμφορῶν—προνοσημένῳ συμφροντος—Παρακαλεῖ νὰ μεσιτεύῃ παρὰ τῷ βασιλεῖ.

ζ. Κωνσταντινῷ βασιλεῖ. Ἀπειρήκα δέσποτά μου σκεπασθῆσθαι.

η. Νικήτα μοναχῷ σπαθαρω καὶ καιτωνίτῃ. Εἴ τις ἐδώρειτό μοι—χάριτος. (Ὑποθέτω, πρωτοσπαθαρίῳ, ὅπερ ἐν τῷ ἀρχετύπῳ θλ ἦν γεγραμμένον α σπαθαρίῳ, ἐξ οὗ ἀνεγνώσθη κακῶς μοναχῷ σπαθαρίῳ ὡς εἰ ἐγγράπτο α' σπαθαρίῳ).

Θεοδώρου Προδρόμου (σελ. 562—567).

α. Τῷ νομοφύλακι. Ρανίς φησὶν ἐν ἐλεγχούσῃ—συμπαράλαθε.

β. Τοῦ αὐτοῦ... Οὐκ ἔγωγ' ἔλεγον ἔτι δεινός—τὰ πάντα προβεβλημένον.

γ. Τοῦ αὐτοῦ τῷ Εὐθυμίῳ. καὶ ἐισπύον τῇ ψυχῇ μου κάρων—ἀσφαλοῦς ἐπανάζευξις.

Ἀνάγνωθι ὅσα ἐν τούτῳ τῷ β τόμῳ σ. 513 κ. ε. γράφονται ἄξια λόγου περὶ τοῦ σκοπίμου τῆς ἐκδόσεως ὀυζαντιακῶν ἐπιστολῶν.

Ἐπιστολαὶ Προδρόμου ἀναφέρονται ὑπάρχουσαι καὶ ἐν τῷ ὀξῶνικῷ Cod. Baroc.

— Ἀγγελίνα. Dona Angelina di Gravcia ἐστὶλη ὡς δώρον μετὰ τῆς Dona Maria Gomez ὑπὸ τοῦ Tamulbes εἰς τὸν βασιλέα Ἰσπανίας Ἐρρίκον κατὰ τὸν Clavijo. Ἴδε περὶ τῆς Ἀγγελίνης σ. 3-4. τῆς Historia del grau Tamurlan τοῦ Clavijo. Ἐν Σιβίλλῃ 1852.

— Τζακίσματα καὶ ἀραβικοὶ ἀριθμοί. Ἐν φ. 330κ τοῦ κώδικος 8 τῆς ἐν Οὐψάλλῃ τῆς Σουηδίας δημοσίας βιβλιοθήκης ὃν ἐμελέτησα τῷ 1903 σταίαντα μοι κατα παράκλησίν μου εἰς τὴν ἐν Γενεύῃ ἀπτικὴν βιβλιοθήκην, γεγραμμένον τελουτώντος τοῦ δεκάτου πέμπτου αἰῶνος, μεταξὺ ἄλλων ἀριθμητικῶν σημειωμάτων διαλαθόντων τὸν περιγράφοντα τοῦς ἐν Σουηδίᾳ ἐλληνικοῦς κώδικας Ἀλβέρτου Martin (Notices sommaires des manuscrits grecs de Suède ἐν τοῖς Archives des Missions, 3 σειράς τόμ. IΕ. Ἐν Πικρισίῳ 1889 σ. 328. Χρηστῶ τῆς σ. 40.) περιέχεται καὶ «[H]ελληνολατινικοὶ τζακισμάτων», δηλοῦμένων οὕτω τῶν κλασμάτων. εἶνε δ' ὁ κώδιξ οὗτος ἄξιος λόγου ἅτε ὡ τῶν ἀρχαιοτάτων ἐλληνικῶν κωδικίων, εἰ μὴ αὐτοχρημα ὁ ἀρχαιοτάτος, ἐν ᾧ γίνεται χρῆσις τῶν ἀραβικῶν ἀριθμῶν. λίαν ἀργὰ εἰσαχθέντων παρ' Ἑλλήσι, κυρίως δ' ἀρχομένων νὰ επικρατῶσι τὸν δέκατον ἕκτον μόνις αἰῶνι. Ἀξία δὲ σημειώσεως εἶνε τὰ ἐν τῷ κώδικι τῆς Οὐψάλλης σχήματα τοῦ 4 καὶ 5.

— **Ἐπίσκοπος Ἀρδαμερίου.** Ὁ τέως ἐν Ρόδῳ γυμνασιάρχης κ. Τρύφων Ε. Κουγγελιδῆς ἐπέστειλέ μοι ἐκ Πάτμου τάδε. «Ἐν φ. 1α τὸ ὑπ' ἀριθ. 179 κώδικος τῆς ἐν Πάτμῳ βιβλιοθήκης, ἐν ᾧ βίος τοῦ Μεγάλου Κωνσταντίνου, γραφείς κατὰ τὸν 19 αἰῶνα, ἀναφέρεται παρὰ τὴν Θεσσαλονίκην φρούριον εὐτελές Ἀρδαμήρης νῦν, πρότερον δὲ Ἐρκουλα ἐκαλεῖτο. Καὶ τὸ μὲν φρούριον νῦν δὲν σώζεται, ἐπέπλευσεν ὅμως διὰ τῶν αἰῶνων ἡ ὄνομασία τοῦ ἐπισκόπου Ἀρδαμερίου, ἐνὸς τῶν πέντε τῆς ἱεράς Μητροπόλεως Θεσσαλονίκης (ἴδὲ τὸν ἐμὸν Λιπαίδεκαρ τῆς Νέας Ἑλλάδος, Ἀθήναι 1913 σ. 13. Πρὸς καὶ τὰς ταξιδιωτικὰς ἀναμνήσεις μου εἰς Πάτμον ἐν «Νέα Ρόδῳ» ἀπὸ 24 Αὐγούστου 1914 καὶ ἐντεῦθεν).

— **Κώδιξ R. 26 Vallicelliana.** Ἐν κώδιξι R 26 Vallicelliana διάφοροι ἐπιγραφαὶ καὶ μνημείων εἰκόνες ἰδίως λατινικῶν. Ἐν δὲ φ. 383 β τάδε

Ο ΤΗΣ Μ ΕΚΚΛΗΣΙ

Magnae ecclesiae

Φ
Υ
Λ
Λ
Ε
Σ
Τ
Ε
Φ
Α
Ν
Ο
Σ

Custos Stephanus

Κ
Ρ
Α
Τ
Α
Ι
Ω
Δ
Ε
Σ
Π
Ο
Τ
Η
Κ
Ω
Ν
Σ
Τ
Α
Ν
Τ
Ι
Ν
Ω

Di sapientia

Α
Σ
Θ
Ε
Λ
Ο
Υ
Σ
Ο
Φ
ΙΑ

Christus de la crucem

ad salutem

Κ
Σ
Δ
Ε
Δ
Ω
Κ
Σ
Ι
Ω
Ν

Ε
Σ
Σ
Ω
Τ
Η
Ρ
ΙΑ
Ν

Κ
Υ
Ν
Υ
Ρ
Δ
Ε
Τ
ΟΥ
Τ
Ο
Ν

Θ
Ω
Ν
Ι
Κ
Η
Φ
Ο
Ρ
Ο
Σ

et nunc etiam hunc

in Deo Nicephorus

Τ
Η
Θ
Ρ
Ε
Ψ
Α
Μ
Ε
Ν
Η
quod ipsum educavit

Α
Ν
Α
Ξ
Ρ
Ο
Π
ΟΥ
Τ
Α
Ι
Φ
Υ
Λ
Α
Β
Α
Ρ
Β
Α
Ρ
Ω
Ν
Ε
Χ
Ω
Ν
Rex
fugite
gentes
Bar
barorum
habens

Υ
Α
Σ
Ο
Υ
Μ
Κ
Ε
Υ
Ο

ΜΟΝΗ ΕΥΝΟΥΣ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ

Monasterio benevotus offert

— **Χειρόγραφον Εὐαγγέλιον τῆς μονῆς Δουσίκου.** Ὁ ἐπιμελητῆς τῶν Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων κ. Α. Ξυγγόπουλος ἀνακοινεῖ τὰ ἀκόλουθα.

Ἐν τῷ Σκευοφυλακίῳ τῆς παρὰ τὰ Τρίκκαλα Μονῆς Δουσίκου ἀπόκειται περγαμηνὸς κώδιξ τετραευαγγέλιου ἄξιος πολλῆς προσοχῆς καὶ ὅσον φέρει αὐτόγραφον πιθανῶς ὑπογραφὴν τοῦ αυτοκράτορος Κωνσταντίνου τοῦ Πορφυρογεννήτου.

Βεβαίως ὁ κώδιξ οὗτος, ἐπιδεικνυόμενος εἰς τοὺς ἐπισκέπτας μετ' ἰδιαιτέρου σεβασμοῦ ὑπὸ τῶν πατέρων τῆς Μονῆς, θά ἔχη καὶ ὑπ' ἄλλων παρατηρητῆν. Ἐπειδὴ ὅμως, καὶ ὅσον ἐγὼ τοῦλάχιστον γνωρίζω δὲν ἔχει δημοσιευθῆναι περιγραφὴ τοῦτου παρέχομεν ἐνταῦθα ταῦτην μετὰ πανομοιότητος τῆς σελίδος, ὑποῦ ἢ ὑπογραφὴ τοῦ αυτοκράτορος.

Δέον προσέτι νὰ σημειωθῆ, ὅτι περιγραφὴ τοῦ κώδικος τοῦτου ὑπάρχει πιθανῶς εἰς τὸν χειρόγραφον καταλογὸν τῶν κωδικῶν καὶ σκευῶν τὸν συνοδεύοντα τὴν περιγραφὴν τῆς Μονῆς, περὶ αὗ (βλ. Ν. Ἑλληνομνημῶνα Τομ. X 1913 σ. 211).

Ὅσον ἀφορᾷ τέλος τὸ ζήτημα ἂν ὁ κώδιξ εἴνε αὐτόγραφος καὶ κατα πόσον ἢ ὑπογραφὴ τοῦ Πορφυρογεννήτου εἴνε γνησία ζώνονται ἄλλοι εἰδικώτεροι νὰ ἐξετάσωσι.

Κατὰ ταῦτα ὁ κώδιξ ἔχει ὡς ἐξῆς :

Παργ. 0,103 X 0,085 φ. 368.

φ. 1α—6β Κανόνες (Ἐσχεδιάσθησαν μόνον αἱ στήλαι χωρὶς νὰ γραφῶσιν οἱ κανόνες).

π. 76—9α Πίναξ τῶν Εὐαγγελίων.

φ. 96—10α Ὑποθέσεις τῶν Εὐαγγελίων.

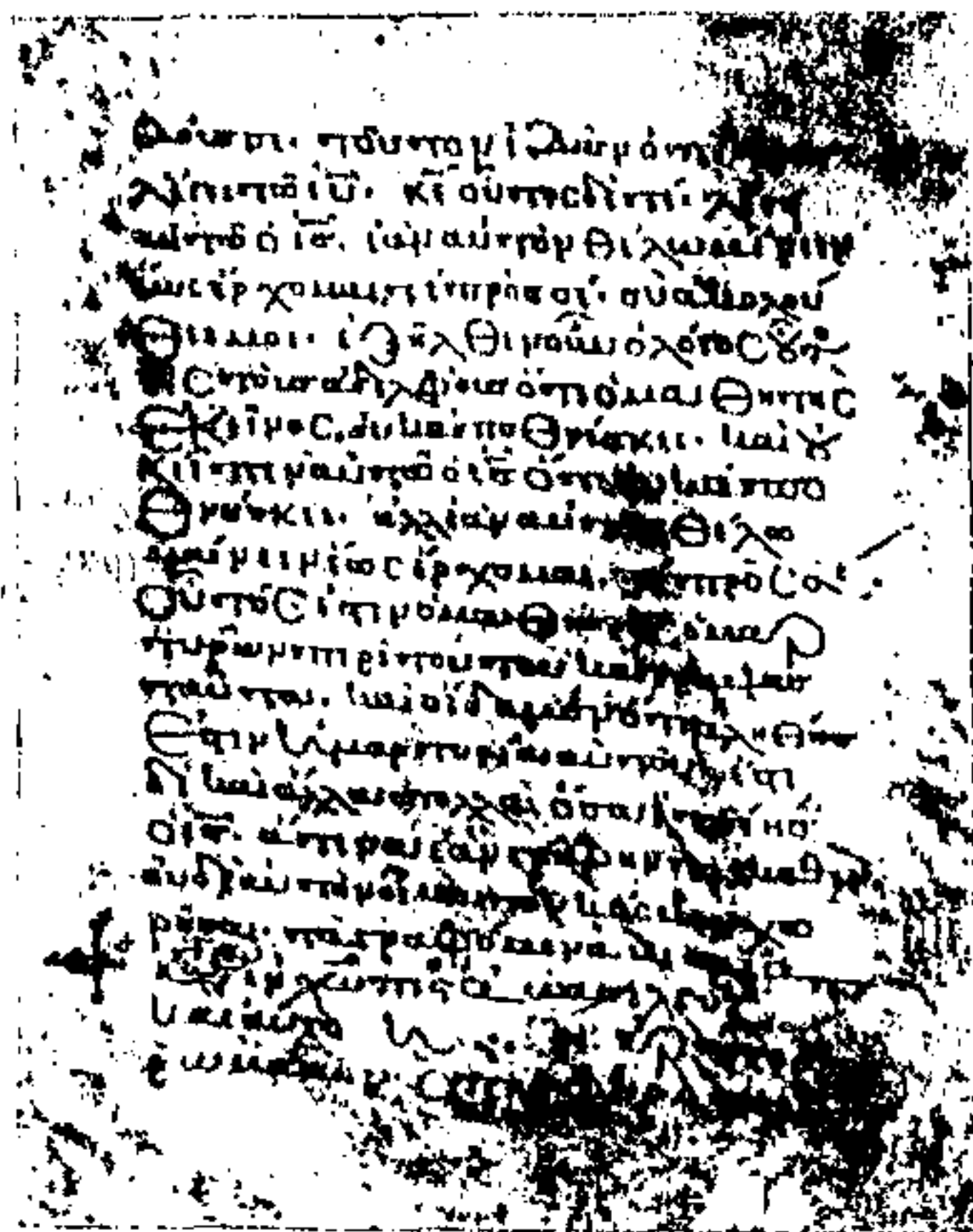
φ. 357α Εἰς τὸ κάτω μέρος τῆς σελίδος δ' ἐρυθρῶν γραμμάτων :

† Κωνσταντῖνος ἐν Χω' πιστὸς—βασιλεὺς | καὶ αὐτο—
κραιτωρ | ρωμαίων ὁ πορφυρογεννητος: —

φ. 360α Συναξάριον σὺν Θεῷ τοῦ τετραευαγγέλου ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ ἕως τέλους κατὰ τὴν ἐκάστην εὐαγγελιστοῦ περι-
κοπήν καὶ σύνταξιν καὶ ὅπως καὶ πότε ὑφίλει ἀναγινώ-
σασθαι ἕκαστος αὐτῶν ἐπὶ τῷ μαρτύριον.

Εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ τὸ τέλος ἔχουσι προστεθῆ χάρινα φύλλα, ὅπου
διὰ χειρὸς νεωτάτης ἔχει γραφῆ ἡ ἱστορία τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυ-
ρογεννήτου.

Στάχσις νέα.

Πανομοιοτύπον τοῦ φ. 357α

(μέγεθος πραγματικόν)

ΕΙΔΗΣΕΙΣ

— Ὁ ἐπιμελητὴς Βυζαντινῶν Ἀρχαιοτήτων κ. Α. Ξυγγόπου-
λος, ἐκτελῶν ἐντολὴν τοῦ Ὑπουργείου Ἐκκλησιαστικῶν, μετέβη κατ'
Ἀπρίλιον καὶ Μαΐου τρ. ἔτους εἰς τὰς Μινῆς Μετεώρων καὶ Δουσί-
κου πρὸς καταγραφὴν τῶν ἐν αὐταῖς κειμηλίων καὶ εἰκόνων.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἐμελέτησε τὴν τέχνην τῶν μεναχικῶν
τούτων κέντρων καὶ ἰδίᾳ τὴν ζωγραφικὴν.

Ἐν τῇ Μ. Μεταμορφώσεως Μετεώρων, πλὴν τῆς ἤδη γνωστῆς
εἰκόνας τῆς Μαρίας Παλαιολογίνας (βλ. περὶ ταύτης Βέην ἐν Ἀρχαιολ.
Ἐφημερίδι 1911 σ. 177 κέ.), ἀνεῦρε τρεῖς εἰκόνας δυναμένας
ν' ἀναχθῶσιν εἰς τὸν 14ον αἰῶνα. Ἐν τῇ Μονῇ ταύτῃ ἐμελέτησεν
ἰδιαιτέρως τὸ παλαιὸν Καθολικόν, ἰδρυθὲν ὑπὸ τοῦ Ἰωάσαφ κατὰ τὸ
ἔτος 1387 καὶ χρησιμεῖον σήμερον ὡς Ἱερὸν τοῦ κατὰ τὸ 1544 ἀνε-
γερθέντος νέου Καθολικοῦ. Ἐκεῖ ἀνεῦρε καὶ τὰ λείψανα τοῦ πρώ-
του Καθολικοῦ τοῦ κτισθέντος ὑπὸ τοῦ ἰδρυτοῦ τῆς Μονῆς Ἀθανα-
σίου τοῦ Μετεωρίτου, περὶ τοῦ ὁποίου ἀναφέρει καὶ ὁ βίος αὐτοῦ.
Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς ἐργασίας ταύτης ἐξήτασε καὶ τὸ Καθολικὸν
τῆς Ἀγ. Τριάδος, κτισθὲν κατὰ τὸ ἔτος 1478, ὡς καὶ τὸ τῆς μικρᾶς
Μονῆς Ρουσαῆν ἀνεγερθὲν κατὰ τὸ ἔτος 1560.

Ἐκ τῶν ναῶν τούτων ἐφωτογράφησε καὶ ἀντέγραψε σειρὰν τοι-
χογραφιῶν, αἱ ὁποῖαι θὰ δημοσιευθῶσιν ἐν εἰδικῇ μελέτῃ περὶ τοῦ
Παλαιοῦ Καθολικοῦ τῆς Μ. Μεταμορφώσεως.

Εἰς τὴν παρα τὰ Τρίκαλα Μονὴν Δουσίκου εὔρεν ἐν τῷ Σκευα-
φυλακίῳ δύο ἀξιολόγους φορητὰς εἰκόνας τοῦ Ἀγ. Θεοφάνους τοῦ
Γραπτοῦ καὶ τοῦ Ἀγ. Τιμοθέου Προικονήσου, ἔργα τοῦ 17ου πιθα-
νῶς αἰῶνος, ἐπίσης δὲ καὶ τὸ Εὐαγγέλιον τὸ φέρει τὴν ὑπογραφὴν
τοῦ Κωνσταντίνου Πορφυρογεννήτου, περὶ οὗ βλ. ἀνωτέρω σελ. 480.

— Ὁ ἐπιμελητὴς τῶν Βυζαντινῶν ἀρχαιοτήτων κ. Ν. Κοτζιάς
μετέβη εἰς ἀνατολικὴν Ἀττικὴν ἐντολῇ τοῦ Ὑπουργείου κατὰ τὸν
παρελθόντα Αὐγουστον καὶ Σεπτέμβριον.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ ἠρεύνησεν ἀπὸ ἀρχαιολογικῆς ἀπόψεως
πάν ὅ,τι ἀφορᾷ τὴν ἀνεξερεύνητον μέχρι τοῦδε περιφέρειαν ἐκείνην

τῆς Ἀττικῆς, τὴν περιλαμβάνουσαν τοὺς τέως τρεῖς δήμους Κρωπίας, Θορικίων καὶ Λαυρεωτικῆς, ἀπεκόμισε δὲ πλούσιον ὕλικόν. Οὕτως α') ἐξηκρίβωσε τὴν ὀχύρωσιν τῆς Α. Ἀττικῆς ἀποτελουμένην ἐξ εἴκοσι κάστρων καὶ εἴκοσι δύο πύργων· β') ἐξήτασε καὶ κατεμέτρησε πάσας τὰς μέχρι τοῦ 1830 κτισθείσας Βυζαντινὰς ἐκκλησίας, ἀκεραίας διατηρουμένας· γ') κατέγραψε καὶ κατὰ τὸ δυνατόν κατεμέτρησεν ἑκατὸν τριάκοντα πέντε ερείπια Βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν, ὧν τινα σπουδαιότατα ἀπὸ τεχνικῆς καὶ ἱστορικῆς ἀπόψεως· δ') ἐσημείωσε τέσσαρας ἀρχαίους ναοὺς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῶν χωρίων Μαρκοπούλου, Κορωπὶ καὶ Βάρης, ἢ ἐξακρίβωσις τῶν ὁποίου χρηρῆσε' σκαφικῆς τινος ἐργασίας, καὶ τέλος ε') συνέλεξε ἀπάσας τὰς τοπωνυμίας καὶ παραδόσεις ἑκάστου χωρίου.

Τὸ ἀποτέλεσμα τῶν ἐρευνῶν τούτων θέλει ἐκδόσῃ εἰς ἰδίᾳς κατὰ χωρία μελέτας συνοδευμένας ὑπὸ λεπτομερῶν τοπογραφικῶν χηρτῶν κ.λ.π., ἀρχόμενος ἀπὸ τοῦ χωρίου Κορωπίου.

— Ὁ ἐπιμελητὴς τῶν ἐν Κεφαλληνίᾳ ἀρχαιοτήτων κ. Ν. Γιαννοπούλος ἐκόμισεν εἰς τὸ μουσεῖον Ἀργοστολίου ἐν ἀνάγλυφον ἐπὶ πλακὸς λεπτῆς τετραγώνου λευκοῦ μαρμάρου παριστάνον τὸν Ἅγιον Ἰωάννην τὸν Πρόδρομον, πτεροφόρον, βαδίζοντα ἐπὶ ὄρεινῶν καὶ βιαχωδῶν ὑψωμάτων πρὸς τὰ ἀριστερὰ καὶ τῇ μὲν δεξιᾷ εὐλογοῦντα, τῇ δὲ ἀριστερᾷ χειρὶ κρατοῦντα εἰλητάριον ἠνεωγμένον. Το ἀνάγλυφον εἶναι ἀρίστης τέχνης μετὰ ζωηρῶν χαρακτηριστικῶν τοῦ προσώπου, τῶν ὀφθαλμῶν, τῆς ἐκφράσεως καὶ τῆς ἐν γένει φυσικῆς στάσεως τοῦ Προδρόμου. Ἡ καμηλωτὴ εἶναι ἐπεξεργασμένη θαυμασίως, ὡς καὶ ἡ πτυχολογία τοῦ ἱματίου φυσικὴ καὶ κανονικὴ. Διασφῆζει δὲ ἴχνη χρωματισμοῦ τὸ ἀνάγλυφον πολλαχοῦ, τὸ δὲ βάθος (fondos) ἦτο κεχρυσωμένον. Ὁ φωτοστέφανος καὶ ἡ ἐπιγραφή τοῦ ὀνόματος θὰ ἐδηλοῦντο διὰ χρώματος, καὶ ἐλλείπουσιν ἤδη. Τὸ μέγεθος τοῦ ἀναγλύφου εἶναι ὕψ. 8,48 Χ πλ. 0,43 Χ πλάχ. 0,015. Ἡ τεχνοτροπία τοῦ Ἁγίου εἶναι κατὰ τὰ βυζαντινὰ πρότυπα, ἢ δὲ χρονολογία αὐτοῦ θὰ ἦναι ἀσφαλῶς ἀρχαιότερα τοῦ ΙΖ' αἰῶνος, δέον ὅμως νὰ μελετηθῇ ὑπὸ ἐλδικοῦ βυζαντινολόγου.

— Ὁ αὐτὸς ἐπιμελητὴς ἐκόμισε κατ' αὐτὰς εἰς τὸ μουσεῖον Ἀργοστολίου 8 λίθους ἀρχαίους ἐκ Σάμης. Τούτων δύο εἶναι ἐνεπίγραφοι ἀρχαῖοι, ὧν ὁ εἶς, πλάξ ὀρθογώνιος ἄξεστος λίθου ἐγχωρίου κυανοφαίου περιέχει ἐν τῷ μέσῳ ἐπιγραφήν (ὕψ. γραμ. 0,07—0,10) τοῦ ε' π. Χ. αἰῶνος, ἐν ᾗ ἀναγινώσκωμεν τὴν λέξιν: ΠΙΘΑΚΑ· ὁ

δ' ἕτερος βάσις λευκοῦ μαρμάρου μετ' ἐμμέτρου ἐπιγραφῆς τῶν Ρωμαϊκῶν χρόνων· εἶς λίθος εἶναι θρόνος ἐφ' οὗ κάθηται ἀνὴρ περιβεβλημένος ἀπὸ τῆς ὀσφύος καὶ κάτω ἱμάτιον, καὶ ἀποκεκρουμένος ἀπὸ τοῦ στήθους καὶ ἄνω· παρ' αὐτὸν ζῶον τετράπουν· ἀκέφαλον. Μήπως παριστάνει τὸν Πλούτωνα καθήμενον ἐπὶ θρόνου, ἔχοντα δὲ παρ' αὐτῷ τὸν Κέρβερον;

Οἱ δὲ τρεῖς ἄλλοι λίθοι εἶναι παλαιοχριστιανικοὶ προερχόμενοι ἐκ τῆς μονῆς Ἀγ. Φανέντων· τούτων εἰς μὲν λευκοῦ μαρμάρου τετραγώνος παρίστανται τῶν ἰστάμενον ἀριστερὰ, ἔχοντα δὲ τὰς πτέρυγας συνεπτυγμένας· ὁ δ' ἕτερος πλάξ ὀρθογώνιος μικρὰ ἔχουσα ἐν ἀναγλύφῳ δύο φύλλα παχέα ἐνούμενα κατὰ τὰ κάτω μέρη αὐτῶν, ἐν τῷ μέσῳ τῶν ὁποίων ἴσταιται ἀνθρωπίνη μορφή (παῖς;) μετὰ ποδηρῶν χιτῶνος ἐν στάσει δεήσεως (orante), ὁ δὲ τρίτος τετραγώνος φέρει δύο σταυροὺς ἀνισοσκελεῖς κατὰ τὰς πλευρὰς τοῦ πλάτους καὶ πᾶχους περιβαλλομένους ἀπὸ τῆς βάσεως πρὸς τὰ ἄνω ἀγκυροειδῶς διὰ φυλλώματος ἀκάνθου μαλακῆς.

Ἐκ δὲ τῶν τεμνητῶν τούτων καὶ ἐξ ἄλλων μεγάλων καὶ μικρῶν ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν παλαιοχριστιανικῶν ἐγκατεσπαρμένων ἐν Σάμῃ γίνεται δῆλον ὅτι ὁ χριστιανισμὸς ἤγμασε σπουδαίως ἐνταῦθα κατὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνας.

Ἐπίσης εὔρεν ἐν μὲν τῇ μονῇ Ἀγ. Γερασίμου ἐπὶ τῆς δυτικῆς πλευρᾶς τοῦ ναοῦ μεγάλην ὀρθογώνιον πλάκα λίθου πορφυροῦ ἐντετειχισμένην, περιέχουσαν ἐν 20 στίχοις κεφαλαίοις γράμμασιν ἰταλικὴν ἐπιτύμβιον ἐπιγραφήν τῶν ἀταδέλφων Ἀναστασίου καὶ Νικολάου Κλονίη, οἵτινες ἐπὶ 8 ἔτη εἶχον ἐμφύλιον πόλεμον ἐν Κεφαλληνίᾳ, μεθ' ὃ συλληφθέντες ὑπὸ τῶν Βενετῶν ἐξωρίσθησαν ἐπὶ δεκαετίην καὶ ἐπιστρέψαντες πάλιν εἰς τὴν πατρίδα των συνελήφθησαν αὐθις ἐπὶ ὑποτροπῇ καὶ ἐπιβασθέντες μεγάλου πλοίου ἐναυάγησαν παρὰ τὰ Χανιά τῆς Κρήτης καὶ ἀπόλωτο. Ἀνωθεν τῆς πλακὸς εἶναι ἀνάγλυφον εἰκονίζον τοὺς δύο ἥρωας. Ἐν δὲ τῇ μονῇ Ἀγ. Ἀνδρέου ἔγγραφον τοῦ 1779 περὶ αὐτῆς.

— Ὁ Σεβασμιώτατος Μυριοφύτου καὶ Περιστασεως κ. Σωφρόνιος ἀπέστειλεν ἡμῖν τὴν ἀκόλουθον ἐπιστολὴν φέρουσαν χρονολογίαν α28 Ἰουνίου 1922.

«Ἐν σ. 5 κ. ε. τοῦ ΙΕ' τόμου τοῦ «Ν. Ἑλληνομνημόνων» δημοσιεύεται «Χουρμουζίου τοῦ Κωνσταντινοπολίτου σύνοψις τῶν πάλαι ἐπισήμων τῆς Ἑφῆς γυμνασίων». Παις εἶχον ἀναγνώσει ἐν τῷ «Ε

σπέρω: τῆς Λειψίας χειρόγραφον μὲ ὅμοιον ἢ τὸν αὐτὸν τίτλον, δημοσιευθὲν ὑπὸ τοῦ ἀποθανόντος ἀρχιεπ. πρ. Πατρῶν Νικηφόρου Καλογερά. Καθόσον ἐνθυμούμαι καὶ τὸ λεκτικὸν καὶ τὸ περιεχόμενον ἢ ὅμοιον τοῦ ὑφ' ὑμῶν ἐκ τῶν καταλοίπων τοῦ ἀειμνήστου διδασκάλου μου δημοσιευομένου. Ἴσως πρόκειται περὶ τοῦ αὐτοῦ χειρογράφου ἢ μᾶλλον περὶ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἐξ ἄλλου χειρογράφου δημοσιευθείσης, διότι, ἂν μὴ ἀπατώμαι, ὁ ἐκδότης ἐκείνου ὠμίλει περὶ ἀγνώστου συγγραφέως».

Τὸ ἰνωτέρω ἔργον τοῦ Χουρμουζίου ἔχει πράγματι δημοσιευθῆ ἐν τῷ «Ἐσπέρω» τῆς Λειψίας (1]18 Ὀκτωβρίου 1886 ἀριθμ. 131, 132 καὶ 133) ὑπὸ τοῦ Νικηφόρου Καλογερά ἐκ κώδικος ἀποκειμένου ἐν τῇ ἱεράᾳ μονῇ τοῦ ἁγίου Παντελεήμονος ἐν ἁγίῳ Ὄρει, ἐκ κώδικος λοιπὸν διαφόρου τοῦ ἐξ οὗ ἢ ἐκδοσις τοῦ Λάμπρου. Ἡ σύγκρισις τῶν δύο κειμένων δεικνύει μικρὰς διαφορὰς.

— *Byzantinische Zeitschrift*. Μετὰ χαρᾶς δημοσιεύομεν τὴν κατωτέρω σταλεῖσαν ἡμῖν περὶ ἐπανεκδόσεως τῆς *Byzantinische Zeitschrift* ἀγγελίαν ἔχοντες τὴν πεποίθησιν ὅτι οἱ περὶ τὰ βυζαντινὰ ἴδια ἀσχολούμενοι ἰδιαιτέραν θὰ αἰσθανθῶσι χαρὰν ἐπὶ τῇ ἐπανεκδόσει περιοδικοῦ τοιαύτης ἀξίας καὶ θὰ σπεύσωσι νὰ ἐγγραφῶσι συνδρομηταὶ ἐνισχύοντες οὕτως τὴν ἐκδοσιν περιοδικοῦ τὰ μέγιστα μέχρι τοῦδε ἐξυπηρετήσαντος καὶ μέλλοντος νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὴν περὶ τὸν βυζαντινὸν πολιτισμὸν ἔρευναν :

Ἡ *Byzantinische Zeitschrift*, διεθνὲς ὄργανον τῶν βυζαντινῶν σπουδῶν, ἱδρυθεῖσα ἐν ἔτει 1892 ὑπὸ Καρόλου Κρουμπάχερ, ἐξ αἰτίας τοῦ παγκοσμίου πολέμου ὑπέστη σοβαρωτέραν ζημίαν ἢ ἄλλα ἐπιστημονικὰ ἐπιχειρήσεις. Αἱ διεθνεῖς σχέσεις, αἵτινες ἀποτελοῦσι τὴν βάση αὐτῆς, κατεστράφησαν, οἱ ἐκδῶται καὶ συνεργάται ἐν ὕλαις ταῖς χωραῖς ὑπεχρεώθησαν ἐκ τῶν περιστάσεων νὰ ἀναλάβωσιν ἄλλα ἢ ἐπιστημονικὰ καθήκοντα. Μόλις κατὰ τὸ ἔτος 1920 μετὰ σημαντικῶν θυσιῶν τοῦ ἐκδότης κατωρθώθη νὰ ἐκδοθῇ τὸ δεύτερον διπλοῦν τεύχος τοῦ κατὰ τὸ ἔτος 1914 ἀρξαμένου τόμου (28ου).

Προσπαθοῦντες οἱ διευθυνταὶ καὶ ὁ ἐκδότης νὰ ἐξασφαλίσωσι καὶ διὰ τὸ μέλλον τὴν ἀδιάκιστον ἐκδοσιν τῆς *Byzantinische Zeitschrift* ἐνεθαρρύνθησαν διὰ τῆς πιστῆς συμμετοχῆς τοῦ διεθνοῦς κύκλου τῶν συνεργατῶν καὶ τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπιστημόνων. Ἰδίως εἰς τὰς προσπάθειας αὐτῶν ὀφείλομεν, ὅτι αἱ δυσκολίαι αἱ οικονομικαὶ ὑπερενικη-

θησαν. Ἐκ μέρους ἑλληνικῶν, ἀγγλικῶν, ἀμερικανικῶν καὶ σουηδικῶν κύκλων, τελευταίως δὲ ἐκ τῆς δραστηρίου ἐπεμβάσεως τῆς *Notgemeinschaft der deutschen Wissenschaft*, παρεσχέθη τῇ *Byzantinische Zeitschrift* σταθερὰ οικονομικὴ βῆσις. Ἡ περαιτέρω αὐτῆς τακτικὴ ἐκδοσις οὕτως ἐξασφαλίσθη.

Ἡ *Byzantinische Zeitschrift* θὰ ἐκδίδεται ἔκως μέχρι τοῦδε ἐτησίως εἰς τέσσαρα τεύχη (δύο διπλᾶ τεύχη), προσωρινῶς δὲ εἰς τριάκοντα τυπογραφικὰ φύλλα (τιμὴ ἑνὸς διπλοῦ τεύχους 18 δραχμαί). Τὸ εὐδοκίμαζόμενον πρόγραμμα καὶ ἡ διεθνὴς χαρακτὴρ αὐτῆς μένουσιν ἀμετάβλητοι. Ὡς δημοσιεύη καὶ εἰς τὸ μέλλον διατριβῆς (μέρ. Α') καὶ κριτικῆς (μέρ. Β') εἰς ἑλληνικὴν, λατινικὴν, ἀγγλικὴν, γαλλικὴν, ἰταλικὴν, σουηδικὴν καὶ γερμανικὴν γλῶσσαν, ἡ βιβλιογραφία δὲ (μέρ. Γ') πάλιν ὡς εἰρηπληροφόριος περὶ ὅλων τῶν νεωστὶ ἐκδιδομένων ἔργων εἰς ὀλόκληρον τὸν κλάδον τῆς βυζαντινολογίας.

Οὕτως ἐλπίζομεν, ὅτι καὶ εἰς τὸ μέλλον ἡ *Byzantinische Zeitschrift* θὰ θυνθῆ νὰ ὑπηρετήσῃ τὴν ἔρευναν τοῦ βυζαντινοῦ πολιτισμοῦ.

Ἡ Διεύθυνσις

A. Heisenberg u. P. Mauro

Ὁ ἐκδότης

B. G. Teubner

ΒΙΒΛΙΑ ΣΤΑΛΕΝΤΑ

ΕΙΣ ΤΗΝ ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΝ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΒΑΛΗΝΟΜΝΗΜΟΝΟΥ

- A i n a** F r. Astevaihtelututkimia Helsinki 1919 (Memoires de la Societé Finno-Ougrienne XLV).
- » Phonetik und Lautlehre des Inarilappischen I-II Helsinki 1918 (Memoires de la Societé Finno-Ougrienne XLII, XLIII).
- A k a d e m i e** Bayerische Inhaltsübersicht München 1914.
- A n t o n i a d e s** A l. Le Développement économique de la Thrace Athènes 1922.
- B i s s i n g** F r. W. Denkmäler zur Geschichte der Kunst Amenophis IV, München 1914 (Sitzungsberichte der K. Bayerischen Akademie).
- » Die Reliefs von Sonnenheiligtum des Rathures. München 1914 (Sitzungsb. der Bayer. Akademie).
- C e n t r e** International: Union des Associations internationales Publication NO 98 Bruxelles 1921.
- C h a i x** Marie - A n t o i n e t t e: Une figure neo grecque. Andrea Mustoxidi, Paris (s. d.).
- Χ α ρ ι τ ά κ η** Γ'. 'Η Συγκρότησις τοῦ Συμφουλίου 'Επικρατείας ὡς νομοκρασιαστικοῦ Σώματος. 'Αθήναι 1920 ('Ανατύπωσις ἐκ τοῦ περιοδ. «Τὸ Μῆλον» 1920).
- » Δημοσιολογικὰ μελετήματα. 'Αθήναι 1920.
- » 'Η Ἐκαιονταετηρίς τῆς Ἐπαναστάσεως. 'Αθήναι 1921.
- » 'Η δημοποίησις ἐπιχειρήσεων. 'Αθήναι 1922 ('Ανατύπωσις ἐκ τῆς ἐπιθεωρήσεως Τοπικῆς Αὐτοδιοικήσεως).
- D o n n e r** K. Über die anlautenden, labialen, spiranten und Verschlusslaute in Samojedischen und Vralischen. Helsinki 1920 (Memoires de la Societé Finno-Ougrienne XLIX).
- Δ υ ρ β ο υ ν ι ώ τ ο υ** K. Μελετίου 'Αθηναίων Ἐκκλησιαστικῆ Ἱστορίας. Ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ 1921.
- » Περὶ τοῦ πῶς ἐστὶ βυβλίαν συγγράφειν. Ἐν Ἀλεξάνδρειᾳ 1922.
- F i s c h e r** H. Über die Entstehung des Nibelungenliedes München 1914 (Sitzungsb. der Bayer. Akademie).
- H ä m ä l a i n e n** A. Ihmisruumlin Substanssi Shomalais Ugrilaisten Kansojen Taikundessa. Helsinki 1920 (Mémoires de la Societé Finno-Ougrienne XLVII).
- H a z z i d a k i s** J o s. Tylissos à l'époque minoenne Paris 1921.
- * Πλωπούλου Χρ. Πρὸς τὰς λάφυρας τῆς Ἑλληνικῆς Δυναστείας. 'Αθήναι 1917.
- » 'Η Ἑλλὰς εἰς τὴν Μικρὰν Ἀσίαν. Τεύχ. 1 - 2. 'Αθήναι 1921-22 (Ἐκδόσεις Γραφείου Τύπου Ἰνστιτούτου Ἐξωτερικῶν).
- H e r b i g** G. Kleinasiatisch-etruskische Namengleichungen München 1914 (Sitzungsb. der K. Bayer. Akademie).
- H i l l d e b r a n d** A. Über die Anfänge des indischen Dramas, München 1914 (Sitzungsb. der K. Bayer. Akademie).
- H i r z e l** K. Die Person: Begriff und Name derselben im Altertum München 1914 (Sitzungsb. der K. Bayer. Akademie).
- I t k o n e n** T. Lappalaisten Kvokatakus Helsinki 1921 (Memoires de la Societé Finno-Ougrienne LI).
- Venäjän lapin Konsonanttien astevaihtelu Helsinki 1916 (Memoires de la Societé Finno-Ougrienne XXXIX).
- J a c o b** G. Schanara-Studien I Teil, München 1914 (Sitzungsb. der K. Bayer. Akademie).
- J o r g a** N. Roumains et Grecs au cours des siècles à l'occasion des mariages princiers de MDCCCXXI. Bucarest 1921.
- K a l i m a** J. Die Ostseefinnischen Lehnwörter im russischen Helsinki 1919 (Memoires de la societé Finno-Ougrienne XLIV).
- Κ α λ ο γ ε ρ ο π ο ῦ λ ο υ** Δ. Τί σκέπτομαι. Ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. 'Αθήναι 1922.
- K a n n i s t o** A. Zur Geschichte der Vokalismus der ersten Silbe in Vogulischen Helsinki 1919 (Memoires de la Societé Finno-Ougrienne XLVI).
- K o s k i m i e s** A — I t m o n e n T. Inarilappalaista Kansantietoutta. Helsinki 1918 (Memoires de la Societé Finno - Ougrienne XL).
- K r e t s m a y r** H. Geschichte von Venedig II Gotha 1920.
- M a y r** A. Über die vorrömischen Denkmäler der Balearen München 1914 (Sitzungsb. der K. Bayer. Akademie).
- Μ ο υ ρ τ ο ξ ῶ δ η** Θ. Στοιχεῖα Αἰσθητικῆς. 'Αθήναι 1922.
- M u s t o x y d i** T. Histoire de l'Esthétique française (1700 — 1900) Paris 1920.
- » Deux problèmes de l'Esthétique Paris 1920, ('Ανατύπωσις ἐκ τοῦ περιοδικοῦ «Rythme et Synthèse Avril 1921).
- » Qu'est-ce que la mode? Paris (s. d.)
- Μ π υ λ ά ν ο υ** Δημ. Αἱ ὀρησκευτικαὶ ἰδέαι τοῦ Ἀδ. Κοραΐ. 'Αθήναι 1920.
- » Τοῖδωρος ὁ Πηλουσιώτης. 'Αθήναι 1922.
- Ν ο μ ι κ ο ῦ** Χ. Ἀραβικὰ ἱστορήματα. Ἀλεξάνδρεια 1922.
- » Τὰ χριστιανικὰ κειραουργήματα τοῦ Ἀρμενικοῦ Πατριαρχείου Ἰεροσολύμων. Ἀλεξάνδρεια 1922.
- Ξ υ γ γ ο κ ο ῦ λ ο υ** Α. Μεγάλη Παναγία. Ἐν Ἀθήναις 1922.
- » Αἱ βυζαντιναὶ τοιχογραφίαι Παρθενῶνος καὶ Θηροσίου.
- * Ὁρλάνδου Α. Ἡ ἴμορφη ἐκκλησιὰ. 'Αθήναι 1921.
- » Ἡ Παρηγορήτισσα τῆς Ἄρτης. 'Αθήναι 1921. ('Ανατύπωσις ἐκ τοῦ «Ἀρχαιολογικοῦ Δελτίου 1919).

- Ὀρλάνδου Α. Ὁ ἐν Ἐλευσίνοι ναὸς τῆς προφυλακίας Ἀριέμιδος.
 * L'ecclise byzantine des saintes apôtres à Leodari. Paris.
 P a s o n e n H. Die finnisch-ugrischen S—laute Helsinki 1918 (Memoires de la Société Finno-Ougrienne XLI).
 P e r n i e r L. Luigi Savignioni e la suo opera scientifica Firenze 1918 (Ἀνατύπ. ἐκ τοῦ «Atene e Roma» 1918).
 R ä s ä n e n M. Die Tschuwassischen Lehnwörter im Tscheremissischen Helsinki 1920 (Memoires de la Société Finno-Ougrienne XLVII).
 S c h l u m b e r g e r G. Un Empereur de Byzance à Paris et à Londres. Paris, 1916.
 Σωτηρίου Γ. Τὸ πλησιέστερον δάπεδον τοῦ ἀνευρεθέντος Νλοῦ ἐν Νικοπόλει τῆς Ἡπείρου. Ἀθήναι 1915 (Ἀνατύπ. ἐκ τοῦ «Ἱεροῦ Συνδέσμου» 1915).
 * Ἡ Ἁγία Σοφία Ἀθήναι 1917 (Σύλλογος πρὸς διάδοσιν ἀρετῶν βιβλίων).
 * Ὁ Ναὸς τοῦ Ἁγίου Δημητρίου Θεσσαλονίκης Ἀθήναι 1910 (Ἀνατύπ. ἐκ τοῦ «Ἀρχαιολογ. Δελτίου» 1918).
 T h o m s e n V. Turcica Helsingfors 1916 (Memoires de la Société Finno—Ougrienne XXXVII).
 T u r c h i N. La Civiltà Bizantina Torino 1915.
 V a c c a r i A. Codex Melphictensis rescriptus. Ezechielis iszagmenta Graeca Romae 1918 (Monumenta Biblica et Ecclesiastica 2).
 W e n g e r L. Über Papyri und Gesetzesrecht. München 1914 (Sitzungsb. der k. Bayer. Akademie).
 W i c h m a n n Y. Zur Geschichte des Vokalismus der ersten Silbe im Wotjakischen Helsinki 1915 (Memoires de la Société Finno-Ougrienne XXXVII).
 * Syrjänische Volksdichtung Helsinki 1916 (Memoires de la Société Finno-Ougrienne XXXVIII).
 Ζσελέντου Π. Ἀργυρὸς Βερναρδάκης ὁ Ἀθηναῖος (1639—1720) Ἀθήναι 1921.
 * Ἡ ἐν Πιλοποννήτῳ Ἑλληνικὴ Ἐκκλησία ἐπὶ Ἐνετιῶν 1635—1715. Ἀθήναι 1921.

ΠΙΝΑΞ ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ

ΚΥΡΙΩΝ ΟΝΟΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΩΝ

(Τὸ ΑΚ σημαίνει κώδικα τῆς βιβλιοθήκης Ἀλεξίου Κολυβά)

- * Ἀββροῖοι σ. 25. 98
 * Ἀβραάμ θεσία [ΑΚ] σ. 335
 * Ἀγαθαγγέλου γεγεμῆ [ΑΚ] σ. 465
 * Ἀγγελίνα σ. 477
 * Ἁγίας μονή σ. 22
 * Ἁγία Σοφία σ. 236 ἐ.
 * Ἀγορὰ Ἀθηνῶν σ. 85
 * Ἀθανασίου λόγοι σ. 437
 Ἀνίγματα σ. 36 ἐ.
 Ἀΐντος σ. 312 ἐ.
 Ἀλοχίλος σ. 437
 * Ἀκάθιστος ὕμνος σ. 98
 * Ἀλεξάνδρου διήγησις σ. 206 ἐ.
 * Ἀλέξιος Χρυσόστομος σ. 411
 * Ἀλή παῖς σ. 343
 * Ἀλουτζίος Καππαδοκῆς [ΑΚ] σ. 109
 * Ἀλφαβητάριον σ. 261
 * Ἀλφειοῦ σ. 442
 * Ἀλωσις Κωνσταντινῶν σ. 410
 * Ἀλωσις Κύπρου σ. 442
 * Ἀμβρόσιος Γοθλάξ [ΑΚ] σ. 110
 * Ἀμερική σ. 27
 * Ἀμηρῆς σ. 12 ἐ. 414
 Ἀναστασιῶτις σ. 31
 * Ἀναστασιάδης Νικόλαος [ΑΚ] σ. 335
 * Ἀναστάσιος αὐτοκράτωρ σ. 117
 * Ἀνδρόνικος Παλαιολόγος σ. 109
 * Ἀνεμῆς σ. 393
 * Ἀνθολογία μουσική [ΑΚ] σ. 326
 * Ἀντώνιος Σπινολας [ΑΚ] σ. 109
 * Ἀποκάλυψις τῆς Θεοτόκου [ΑΚ] σ. 107
 * Ἀποστόλης Μιχαήλ [ΑΚ] σ. 469
 * Ἀγγυρόπουλος Ἰωάννης [ΑΚ] σ. 471
 * Ἀρδαμερίου ἐπίσκοπος σ. 478
 * Ἀριστείδης σ. 436
 * Ἀριστομένης σ. 38 ἐ.
 * Ἀριστοδόδημος σ. 318 ἐ. 441 ἐ.
 * Ἀριστοτέλης [ΑΚ] σ. 110
 * Ἀριστοφάνης σ. 436
 * Ἀρμενιόπιπλος Κωνσταντῖνος [ΑΚ] σ. 331
 * Ἀρμένου Ἐλένη [ΑΚ] σ. 469
 * Ἀρσένιος Κερκύρας σ. 231
 * Ἀρσένιος Μουσεμβασίας σ. 292
 * Ἀσάνης Κωνσταντῖνος σ. 440
 * Ἀρτάβασδος Νικόλαος σ. 255 ἐ.
 Ἀυξέντιος σ. 27
 * Ἀχαιμενίδαι σ. 9
 * Ἀχιλλῖος σ. 403
 Βησσαῖοι σ. 31 ἐ.
 Βάρδης μάγιστρος σ. 58.
 Βασίλειος Κερκύρας ἐπιστολὰι σ. 119
 Βασίλειος λόγοι σ. 437
 Βασίλειος Σελυκιῆς λόγος σ. 108
 Βασίλειος σ. 73 ἐ.
 Βερναρδάκης σ. 315 ἐ.
 Βηθυνία σ. 8
 Βησσαρίων [ΑΚ] σ. 469, 470, 471
 Βολταῖρος σ. 314 ἐ.

- Βυζαντινὴ ἡμέρα σ. 484
 Βύωνος μάγιστρος σ. 98
- Γαβριὴλ Νιόλαος [AK] σ. 110
 Γαβριήλ σ. 51
 Γαβριηλόπουλος Νικόλαος [AK] σ. 267
 Γαζῆς ἐπίσκοπος [AK] σ. 471
 Γαλέμ ἀρεινίτης σ. 414
 Γερακάρης Διδάριος σ. 472
 Γεράσιμος [AK] σ. 467
 Γεράσιμος ἱερομόναχος σ. 14
 Γερασίμου ἀκολουθία [AK] σ. 467
 Γεροῦσηλάντη: σ. 410
 Γεομετρία σ. 77
 Γεωμέτρης σ. 83 ἔ. 46 ἔ.
 Γεωγραφία Γαζῆ [AK] σ. 112
 Γεωγραφικὸν σημείωμα [AK] σ. 112
 Γεώργιος ἄγιος σ. 43
 Γεώργιος Κεζυρήνης σ. 23
 Γεώργιος κόμης Κορίνθου σ. 293
 Γεώργιος Κορψιάτης σ. 411
 Γκορίτσα σ. 42
 Γλυκῆς Μεγαλὴ σ. 440
 Γόνιππος σ. 443 ἔ.
 Γρηγορῶ ἐπιστολαὶ σ. 214
 Γρηγοριάδαι σ. 293
 Γρηγόριος ἱερομόναχος [AK] σ. 109
 Γρηγόριος Κυθωνιεύς [AK] σ. 315
 Γρηγόριος μοναχὸς σ. 393
 Γρηγόριος Παλαμᾶς σ. 3 ἔ.
 Γρηγόριος Παπαμιχαήλ σ. 5
 Γρηγόριος πατριάρχης σ. 107
 Γρηγορίου ἐφορισμοὶ [AK] σ. 328
- Δημοσκητὸς Στουδίτης σ. 248 ἔ.
 Δαυὶδ δισύπατος σ. 5
 Δαυὶδ Ἐρμ. σ. 118
 Δαυὶδ Κομνηνὸς σ. 439
 Δελβενικιώτης Γεώργιος [AK] σ. 11 ἔ.
 Δεστούνης Γαβριήλ σ. 261
 Δημοκράτης φιλόσοφος [AK] σ. 113
 Δῆμος νεομάρτυς σ. 416
- Δημόφιλος [AK] σ. 113
 Διαλέξεις ἐταρ. βυζ. σπουδῶν σ. 348
 Διαλέξεις τρεῖς Λάμπρου σ. 85 ἔ.
 Δίτλκος Κορίνθου σ. 340
 Διονύσιος πατριάρχης σ. 292
 Διονυσίου ἀκολουθία [AK] σ. 467
 Δίωνος λόγος σ. 426
 Δοξαστάρια [AK] σ. 334
 Δουσίθεος πατριάρχης σ. 28
 Δουσίτου μονή σ. 479
 Du Cange σ. 6
 Δυραχίου ἐπιγραφαὶ 340
 Δωροθέου βιβλίον ἱστορικὸν σ. 137 ἔ.
- Εἰκασία σ. 99 ἔ.
 Εἶρα σ. 311
 Εἰρήνη Πυρίσκου σ. 291
 Εἰρήνη μαρτύριον [AK] σ. 466
 Ἐκκλησία μεγάλη σ. 237
 Ἐκθιμήσεων συλλογὴ σ. 407 ἔ.
 Ἐξοδα βιβλιοδετήσεως σ. 410
 Ἐπίγραμμα εἰς Ἡδρον Λευκίππου σ. 118
 Ἐρμιόδομος Ἀθήναιος σ. 292, 470
 Ἐσαύ σ. 13
 Εὐαγγέλιον χειρόγραφον σ. 479
 Εὐγενίου μαρτύριον σ. 439
 Εὐδοκίμης σύζυγος Ρωμανοῦ σ. 37, 41
 Εὐφάνης σ. 318
 Εὐχελαίου εὐχαὶ [AK] σ. 329
- Ζήνων Διμήτριος σ. 266
- Ἡλιόπουλος Τιμοθέων σ. 316
 Ἡλιού πατριάρχης σ. 41
 Ἡρόκλειος σ. 25
- Θαιώ [AK] σ. 113
 Θεμέλιον σιλήνης σ. 403 ἔ.
 Θεοδώριμα πορφυρογέννητος σ. 393, 394
 Θεόδωρος μάρτυς σ. 57
 Θεόδωρος Προόδρομος σ. 31 ἔ. 60 ἔ.
 165 ἔ. 394

- Θεοκλήτης Φιλαδέφειας σ. 439
 Θεοφύλακτος σ. 352, 390 ἔ.
 Θεοφύλακτος μάγιστρος σ. 42
 Θεοφάνης σ. 22
 Θερίνος μάρτυς σ. 211
 Θήρα σ. 21
- Ἰάκωβος μοναχὸς [AK] σ. 313
 Ἰατρικὴ ἱστορία [AK] σ. 168
 Ἰερόμη σ. 311
 Ἰμπραῖμης σ. 417
 Ἰουλιανὸς σ. 430
 Ἰσμαήλ σ. 12
 Ἰστορίας Ἑλλὰδος ἐπιτομὴ [AK] σ. 329
 Ἰωάννης ἀρχ. επ. Κερκύρας σ. 412
 Ἰωάννης διάκονος Εὐγενικός σ. 417 ἔ.
 Ἰωάννης ἐπίσκοπος Φαρσάλων σ. 417
 Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀλαβροῦ σ. 417
 Ἰωάννης Ζαχαρίου σ. 118
 Ἰωάννης Κατακουζηνὸς σ. 437 ἔ.
 Ἰωάννης Κύρκου σ. 417
 Ἰωάννης μητροπολίτης σ. 116
 Ἰωάννης Παλαιολόγος σ. 409
 Ἰωάννου Πατριάρχου ἐκκλησία σ. 414
 Ἰωάννου φιλολόγου ἐκκλησία σ. 413
 Ἰωάννου φιλολόγου νεὸς σ. 132
 Ἰόβ σ. 57
 Ἰουσήφ ἀδελφὸς Συγγῶν σ. 52
 Ἰουσήφ ἱερομόναχος σ. 14
- Καβιλλότι σ. 315
 Καλιβριος Ἀγρίνος σ. 439
 Καλαντάριον σ. 456
 Καλλίνικος σ. 27
 Καλλιόπολις σ. 8
 Κάλλιστος Ἀθήναιος [AK] σ. 409
 470
 Καλοσείτης Μακάριος σ. 30 ἔ.
 Καμαράσης Νικόλαος [AK] σ. 110
 Καμύτης Μανουήλ σ. 338
 Καντακουζηνὸς Ἰωάννης [AK] σ. 332
 Καντετάν πατῆρ: σ. 417
- Κισριτζιάς Ἰωάννης σ. 113
 Κισριτζίοι σ. 196
 Κασιανὴ σ. 99
 Κατακαλών σ. 53 ἔ.
 Κατακουζηνὸς Παρθένιος [AK] σ. 331
 Κατήχησις σ. 465
 Κερκυραϊκὰ ἀνάκτορα σ. 231
 Κερκυραϊκὴ ἀνθολογία σ. 102
 Κηρυκτῆριος στρατηγὸς σ. 35
 Κιναλὸς Ἰλαρίων σ. 27
 Κολικόνδαι σ. 412
 Κολομβὸς Χριστοφόρος σ. 23
 Κορυθῆς σ. 312
 Κομνηνὸς Μανουήλ σ. 394
 Κοσμάς Βελεγράδων σ. 414
 Κοσμάς ἱερομόναχος σ. 1, 2, 404
 Κοτρεν Κομνηνὸς σ. 472
 Κρεσομένης σ. 31
 Κρένος Στ. σ. 248
 Κρουσοβετση σ. 411
 Κυπριανὸς ἀγίου εὐχῆ [AK] σ. 328
 Κύριλλος σ. 27
 Κύριλλος πατριάρχης [AK] σ. 467
 Κωνσταντῖνος Ἀναγνώστης σ. 33 ἔ.
 Κωνσταντῖνος Ἰνὸς Μανασσῆς σ. 69
 Κωνσταντῖνος Πορφυρογέννητος σ. 179
 Κώνστας ὁ Καλαμάρης σ. 14
- Λάζαρος Βοναμίκος σ. 233
 Lazzari σ. 474
 Langen Ἰοδωρεῖδος σ. 225 ἔ.
 Λαμπρος Δουβλίον σ. 126 ἔ.
 Λαμπροσ. σ. 9
 Λάσκωρις Ἰωάννης σ. 292 ἔ. (AK) σ.
 470, 471
 Λασκωρις Κωνσταντῖνος [AK] σ. 470
 Λαζικὸν πνευματικόν [AK] σ. 326
 Λεονάρδου Χίτος σ. 229 ἔ.
 Λέοντις ἐπισκόπος λόγος σ. 428 ἔ.
 Λέων σ. 2 ἔ.
 Λέων σοφὸς [AK] σ. 112
 Λεώπυλος σ. 272 ἔ.
 Λιβανίου μεσηδία σ. 435

- Λιεσσαβήνη σ. 469
 Λευκίτε [AK] σ. 468
 Luchi Rubio σ. 126
 Λόγοι ἀδήλου [AK] σ. 384
 Λουκιανοῦ βίος [AK] σ. 108
 Λύσις Πυθαγόρειος [AK] σ. 114
- Maffei σ. 313
 Μαλαξὸς Μανουὴλ σ. 138
 Μακάριος Αἰγύπτιος [AK] σ. 329
 Μακάριος Καλορείτης σ. 30 ἔ.
 Μακάριος Κορίνθου [AK] σ. 468
 Μάμαντος εὐχαί [AK] σ. 328
 Μανασῆς Κωνσταντῖνος σ. 60
 Μαρία Αἰγυπτία σ. 344
 Μαρτελάος Ἀντώνιος [AK] σ. 469
 Μασγιγάδες ἀδελφοί σ. 120
 Ματθαῖος δὲ Βαρῆς σ. 293
 Μαυροζούμης σ. 11
 Μαχμούτης Σουλτάνος σ. 416
 Μένανδρος Ποτίσσειος [AK] σ. 328
 Μεούροιος [AK] σ. 470
 Μερόπη σ. 312
 Μεσοθηνία σ. 8
 Μεσσηνιακοὶ πόλεμοι σ. 310 ἔ.
 Μετονομασίαι πόλεων σ. 405 ἔ.
 Μεχούμετ σ. 12
 Μηνῆ, Βικτωρὸς καὶ Βικεντίου μεγαλυ-
 νάρια [AK] σ. 467
 Μηναῖον Ἰουνίου [AK] σ. 331
 Μηνῆς μάρτυς [AK] σ. 467
 Μηνυλόγιον [AK] σ. 326
 Μιστρᾶς σ. 272 ἔ.
 Μιχαήλ σ. 44
 Μιχαήλ ἀργιστράτης σ. 50, 52
 Μιχαήλ γραμματικὸς σ. 30
 Μιχαήλ Παλατολόγος σ. 410
 Μιχαήλ πατριάρχης σ. 352, 390
 Μιχαήλ γορσοῦταις σ. 45
 Μοδέσιου εὐχή [AK] σ. 323
 Μοδηνοῦ ἐπιστολαὶ σ. 130
 Μονομάχος σ. 362
 Μόντι σ. 225, 412 ἔ.
- Μονωδία [AK] σ. 336
 Μοιζνίγος [AK] σ. 469
 Μουζικιά σ. 412
 Μουσταφᾶς δεξίτης σ. 415
 Μουσταφᾶς σουλτάνος σ. 416
 Μπερσῆς Δημήτριος [AK] σ. 332
 Μπόρια σ. 119
 Μυῖας ἐπιστολή [AK] σ. 113
 Μωάμεθ σ. 10 ἔ.
- Ναῦς ἀτακτοισιμίδιμος σ. 8
 Νεαπολίτης Μαρτῖνος [AK] σ. 336
 Νιόκαστρον Ἑλδοσανίου σ. 411
 Νεόφυτος Πεσόδρομηνός σ. 115 ἔ.
 Νέρες σ. 339
 Νήφων ἐπίσκοπος σ. 119
 Νιάγκα Γεωργίου ποιήματα [AK] σ. 330
 Νίδερ ἱατροὶ [AK] σ. 111
 Νίκαια σ. 14
 Νικηφόρος Βελιγράδιος σ. 414
 Νικηφόρος Κωνσταντῖνος σ. 23
 Νικηφόρος Ντιος [AK] σ. 468
 Νικόλαος Κακάριας σ. 231
 Νόκας Νικόλαος σ. 413
 Νομοκάνων [AK] σ. 329
 Νοταρῆς Δημήτριος σ. 27
- Ξενυῖς μονή σ. 417 ἔ.
 Ξεριλίνος σ. 139
- Οἶκοι Θεοτόκου σ. 97
 Οἰκονόμου Κωνσταντῖνος [AK] σ. 107
 Οἰκονόμου Σοφοκλῆς σ. 5
 Ὁμιλίαι Παλαμᾶ σ. 5 ἔ.
 Ὁμολογία ἁρθόδοξος [AK] σ. 107
 Ὁρέων μεγάλων ὀνόματα [AK] σ. 112
- Παῖσιος Σταυρονικητηνός σ. 415
 Παλαμᾶς Γρηγόριος σ. 3 ἔ.

- Παλαμᾶ ἁγιολογία σ. 5
 Παπαμιχαὴλ Γρηγόριος σ. 5
 Παπανδρέου Μελέτιος [AK] σ. 328
 Παραπεμπτικὰ σημεῖα σ. 219
 Πάρασκευης μεγάλης ἰδιόμειλον σ. 96 ἔ.
 Παρθένιος Κωνσταντινουπόλεως σ. 28
 Πατριάρχης σ. 34, 47 ἔ.
 Παῦλος Αἰγυπτῖος σ. 431
 Πεδιάσιμος Θεόδωρος σ. 120
 Πέμπτης μεγάλης ἰδιόμειλον σ. 96
 Πεντηκοστάριον [AK] σ. 327
 Περιβλεπτηνοῦ ἐπιστολαὶ σ. 119
 Πηγᾶσιος σ. 15
 Πηλουσιώτης Ἰσιδώρος σ. 124
 Πισίδη, Γεώργιος σ. 104
 Πλανοσπαράκτης σ. 27
 Πλαγούδη ἀνθολογία σ. 102
 Πλάτων σ. 264
 Πλέγκε Ἰωσήφ [AK] σ. 468
 Πλήθειον [AK] σ. 471
 Ποιήματα πατριωτικὰ [AK] σ. 327
 Ποίησις δημοτικὴ σ. 86
 Ποίησις ἐκκλησιαστικὴ σ. 94
 Ποίησις καὶ ἱστορία σ. 206 ἔ.
 Ποίησις λογίων σ. 102
 Πόλεων ὀνόματα [AK] σ. 112
 Πολυφρόνης σ. 316 ἔ.
 Πορτολάνος σ. 338
 Ποστολάκα Νικολάου καὶ Δημητρίου ἐπι-
 στολαὶ [AK] σ. 331
 Ποταμῶν μεγάλων ὀνόματα [AK] σ. 112
 Ποσόδρομος Θεόδωρος σ. 474 ἔ.
 Προικοσυμφώντων τύποι [AK] σ. 112,
 113
 Προσαλέντης Φραγκίσκος [AK] σ. 334
 Προῦσα σ. 12
 Πυθαγόρου ἐπιστολαὶ [AK] σ. 113
 Πύλαι Κωνσταντινουπόλεως σ. 258 ἔ.
- Ροδινός σ. 28
 Ρουσᾶνος Παμώμιος σ. 256 ἔ.
 Ρωμανός σ. 41
 Ρωσσέτος Σκαρλάτος σ. 27
- Σακελλίων σ. 1 ἔ.
 Σαχτιόρης σ. 117
 Σγουροπούλου [AK] σ. 171
 Σεισμοὶ σ. 109 ἔ.
 Σελίμης σουλτάνος σ. 4.6
 Σεραφείμ ἱερομόναχος [AK] σ. 114
 Σέργιος πατριάρχης σ. 98 ἔ.
 Σινάν πασᾶς σ. 258
 Σικᾶ λόγος σ. 293 ἔ.
 Σμύρνης τυρκαῖα σ. 416
 Σουῆζος Ἀλέξιος σ. 415
 Σοφοκλῆς 137
 Σοφοκλῆς Οἰκονόμου σ. 5
 Σταυροῦ ἔφησος σ. 58
 Στέφανος βασιλεὺς Σερβίας σ. 414
 Στεφάνου κανόνες σ. 333
 Στράβωνος γεωστομάθειαι σ. 131 ἔ.
 Στρατιώται σ. 173
 Στυλιανοῦ ἀκο οὐθία [AK] σ. 467
 Στυλιανοῦ Παφλογοῦνος εὐχή [AK] σ.
 328
 Συλλογὴ ἐκθυμύσεων σ. 467 ἔ.
 Συμεὼν ἱεροσολίτικος σ. 248
 Συμεὼν λογιώτης τοῦ δρόμου σ. 261
 Σφαχανῆς Σαμφαντίνης [AK] σ. 332
 Σχηματογραφία Κωνσταντινουπόλεως σ. 213
 Σωτήρ περιοδικὸν σ. 4
- Ταρωνικήτης σ. 4
 Τάφοι βασιλέων σ. ἔ.
 Τένεδος σ. 8 ἔ.
 Τζέτζης Ἰωάννης σ. 101, 191
 Τζιγαρᾶς Ἀπιστολὸς σ. 137 ἔ.
 Τιμόθεος γραμματικὸς σ. 116
 Τισαμένης σ. 15 ἔ.
 Τυρνίκης Εὐθύμιος σ. 344
 Τραγοῦδία ἀνώτατος σ. 472
 Τρικούλης Σπυρίδων σ. 322
 Τρεν σ. 5 ἔ.
 Τρωάδιον [AK] σ. 326
 Τυρταῖος σ. 313
- Ἰακύνθου μονή σ. 14

Φυλῆς Μικνουῦλ σ. 102. 105
 Φυλῆ στίχοι σ. 345
 Φιλόστρατος (ΑΚ) σ. 335
 Φλάβιος Ἰώσηπος σ. 439
 Φλωρίδης σ. 71
 Φυσιολόγος σ. 218 ἐ.
 Φώτιος ἀργιμανδρίτης σ. 258

Χαιζιδάκις σ. 31
 Χίονες σ. 31
 Χριστοδουλίδης σ. 465
 Χριστοφόρου μαρτύριον [ΑΚ] σ. 466
 Χρονικοῦ Δωροθέου κώδικες σ. 139 ἐ.
 Χρυσοβέργης Λουκάς σ. 198 ἐ.
 Χρυσολωρᾶς [ΑΚ] σ. 103

Ψαλτήριον σ. 352 ἐ.
 Ψελλὸς Μιχαὴλ σ. 319 ἐ.
 Ψευδοδωρόθεος σ. 25
 Ψευδοκαλλισθένης σ. 267
 Ψηνᾶς σ. 44

Χαιρετισμοὶ Θεοτόκου σ. 97
 Χαλκοκονδύλης [ΑΚ] σ. 471
 Χαλαλάμπης σ. 417
 Χαρβατιά σ. 403

ΠΙΝΑΞ

τῶν ἐν τῷ τόμῳ τούτῳ δημοσιευθέντων ἢ ὡς δεδημοσιευμένων.
 θεωρηθέντων καταλοίπων τοῦ λάμπρου

1. Ἐδημοσιεύθησαν τὰ ἀκόλουθα κατάλοιπα :

NZ'	σ. 306 ἐ.	PKZ'	σ. 116 ἐ.
OA'	σ. 427 ἐ.	PA'	σ. 231 ἐ.
OB'	σ. 219 ἐ.	PAA'	σ. 27 ἐ.
OG'	σ. 421 ἐ.	PAB'	σ. 213 ἐ.
OA'	σ. 137 ἐ.	PAE'	σ. 258 ἐ.
OC'	σ. 407 ἐ.	PAH'	σ. 198 ἐ.
OH'	σ. 349 ἐ.	PNB'	σ. 393 ἐ.
OA'	σ. 191 ἐ.	POB'	σ. 71 ἐ.
PI'	σ. 30 ἐ.	POH'	σ. 236 ἐ.
PI'	σ. 3 ἐ.	POΘ'	σ. 403 ἐ.
PIA'	σ. 77 ἐ.	PIE'	σ. 272 ἐ.
PIE'	σ. 266 ἐ.	Συν' 1.	σ. 474 ἐ.
PIH'	σ. 264 ἐ.		

Ἐκ δὲ τῶν συμμίκτων τὰ ἀκόλουθα :

46	σ. 338	80	σ. 118
49	σ. 119 καὶ 339	81	σ. 344
66	σ. 472	87	σ. 343
68	σ. 338	91	σ. 118
70	σ. 338	92	σ. 120
71	σ. 339	93	σ. 472
74	σ. 340	96	σ. 119
76	σ. 115	97	σ. 478
77	σ. 478	104	σ. 477
79	σ. 477	108	σ. 477

2. Ἐθεωρήθησαν ὡς δεδημοσιευμένα τὰ ἀκόλουθα :

ΖΕ'	σ.	66	ΡΚΘ'	σ.	255
ΡΙΣτ'	σ.	264	ΡΛΓ'	σ.	213
ΡΙΖ'	σ.	30	ΡΑΖ'	σ.	65
ΡΙΘ'	σ.	292	ΡΜΖ'	σ.	214
ΡΚ'	σ.	225	ΡΞΑ'	σ.	141
ΡΚΑ'	σ.	22	ΡΗ'	σ.	18
ΡΚΒ'	σ.	22	ΡΗΒ'	σ.	255